

ตัวอย่างแบบเรียน
ของ
กองตำรา กรมวิชาการ

แบบเรียนภาษาไทย

เล่ม ๔ ๗.๕ (๗.๒)

ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

ป
๗.๕.๗๑
ส.ม.๒

ป
875/91
ก. ๘-๒
๘-๒

แบบเรียนภาษาไทย

เล่ม ๔

ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๐๓

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕.๒๕ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า หนังสืออ่านภาษาไทยที่ใช้ในชั้นต่างๆ ขณะนี้สมควรจะได้มีการคัดเลือก แก้ไขปรับปรุง หรือจัดทำขึ้นใหม่ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นหนังสือเรียนต่อไป จึงได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการปรับปรุงหนังสืออ่านภาษาไทยขึ้นคณะหนึ่ง

สำหรับแบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นี้ คณะกรรมการได้มอบหมายให้นายเจือ สตะเวทิน เป็นผู้จัดทำ โดยมีบุคคลต่อไปนี้เป็นผู้ช่วย คือ

๑. นางเอออาร์ พันธุมสุต
๒. นางทองสนธิ์ พยุงเวช
๓. นางสาวกาญจนา สำนองสุข

เมื่อผู้รับมอบหมายได้จัดทำต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ส่งให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

กองตำรา กรมวิชาการ

คำแนะนำในการใช้แบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมปีที่ ๒

แบบเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมปีที่ ๒ นี้ วัตถุประสงค์ทำคงเป็นไปแนวเดียวกับแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมปีที่ ๓ ประถมปีที่ ๔ และชั้นมัธยมปีที่ ๑ กล่าวคือคัดเลือก ความเรียงนิทาน ตลอดจนคำประพันธ์บางตอนบางเรื่องมารวมไว้ในที่เดียวกัน เรื่องส่วนมากแต่ละเรื่องประกอบด้วยคำนำ เนื้อเรื่อง คำอธิบายศัพท์ และกิจกรรม สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในแบบเรียนเล่มนี้ เป็นเพียงตัวอย่างพอเป็นแนวทางช่วยครูในการสอนเท่านั้น มิได้มุ่งหมายว่าเด็กจะต้องทำได้ทั้งหมด ครูอาจพิจารณาตัดแปลงตามความเหมาะสม ตามควรแก่กาลเทศะและความสะดวก

อนึ่ง นอกจากจะเป็นแบบเรียนสำหรับเรียนรู้เรื่องราวและวรรณคดีต่าง ๆ ของไทยอันจะช่วยเพาะนิสัยให้รักการอ่านมากอยู่แล้ว ยังมุ่งหมายจะให้ช่วยส่งเสริมการสอนคัด เรียงความ ขยายความ ตลอดจนหลักภาษา การเขียน และการอ่านออกเสียงอีกด้วย.

คณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหนังสืออ่านภาษาไทย

สารบัญ

หน้า

ปถม ก กา	ของเก่า	๒
ชมนก	พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย ข้าราชการกรม)	๑ ๐
การสงครามที่เมืองตาก	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖	๒ ๐
จดหมายเหตุนายวัน	สมเด็จพระเจ้าพรมหาวิชิต	๒ ๘
พระสมณมณ	สุนทรภู่	๔ ๒
นิทานอิเหนาราชธรรม	ฉบับหอสมุดแห่งชาติ	๑ ๖ ๒
บทละครเรื่อง โพงพาง	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖	๑ ๗ ๕
นิทานเทียบสมัย		
(กถากุสุมัญชรี)	ก. แพทย์เสด็จ ข. พระนล	๒ ๒ ๐ ๒ ๒ ๕
จดหมายเหตุของหม่อมราโชทัย	หม่อมราโชทัย	๒ ๓ ๕
นราธิวาส	กรมพระนราธิป- ประพันธ์พงศ์	๒ ๕ ๖

ทุนเงินเรื่องชวบก

กรมพระราชวัง
ยวรวชิษฐาณ

๒๓๓

อะแซหวุ่น

จากพระราชพงศาวดาร
กรุงธนบุรี

๒๔๖

พันท้ายนรสิงห์

จากพระราชพงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา

๓๐๓

นายขนมต้ม

จากพระราชพงศาวดาร
กรุงธนบุรี

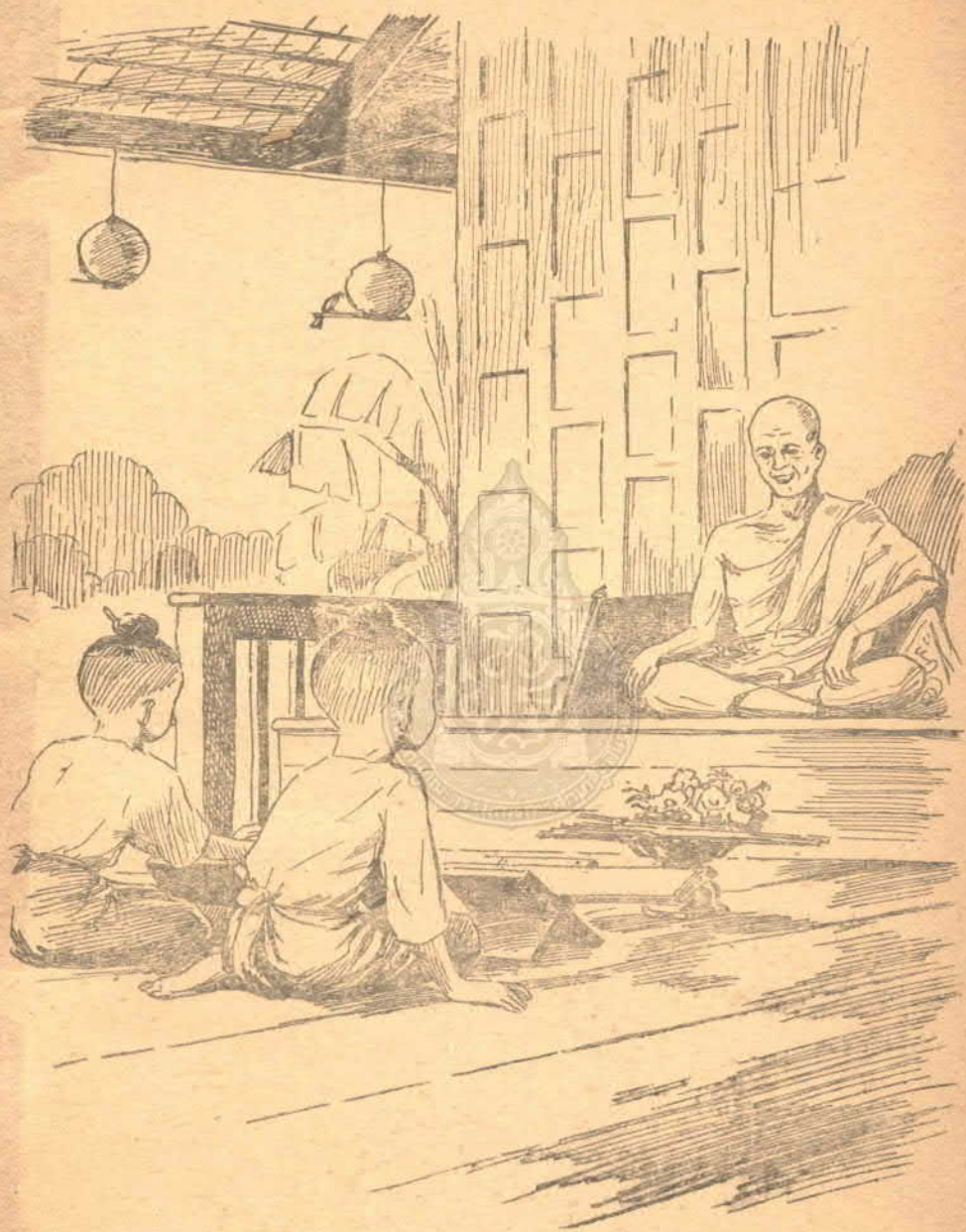
๓๑๒

ประชากรนรเพช

จากพระราชพงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา

๓๑๓

นะโมข้าจะไหว้ วระไตรระตะนา

ปฐม ก กา หัดอ่าน

หนังสือ ปฐม ก กา เคยใช้เป็นแบบเรียนหนังสือไทยชั้นต้นสำหรับเด็ก

นะโมข้าจะไหว้

ใส่ไว้ในเกศา

คุณะวระไตร

เดชะพระมนั

ข้าขอยอชุก

พระเจ้าผู้กรุณา

ข้าไหว้พระสัทธิธรรม

ได้ครูเข้าใจ

ข้าไหว้พระภิกษุ

ไหว้พระภิกษาคา

ข้าไหว้พระบิดา

ไหว้พระอาจารย์

ข้าไหว้พระครูเจ้า

ให้รู้ทั่วชา

จะใคร่รู้ทั่วชา

ที่ใดข้าไม่รู้

ไซโยขอเคชะ

วระไตรระตะนา

วระบาทะมนั

ข้าใส่ไว้ในเกศ

ขอย่ามที่โรทษา

ใส่เกศให้ว้าทา

อยู่เกศาอย่ามีภัย

พลกถาคัมภีร์ใน

ขอย่าได้มีโรคา

ที่ใดลูกแก่โศคา

อะระหาธิบดี

ไหว้บาทาพระชะนะน

ใส่เกศให้ว้าทา

ครูผู้เฒ่าใส่เกศา

ไหว้บาทาที่พระครู

ขอเทวมาคาช

เล่าว่าครูแลนา

ชัยชนะแก่มารา

ระเบิดให้ล้อชา
 ไชโยขอเคชะ
 โทโสแลโมโห
 กุมาระกุมาร
 จะล้อพอเข้าใจ
 ว่าไว้ใน ก กา
 ว่าไว้ในเท่านั้น
 แต่พอให้รู้เล่า
 ได้รู้แลนา
 จะใคร่ได้รู้ธรรม
 ได้นั้นแต่เท่านั้น
 จะว่าแต่ล้อ ๆ
 ว่าไว้ให้พอรู้

เคชะสามาไชโย
 ชัยชนะแก่โลโก
 ย่าโลเลใจใจ
 ตะรุณ^๔ทเียวว^๔วัย
 ให้รู้จำคำวา^๔ท
 ก ข ขา อา อี อี
 ที่พอได้ใน ก กา
 ที่ผู้เขลาเขาวะภา
 กุมารตะรุณ^๔
 ทลกล่าจำไว้^๔ด
 ดจำเอาเบาใจครู
 ว่าแต่พอล้อใจดู
 ดูว่าเล่าเอาใส่ใจ

คำอธิบายศัพท์

นะโม

เป็นคำเริ่มต้นของบทสวด ที่ว่า นโมคสัส ภควโต
 ชรหโต สมมา-สัมพุทฺธสฺส แปลว่า ขอนอบน้อม
 แก่พระผู้มีพระภาค พระอรหันตสมมาสัมพุทฺธเจ้า
 พระองค์นั้น แปลง่าย ๆ ว่า กราบไหว้พระพุทฺธเจ้า
 โบราณถือว่าทำอะไรให้เจริญ พอเริ่มต้นของ
 ว่านโม ๓ จบเสีย เดี๋ยวจะเรียนหนังสือของว่า
 นะโม เรียกว่า “ตั้ง นโม” นโมเขียนออก
 อย่างหนึ่งว่า นะโมก็ไ้

วระ (อ่านว่าวอ-ระ)

ก็เลิศ ประเสริฐ

ไตร

สาม

ระตะนา

ทูลกลเขียนรัตน หรือบางทเขียนรัตนะ=รัตน
 แปลว่าแก้ว เรียกรวมน่า วรไตรรัตน แปลว่า
 แก้ว ๓ ดวง หมายถึง พระพุทฺธ พระธรรม
 พระสงฆ์

เกศา

ผม ในทนหมายถึงหัว

บาทะ

เท้า

มน

นักบวช พระ พระพุทฺธเจ้า

คุณะ

คุณ ความดี

เกศ

เหมือน เกศา คือหัว

เดชะ

อำนาจ

โทษา

ความผิด โทษ

ขอ

ยก

ชู้

ไหว

บาทา

เท้า

กรุณา

ปรารภนาให้พ้นทุกข์

ภัย

อันตราย

พระสละธรรม

พระธรรมอันคงามลกขัง

คัมภีร์

ธรรม

โรคา

โรคภัยไข้เจ็บ

ภิกษุ

พระสงฆ์

ล

ถึง

โสดา

ผู้บรรลุธรรมขั้นต้น

พระภิกษาคา

ผู้บรรลุธรรมขั้นสูง

อะระหาธิบดี

ผู้บรรลุธรรมขั้นสูงสุด

ชนะน

ทถกเขียน ชนะ-แม่

อาจารย์

อาจารย์

เทวา

เทวดา

คำช

ช่วย

ชนะ

ทถกเขียน ชนะ

มารา

มาร

ระบอ

ลชชา เลอชิงลช

เดชาสามาไซโย	ขออำนาจพระคุณทั้งหลายช่วยให้เกิดชัยชนะ
โลโก	ความโลภ ความอยากได้จนเกินควร
โทโส	ความโกรธ โทษ
โมโห	ความหลง ความเขลา
โลเล	ลังเล
โง้เจ้	โง่เขลา
กุมาระ	เด็กชาย
กุมารี	เด็กหญิง
ตระรุณ	ทรุณ ผู้สอนอายุ
ล่อ	ทำให้เกิดความอยากเรียน
วาท	ถ้อยคำ
เขลา	โง่
เขาวภา	ผู้สอน อ่อน
ธรรม	คำสั่งสอน
ล็กกล้า	ยาก
เบาใจครู	ครูสอนง่าย
จะว่าแต่ล่อ ๆ	ว่าแต่พอให้เห็น
เอาใส่ใจ	จำให้ต

กิจกรรม

เลือกทำตามควรแก่กรณี

๑. มาอ่านกัน

- (๑) มาอ่านกันคนละวรรค
- (๒) มาหาคำคล้องจองกันคนละแห่ง
- (๓) มาหาคำยากถามครูกัน
- (๔) มาอ่านพร้อมกัน

๒. มาตอบครูกัน

- (๑) ใครเคยสวนมนต์บ้าง
- (๒) สวดที่ไหน
- (๓) สวดเวลาใด
- (๔) คำสวดมีคำว่านะโมหรือไม่
- (๕) ใครท่องนะโมได้ จงท่องให้ฟัง
- (๖) นะโมท่านให้ว่ากเทยว
- (๗) นะโมตัสส แปลว่าอะไร
- (๘) เมื่อเราท่องนะโม เราไหว้ใคร
- (๙) วระ แปลว่าอะไร
- (๑๐) ไตร แปลว่าอะไร
- (๑๑) ระตะนา แปลว่าอะไร
- (๑๒) วระไตรระตะนา รวมกันหมายถึงอะไร

- (๑๓) ยาทะพระมุนี แปลว่าอย่างไร
 (๑๔) เกศฯ แปลว่าอะไร
 (๑๕) ชลฺลี แปลว่าอะไร
 (๑๖) เกศิ แปลว่าอะไร
 (๑๗) พระสังฆกรรม แปลว่าอะไร
 (๑๘) คัมภีร์ แปลว่าอะไร
 (๑๙) พระภิกษุ คือใคร
 (๒๐) พระภิกษาคา แปลว่าอย่างไร
 (๒๑) ขณฺเฑชะ แปลว่าอย่างไร
 (๒๒) มารา แปลว่าอย่างไร
 (๒๓) โลโก แปลว่าอย่างไร
 (๒๔) โทโส แปลว่าอย่างไร
 (๒๕) โมโห แปลว่าอย่างไร
 (๒๖) โลเล แปลว่าอย่างไร
 (๒๗) โจเร แปลว่าอย่างไร
 (๒๘) กุมาระ แปลว่าอย่างไร
 (๒๙) กุมาริ แปลว่าอย่างไร
 (๓๐) ตรุณิ แปลว่าอย่างไร
 (๓๑) เขาวัว แปลว่าอย่างไร
 (๓๒) “จะล่อพ้อเข้าใจ” หมายความว่าอย่างไร
 (๓๓) วาทิ แปลว่าอะไร
 (๓๔) เชลฯ แปลว่าอย่างไร

- (๓๕) เยาะระภา แปลว่าอย่างไร
 (๓๖) เภาใจครุ หมายถึงความว่าอย่างไร
 (๓๗) “จะว่าแต่ล่อๆ” หมายถึงความว่าอย่างไร
 (๓๘) “เอาใส่ใจ” หมายถึงความว่าอย่างไร

๓. มาเล่นทายกัน

- (แย่งนักเรียนออกเป็น ๒ หมู่ ผลัดกันทาย)
- (๑) เขาตงนะโมกันถย
 - (๒) พระไตรรัตนามะอะไรบ้าง
 - (๓) เด็กชายว่ากุมาระ เด็กหญิงว่าอะไร
 - (๔) หวี แปลว่าเกศากุใด แปลว่าอะไรใดอีกคำหนึ่ง
 - (๕) คำไฮโย เหมือนกันกับคำอะไร
 - (๖) เรื่องที่เราอ่านมาจากหนังสืออะไร
 - (๗) อะไรเอ๋ยที่เปรียบกยพระตะนา
 - (๘) คำว่า อาจารย์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร
 - (๙) เรืองนี้สอนให้เราไหว้ใครบ้าง
 - (๑๐) คำอะไรเอ๋ยที่หมายถึงพระพุทธเจ้าในเรื่องที่อ่าน

๔. มาท่องจำกัน

ให้นักเรียนท่องเป็นการบ้าน

๕. มาต่อกลอนกัน

แย่งเด็กเป็น ๒ หมู่ ผลัดกันชนตนและต่อกลอน

ขมนก

คัดจากหนังสือพรรณพฤกษากับสัตวากิธาน

ของ

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

แม่เกยหมูปักษา

ค่อนหอยหาปลาในวน

กระหอดหัวโขนขน

ของหยอยย่องข้องเกยวนาม

แซงแซวจับไช้ขน

สุมซ่อนบนต้นมะขาม

ชูหางกางปีกงาม

เมื่อยามบินผินอัมพร

หัวขวานหัวเหมือนขวาน

ปากแข็งจันแหลมจุ่มงอน

เทยวเราะเจาะกินหนอน

ในพฤกษานาครี

เค้ามวมองชะเม็น

หน้าตาเห็นเช่นอย่างผ

นกแก้ว

เหยี่ยว

นกกระต๊อ

นกเค้าแมว

นกขมิ้น

นกกระทอดหัวโขน

นกยางเสวีย

นกแสก

นกค้อยตีวิด

นกค้อนหอย

นกฮ่านจัว

นกคอกบัว

มั^๔ก^๔เท^๔ยว^๔ใน^๔รา^๔ตร^๔
 แ^๔ส^๔ว^๔ห^๔า^๔ภ^๔ิก^๔ษ^๔า^๔ห^๔า^๔
 ส^๔ำ^๔เ^๔ย^๔ง^๔เส^๔ย^๔ง^๔น^๔ก^๔แ^๔ก^๔ว^๔
 พ^๔ล^๔อ^๔ด^๔แ^๔จ^๔ว^๔แ^๔จ^๔ว^๔จ^๔ับ^๔ไ^๔จ^๔ว^๔า^๔น^๔
 เ^๔พ^๔ร^๔ย^๔ก^๔ก^๔อ^๔ง^๔ท^๔อ^๔ง^๔ด^๔ง^๔ด^๔า^๔ล^๔
 ด^๔ุ^๔น^๔า^๔ต^๔น^๔พ^๔น^๔ส^๔ก^๔ุ^๔ณ^๔ิ^๔น^๔
 ด^๔อ^๔ก^๔บ^๔ั^๔ว^๔ม^๔ว^๔ห^๔ม^๔ม^๔ง^๔
 เ^๔ท^๔ย^๔ว^๔ไ^๔ช^๔่^๔ก^๔ุ^๔ง^๔ิ^๔น^๔ว^๔า^๔ร^๔ิ^๔น^๔
 เ^๔ว^๔เ^๔ย^๔น^๔ว^๔น^๔ช^๔ล^๔ส^๔ิ^๔น^๔ร^๔ุ^๔
 เ^๔ล^๔เ^๔ย^๔ง^๔ส^๔ำ^๔ ๆ^๔ ป^๔ล^๔า^๔ต^๔น^๔ห^๔น^๔
 ย^๔า^๔ง^๔ส^๔เ^๔ว^๔ย^๔จ^๔ับ^๔ไ^๔ส^๔ว^๔
 ย^๔อ^๔ด^๔ย^๔า^๔ง^๔ไ^๔ห^๔ญ^๔ิ^๔น^๔พ^๔ง^๔พ^๔
 เ^๔ห^๔ว^๔า^๔เ^๔ป^๔เ^๔น^๔น^๔ก^๔ด^๔
 ร^๔ส^๔ม^๔ัง^๔ส^๔า^๔โ^๔ช^๔า^๔เ^๔ล^๔อ^๔
 อ^๔ำ^๔ย^๔ง^๔ว^๔ด^๔ุ^๔ง^๔ว^๔ง^๔เ^๔ห^๔ง^๔า^๔
 จ^๔ับ^๔ช^๔บ^๔เ^๔ห^๔า^๔แ^๔อ^๔บ^๔แ^๔ฝ^๔ง^๔เ^๔ฝ^๔อ^๔
 จ^๔ับ^๔น^๔ง^๔ก^๔ม^๔ะ^๔เ^๔ก^๔ล^๔อ^๔
 แ^๔ล^๔ว^๔บ^๔ิ^๔น^๔ก^๔ล^๔บ^๔ิ^๔บ^๔ิ^๔ห^๔า^๔ย^๔
 เ^๔ว^๔ล^๔า^๔ช^๔ม^๔ก^๔ข^๔ม^๔ว^๔
 ฝ^๔ง^๔ก^๔ระ^๔ต^๔ว^๔เ^๔ด^๔เ^๔น^๔ก^๔ร^๔ด^๔ก^๔ร^๔า^๔ย^๔
 ข^๔า^๔ว^๔ล^๔ว^๔น^๔น^๔ว^๔ล^๔ท^๔ง^๔ก^๔า^๔ย^๔

ใ^๒โล่กระแด^๒แลสับ^๒สน
 ฝ^๒งนกต้อย^๒ติวิ^๒ด
 ร^๒องหวัด^๒หวัด^๒แล^๒ว^๒บ^๒ิน^๒บ^๒น
 เ^๒ห^๒ย^๒ว^๒ไ^๒หญ^๒ใ^๒โล^๒เ^๒ว^๒เ^๒ย^๒น^๒ว^๒น
 จ^๒ว^๒น^๒ต^๒ว^๒จ^๒น^๒ด^๒น^๒ห^๒น^๒า^๒ม^๒ห^๒น^๒
 ม^๒ุด^๒ด^๒ัน^๒พ^๒ัน^๒เ^๒ห^๒ย^๒ว^๒ไ^๒หญ^๒
 เ^๒ห^๒ย^๒ว^๒ตะ^๒ไ^๒กร^๒ใ^๒โล^๒จ^๒ัก^๒ด^๒
 ห^๒น^๒เส^๒อ^๒ปะ^๒ก^๒ุม^๒ภ^๒ัก^๒
 แ^๒ท^๒บ^๒ช^๒ว^๒จะ^๒ว^๒า^๒ง^๒ว^๒า^๒ย^๒
 เ^๒น^๒เ^๒า^๒เ^๒ห^๒ย^๒ว^๒น^๒ก^๒เ^๒า^๒
 มา^๒จ^๒ับ^๒เ^๒า^๒อยู่^๒เ^๒ร^๒เ^๒ย^๒ง^๒ร^๒า^๒ย^๒
 เ^๒เ^๒น^๒น^๒ก^๒ข^๒ม^๒น^๒ห^๒มา^๒ย^๒
 ร^๒ม^๒จ^๒ัก^๒เ^๒ย^๒ว^๒เ^๒ห^๒ย^๒ว^๒จ^๒ัน^๒ท^๒า^๒ด^๒
 ห^๒ม^๒น^๒ก^๒น^๒อ^๒ก^๒ก^๒ว^๒า^๒น^๒
 ก^๒ย^๒ง^๒ม^๒มา^๒ก^๒สา^๒ธา^๒ร^๒ณ^๒
 เ^๒ล^๒อ^๒ก^๒ค^๒ัด^๒พ^๒อ^๒ไ^๒ช^๒า^๒ร^๒
 ไ^๒ห^๒ก^๒ม^๒า^๒ร^๒อ^๒า^๒น^๒เ^๒ย^๒น^๒ล^๒อ^๒ง^๒
 ห^๒ว^๒ง^๒เ^๒น^๒ท^๒ส^๒น^๒ก^๒
 โด^๒ย^๒ท^๒า^๒น^๒ก^๒แล^๒ท^๒า^๒น^๒อ^๒ง^๒
 ต^๒า^๒ม^๒เ^๒บ^๒บ^๒บ^๒ท^๒ล^๒บ^๒อ^๒ง^๒
 จ^๒ง^๒ต^๒ร^๒ิ^๒ต^๒ร^๒อ^๒ง^๒เ^๒น^๒ว^๒า^๒ท^๒ี^๒ ฯ

คำอธิบายศัพท์

ศึกษา	นก
คอนหอย	ชอนนกกินปลาอยู่ในจำพวกนกกระสา หรือชอนหอย
วน	ทวนวน
กระหวิด	นกกระหวิด นกขนาดเล็กกินผลไม้ และแมลงเป็นอาหาร สีสเหลืองหม่น ปีกดกเรียว
หัวโชน	นกชนิกทหนึ่ง หัวเหมือนหัวโชน
ย่องหยอย	ไม่เรียบร้อย ยุ่ง
แซงแซว	ชอนนกชนิกทหนึ่ง ตัวดำหางยาว ๆ โขนานนกเขียง
ไซ้ขัน	เอาปากจิกขน
ผิน	หันไป
อัมพร	ทองฟ้า
หัวขวาน	ชอนนกชนิกทหนึ่ง มีหงอนแบนเหมือนรูปขวาน
	ปากแข็ง
จัน	มาก นก
งม	งอลง เช่น ปากนกแก้ว
เราะ	เคาะ กระเทาะ
พดกษา	คันไม้
พนาศร	ป่า

เค้าแม่ว

ชอนก้าพวกหนึ่งซงหากันในเวลากลางคน ๑๕
นากลัว

เขม่น

เพ่ง มุ่ง

ราตรี

กลางคน

นกแก้ว

นกปากงูม พกได้ถามคนสอน ตัวเขียว ปากแดง

พลอด

พด

เพรียก

เรยก

ดงดาน

ยาทบ

พน

ล้วน

สกุณิน

นก

ดอกบัว

ชอนกชนกหนึ่ง

มัวหมุ่มง

รวมกันน้อยเป็นหม

วาริน

นา

ชลสินธุ์

ชล = น้ำ สินธุ์ = สายน้ำ

ยางเสวย

ชอนกกินปลาชนคหนึ่ง ปากแหลม ขาวาว ชอบ
หากินตามชายน้ำ

ไสว

มาก คายคน

พงพ

ป่า

มังสา

เนอ

โอชาเหลือ

ชวอยมาก

อายิงว

ชบเขา

แอบแฝงเฝือ

มะเกลือ

ลัทธิ

กระตัว

กระแต

ค้อยตัวด

บินบน

เหยยว

กมกร

จับเจ้า

จันทาล

สาธารณ

ทำนุก

ทำนอง

บทลบบอง

วาท

นกขนิทหนึ่ง ตัวสคว คอยาว ปากแหลม ชอย
ค่านาหาปลา

เหงาอยู่ ง่วงงน

ชบอยู่ แอบชบ

คนไม่เลือกแก่ง แก่งสคว ลูกไซย้อมผาสคว

ไปไกลมาก

นกแก้วจาวพวกหนึ่ง มีขนาดโต ขนสีขาว บางที
กมสแกง เหลือง ทวีตสควเจือ มีขนเป็นหงอนงาม

สควจาวพวกกระรอก

นกขนิทหนึ่งอยู่ตามนา ไม่เกาะต้นไม้ มีลักษณะ

ประหลาดอย่างหนึ่ง คอยมกนขนหงายคนชวา

บินสูง

นกจาวพวกหนึ่ง ก้นปลาและสคว มีหลายชนิด

เช่น เหยยวตะไกร เหยยวนกเขา และเหยยวรู้ง

จระเข

เกาะ ขย นงนงอยู่

ชว เลว

ทวไป

อย่าง

แบบ

ขททแดงขนเป็นแบบ

คำพศ

กิจกรรม

๑. ตอบคำถาม

- (๑) เรืองชมทนใครเป็นผัว
- (๒) เรืองชมทนอยู่ในหนังสืออะไร
- (๓) ในเรื่องนมทนกกชนก
- (๔) นกอะไร ทำกิริยาอะไร
- (๕) นกอะไร ไม่ทำกิริยาอะไร

๒. มาทายกัน

- (๑) นกอะไรใหญ่ที่สุด
- (๒) นกอะไรเล็กที่สุด
- (๓) นกอะไรพูดภาษาคนได้
- (๔) นกอะไรนอนแปลกกว่าเพื่อน

๓. มาช่วยกันคิด

- (๑) ใครจำเพลงกล่อมเด็กเกี่ยวกับนกได้บ้าง ว่าให้กันฟัง
- (๒) ใครเคยเลี้ยงนกบ้าง เล่าให้กันฟัง
- (๓) ใครเคยไปเที่ยวชมนกในส่วนสัตว์บ้าง เล่าให้กันฟัง
- (๔) ถ้าให้เธอเป็นนก เธอจะเป็นนกอะไร เพราะอะไร
- (๕) นกในกรงกับนกในป่า อย่างไหนจะสบายกว่ากัน

๔. มาวาตรูปนกัน

ใครชอบนกะไร งามวาตรูปนกัน^๕ลงในสมุด

๕. มาสะสมรูปนกัน

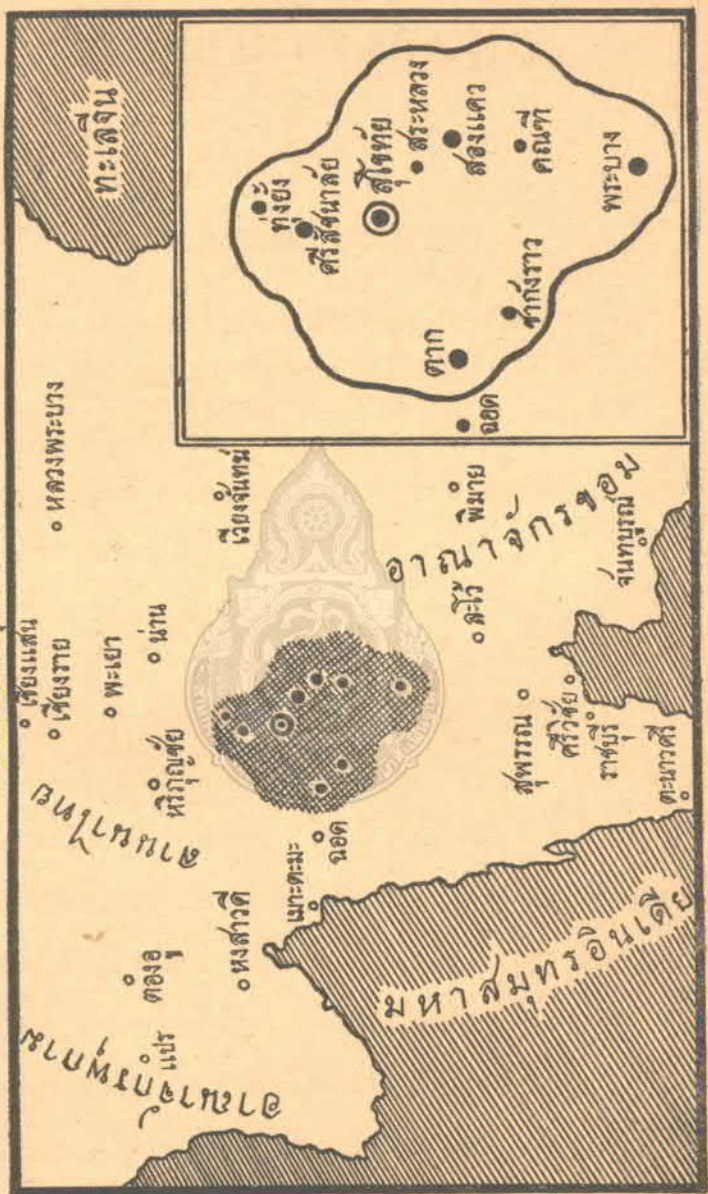
ใครมีรูปนจากหนังสือต่าง ๆ ตักมาคนละตัว แล้วเอามาติด

ที่แผ่น^๔ป้ายของ^๕ชน

อาณาจักรสุโขทัย (ยุคต้น)

รัชสมัยพ่อขุนศรีธนาพรทัตย์

การเล็ดงตำนานเลื้อป่า

ชุดที่ ๑

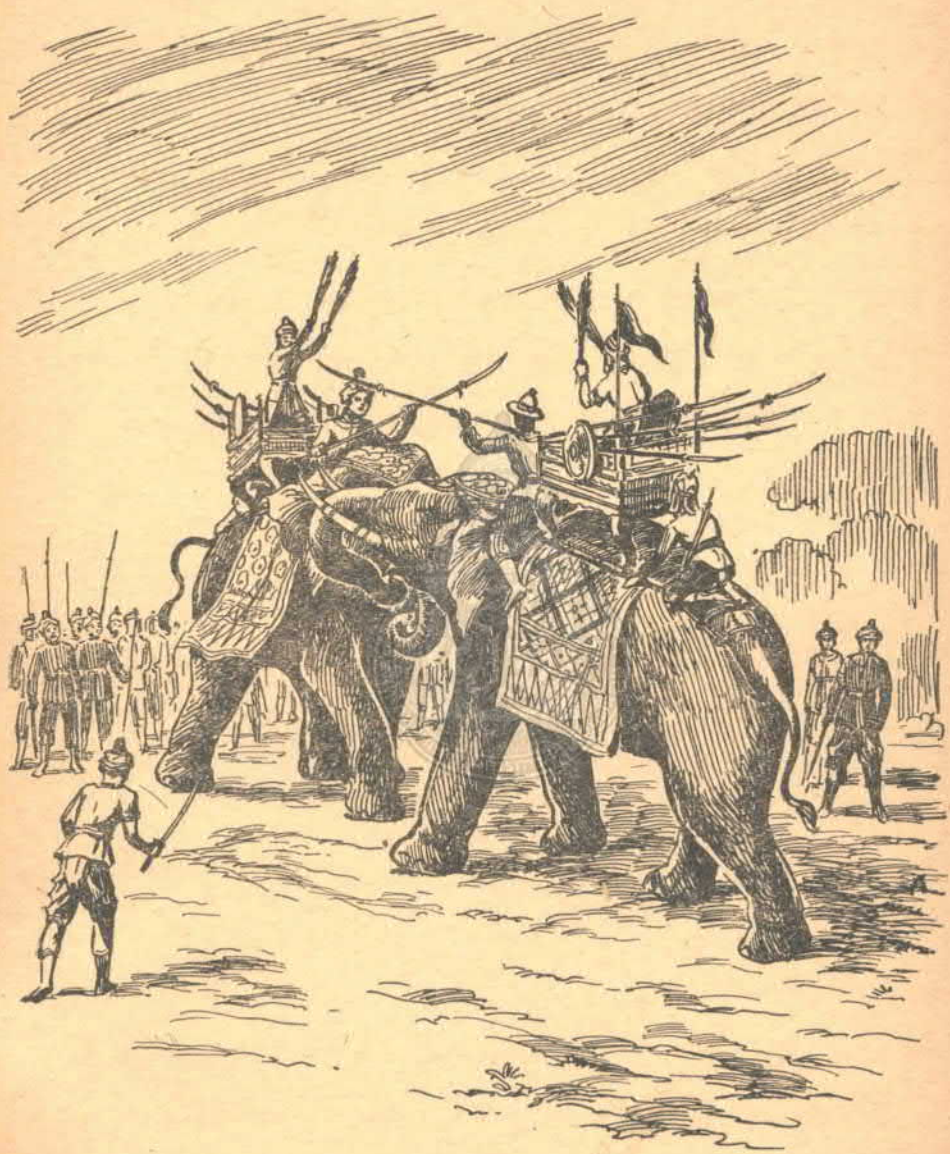
การสงครามที่เมืองตาก

ในสมัยเมื่อจุลศักราชประมาณ ๖๐๐ ปีเศษ

เรื่องตามตำนานสุโขทัย

คัดมาจากหนังสือการเล็ดงตำนานเลื้อป่า—พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖

แผ่นดินสยามในเวลานั้น แยกเป็นเอกราชหลายประเทศ
แผ่นดินสยามตอนกลางเป็นเอกราชประเทศ ๑ ตั้งเมืองสุโขทัย
เป็นราชธานี พระเจ้ากรุงสุโขทัยในเวลานั้นทรงพระนามว่า
ขุนอินทราทิตย์ มีโอรส ๓ องค์ ชื่อเจ้าชาย สันพระชนมเมื่อ
ยังเล็กองค์ ๑ เจ้าหญิง (ภายหลังได้ครองกรุงสุโขทัย ทรงพระนาม
ว่า บาลเมือง หรือปาลราช) องค์ ๑ เจ้าสาม (ภายหลังได้เป็น
พระเจ้ากรุงสุโขทัยทรงพระนามว่า รามคำแหง หรือรามราช)
องค์ ๑ กรุงสุโขทัยพึ่งแรกตั้งต้องทำศึกสงครามกับประเทศที่
ใกล้เคียงเนื่อง ๆ ครั้งหนึ่งขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด (อยู่ที่ส
ตะวันตกแถวด่านแม่สอดเดี๋ยวนี้) ยกกองทัพมาตีเมืองสุโขทัย
ขุนอินทราทิตย์กับเจ้าสามยกกองทัพกรุงสุโขทัยออกไปต่อสู้กอง-

เจ้าสามชัยพลายไชยานุภาพเข้าชนกับพลายมาศเมือง

ทัพเมืองลพบุรี ประทะทัพกันที่เมืองตาก ทัพขุนอินทราทิตย์ยกเข้า
 ตีข้างซ้าย ทัพขุนสามชนตีโอบเอาทัพกรุงสุโขทัยข้างขวา ทัพ
 กรุงสุโขทัยแตกหนี เวลานั้นเจ้าสามอายุได้ ๑๕ ปี ข้างปลาย
 ไชยนาถ ไล่ช้างรุกไล่เข้าศึกเข้าไปจนถึงข้างขุนสามชน แล้ว
 จับปลายไชยนาถเข้าชนกับปลายมาศเมือง ทัพขุนสามชน
 ชนะข้างขุนสามชน กองทัพเมืองลพบุรีแตกหนี พวกกองทัพกรุง
 สุโขทัยกลับมีชัยชนะ ขุนอินทราทิตย์จึงตั้งเจ้าสามเป็นพระราม
 กำแหง ตำแหน่งลูกหลวง ด้วยเหตุชนช้างชนะป้องกันกรุงสุโขทัย
 ไว้ได้.

คำอธิบายศัพท์

การสงคราม	การรบ
เมืองตาก	จังหวัดตาก ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย
อุลศักราช	ศักราชน้อย ทั้งขึ้นภายหลังมหาศักราช คือ ศักราชที่เราใช้กันก่อนใช้ศักราชรัตนโกสินทร์
ตำนาน	เรื่องเก่าแก่
สุโขทัย	ชื่อเมืองหลวงไทยสมัยโบราณ บัณฑิตจังหวัด สุโขทัย อยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย
แผ่นดินสยาม	ประเทศไทย
เอกราช	ไม่ขึ้นกับใคร ปกครองตนเอง
ราชธานี	เมืองหลวง
ขุนอินทราทิตย์	คือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พระร่วงองค์ที่ ๑)
เจ้าอ้าย	เจ้าองค์ที่ ๑ (อ้าย แปลว่าหนึ่ง)
เจ้าญှอຍ	เจ้าองค์ที่ ๒ (ญှอຍ แปลว่าสอง)
เจ้าสาม	เจ้าองค์ที่ ๓ (สาม แปลว่าสาม)
พระรามคำแหง	พระรามคำแหง ก็เรียก
เมืองลพ	เมืองเก่าอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากเดิมน

ช้างพลาย

ช้างตัวผู้ ช้างตัวเมีย เรียกว่า ช้างพัง

ไชยานุภาพ

คู่ช้าง แปลว่า มีอำนาจเอาชนะได้

ไสช้าง

กระตุ้นช้างให้ออกเดิน

มาศเมือง

คู่ช้าง แปลว่า เมืองทอง

กิจกรรม

๑. มาอ่านกัน

- (๑) อ่านชัถถยชัถคำคนละตอน
- (๒) อ่านในใจ

๒. มาหาคำอธิบายกัน

- (๑) หาคำอธิบายท้ายบท ใครหาคำใดได้ให้ไปเขียนที่กระดานดำ
- (๒) ถ้ามครู หากมีคำยากอื่น ๆ

๓. มาตอบคำถามครูกัน

- (๑) เมืองหลวงแห่งแรกของเราชื่ออะไร
- (๒) พระเจ้าแผ่นดินกรุงสุโขทัยมีพระนามว่าอย่างไร
- (๓) พระเจ้าแผ่นดินทรงมีโอรสองค์
- (๔) โอรสองค์ไหนมีพระนามว่าอย่างไร
- (๕) เมื่อแรกตั้งกรุงสุโขทัยพระเจ้าแผ่นดินต้องทำศึกกับใครบ้าง?
- (๖) ขุนสามชนเป็นเจ้าเมืองใด
- (๗) เมืองผดุงเกษมเป็นอะไร อยู่ที่ไหน
- (๘) ใครยกทัพมาตีเมืองตาก
- (๙) สงครามเกิดขึ้นแล้ว ขุนอินทราทิตย์ยกเข้าตีข้างไหน
- (๑๐) ขุนสามชนเข้าตีบ้านไหน

- (๑๑) ตอนแรกขุนอินทราทิตยแพหรือชนะ
- (๑๒) ใครช่วยขุนอินทราทิตย
- (๑๓) เจ้าสามชายเท่าใดเมื่อออกรบ
- (๑๔) ใครชช้างไชยานภาพ
- (๑๕) ใครชช้างมาศเมอง
- (๑๖) กองทัพสุโขทัยกลับชนะเพราะฝีมือของใคร
- (๑๗) ขุนอินทราทิตยตั้งเจ้าสามเป็นอะไร

๔. มาวาดภาพกัน

ลองวาดภาพเจ้าสาม

ลองวาดภาพช้าง

๕. มาทำสมุดภาพกัน

ให้นักเรียนช่วยกันหารูปช้างมา แล้วทำสมุดภาพของช้าง เขียนคำอธิบายประกอบภาพ

พยายามหารูปช้างแปลกมาบ้าง แล้วให้มรูปช้างทำงานต่าง ๆ มาทว.

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

จดหมายเหตฺรรายวัน

ของ

สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดินทร์ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ

บทนำเรื่อง

จดหมายเหตฺรรายวัน ของ สมเด็จพระ บรม ราช ปิตุ ลา ธิ บดินทร์ เจ้าฟ้า
มหาวชิราวุธ เป็นหนังสือตัวอย่างอันดีสำหรับเด็ก ๆ จึงนำมาให้นักเรียน
ไทยเรียน

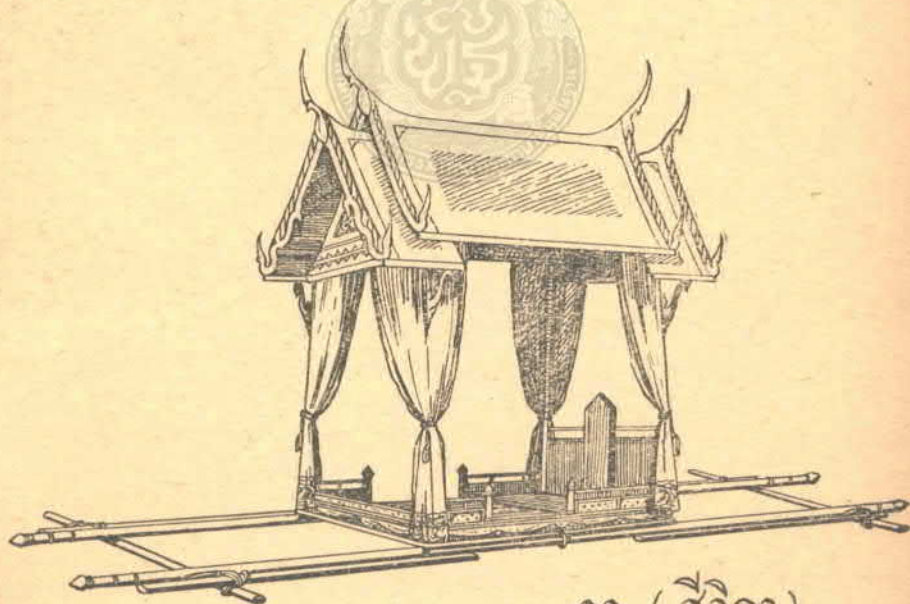
คำว่า จดหมายเหตฺรรายวัน นั้นหมายความว่า การจดเรื่องราวที่
เกิดขึ้นในวัน

สมเด็จพระ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธเห็นเป็นพระบรมราชปิตุลา (ลง) ของ
พระบาทสมเด็จพระอยู่หัวองค์ปัจจุบัน พระองค์เป็นพระราชโอรสของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสว่าง-
วัฒนาพระบรมราชเทวี เมื่อพระชนม์ได้ ๕ พรรษา พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้า ฯ พระราชทานสมุดสำหรับจดบันทึกประจำวันเป็นของขวัญ
วันประสูติ จึงทรงใช้สมุดนั้นบันทึกประจำวัน ตอนแรก ๆ ทรงเล่าให้ผู้อื่น
ฟัง ครั้นพระชนม์ได้ ๘ พรรษาจึงทรงจดเอง นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๒
ควรทำจดหมายเหตฺรรายวันของตนไว้บ้าง

ขอให้ดูเรื่องจดหมายเหตฺรที่จะได้อ่านต่อไปนี้ เป็นตัวอย่าง

วันจันทร์ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๖

ต้นยี่รุ่งไปคอยทรงบาตร ทรงบาตรแล้วเสด็จถ้าประทุน
 ทูลหม่อมมบนทรงม้า เราไปรถกับสมเด็จพระแม่ ถึงถ้าประทุนไม่ม
 เทียน ทูลหม่อมมบนทรงฉุน รับสั่งให้ตำรวจไปต่อว่าเจ้าเข่ง ได้
 เทียนไปต่อที่หลัง เสด็จเข้าเสกก่อน ต้องไขเทียนเล็ก ๆ ท
 เราเอาไปบูชาพระ ต้องวิ ๆ ข้าวสารเข้าไป ในถ้ำนั้นมีพระเจดีย์
 องค์หนึ่งเป็นศิลา ทูลหม่อมมบนรับสั่งว่าของทูลหม่อมมบ้ทรงสร้าง
 ไว้ แล้วไปขอ ไปดูที่รอยต้นพราณ บ่อพราณล่างเหนือ แล้วเสด็จ
 ถำระม้ง ต้องบันเขาสง บำโสมไม้ให้เราชน เราร้องให้ว่าเสีย
 แรงได้มาแล้ว เราจะขึ้นให้ไต่ต้องยอมให้เราชน ถึงปากถ้ำลงไม่

วอ (ส่วิกา)

ได้ ได้แต่มองดู เราทูลถามทูลหม่อมมบนว่าเรียกอะไร รับสั่ง
ว่าเรียกถ้าใครเคาะระฆัง แล้วเสด็จกลับ เย็นเสด็จเที่ยว
ทูลหม่อมมบนทรงช้าง เสด็จนำทูลทรงช้าง ข้างในที่ยังไม่เคยขี่
ไปข้าง เราไปวอกกับสมเด็จพระแม่ ถึงธารเกษมเสด็จลงจากช้าง
พระที่นั่ง เสด็จนำกับเจ้าจอมไม่ได้ลงเดินตามเสด็จมา ได้ยิน
รับสั่งว่าเมื่อยังมา เสด็จทอดพระเนตรตามพนปรางสาท เรา
ไม่เห็นเป็นอะไร เห็นแต่พน รับสั่งให้คนเก็บดอกโคกมาถวาย
เราเห็นว่าแต่ก่อนคงสนุก มีต้นโคกตามลำธารร่มดี บำโบม
ทูลถามว่าใครสร้าง ทูลหม่อมมบนรับสั่งว่าของพระเจ้าอยู่หัว
ปรางสาททอง แล้วเสด็จกลับ เรามาข้างพระที่นั่งประทับที่หินดา
แต่ไม่ได้เสด็จลงจากช้าง เสด็จกลับมาค่ายหลวงประมาณสองทุ่ม
ได้ยินเสียงบัน เราพูดว่าบันใครยังอะไร สมเด็จพระแม่รับสั่งว่าพล
เราทูลถามว่าสพใคร ท่านรับสั่งว่าเขาคบหาพระพุทเจ้า สักครู
หนึ่งแม่แสมมาเชิญเสด็จสมเด็จพระแม่กับเราว่า มีผู้ยงบนตกลมาในค่าย
เราไปที่หลัง เอะอะกันมาก แล้วจึงได้ความว่าบันทหารหน้ายัง
คนบนเขากลึงลูกหินลงมา เรากลับมาอนสัทุ่ม

วันอาทิตย์ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

เราदनอนเขากันขาวแล้วออกไปเรียนหนังสือ เทียงแล้ว
กลับมาเรือ บ่ายไปบนไปถึงไปเฝ้าเสด็จนำก่อน แล้วไปเฝ้า
ทูลหม่อมกับน้องชายเล็กด้วยกัน ทูลหม่อมรับสั่งว่า ทำไมจึงมา
กับน้องชายเล็ก หรือพบกันตรงนี้ เราทูลว่าไปเฝ้าเสด็จนำก่อน

แล้วเอาหมอนไปถวายเจ้าฟ้าสาว ๆ แล้วเล่นเบซิกกับเจ้าฟ้า เสวย
เสร็จแล้วไปหาอาแถม ทูลหม่อมประทานข้อลูกหญิงของอากรม-
ดำรงว่าจงจิตรถนอม แล้วเสด็จลงตำหนักเรา

วันอังคาร วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

เราก็นั่งแต่งตัวไปคอยตามเสด็จทูลหม่อม เสด็จลงเรือ
เวลาเช้า เรือออกจากท่าราชวรดิษฐ์ราวห้าโมงเช้าเศษ เรา
ความยินดีสบายใจมาก คราวนี้มาโลสมมาด้วย ถึงปากน้ำเวลา
เย็น จอดเรือส่งพาน (รูป) เทียนไปบูชาพระสมุทรเจดีย์ตามเคย
ทบอмерикยังสลุด พวกปากน้ำนำของมาถวาย เรือออกจากปากน้ำ
ราวห้าค่ำ ถูกคลื่นแต่ไม่สูงมากนัก สลุดถึงเกาะสีชัง ทูลหม่อม
เสด็จมาประทับแรมในเรือชลลพนาเกาะสีชัง

วันพุธ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ต้นนอนเราขึ้นไปหาน้องชายโต เล่นอะไรต่ออะไรบ้าง
เล็กน้อย แล้วอาบน้ำที่หาด บ่ายทูลหม่อมเสด็จขึ้นไปจัดที่จะ
ประทับบนบก เราอยู่เรือ ค่ำเสด็จกลับ (เรือ) รับสั่งให้เรา
กับน้องชุนมาก่อน กำลังนำขึ้น คลื่นจัด เรามาถึงนอนที่ห้องน้องชาย
โต ทูลหม่อมเสด็จขึ้นมาเวลาไรเราไม่รู้ ประทับแรมบนบกเกาะ
สีชัง

วันพฤหัสบดี วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ตื่นนอนแต่เช้าออกไปเล่นทั่ว เล่นแล้วกลางวันกลับมา
ทูลหม่อมประหมัด ฉันไปเฝ้าได้กราบทูลถึงอาโสกับพระยาภาส
อยากจะชวนเราลงเรือไปเที่ยวเล่นตามเกาะตามหาด รับสั่งให้เรา
ไป เย็นลงเล่นน้ำทะเล แล้วตามเสด็จไปเที่ยวตามวัดที่เกาะ
กลับมากินข้าวแล้วลงไปเล่นอยู่ที่เต็นท์ของทูลหม่อมนอนยามหนึ่ง

วันศุกร์ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ตื่นนอนเข้าไปกินข้าวที่หาดค้างคาว กลับมาเก็บหำโมง
ไปกินข้าวกลางวันที่เต็นท์ทูลหม่อม เย็นลงอาบน้ำที่หาดกับทูล-
หม่อม เสด็จนั่งกลองสร่งด้วย ล้อคุณท้าววันดาเล่นสนุก แกะ
กลั้วทะเลเป็นที่สุด

วันพฤหัสบดี วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ตื่นเชาก่อนโมง กินข้าวแล้วออกไปเล่นข้างหน้า สี่โมงครึ่ง
ถึงเมืองชุมพร เราได้ตามเสด็จลงเรือเล็กไปเที่ยวตามลำน้ำเมือง
ชุมพร แล้วเสด็จไปขึ้นที่ตก ว่าเป็นตักของเจ้าพระยาสุรวงษ์ ด้
ชำรุดมาก เสด็จไปข้างหลังตักจนถึงเขามัทร บ่ายโมงนานเสด็จ
กลับ ฝนตกไม่มีเวลาหยุดจนค่ำ

วันศุกร์ วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

เราตนนอน กินข้าวแล้วเรอจอดทเกาะพจน์ ได้ตามเสด็จ
 ขนเกาะพจน์ สนุกเล่นน้ำตามลำธาร แต่สู้เกาะข้างไม่ได้ บ่าย
 เสด็จกลับมาเรออบล ฝนตกไม่มีใครจะหยุด เราขนเขาไปเล่นแต่
 ตามลำธาร ทูลหม่อมเสด็จขึ้นไปทรงจารึกแผ่นศิลา เราไม่ได้ตาม
 เสด็จ เสด็จกลับมาถึงเรออบล ออกเรอฝนก็ยังตกอยู่ไม่ขาด มี
 พายุบ้าง แต่ไม่มากนัก เรอมาทอดสมอที่อ่าวระเวนหรือระแวง
 เวลาบ่าย ๕ โมงครึ่งฝนหาย ได้ตามเสด็จขึ้นบก มีต้นมะพร้าว
 ปลูกมากตงพื้น มีประการังขึ้นเป็นคันตามหาด ดูนามมาก มีเจ้า
 สองคนเอาไข่ไก่กับเบ็ดตัวหนึ่งมาถวาย ประทานเงินแล้วรับสั่ง
 ถามว่าที่ (นี้) อะไร ทูลว่าทลงโบสถ์ จึงเข้าใจว่าที่โบสถ์นั้น
 คนที่สมยเห็นทำแต่นามันมะพร้าว กับปลูกต้นมะพร้าว เสด็จมา
 ถึงเรอ เรากินข้าวแล้วนอน

วันจันทร์ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๒

วันเกิดโตเราเฒ่าปาดเลียงข้าวกลางวันให้ เจ้านายทมาแต่งตัว
 นุ่งด้วย อยู่ข้างสนุกมีรางวัลแต่งตัว ผู้ตัดสิน ๕ คน อกรรม
 ดำรง อกรรมขุนนิศ อาสมมต อาไชยันต์ พระยาเทเวศร
 นองหญิงโตทหนึ่ง แต่งตัวเป็นลาว กินข้าวอร่อย ไม่ได้เข้าไป
 เฝ้า

คำอธิบายศัพท์

ทรงบาตร

ตักบาตร

ธำพรหม

ช่อธำในบริเวณพระพุทธรูปทั่วทั้งวัดสระบุรี

ทรงมา

ขมา

ทูลหม่อมบน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ

ทรงณ

เคอง

เจ้าแข่ง

หม่อมเจ้าแข่งในพระราชวรวงศ์เชื้อ พระองค์เจ้า

เพชรหึง เป็นพระองค์เจ้าในรัชกาลที่ ๕

ต้องรี ๆ ขวสารเข้าไป ต้องกมหลังลือกเข้าไป (รี ๆ ขวสาร เป็น

การเล่นชนิดหนึ่ง)

วอ

ความหมายอย่างหนึ่งทมิหลังคา

ธำระนัง

ช่อธำ

ทรงข้าง

ประทบนงบนชาว

ข้างใน

เจ้านายผู้หญิง

ธารเกษม

ช่อธำธารในบริเวณพระพุทธรูป

เกย

ทสำหรับ กษัตริย์ หรือเจ้านาย ชน ลิง ช้าง หรือ

ยานพาหนะ

ทอดพระเนตร

ดู

พระเจ้าอยู่หัวปราสาททอง พระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งสมัยกรุงศรีอยุธยา

หันดาษ

ช่อดาษ

ค่ายหลวง

ที่พัก หรือ กองทัพ

พลู คอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง จุกแล้วพุ่งขึ้นไปในอากาศ
 มีเสียงดังเหมือนบัน
 แม่แสบ เจ้าจอมมารดาแสบ ในรัชกาลที่ ๕
 ค่าย ท้องของทหาร
 ทหารหน้า ทหารยาม
 ไปบน ไปพระตำหนัก ที่ประทับของสมเด็จพระศรี-
 พัตริยธรรมาบรมราชินีนาถ
 เสดจันน้ำ สมเด็จพระศรีพัตริยธรรมาบรมราชินีนาถ
 ทูลหม่อม (ทูลกระหม่อม) ในทันหมายถึง พระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าฯ
 น้องชายเล็ก สมเด็จพระเจ้าฟ้าเธอ วรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลก
 ประชานาถ
 เล่นเบซิก เล่นไพ่ชนิดหนึ่ง
 เสวย รัชประทาน
 อาแถม พระองค์เจ้าทอง แถม ถวัลยวงศ์ กรมหลวง
 สรรพศาสตร์ศุภกิจ
 บำโสม พระองค์เจ้าโสมวาทิ กรมหลวงสมรรัตนศิริเชษฐานุ
 ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ
 พระสมุทรเจดีย์ พระเมรุกลางน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ
 ยิงสลุต ยิงปืนใหญ่แสดงความเคารพ
 ย่ำค่ำ ๖ โมงเย็น หรือ ๑๘.๐๐ น.

เกาะสีชัง

น้องชายโต

ประทับแรม

ประทมตน

อาโส

พระยาภาส

เต็นท์

นอนยามหนึ่ง

หาดล้างควา

สร้ง

คุณท้าววนิดา

ก่อนโหมง

เขามัทร

บ้ายโหมงนาน

เกาะพัง

เกาะช้าง

จารึก

เป็นเกาะอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี

คือ พระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ

หรือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๖

พักนอนค้างคน

คนนอน

พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต กรมขุนพิทยลาภ-
พฤฒิธาดา

เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค)

กระโจมที่พัก

นอนเวลาสามทุ่ม

ขอหาทเกาะสีชัง

อาบน้

เจ้าจอมมารทาสุน ในรัชกาลที่ ๕ เป็นท้าววนิดา
วิจารณ์ ในรัชกาลที่ ๕

ก่อน ๗.๐๐ น.

ขอเขาในจังหวัดชุมพร

บ้ายโหมงไปแล้วนาน

ขอเกาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอเกาะอยู่ในจังหวัดตราด

เขียนให้เป็นรอบลก

แผ่นศิลา	แผ่นหิน
อ่าวระเวน หรือ ระวาง ขื่ออ่าว	
ปะการัง	หินปูน ที่เกิดเพราะสัตว์น้ำใต้ทะเลชนิดหนึ่ง มัก ก่อขึ้น คล้ายต้นไม้ หรือ เขาสัตว์ มีสาก ๆ
ชนเป็นคน	ชนเป็นแนวสูง
โบสถ์น้ำ	เป็นที่สำหรับ พระสงฆ์ ตั้ง อุโบสถ สังฆกรรมชนิก นทสมา คือ ถือน้ำเป็นขอบเขต
วันเกิดโตเรอัมปาด	เลี้ยงข้าวกลางวันให้ — ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ
ปาด	คำอังกฤษ แปลว่า มีการชุมนุมเลี้ยง
แต่งตัวแฟนซี	คำอังกฤษ แปลว่า แต่งตัวต่าง ๆ กัน สบาย คล่องบ้าง
อากรมดำรง	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง- ราชานุภาพ
อากรมขุนนริศ	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา นริศรานุวัดติวงศ์
อาสมมต	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์
อาไชยันต์	กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย
พระยาเทเวศร	เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลาน กุญชร)

น้องหญิง

ไม่ได้เข้าไปเฝ้า

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์
กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ไม่ได้ประทับ
อยู่ที่ตำหนักภายในแล้ว เสด็จออกไปประทับทาง
ฝ่ายหน้า คอ ทศกัณฐ์เลขาธิการปัจจุบัน

กิจกรรม

๑. การอ่าน

- (๑) มาอ่านจดหมายเหตุนักคนละวัน
- (๒) มาอ่านในใจกัน

๒. ตอบคำถามกัน

- (๑) สมเด็จพระบรมราชูปถัมภ์ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เมื่อทรงจดหมายเหตุนั้น เป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่
- (๒) พระชนมายุประมาณเท่าใด
- (๓) ทรงเกี่ยวข้องกับอะไรกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน
- (๔) คำว่าทูลหม่อม หมายถึงใคร
- (๕) น้องชายเล็ก คือใคร
- (๖) เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ ได้ลงเรือชื่ออะไร
- (๗) พระสมุทราชูปถัมภ์ที่ไหน
- (๘) ปากน้ำคลองหวัคอะไร
- (๙) เกาะสี่ซึ่งอยู่ในจังหวัดอะไร
- (๑๐) น้องชายโตคือใคร
- (๑๑) หากค้างคาอยู่ไหน

- (๑๒) คุณท้าววันดากลัวอะไร
- (๑๓) เขามักรับอยู่ที่ไหน
- (๑๔) เกาะพินอยู่ไหน
- (๑๕) เกาะช้างอยู่ไหน
- (๑๖) ใครเขาไปใกล้กับเจ้าตัวหนึ่งมาถวาย
- (๑๗) คนที่เกาะสมุยทำมาหากินทางไหน
- (๑๘) มีปาก หมายถึงความว่าอย่างไร
- (๑๙) แทะตัวแฟนซี หมายถึงความว่าอย่างไร
- (๒๐) ใครได้รางวัลหนึ่ง
- (๒๑) เสกข์เข้าถ้ำอะไร
- (๒๒) ในถ้ำอะไรบ้าง
- (๒๓) ใครสร้างถาวรเกษม
- (๒๔) ข้างถาวรเกษมมีต้นไม้อะไรมาก
- (๒๕) เสียงพลุกพล่านเสียงอะไร
- (๒๖) ใครเป็นคนยิงปืน
- (๒๗) ทำไมเขาจึงยิง

มาคิดและมาเขียนกัน

- (๑) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ควรทำจดหมายให้ครูรายวันของตนหรือไม่

- (๒) มาทำจดหมายเหตุร้ายวันกันทุกคน เมื่อวานนี้ใครทำ
อะไรบ้าง จดลงไปแล้วอ่านให้กันฟัง
- (๓) มาประกวดสมุดจดหมายเหตุร้ายวันกัน ในวนสนธาคันใคร
มีสมุดจดหมายเหตุร้ายวันทส่วยทสค์ และทำจดหมายเหตุไ้
คทสค์

พระอภัยมณี

บทนำเรื่อง

เรื่องพระอภัยมณี เป็นนิทานคำกลอนของพระสุนทรโวหาร (ภู่)
หรือที่เรียกกันว่า สุนทรภู่ นิทานเรื่องนี้มีเรื่องราวยาวมาก เนื้อเรื่อง
สนุกสนาน ทดคึกมาให้นักเรียนอ่านในชั้นนี้เพียงตอนต้น ๓ ตอนเท่านั้น คือ

ตอนที่ ๑ — พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณเรียนวิชา

ตอนที่ ๒ — นางผีเสื้อลักพระอภัยมณี

ตอนที่ ๓ — ศรีสุวรรณเข้าเมืองรมจักร

การที่คัดมาให้อ่านชั้นนี้สามตอนก็คิดว่านักเพื่อให้นักเรียนรู้เป็นเบื้องต้น
ในชั้นสูงขึ้นไปนักเรียนจะได้อ่านเรื่องพระอภัยมณีตอนอื่น ๆ เข้าใจง่ายขึ้น

เรื่องพระอภัยมณี

ตอนที่ ๑

พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณเรียนวิชา

แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์
สมมุติวงศ์ทรงนามท้าวสุทัศน์
ผ่านสมบัตินานาามฐาน
อันกรุงไกรใหญ่ยาวสืบเก้าโยชน์
ภูเขาโชดเป็นกำแพงบุรีศรี
สระพริบพร้อมไพร่ฟ้าประชา
ชาวบุรุษรรษาสถาวร
มีเอกองค์นั่งลักษณะธรรมา
พระนางนาฏนามประทุมเกสร
สนมนางแสนสร้างคนิก
ดั่งกนิหรนารักลักษณะ
มีโอรสสององค์ล้วนทรงลักษณะ
ประไพพิศตรึงเพียงเทพเลขา
ขออภัยมณีเป็นพยา
พึงแรกรู้न्छนษาสืบห้าปี

บัดนี้พ้นสองกษัตริย์

ประนมหัตถ์ถ้อยวันด้วยहरษา

จึงทูลความตามจิตเจตนา

ลูกคิดมาจะประมาณกี่นานครัน

หวังแสงไปตำแหน่งสำนักปราชญ์

ซึ่งรู้ศาสตราเวทวิเศษขยัน

ก็สมจิตเหมือนลูกคิดทุกคืนวัน

พอแสงจันทร์แจ่มฟ้าจะลาจร

แล้วก็กราบบิฑูราขมาตรงคี

ทงสององค์กลับหลังแล้วส่งสอน

จะเดินทางกลางป่าพนาดร

จงผันผ่อนตรีกจำคำโบราณ

จะพูดจาสารพัดบำหายดียิ่ง

จนลูกนั่งนำท่ากระยาหาร

แม่นหลับนอนผ่อนพันทภัยพาล

อดบันดาลไกรธชงจึงสบาย

พระพี่น้องสององค์ทรงสดับ

เคารพรับบังคมด้วยสมหมาย

พระเชษฐาปัญญาชนน้องชาย

มาสร่งสายสาคเรศบนเตียงรอง

แล้วแต่งองค์สอดทรงเครื่องกษัตริย์

เนาวรัตน์^{๔๔}เรื่องศรี^{๔๕}ไม่มีสอง
 แล้ว^{๔๖}ลลามา^{๔๗}สถิตบน^{๔๘}แท่นทอง
 จน^{๔๙}ย้า^{๕๐}มอง^{๕๑}สุริย^{๕๒}นสน^{๕๓}ธยา
 จึง^{๕๔}ชวน^{๕๕}กัน^{๕๖}จร^{๕๗}จร^{๕๘}ล^{๕๙}จาก^{๖๐}สถาน
 ออก^{๖๑}ทวาร^{๖๒}เบ^{๖๓}อง^{๖๔}บุ^{๖๕}ร^{๖๖}พ^{๖๗}ท^{๖๘}ศา
 ศ^{๖๙}ศิ^{๗๐}ธ^{๗๑}ร^{๗๒}จร^{๗๓}แจ้ง^{๗๔}กระ^{๗๕}จำ^{๗๖}ง^{๗๗}ตา
 ทั้ง^{๗๘}สอง^{๗๙}รา^{๘๐}เดิน^{๘๑}เร^{๘๒}ียง^{๘๓}มา^{๘๔}เค^{๘๕}ย^{๘๖}ง^{๘๗}กัน^{๘๘} ฯ

ล่วง^{๘๙}คำ^{๙๐}บ^{๙๑}ล^{๙๒}ชน^{๙๓}บท^{๙๔}ไป^{๙๕}หล^{๙๖}าย^{๙๗}บ้าน^{๙๘}
 เข้า^{๙๙}ดอน^{๑๐๐}ด้าน^{๑๐๑}แดน^{๑๐๒}ไพร^{๑๐๓}พ^{๑๐๔}อ^{๑๐๕}ไ^{๑๐๖}ก^{๑๐๗}ัน^{๑๐๘}
 เส^{๑๐๙}ย^{๑๑๐}ง^{๑๑๑}เส^{๑๑๒}อ^{๑๑๓}ก^{๑๑๔}ว^{๑๑๕}าง^{๑๑๖}กล^{๑๑๗}าง^{๑๑๘}เน^{๑๑๙}ิน^{๑๒๐}พ^{๑๒๑}น^{๑๒๒}ม^{๑๒๓}วัน^{๑๒๔}
 ให้^{๑๒๕}ห^{๑๒๖}วัน^{๑๒๗}ห^{๑๒๘}วัน^{๑๒๙}ว^{๑๓๐}ัง^{๑๓๑}เว^{๑๓๒}ง^{๑๓๓}ห^{๑๓๔}ว^{๑๓๕}า^{๑๓๖}ด^{๑๓๗}ุ^{๑๓๘}ถ^{๑๓๙}ย^{๑๔๐}
 จน^{๑๔๑}แสง^{๑๔๒}ท^{๑๔๓}อง^{๑๔๔}ร^{๑๔๕}อง^{๑๔๖}ร^{๑๔๗}ือ^{๑๔๘}ง^{๑๔๙}อ^{๑๕๐}ร^{๑๕๑}าม^{๑๕๒}ฟ้า^{๑๕๓}
 พระ^{๑๕๔}สุ^{๑๕๕}ริ^{๑๕๖}ยา^{๑๕๗}เ^{๑๕๘}ย^{๑๕๙}อ^{๑๖๐}ง^{๑๖๑}เ^{๑๖๒}ย^{๑๖๓}ย^{๑๖๔}ม^{๑๖๕}เ^{๑๖๖}ล^{๑๖๗}ย^{๑๖๘}ม^{๑๖๙}ไ^{๑๗๐}ส^{๑๗๑}ล^{๑๗๒}
 ค^{๑๗๓}ณ^{๑๗๔}า^{๑๗๕}น^{๑๗๖}ก^{๑๗๗}เ^{๑๗๘}ร^{๑๗๙}ง^{๑๘๐}ร^{๑๘๑}อง^{๑๘๒}ค^{๑๘๓}น^{๑๘๔}อ^{๑๘๕}ง^{๑๘๖}ไ^{๑๘๗}พร^{๑๘๘}
 เส^{๑๘๙}ย^{๑๙๐}ง^{๑๙๑}เร^{๑๙๒}ไ^{๑๙๓}ร^{๑๙๔}จ^{๑๙๕}ัก^{๑๙๖}จ^{๑๙๗}ัน^{๑๙๘}ส^{๑๙๙}ัน^{๒๐๐}น^{๒๐๑}เ^{๒๐๒}น^{๒๐๓}
 ทั้ง^{๒๐๔}สอง^{๒๐๕}อง^{๒๐๖}ค^{๒๐๗}เ^{๒๐๘}น^{๒๐๙}อ^{๒๑๐}ย^{๒๑๑}อ^{๒๑๒}น^{๒๑๓}เ^{๒๑๔}้า^{๒๑๕}พ^{๒๑๖}่อ^{๒๑๗}น^{๒๑๘}พ^{๒๑๙}ัก^{๒๒๐}
 ห^{๒๒๑}ย^{๒๒๒}ด^{๒๒๓}ส^{๒๒๔}ำ^{๒๒๕}น^{๒๒๖}ัก^{๒๒๗}ถ^{๒๒๘}ำ^{๒๒๙}เ^{๒๓๐}า^{๒๓๑}ภ^{๒๓๒}เ^{๒๓๓}า^{๒๓๔}เ^{๒๓๕}า^{๒๓๖}เ^{๒๓๗}า^{๒๓๘}เ^{๒๓๙}า^{๒๔๐}
 ค^{๒๔๑}ร^{๒๔๒}น^{๒๔๓}ห^{๒๔๔}าย^{๒๔๕}เ^{๒๔๖}น^{๒๔๗}อ^{๒๔๘}ย^{๒๔๙}เ^{๒๕๐}ม^{๒๕๑}อ^{๒๕๒}ย^{๒๕๓}เ^{๒๕๔}ล^{๒๕๕}ำ^{๒๕๖}อ^{๒๕๗}ู^{๒๕๘}ต^{๒๕๙}ส^{๒๖๐}ำ^{๒๖๑}ห^{๒๖๒}ั^{๒๖๓}เ^{๒๖๔}า^{๒๖๕}
 พิ^{๒๖๖}ศ^{๒๖๗}เพ^{๒๖๘}ล^{๒๖๙}ิ^{๒๗๐}น^{๒๗๑}ม^{๒๗๒}ิ^{๒๗๓}ง^{๒๗๔}ไ^{๒๗๕}ม^{๒๗๖}ั^{๒๗๗}เ^{๒๗๘}น^{๒๗๙}ไ^{๒๘๐}พร^{๒๘๑}วัน^{๒๘๒}
 บ^{๒๘๓}้าง^{๒๘๔}พ^{๒๘๕}ล^{๒๘๖}ิ^{๒๘๗}ด^{๒๘๘}อ^{๒๘๙}ก^{๒๙๐}อ^{๒๙๑}อ^{๒๙๒}ก^{๒๙๓}อ^{๒๙๔}ก^{๒๙๕}อ^{๒๙๖}ก^{๒๙๗}อ^{๒๙๘}ก^{๒๙๙}อ^{๓๐๐}
 ป^{๓๐๑}ีบ^{๓๐๒}จ^{๓๐๓}ำ^{๓๐๔}ป^{๓๐๕}า^{๓๐๖}สุ^{๓๐๗}ก^{๓๐๘}ร^{๓๐๙}ม^{๓๑๐}น^{๓๑๑}ม^{๓๑๒}ส^{๓๑๓}ว^{๓๑๔}ร^{๓๑๕}ร^{๓๑๖}ค^{๓๑๗}

พระอภัยมณีศรีสุวรรณ
 ต่างชิงกันเก็บพลางตามทางมา
 พระพี่เก็บกาหลงส่งให้น้อง
 เดินประคองเคียงกันด้วยพรรษา
 พระน้องเก็บมะลูลีให้พี่ยา
 ทั้งสองราเดินคมแล้วชมเชย
 เห็นมะม่วงพวงผลพวงสุกห้าม
 ทำไม้งามน้อยน้อยสอยเสวย
 ร้อยหวานปานเปรี้ยวบรรสนมเนย
 อิ่มแล้วเลยล่องพงมากกลางดง
 ครืนสนแสงสุริยาทพากร
 ลำนั่นนอนเนินตบารุหะ
 ทั้งสองแสนเห็นอยยากลำบากองค์
 บาทหงส์บุบผอบอบระบมตรม
 พระเชษฐาอาศัยถึงไอศวรรย์
 กับก้านลั่นน้อยน้อยนางสนม
 น้องคะนึ่งถึงพลึงแฉนางนม
 กับบรมบิตุเรศพระมารดา ฯ
 สืบหาวันคืนเดินในไพรสนท
 ถึงตำบลบ้านหนึ่งใหญ่หนักหนา
 เรียกว่าบ้านจันทคามพราหมณ์พฤดา

มีทีศาปาโมกข์อยู่สองคน
 อาจารย์หนึ่งชำนาญในการยุทธ์
 ถึงอาวุธชุดมาดังท่าเณ
 วิชากระบอง^{๒๔}ป้องกันกายสกน^{๒๕}
 รักษาตนมิให้ต้องคมศัสตรา
 อาจารย์หนึ่งชำนาญในการป^{๒๖}
 ทั่งดัดส^{๒๗}แสนเสนาะเพราะหนักหนา
 ผู้ใดฟังวังเวงในวิญญา^{๒๘}
 เคลมนิทราลมกายดังวายุปราณ
 อันสองท่านราชครูนั้นอยู่ตัก
 จดจารึกอักษรไว้หน้าบ้าน
 เป็นข้อความตามม^{๒๙}วิชาการ
 แสนชำนาญเลิศลบลภพไ^{๓๐}ตร
 แม้นผู้ใดใครจะเรียนวิชาม^{๓๑}ง
 จงอ่านหนังสือแจ้งแ^{๓๒}ถลงไข
 ถ้าม^{๓๓}ทองแสนด^{๓๔}ำล^{๓๕}งมาถึงใจ
 จึงจะได้ศึกษาวิชาการ ๑

วันนั้นพระอภัยมณีศรีสุวรรณ
 จจรลเขามาถึงหน้าบ้าน
 เห็นลิขิตปิดไว้กับใบทวาร
 พระทรงอ่านแจ้งจิตในกิจจา

อันท่านครูอยู่ตักตำแหน่ง^๕
 ฝ่าปากปเปาเสนาะเพราะหนักหนา
 จึงดำรัสตรัสแก่พระน้องยา
 อันวิชาสั่ง^๕นพชอบใจ
 แต่เทียวดูเสียให้รู้ทั้งย่านบ้าน
 ท่านอาจารย์ยังจะมีอยู่ที่ไหน
 ตรัสพลางย่าง^๕เยื้องครรไลไป
 ถึงตักใหญ่ที่ครูอยู่สำนัก
 เห็นแผ่นผาจารึกลายลขิต
 เขายนชดอ่านดู^๕ประจักษ์
 ท่านอาจารย์การกระบองก็คล่องนัก
 ได้ทองหนักแสนตำลงจึงได้เรียน
 จึงบัญชาว่ากับพระน้องแก้ว
 พ่อเห็นแล้วหรือทลายลขิตเขียน
 สองอาจารย์ปานดวงแก้ววิเชียร
 เขารักเรียนที่ท่านอาจารย์ใด
 อนุชาว่าการกลศึก
 น้องนกรักมาแต่ไหนไหน
 ถ้าเรียนรู้อำกระบองได้ว่องไว
 จะชิงชัยข้าศึกไม่นักเกรง

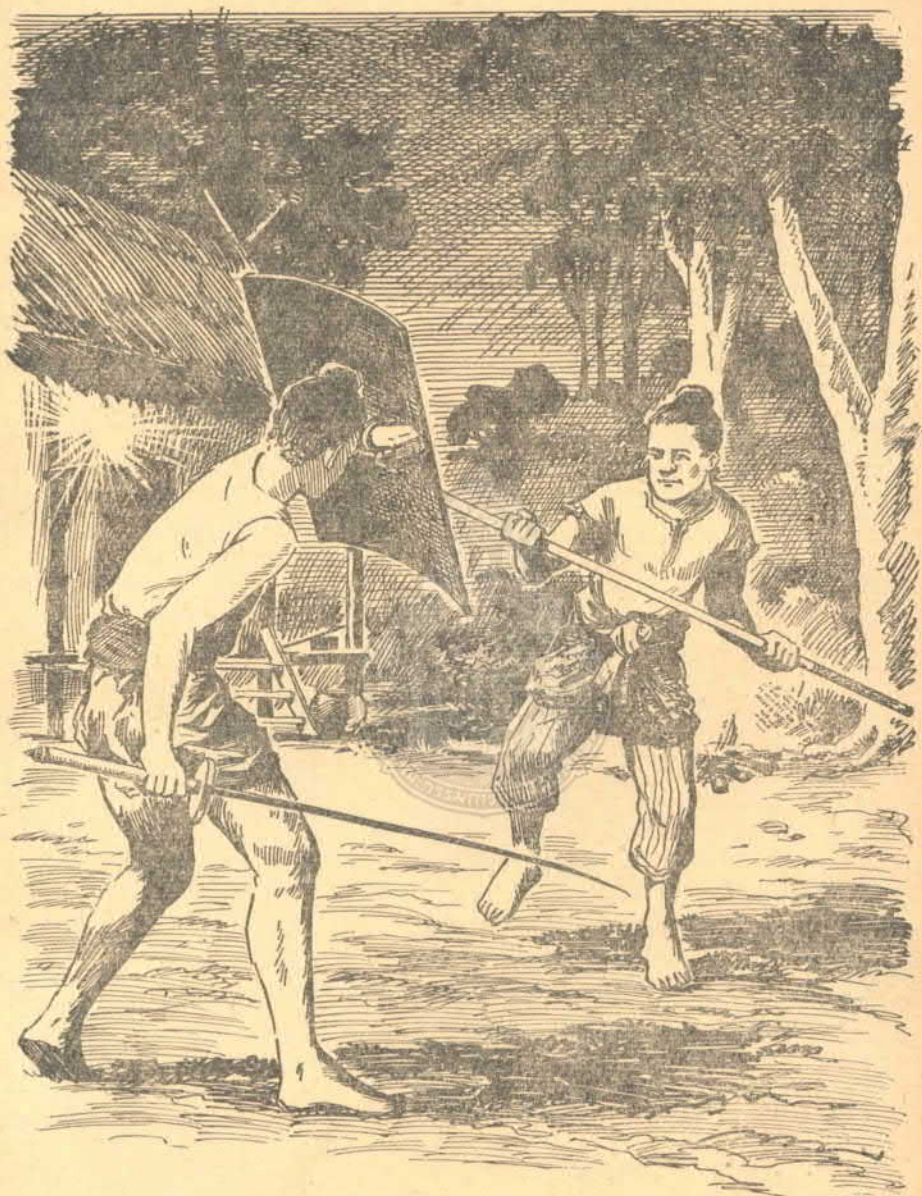
พระเชษฐาว่าจริงแล้วเจ้าพ
 วิชามแล้วใครไม่ข่มเหง
 แต่ใจพินรักทางนักร้อง
 หมายว่าเพลงดนตรีนักร้อง
 ถึงการเล่นเป็นที่ประโลมโลก
 ได้ดับโศกสูญหายทั้งชายหญิง
 แต่ขัดสนจนจิตคิดประวิง
 ด้วยทรัพย์สินสงหนงนไม่มา ฯ

ศรีสุวรรณบุญญาฉลาดแหลม
 จงยมแย้มเยอนตอบพระเชษฐา
 ถ้ามรงค์เรอนมณีนราคา
 จะคิดค่าควรแสนตำลึงทอง
 พอบุชาอาจารย์เฮต่างทรัพย์สิน
 เห็นจะรับสอนสั่งเราทั้งสอง
 อันตัวน้องจะอยู่ด้วยครูกระบอง
 หัดให้คล่องเชียวชาญชำนาญดี
 ขอพระองค์จงเสด็จไปทำยบ้าน
 อยู่ศึกษาอาจารย์ข้างคตส์
 ครั้นเสร็จจสมปรารถนาไม่ช้าที่
 จะตามพี่ไปหาที่อาจารย์
 พระอภัยได้คิดถึงคำนอง

ต่าง^๕ขม^๕ย่อง^๕ปรีด^๕เปรม^๕เกษม^๕ศาน^๕ต์
 เขา^๖หยุด^๕ยั้ง^๕สัง^๕เสก^๕กัน^๕เสร็จ^๕การ
 กลับ^๖ไป^๖หา^๖อาจารย์^๖ดัง^๖ใจ^๖นึก
 ศรี^๖สุวรรณ^๖กุมาร^๖ชา^๖ณ^๖ณ^๖ลาด
 ยุ^๖รยา^๖ตร^๖เยอ^๖ง^๖ย่าง^๖มา^๖ข้าง^๖ต^๖ก
 เห็น^๖ภุม^๖ฐาน^๖เคหา^๖โอ^๖พาร^๖ิก
 ทง^๖ท^๖ฝ^๖ก^๖ส^๖อน^๖ส^๖าน^๖ุ^๖ศ^๖ษ^๖ย^๖ม
 มอง^๖เขม^๖น^๖เห็น^๖พรา^๖หม^๖ณ^๖์^๖พ^๖ฤ^๖ธ^๖มา^๖เฒ^๖า
 กระ^๖ห^๖ม^๖ว^๖ด^๖เก^๖ลา^๖เอน^๖หล^๖ง^๖น^๖ิง^๖เก^๖า^๖อ
 คุ^๖ร^๖ปร^๖าง^๖อ^๖ย^๖าง^๖เเย^๖ง^๖พระ^๖โย^๖ค^๖
 กระ^๖บ^๖อง^๖ส^๖ศ^๖อ^๖ก^๖ว^๖าง^๖ไ^๖ว^๖าง^๖ก^๖าย^๖
 ก^๖เแ^๖ง^๖ว^๖า^๖า^๖า^๖จ^๖าร^๖ย^๖เ^๖า^๖ข^๖อง^๖ต^๖ก^๖
 เ^๖น^๖ส^๖ม^๖น^๖ก^๖เ^๖ม^๖อ^๖น^๖จ^๖ต^๖ท^๖ด^๖น^๖ห^๖าย^๖
 กระ^๖ท^๖ง^๖ไ^๖อ^๖ไ^๖ห^๖เ^๖ส^๖ย^๖ง^๖เบ^๖น^๖แ^๖ย^๖บ^๖ค^๖าย^๖
 แ^๖ล^๖ว^๖ก^๖ม^๖ก^๖าย^๖เ^๖า^๖ไป^๖หา^๖ท^๖าน^๖า^๖า^๖จ^๖าร^๖ย^๖ ๖
 ฝ^๖าย^๖พรา^๖หม^๖ณ^๖์^๖เพ^๖ร^๖หม^๖โ^๖บ^๖รา^๖ณ^๖า^๖า^๖จ^๖าร^๖ย^๖เฒ^๖า
 เ^๖น^๖พ^๖ง^๖ศ^๖เ^๖า^๖พ^๖ฤ^๖ธ^๖า^๖ม^๖ห^๖า^๖ส^๖า^๖ล
 จ^๖ำ^๖เ^๖อ^๖ง^๖เ^๖น^๖ต^๖ร^๖แ^๖ล^๖ดู^๖เ^๖็น^๖ก^๖ุม^๖าร^๖
 ศ^๖ร^๖ส^๖ัน^๖ฐ^๖า^๖น^๖ผ^๖ุด^๖ม^๖อง^๖ด^๖ัง^๖ท^๖อง^๖ท^๖า
 คุ^๖น^๖เ^๖น^๖ง^๖น^๖อ^๖ย^๖ร^๖ู^๖ปร^๖าง^๖เ^๖ม^๖อ^๖น^๖อ^๖ย^๖าง^๖ห^๖ัน

พงแกร่นนารักเป็นนักรัสนา
 อร่ามเรืองเครื่องประดับระยับตา
 กรัวากษัตริย์ชาติยวงศ์
 จงขยดลดเลือนลงนงไกล
 แล้วถามไต่ข้อความตามประสงค์
 มธุระอะไรในใจจง
 เจ้าจึงตรงมาหาของว่าไป ฯ

หน่อกษัตริย์ชาติยวงศ์ทรงสดับ
 น้อมคำนับเกล้าแจ้งแถลงไข
 พระบิดาขานำรังชงกรุงไกร
 บัญชาให้เทยวหาวิชาการ
 จึงตนเดินเนนบามาถึง
 พอเห็นมอักษรรอยหนาบาน
 รู้ว่าท่านพฤตมาเป็นอาจารย์
 ขอประทานพาทเพียรเรียนวิชา
 แต่โปรดเกล้าคราวมาข้ายากแค้น
 อันทองแสนตำลึงนงไม้ทันหา
 ธารมรงค์เรือนมณเฑณมมา
 ด้ราคาควรแสนตำลึงทอง
 แล้วถอดแหวนวงนอยทกอยขวา
 ให้พฤตาทดแทนคุณสนอง

ถึงยามดกฝกสอนในการยุทธ์ เพลงอาวุธดาบตั้งให้ตั้งท่า

ตาพราหมณ์เฒ่าเฝ้าล้าดำประชันรอง
 ขอดประคองไว้ในผมให้สมควร
 แล้วไต่ตามนามวงศ์ถึงพงศา
 สันทนาปรีดีเปรมเกษมสรวล
 อยู่เคหาตาพราหมณ์ไม่ล้ามฉนวน
 ครั้นค่ำชวนหน่อไทเข้าไสยา
 ถึงยามดึกก็ปลุกสอนในการยุทธ์
 เพลงอาวุธดาบตั้งให้ดังทำ
 กระบองกระบี่ถวนทกวิชา
 ค่อยศึกษาตั้งใจจะให้ได้ ฯ
 ภายหลังเชษฐามาถึงททายบ้าน
 ก็เข้าหาอาจารย์ทศดล
 เอาธำมรงค์ทรงนิ้วดัชนี
 ให้พราหมณ์ตีค่าแสนด่ำลงทอง ฯ
 ฝ่ายครูเฒ่าพินทพราหมณ์รามราช
 แสนสวาทรักใคร่มิได้หมอง
 ให้เข้าไทไขสอยคอยประคอง
 เข้าในห้องหัดเพลงบรรเลงพิณ
 แล้วพาไปยอศเขาให้เบาไป
 ท้อย่างดั่งใดก็ได้ดล

๗๔
 แหม่นปเราเบาไปให้ไฉน
 ให้ใจอ่อนนอนหลับลึกลับสดี

๗๕
 กัสตุสนโทโสที่โกธธา
 อันลัทธิคนตรัดหนักหนา

แต่เสื่อข้างกลางไพร่ฟ้าไต่ย่น
 กลมกนนำหญาเข้ามาฟัง
 ประมาณเสร็จเจ็ดเดือนโดยวิตการ
 พระกุมารได้สมอารมณ์หวัง
 สันความรู้ครุประสิทธิ์ไม่ปิดบัง
 จึงสอนสั่งอุปเท่ห์เป็นเล่ห์กล
 ถ้ามั่นวาจาสัจจมนั้ไข่มจับ
 จะรบบัรสารพัดให้ขัดสน
 เอาไปเอาโลมน้ำใจคน
 ด้วยเล่ห์กลโลกาหาประการ
 คอปรสกลันเสียงเคียงสัมพันธ์
 เกิดกำหนดลุ่มหลงในสงสาร
 ให้ใจอ่อนนอนหลับดังวายปราณ
 จึงคิดอ่านเอาชัยเหมือนใจจง
 แล้วให้ไปเพราะเสนาะเสียง
 ยินสำเนียงถึงไหนก็ไหลหลง
 อวยพรพลาทางหีบธำมรงค์
 คนในห้องก็มาราแล้วว้าพลัน
 ชงคนตรตลาไวดังแสน
 เพราะหวงแหนกำชับไว้ขั้ขัน
 ไข่ประสงค์ตรงทรพัสต์สุวรรณ

จะบอ^๒กัณ^๑มิให้^๑ใคร^๑ได้^๑วิชา^๑
 ตอ^๑กษ^๑ตริ^๑ย^๑เส^๑ร^๑ม^๑ฐ^๑ี^๑ท^๑ม^๑ท^๑ร^๑พ^๑ย^๑
 มา^๑ค^๑ำ^๑น^๑ับ^๑จ^๑ิง^๑ไ^๑ด้^๑ด^๑ัง^๑ป^๑ร^๑า^๑ร^๑ณ^๑า^๑
 จ^๑ง^๑ค^๑น^๑เข^๑า^๑บ^๑ร^๑ร^๑ก^๑ษ^๑ณ^๑ค^๑ร^๑า^๑
 ให้^๑ช^๑น^๑จ^๑ิต^๑พ^๑ระ^๑บ^๑ิต^๑า^๑และ^๑ม^๑า^๑ร^๑ด^๑ร^๑ ฯ

หน^๑อ^๑ก^๑ษ^๑ต^๑ริ^๑ย^๑โ^๑ส^๑ม^๑น^๑ส^๑ด^๑ว^๑ย^๑ส^๑ม^๑น^๑ก^๑
 จ^๑ด^๑จ^๑า^๑ร^๑ก^๑คำ^๑ท^๑า^๑น^๑อ^๑า^๑จ^๑า^๑ร^๑ย^๑ส^๑อ^๑n^๑
 พิ^๑ไ^๑ร^๑ร^๑ำ^๑อ^๑ำ^๑ล^๑า^๑ด^๑ว^๑ย^๑อ^๑า^๑ว^๑ร^๑ณ^๑
 แล^๑ว^๑บ^๑ท^๑อ^๑ร^๑จ^๑า^๑ก^๑บ^๑ำ^๑n^๑อ^๑า^๑จ^๑า^๑ร^๑ย^๑ต^๑n^๑ ฯ

ผ^๑า^๑ย^๑ว^๑า^๑n^๑ก^๑ุ^๑บ^๑ด^๑ศ^๑ร^๑ส^๑ว^๑ร^๑ณ^๑
 ก^๑ี^๑แ^๑ม^๑ข^๑ัน^๑ก^๑ล^๑ศ^๑ก^๑ท^๑ฝ^๑ก^๑ฝ^๑n^๑
 ท^๑ัง^๑ไ^๑เ^๑น^๑เ^๑น^๑จ^๑ัด^๑ห^๑ัด^๑ป^๑ระ^๑อ^๑ญ^๑
 ใน^๑การ^๑ก^๑ล^๑อ^๑ว^๑ร^๑ส^๑ด^๑ท^๑ำ^๑n^๑o^๑ง^๑
 จ^๑n^๑ห^๑m^๑d^๑s^๑n^๑ค^๑ว^๑m^๑r^๑t^๑a^๑n^๑c^๑r^๑เ^๑m^๑a^๑
 จ^๑ิง^๑เร^๑y^๑k^๑เจ^๑a^๑เ^๑a^๑m^๑a^๑n^๑g^๑s^๑o^๑ng^๑t^๑o^๑s^๑o^๑ng^๑
 เล^๑อ^๑k^๑l^๑w^๑n^๑h^๑e^๑l^๑e^๑k^๑m^๑l^๑u^๑t^๑t^๑k^๑r^๑a^๑b^๑o^๑ng^๑
 ให้^๑เ^๑b^๑e^๑n^๑ของ^๑ค^๑ุ^๑ห^๑ัต^๑t^๑ก^๑ษ^๑ต^๑ริ^๑ย^๑
 ท^๑ง^๑ธ^๑า^๑m^๑r^๑ng^๑c^๑w^๑ng^๑n^๑n^๑k^๑i^๑n^๑ห^๑i^๑
 แ^๑ด^๑ล^๑ง^๑ไ^๑ข^๑อ^๑ค^๑ว^๑m^๑t^๑a^๑m^๑p^๑r^๑i^๑s^๑n^๑a^๑
 เ^๑h^๑e^๑m^๑o^๑n^๑อ^๑า^๑จ^๑า^๑ร^๑ย^๑c^๑n^๑n^๑n^๑t^๑p^๑r^๑r^๑o^๑n^๑a^๑
 แ^๑ล^๑ว^๑พ^๑ฤ^๑ธ^๑า^๑อ^๑ว^๑ย^๑ข^๑ั^๑ย^๑ไ^๑ป^๑จ^๑ง^๑d^๑

หน่อ^๑กษัตริย์^๒สรี^๓ยวงส์^๔ทรง^๕สดับ
 น้อม^๖ค่านับ^๗ปรีด^๘เปรม^๙เกษม^{๑๐}สร
 ครร^{๑๑}ไฉลา^{๑๒}อาจารย์^{๑๓}จรัส^{๑๔}
 ตาม^{๑๕}วิถ^{๑๖}แถว^{๑๗}ทาง^{๑๘}ถนน^{๑๙}มา
 พอม^{๒๐}า^{๒๑}พบ^{๒๒}พชาย^{๒๓}ท^{๒๔}ท^{๒๕}าย^{๒๖}บาน^{๒๗}
 สอง^{๒๘}สำ^{๒๙}ราญ^{๓๐}สร^{๓๑}วล^{๓๒}สน^{๓๓}ต์^{๓๔}แล้ว^{๓๕}หรรษา^{๓๖}
 ต่าง^{๓๗}เล่า^{๓๘}ความ^{๓๙}ตาม^{๔๐}ที่^{๔๑}เรียน^{๔๒}ร^{๔๓}วิชา^{๔๔}
 แล้ว^{๔๕}พ^{๔๖}พาน^{๔๗}อง^{๔๘}เดิน^{๔๙}ด^{๕๐}ำ^{๕๑}เนิน^{๕๒}ไป^{๕๓}
 ออกจาก^{๕๔}บ้าน^{๕๕}จน^{๕๖}ต^{๕๗}คาม^{๕๘}ข้าม^{๕๙}ท^{๖๐}ิว^{๖๑}ท^{๖๒}ง^{๖๓}
 หมาย^{๖๔}ตรง^{๖๕}กร^{๖๖}ง^{๖๗}ร^{๖๘}ัต^{๖๙}นา^{๗๐}เข้า^{๗๑}ป่า^{๗๒}ไ^{๗๓}หญ^{๗๔}
 สิบ^{๗๕}ห^{๗๖}วัน^{๗๗}บ^{๗๘}รร^{๗๙}ล^{๘๐}ง^{๘๑}เว^{๘๒}ียง^{๘๓}ชัย^{๘๔}
 พอ^{๘๕}ท^{๘๖}้าว^{๘๗}ไ^{๘๘}ส^{๘๙}ุ^{๙๐}ท^{๙๑}สน^{๙๒}ก^{๙๓}ย^{๙๔}ตรา^{๙๕}
 ออก^{๙๖}แท^{๙๗}น^{๙๘}ท^{๙๙}อง^{๑๐๐}ท^{๑๐๑}อง^{๑๐๒}พระ^{๑๐๓}โรง^{๑๐๔}จ^{๑๐๕}ำ^{๑๐๖}ร^{๑๐๗}ญ^{๑๐๘}ศ^{๑๐๙}ร^{๑๑๐}
 แสน^{๑๑๑}เสน^{๑๑๒}เฝ้า^{๑๑๓}แ^{๑๑๔}หน^{๑๑๕}อ^{๑๑๖}ย^{๑๑๗}เ^{๑๑๘}น^{๑๑๙}น^{๑๒๐}า^{๑๒๑}
 พระ^{๑๒๒}พ^{๑๒๓}น^{๑๒๔}อง^{๑๒๕}สอง^{๑๒๖}อง^{๑๒๗}ค^{๑๒๘}ก^{๑๒๙}ต^{๑๓๐}ร^{๑๓๑}ง^{๑๓๒}มา^{๑๓๓}
 เฝ้า^{๑๓๔}บ^{๑๓๕}ดา^{๑๓๖}ท^{๑๓๗}ท^{๑๓๘}อง^{๑๓๙}พระ^{๑๔๐}โรง^{๑๔๑}ชัย^{๑๔๒} ฯ^{๑๔๓}
 กร^{๑๔๔}ง^{๑๔๕}ก^{๑๔๖}ษ^{๑๔๗}ต^{๑๔๘}ริ^{๑๔๙}ย^{๑๕๐}ส^{๑๕๑}รี^{๑๕๒}ย^{๑๕๓}วง^{๑๕๔}ส์^{๑๕๕}พระ^{๑๕๖}ท^{๑๕๗}ร^{๑๕๘}ง^{๑๕๙}ย^{๑๖๐}ศ^{๑๖๑}
 เห็น^{๑๖๒}โอร^{๑๖๓}ส^{๑๖๔}ย^{๑๖๕}น^{๑๖๖}ค^{๑๖๗}จะ^{๑๖๘}ม^{๑๖๙}ไ^{๑๗๐}หน^{๑๗๑}
 เรียก^{๑๗๒}มา^{๑๗๓}น^{๑๗๔}ง^{๑๗๕}ข้าง^{๑๗๖}แท^{๑๗๗}น^{๑๗๘}ท^{๑๗๙}อง^{๑๘๐}ประ^{๑๘๑}ไพ^{๑๘๒}
 แล้ว^{๑๘๓}ถาม^{๑๘๔}ไ^{๑๘๕}ต่^{๑๘๖}ทุก^{๑๘๗}ข^{๑๘๘}ย^{๑๘๙}าก^{๑๙๐}เม^{๑๙๑}อ^{๑๙๒}จ^{๑๙๓}าก^{๑๙๔}วง^{๑๙๕}
 หน^{๑๙๖}ง^{๑๙๗}พ^{๑๙๘}น^{๑๙๙}อง^{๒๐๐}สอง^{๒๐๑}เส^{๒๐๒}าะ^{๒๐๓}แ^{๒๐๔}ส^{๒๐๕}ว^{๒๐๖}ง^{๒๐๗}หา^{๒๐๘}

ได้วิชาเสร็จสมอารมณ์หวัง
หรือปลดปล่อยเล่าเล่าให้บิดาฟัง
เพื่อนนั่งคอยท่าทูลกราตร ๑

พระพนองสององค์ทรงสวัสดิ
ประสานหัตถ์น้อมประนตบทศ
พระเชษฐาทูลแถลงแจ้งคดี
ลูกเรียนกลดนครชำนาญชาญ
ศรสวรรณนั้นเรียนในการยุทธ์
เพลงอาวุธเข้มแข็งกล้าหาญ
ทั้งสองส่งยงยวดวิชาการ
ใครจะปานเปรียบได้นั้นไม่มี ๑

ท้าวสุทศนี้พึงอรรถโอรรถราช
บรมนาถขัตติย์ของให้หมองศรี
โกธระกระบะบาทาแล้วพาที
อย่าอวดดีเลยกไม่พอใจฟัง
อันดนตรีปาทย์ตะโพนเพลง
เป็นนักเลงเหล่าโลนเล่นโชนหนัง
แต่พวกกผู้หญิงที่ในวัง
มันก็ยังเรียนรำได้ชำนาญ
อันวิชาอาวุธแลโล่เขน
ชอบแต่เกณฑ์ศึกเสอเชอทหาร

เป็นกษัตริย์จักรพรรดิพิสดาร
 มาเรียนการเช่นนั้นด้วยอันใด
 ลูกกาลมแต่จะขายหน้า
 ข้างชั่วข้าทจรตณวิสัย
 จะให้อยู่เวียงวังก็จิงไร
 ขอบแต่ไล่คองเสียจากเมือง
 ไปเที่ยวเล่นเป็นปถวีสมา
 มาพูดจาให้กัณห์เหงอง
 พระพิโรธโกรธตรัสด้วยขดเคอง
 แล้ววางเขืองจากบัลลังก์เข้าวังใน ฯ
 แสนสงสารพนองสองกษัตริย์
 บิดาตรัสโกรธไม่ปราศรัย
 อภัยสอดสเสนาใน
 ทงนอยใจฝนหน้าปรักษากน
 พระเชษฐาว่าไอ้พ่อเพอนยาก
 สู้ลำบากบ่ป่าพนาสัณฑ์
 มาถ่วงยังไม่ถึงสักครังวัน
 ยังไม่ทันทดลองทงสองคน
 พระกรวกราดคาดโทษว่าโนดเขลา
 พกบเจานกเหินไม่เป็นผล
 อยู่ก่อายไพร่ฟ้าประชาชน

ผิดกตณดินไปไนไพรวัน
 แล้วสวมสอดกอดนองประกองหัตถ์
 สองกษัตริย์โศกทรงกรรแสงคล้าย
 พระอภัยมณีศรีสุวรรณ
 ก็พากันชวนขับสลับไป
 ผายมหาเสนาพฤตมาตย์
 เห็นหน่อนางนั่งแน่นเข้าแก้ไข
 ทั้งสองคนฟั่นกายระกำใจ
 ชลนัยน์แนวนองทั้งสององค์ ฯ
 พระเชษฐาว่ากรรมแล้วน้องเอ๋ย
 อย่าอยู่เลยเรามาไปไพรพระหง
 มีทนต์อำมาตย์ญาติวงศ์
 ทั้งสององค์ออกจากจังหวัดวัง
 พระพี่ชายชวนเดินดำเนินหน้า
 อนุชาโถมงามมาตามหลัง
 พระออกนอกนคราเข้าป่าร้าง
 ครั้นเหนื่อยนั่งสนทนาปรึกษากัน
 อนันต์เราพื่อนองทั้งสองน
 ไม่มท่งใครไนไพรสณฑ์
 ทั้งโภชนาอาหารกันดารครั้น
 ยังนับวันก็แต่กายจะวายปราณ ฯ

พระอนุชาว่าพนขลาด
 เป็นชายชาติช่างงาไม่กล้าหาญ
 แม่นขวนยังไม้บรรลัยลาญ
 ก็เซซานชอกซอนสัจจรไป
 เพื่อพบพานบ้านเมืองที่ไหนมั่ง
 พอประทั้งกายาอยู่อาศัย
 มีความรู้อยู่กับตัวกลัวอะไร
 ชีวิตไม่ปลดปลงคงได้ดี ๆ

พระเชษฐาว่าจริงแล้วน้องรัก
 เจ้าแหลมหลักตกเตอนสัดพ
 กระนั้นแต่งองค์ไปทำไม
 ให้เป็นท่งขาประชาชน
 เราปลอมแปลงแต่งกายเป็นชายไพร่
 เหมือนนยากไร้แรมทางมากกลางหน
 สONGกษัตริย์ตรัสคิดเห็นชอบกล
 จึงปลดเปลื้องเครื่องตนออกจากกาย
 เอาภูษาผ้าไหมห่อกระหวัด
 แล้วคาตรัดเอวไว้มิให้ห้าย
 ศรีสุวรรณนั้นคุมกระบองกราย
 พระพชายถือปั่วแล้วลลา
 ค่อยเดินเดินเนินพนมพนาเวศ

สิบเรศห้วยธารละหานผา
 ครั้นคำค่างกลางวันก็ไคลคลา
 ก็นผลาผลไม้ในดงคอน
 แต่เดินทางกลางเถอนได้เดือนเศษ
 ออกพ้นเขตเขาไม้ไพรสังขร
 ถึงเนินทรายชายทะเลขโธธร
 ในสาครคลื่นล้นสนั่นดัง
 ค่อยย่างเหยียบเรียบริมทะเลเล็ก
 ถึงร่มพฤกษาไทรดั่งใจหวัง
 ทั้งสองราล่ำเลื่อยเหนอยกำลัง
 ลงหยุดนั่งนอนเล่นเย็นสบาย ฯ
 จะจับบทบุตรพราหมณ์สามมาณพ
 ได้มาพบคบกันเล่นเป็นสหาย
 คนหนึ่งชื่อโมราปรีชาชาย
 มีแบบคายนำมาญในการกล
 เอาพ่างหญ้ามามากสำเภาได้
 แล้วแล่นไปในจังหวัดไม้จัตสน
 คนหนึ่งมวษาขอสานน
 ร้องเรียกฝนลมได้ดังใจจง
 คนหนึ่งนมนามพราหมณ์วิเชียร
 เทยวราเรียนสงครามตามประสงค

ถอ^๔ธ^๒ณ^๓สู^๔ศ^๓ก^๓น^๓ก^๓ท^๓ะ^๓น^๓ง
 หมายจะปลง^๔ช^๔ว^๔า^๔บ^๔จ^๔า^๔ม^๔ิ^๔ต^๔
 ธ^๕ณ^๖น^๖น^๖ล^๖น^๖ท^๖ละ^๖เจ^๖็ด^๖ล^๖ก^๖
 หมายให้^๖ล^๖ก^๖ท^๖ต^๖ร^๖ง^๖ไ^๖น^๖ก^๖็^๖ไม่^๖ผ^๖ิด^๖
 ล^๖ว^๖น^๖ร^๖แ^๖ก^๖ร^๖น^๖ร^๖ว^๖ม^๖ร^๖ู^๖ค^๖ู^๖ช^๖ว^๖ต^๖
 เคยไป^๗เ^๗ล^๗เ^๗น^๗เบ^๗น^๗น^๗จ^๗ท^๗เ^๗น^๗ท^๗ร^๗า^๗ย^๗
 พอ^๗แ^๗ด^๗ต^๗ร^๗ม^๗ล^๗ม^๗ต^๗ก^๗ล^๗ง^๗ช^๗า^๗ย^๗เ^๗า^๗
 ข^๘น^๘ส^๘ำ^๘เ^๘า^๘ย^๘น^๘ด^๘์^๘ไ^๘ห^๘ญ^๘ด^๘ัง^๘ไ^๘ห^๘ม^๘า^๘ย^๘
 อ^๘อ^๘ก^๘จ^๘า^๘บ^๘ำ^๘น^๘อ^๘ำ^๘น^๘ม^๘น^๘ด^๘ร^๘เ^๘ย^๘ก^๘พ^๘ร^๘ะ^๘พ^๘า^๘ย^๘
 แ^๘ส^๘น^๘ส^๘บ^๘า^๘ย^๘บ^๘ก^๘ป^๘ำ^๘ม^๘า^๘บ^๘น^๘ด^๘ิ^๘น^๘
 ใ^๙ง^๙ท^๙ะ^๙เล^๙แ^๙ล^๙เ^๙น^๙ต^๙ร^๙ง^๙ด^๙ง^๙ใ^๙น^๙น้ำ^๙
 เ^๙ท^๙เ^๙ว^๙ล^๙อ^๙ย^๙ด^๙ำ^๙เ^๙ล^๙เ^๙น^๙ม^๙ห^๙า^๙ช^๙ล^๙า^๙ส^๙ิ^๙น^๙ฐ^๙
 ม^๙า^๙ไ^๙ก^๙ล^๙ไ^๙ท^๙ร^๙ส^๙า^๙ข^๙า^๙ร^๙ิ^๙ม^๙ว^๙า^๙ร^๙ิ^๙น^๙
 ก^๙็^๙ไ^๙ด^๙ย^๙น^๙ส^๙ร^๙เส^๙ย^๙ง^๙ส^๙ำ^๙เ^๙น^๙ย^๙ก^๙น^๙
 เ^๙เ^๙น^๙พ^๙น^๙อ^๙ง^๙ส^๙อ^๙ง^๙ค^๙์^๙ล^๙ว^๙น^๙ท^๙ร^๙ง^๙โ^๙ล^๙ม^๙
 ง^๙า^๙ม^๙ป^๙ระ^๙โ^๙ล^๙ม^๙ห^๙ล^๙า^๙ก^๙จ^๙ิ^๙ด^๙ค^๙ิ^๙ด^๙ง^๙น^๙
 ท^๙อ^๙ด^๙ส^๙ม^๙อ^๙ร^๙อ^๙ร^๙า^๙เ^๙ท^๙ร^๙า^๙ย^๙น^๙ด^๙์^๙
 ท^๙ัง^๙ส^๙า^๙ม^๙ค^๙น^๙ข^๙น^๙เ^๙ด^๙เ^๙น^๙บ^๙น^๙เ^๙น^๙ท^๙ร^๙า^๙ย^๙
 เ^๙ำ^๙เ^๙า^๙ม^๙า^๙ไ^๙ก^๙ล^๙ไ^๙ท^๙ร^๙ท^๙อ^๙ง^๙ส^๙อ^๙ง^๙ก^๙ษ^๙ัต^๙ริ^๙ย^๙
 โ^๙ส^๙ม^๙น^๙ั^๙ส^๙ถ^๙า^๙ม^๙ไ^๙ด^๙์^๙ด^๙ัง^๙ไ^๙ห^๙ม^๙า^๙ย^๙
 ว^๙า^๙ด^๙ร^๙า^๙ม^๙า^๙ณ^๙พ^๙ท^๙ง^๙ส^๙อ^๙ง^๙น^๙า^๙ย^๙

เจ้าเพื่อนชายชื่อไรไปไหนมา
 ฤๅเดินดงหลงทางมาต่างบ้าน
 จงแจ้งการณให้เราฟังทงกขา
 แม้นไม่มีพนองญาตกา
 เราจะพาไปไวยเรือนเป็นเพื่อนกัน ฯ
 พระฟังความถามทักเห็นรักใคร่
 จึงชวนไขความจริงทุกสิ่งสรรพ
 เราขออภัยมณศรสุวรรณ
 เป็นพงศ์พันธุ์จักรพรรดิสวัสดิ์
 ไปร่ำเรียนวิชาที่อาจารย์
 ตำบลบ้านจันทคามพนาศร
 อันตัวเรานี้ชำนานูการดนตรี
 นองเรานักชำนานูการศัสตรา
 พระบิดุเรศขับไล่มิให้อยู่
 ว่าเรียนรู้อำนาจาตวาสนา
 เราพี่น้องสองคนจึงชนมา
 หวังจะหาแห่งครูผู้ชำนานู
 ด้วยจะใคร่ไต่ถามตามสงสัย
 วิชาใดจึงจะดีให้วัดการ
 ที่สมศักดิ์จักรพรรดิพิสดาร
 จะคิดอ่านเรียนรู้อาตมำรา

อันตัวเจ้าเฝ้าพราหมณ์สามมาณพ

ได้มาพบกันวันนัดหนักหนา

ท่านทั้งสามนามใดไปไหนมา

จงเมตตาบอกเล่าให้เข้าใจ ฯ

ครั้นพราหมณ์สามคนได้แจ้งอรรถ

ว่ากษัตริย์สุริยวงศ์ไม่สงสัย

ประณตน์บัณฑุกมขอลภัย

พระอย่าได้ถือความข้าสามคน

ซึ่งพระองค์สงสัยจึงได้ถาม

จะทูลความให้แจ้งแห่งนุสนธิ

ข้าขอวเซจรโมราเจาสาณ

ทั้งสามคนคู่ชวตเป็นมิตรกัน

แสวงหาตงเพียรเพื่อเรียนรู

ไต่เบ้นคู่ศึกษาวิชาขยัน

ไต่รู้เรียกกลมแผ่นคอคณน

ขาแข้งขันยงธนูสู่ไพรีน

ยังออกไปไต่ทละเจ็ดลูก

จะให้ถุกตรงไหนก็ได้สน

คนนั้นผูกเรือยนต์แล่นบนดิน

อยู่บ้านอนทคามทั้งสามคน

ซึ่งองค์พระอนุชาเรียนอาวุธ

๒ ๔ ๖ ๘ ๑๐ ๑๒
 เขายิงยวชชากเหินจะเป็นผล
 ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘
 แต่คนตรนดูไม่ชอบกล
 ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔
 ขาแสนสนเท่ห์ในน้ำใจจริง
 ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐
 คนตรมคุณทขอไหน
 ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖
 ฤๅใช้ไต่แต่ข้างเทยวเกยวผู้หญิง
 ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒
 ยังสงสัยในจิตคิดประวิง
 ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘
 จงแจ้งจริงให้กระจ่างสว่างใจ ฯ

พระฟังความพราหมณ์น้อยสนองถาม
 จึงเล่าความจะแจ้งแถลงไข
 อันคนตรมคุณทุกอย่างไป
 ย่อมใช้ได้ตั้งจินตาคำบรินทร์
 ถึงมนุษย์ครุฑาเทวราช
 จัตุบาทกลางป่าพนาสิน
 แม่นปเราเบาไปให้ไต่ย่น
 ก็สุดสิ้นโทโสที่โกรธา
 ให้ใจอ่อนนอนหลับลึมสติ
 อันลัทธิคนตรดหนักหนา
 ชั่งสงสัยไม่สิ้นในวิญญา
 จงนิทราเถิดจะเบาให้เข้าฟัง
 แล้วหยิบปี่ที่ท่านอาจารย์ให้
 เข้าฟังพฤกษาไพเราะดังใจหวัง

พระเบาเปิดนิ้วเอกวิเวกตั้ง

สำเนียงวังเวงแว่วแจ้วจับใจ ฯ

ในเพลงปว่าสามพราหมณ์เอ๋ย

ยังไม่เคยชมชดพิสมัย

ถึงร้อยรสปผาสุมาลัย

จะชื่นใจเหมือนสตรีไม่มีเลย

พระจันทร์จรสวางกลางโพยม

ไม่เทียมโฉมนางงามเจ้าพราหมณ์เอ๋ย

แม่นใดแก้วแล้วจะค่อยประคองเคย

ถนอมเชยชมโฉมประโลมถาน

เจ้าพราหมณ์ฟังวังเวงแว่วเสียด

สำเนียงเพียงการะเวกกังวานหวาน

หวาดประหวัดสตรฤคดาล

ให้ทราบชานเสียวสดับจนหลับไป

ศรีสุวรรณนั้นนั่งอยู่ข้างพิ

ฟังเสียงปวบว็บก็หลับไหล

พระแกล้งเบาแปลงเพลงวังเวงใจ

เป็นความบงสรวงพระไทרתเนินทราย ฯ

คำอธิบายศัพท์

แต่ปางหลัง
 กรุงกษัตริย์
 สมมุติวงศ์
 ทรงนาม
 ผ่านสมบัต
 รัตน
 ธานี
 ไกร
 โยชน
 โขด
 ศรี
 สพรบ
 ไพโรพ
 ประชา
 ช
 ھرรษา
 สถาวร
 เอก
 นงลักษณ์

แต่ก่อนนานมาแล้ว
 พระเจ้าแผ่นดิน
 วงศ์สมมุติวงศ์สายมาจากเทวดา
 มชอ
 ครองราชย์
 ชอเมืองหลวง
 นครหลวง เมืองหลวง เมืองใหญ่
 กล้าแข็ง
 ๔๐๐ เส้น
 ที่ตั้ง
 มังขวณูมงคล
 พรังพร้อม
 ข้าแผ่นดิน
 ประชาราษฎร
 นักบวช
 เป็นสขสหาย
 มั่นคง
 เป็นทหนง เป็นยอก
 นางงาม

อรรค	ใหญ่ ^๕ ยิ่ง
นาฏ	นาง
สนม	เม ^๕ ย
สุรางคนิกร	เหล่านาง
กนิกร	คนพวกหนึ่ง มี ^๕ ขักทางอย่าง ^๕ น ^๕ ก ^๕ ท ^๕ ว ^๕ เม ^๕ ย ^๕ เร ^๕ ย ^๕ ก ^๕
	ก ^๕ นิ ^๕ ร ^๕
ลักษณะ	ม ^๕ ล ^๕ ก ^๕ ษ ^๕ ณ ^๕ ะ ^๕ ต ^๕
ทรงลักษณ	ส ^๕ ว ^๕ ย ^๕ ง ^๕ า ^๕ ม ^๕
ประไพ	ง ^๕ า ^๕ ม ^๕
พัศตร	ท ^๕ น ^๕ า ^๕
เพียง	ร ^๕ า ^๕ ว ^๕ ก ^๕ ิ ^๕ ย ^๕
เทพเลขา	เท ^๕ ว ^๕ ท ^๕ า ^๕ ว ^๕ า ^๕ ค ^๕
พิยา	พ ^๕ ท ^๕ ร ^๕ ก ^๕
ชันษา (อ่านว่าชัน-นะ-สา)	ช ^๕ า ^๕ ย ^๕
ทองนพคุณ	ท ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ น ^๕ อ ^๕ เก ^๕ า ^๕ ห ^๕ มา ^๕ ย ^๕ ด ^๕ ง ^๕ ท ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ น ^๕ อ ^๕ ค ^๕ ท ^๕ ส ^๕ ค ^๕
จัญญ	ง ^๕ า ^๕ ม ^๕
โสกันต์	โก ^๕ น ^๕ จ ^๕ ุก ^๕
ชนนี	แม่
นัยนา (อ่านว่า ใน-ยะ-นา)	ค ^๕ ว ^๕ ง ^๕ ท ^๕ า
ปิตุรงค์	พ ^๕ ิต ^๕ า
ดำรงราชย์	ค ^๕ ว ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ง ^๕ เ ^๕ ม ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ง ^๕

สวาท

รัก

เมก

ทำพิธีร่อนน้ำให้เป็นใหญ่ ย่อมมาจาก อภิเมก

ขัตติยา

กษัตริย์

ดำรง

พศ กล่าว

ตรัส

พศ กล่าว

อาสน์

ท่ง

สุวรรณ

ทอง

บรรหาร

สง พศ

คำโบราณ

คำพูดของคนโบราณ

ชาญ

เก่ง

ไสยศาสตร์เวท

วิชาความรู้ มนต์คาถา

นครา

นคร เมือง ประเทศ

สับวงศ

ครองราชย์ต่อ

ทศปาโมกษ์

อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสูง มีชื่อเสียงโด่งดัง

ประณมทนต์

ประณมมือ

อภิวันท์

ไหว

ตำแหน่ง

ท

สำนัก

ทอญ

ปราชญ์

ผู้

ศาสตรา

ความรู้

ปิตุราช

พ่อ

มาตรฐาน

แม่

สารพัด

ทุกอย่าง

บำหยัด คำเดียวกับ ประหยัด ระวัง

น้ำท่า

คำว่า ท่า เป็นอุทานสร้อยบทอย่าง แขนแมน

กระยาหาร

อาหาร

สดับ

ฟัง

บังคม

ไหว้

เชษฐา

พี่ชาย

บัญชา

สั่ง

สรง

ชาน้ำ

สายสาครเศ

ชาน้ำ สาครเศ มาจาก สาคร

แต่งองค์

แต่งตัว

เนาวรัตน์

แก้ว ๙ ประการ คือ เพชร ทับทิม มรกต

บุษราคัม เพทาย โกเมน นิล มุกดา และ

ไพฑูรย์

ลลา

เดิน

ขำม้อง

ขำม้อง

สุริยน

พระอาทิตย์

สนทยา

เวลาเย็น

จรจรัล

เดินไป

ทวาร

ประตู

เบื่อง

บุรพทิศา

ศศิธร

กระข้าง

สองรา

ล้วง

ชนบท

ดอน

ดำน

แดนไพร

เนิน

พนม

วัน

วังเวง

หวาด

ฤทัย

แสงทอง

รองเรือง

อร่าม

พระสุริยา

เขื่องเขยมเหลยมไศล

ทาง

ทิศตะวันออก

พระจันทร์

สว่าง

สองคน

เลย พัน ผ่าน

บ้านนอก

ทสง

ทศวรรษของ ทกกของ

เขตป่า

ทสง

ภูเขา

ป่า

เปลี่ยวใจ

กลัว

ใจ

แสงพระอาทิตย์

งาม

งาม

พระอาทิตย์

พระอาทิตย์ขึ้นพนเหลยมเขา

คณานก

คนองไพร

เรไร

จักจั่น

หุยุดสำนั

ลำเนา

เงิน

พิศ

ผลิดอก

พวงระย้า

ปับ

จำปา

สุกรม

นมสวรรค์

กาหลง

มดูลี

ทิพากร

เนินผา

บาทบงสุ

บอบ

หม่นก

ก้องย่า

แมลงชนิดหนึ่งในป่า

แมลงชนิดหนึ่งในป่า ส่งเสียงในเวลาเช้าเย็น

หุยกพิก

เซต แคน

สูง

ก

ออกดอก

ห้อยเป็นพวง

ดอกไม้สีขาว กลิ่นหอม

ดอกไม้สีเหลืองแก่ กลิ่นหอม

ต้นไม้ขนาดใหญ่ ใบรี ผลสีแดงเมื่อสุก ใช้

ทำยา

ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ดอกเป็นช่อ มีเกสรยาว

ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ดอกขาว

ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีกล่าวถึงในวรรณคดี

พระอาทิตย์

เนินเขา

เท้า (ใช้กับพระเจ้าแผ่นดิน)

ช้า

ระบม	ปวกเจ็บ
อาลัย	คักฉ
ไอศวรรย์	ราชสมบัติ
ก้านัล	นางสาววัง
บิตุเรศ	พ่อ
ไพโรสณฑ์	ป่า
พราหมณ์	นักบวชผู้บิณฑบาตพระพรหมและพระเจ้าองค์อื่น ๆ มีพระอิศวร และ พระนารายณ์ เป็นต้น
พฤตมา	แก้ว เต็ม ๑ ผลาต ชำนาญ
การยุทธ์	การรบ
ซัด	ซัด
สกันธ	กาย
ต้อง	ฉก
ศัสตรา	อาวุธมีคม เช่น กาย หล่าว และ หอก
วิญญา	ใจ
เคลมนิทรา	เปลือทัวหลับ
วายุปราณ	กาย
จารก	สลัก แกะ เขียน
อักษร	อักษร หนังสือ
เลิกลบ	วิเศษยิ่ง
ภพไตร (พบ-พะ-ไตร)	โลกทั้งสาม คือ มนุษย์ สวรรค์ ยาคาล
ลิขิต	ข้อเขียน ในทนต์หมายจดหมาย

กิจจา	กิจการ ^๕ เรืองราว
ย่าน	เขต
ครรรไล	ไป
แผ่นผา	แผ่นหิน
ลายลิขิต	ทวนหงส์ ^๕
ประจักษ์	แจ้งชัด
น้องแก้ว	น้องรัก
ปาน	^๕ เหมือน
วิเชียร	แก้ว
อนุชา	น้อง
การกลศึก	การสงคราม การรบ
^{๒ ๔} เจ้าฟ	^๕ นองของพ
นักเลง	ผู้ชำนาญทางไต่ทางหน่ง ^๕
หมายว่า	คิดว่า
ประโลมโลก	บำรุงใจคนให้ชื่นบาน ^๕
ขัดสน	จน
ประวิง	ห่วงไว้ ทำให้ช้า
^๕ เยือน	พัก
ธำมรงค์ ^๔	แหวน
^๕ มณ	แก้ว เพชร
^{๔ ๕} ปรีดเปรม	^{๕ ๕} ยนต์

เกษมศานต์	เบนสุข
ยรยาตร	เกิน
เยื้องย่าง	เกิน
ภูมิฐาน	โฮโง่ง งามสง่า
เคหา	บ้าน
โอพารีก	ใหญ่โต
สถานศิษย์	ลูกศิษย์
กระหมวดเกล้า	เกล้าผม
เยี่ยง	เหมือน
โยคี	นักบวช พระฤๅษี
พราหมณ์พรหม	พราหมณ์ทนต์ถอยพระพรหม พราหมณ์ทนต์อวาลี มาจากพระพรหม
มหาศาล	ใหญ่โต พราหมณ์มหาศาล หมายถึง พราหมณ์ทนต์อวาลีมาจากตระกูลทนต์อวาลี และ ใหญ่โต
กุมาร	เด็กชาย
สถฐาน	รูปร่าง
ผดผอง	งาม
หุ่น	ตุ๊กตาที่ทำอย่างสวยงาม สำหรับเชิดเล่น
ขัตติยวงศ์	วงศ์กษัตริย์ ลูกกษัตริย์
ขยด	ถอย

๗๘

นอม

สนอง

ประจ

ขอค

สรวล

หน่อไท

ไสยา

ดิง

กระบ

ดชน

พินทพราหมณ

รามราช

ชาไท

บรรเลง

พิณ

วิธการ

ประสิทธิ์

อุปเทห์

เล่ห์กล

เล้าโลม

กม

คอบ

ผ่ายทกคเป็นปยุแล้ว

ชมวก

หิวระ

ลกกษัตริย์

นชน

เครื่องขบงกนอวชของศัทร

อวชพวกตายมฝัก

นวช

ช้อพราหมณ

พราหมณทสยสกลมาจกพราหมณเมืองรามนคร
ในอินเดีย

พวกคนวัยไซ

เล่นคนตร

เครื่องคนตรอย่างหนึ่ง เบนเครื่องคก

พิศการ ละเอียดคลอชอ ถถวน

ให้

วชิ

อบาย

ปลอชโยน

จรล	เดินไป
วถ	ทาง
ดำเนิน	เดิน
ทิว	แถว
บรรล	ถึง
เวียงชัย	เมือง
ท้าวไท	กษัตริย์
ห้องพระโรง	สำหรับกษัตริย์วราชการ
เสน	ทหาร
แหน	เฝ้า
พระทรงยศ	พระมียศ
ปลอดเปล่า	ไม่ทำอะไร
ราตรี	กลางคืน
สวัสดี	ความมงคล
ประสานหัตถ์	กระพุ่มมือ
ประณต	ไหว้
บทศรี	เท่า
คด	เวียง
กำแหง	กล้า
อรรถ	ถ้อยคำ ข้อความ
บรมนาถ	กษัตริย์เป็นเทพ

พาที

พท

โตน

หยายข้า

จักรพรรดิ

กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่กว่ากษัตริย์อื่น

กษัตริย์ที่มี

พิสดาร

เมืองชน

กาลิ

ลกซง

วิสัย

ชวชา

จังไร

ขอบเขต นิสัย

ไสคอส่ง

ไม่เป็นมงคล

มิสา

เลือกคอกออกไป

พิโรธ

ไม่สม

บัลลังก์

โกรธ

ไม่ปราศรัย

ที่ประทับ

อภัยศ

ไม่เมตตา ไม่ใยดี

อดสู

ไม่มียศ

พนาสัณห์

อาย

คาดโทษ

เขตก่ำ

โนดเขลา

กำหนดความผิด

ไม่เป็นผล

โง่เง่า

ภรรแสง

ไม่มีประโยชน์

ศัลย์

ร้องไห้

โคกอย่างยิ่ง

ชวน	เซ
ชบ	ลัม
มหาเสนา	นายทหารผู้ใหญ่
พฤตมาตย์	อำมาตย์ผู้ใหญ่
หน่อनाถ	โอรสภักดิ์
ระกำใจ	เศร้าใจ ช้ำใจ
ชลนัยน์	น้ำตา
แนวนอง	ไหลเป็นทาง
ไพโรระหง	ป่าสูง
จังหวัดวัง	เขตกว้าง
รัง	ต้นไม้ขนาดใหญ่
โภชนา	อาหาร
กัณดาร	ขี้คัน
เป็นชายชาติช้างงาไม่กล้าหาญ เกิดเป็นชายเปรี้ยบเหมือนชนช้างทมิฬ	
	ทำไมจึงไม่กล้าหาญเล่า
ชวน	ชวน
บัลลีย์	ท่าย
ลาญ	แตก ทำลาย
ชอกซอน	ทุพริกกุเหว
สัญจร	ไป
พาน	พย

ประทั้ง	ฝั ^๕ พง ชาติ ^๕ ย
ปลดปลง	ตาย
แหลมหลัก	ฉลา ^๕ ค
สติ	ควา ^๕ มระ ^๕ ล ^๕ ก ^๕ ไ ^๕ ค
กั ^๕ งขา	สั ^๕ งสั ^๕ ย
แรมทาง	เค ^๕ ินทาง
กลางหน	กลางทาง
เคร ^๕ องต ^๕ น	เคร ^๕ องแ ^๕ ่งท ^๕ ว
ญา	ฝั ^๕
กระหวัด	ท ^๕ วัก
สั ^๕ ขเร ^๕ ศ	ภ ^๕ เขา
หวั ^๕ ย	หน ^๕ อง ^๕ น ^๕ า ^๕ ด ^๕ ก
ธาร	ลั ^๕ า ^๕ ธ ^๕ าร
ละหน	หวั ^๕ ง ^๕ น ^๕ า
ผลา (พะ-ลา)	ผล ^๕ ไม ^๕
สังขร	ภ ^๕ เขา
ขโลธร	ท ^๕ ม ^๕ น ^๕ า
สาคร	ท ^๕ ะเล
พุกญาไทร	คั ^๕ น ^๕ ไ ^๕ ทร
ลั ^๕ า ^๕ เด ^๕ อย	เม ^๕ ธ ^๕ ย
มานพ	ช ^๕ าย ^๕ หน ^๕ ม

ปรีชา

ฉลาด

นยบคาย

แนบเนียน

สำเภา

เรือชนิดหนึ่งที่ใช้เดินทะเลสมัยโบราณ

ผูกสำเภา

สร้างเป็นสำเภา

ธนู

อาวุธใช้ยิง มีลูกทำด้วยไม้แหลมคล้ายศร

ทง

ของฮาง กล้าหาญ ฝอย

ปลงขวา

ฆ่า

บิณฑามิตร

ศัตรู

ขนด

เครื่องจักรกล สำเภายนต์ หมายถึงสำเภาที่ไป
ได้ด้วยเครื่องจักร

อ่านมนตร์

สวดมนตร์

พระพาย

ลม

มหาขาลสินธุ์

ทะเลใหญ่

ไพรสาขา

คันไทรที่มีกิ่งก้านกว้างขวาง

วาริน

น้ำ

สุรเสียง

เสียงกึก

หลากจิต

แปลกใจ

คิดงน

คิดสงสัย

สมอ

เครื่องถ่วงให้เรือหยุดอยู่กับที่

ภคตรา

เรือ

ภารณ

เหตุ

ขานไผ

เล้า แจ้ง

สรรพ

ทงหมก

พงศพนธ์

เชอสัย

ครุณ

ฝเยว

นุสนธ

เรองสืบเนองกน

ไพริน

ชาศก

สนเทห์

สงสัย

ฤา

หรือ

นกลงไข

ชแจ้ง

จินดาคำบุรินทร์

แก้วราศาเทวียนเมือง

ครุฑา

ครุฑาอันเป็นพาหนะของพระนารายณ์

จตุบาท

สัตว์ ๔ เท้า

พนาสิน

ป่า

โทโส

ในทณ ความโกรธ ความท้าว ความผิด

ลัทธิ

ความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง

เปิดนวเอก

เขตนวททำให้เสียงแหลมที่สุด

วิเวก

แจ้ว

วังเวง

เปลี่ยวใจ

ชมชิด

กชค เข้าใกล้ชิด

พิสมัย

รัก

บุบผา

ดอกไม

สุมาลัย
โพยม
ไม่เทียม
แก้ว
ประโลม
สถาน
การะเวก
กังวาน
ประหวัด
ฤดีดาล
วามวัน
นวงสรวง

พวงทอกไม้ทศ
ทองฟ้า
ไม้เท้า
ในทนต์มาดิงนางอันเขนทกรก

กชค
ทนเด่น
นกทอชิงเสียงไพเราะมาก
ก้อง

ผก
ทำให้ชาบขังใจ
ใจหายไป
ยชา

กิจกรรม

มาอ่านคำ ร. ล. กัน

ปางหลัง

กรุง

รัตน

ไกร

ไพรีฟ้า

สร้างคนกร

ประไพ

จำรูญ

ตำรวจราชย์

คำรัส

นครา

สารพัด

ลาคเรศ

ฮาลัย

เคลม

เลิศลย

ครรไล

ประโดมโลก

ลิลา

จรัส

สองรา

ลวง

ไพรี

รองเรือง

ไศล

เรไร

ลำเนา

ผลิ

ระย้า

มลิ

ระย

พราหมณ์

วายุประณ

ลายลิขิต

นักเลง

ราคา

รามราช	เล่ห์กล
เล้าโลม	ได้
เหล็กมด	จระ
ปลื้มเปรี๊ยะ	ราตรี
พิโรธ	บัลลังก์
ระกำ	บัลลังก์

มาตอบคำถามกัน

- (๑) พระบิดาและพระมารดาของพระอภัยมณีกับศรีสุวรรณชื่อนี้ใคร
- (๒) ท้าวสุทัศน์ครองเมืองชื่อนี้ใคร
- (๓) เมื่อจะออกไปแสวงหาวิชาพระอภัยมณีอายุเท่าใด ศรีสุวรรณอายุเท่าใด
- (๔) พระอภัยมณี กับ ศรีสุวรรณ เดินทาง ออกจาก เมือง ทาง ประตู
ด้านไหน
- (๕) พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณ เดินทาง กว้น จึงมาพบพราหมณ์
ผู้เป็นอาจารย์
- (๖) บานทิพพราหมณ์อยู่ชื่อนี้ใคร
- (๗) พราหมณ์กำหนดค่าเรียนไว้ได้อย่างไร
- (๘) พระอภัยมณีเลือกเรียนวิชาอะไร
- (๙) ศรีสุวรรณเลือกเรียนวิชาอะไร

- (๑๐) พระอภัยมณีมอบอะไรให้พราหมณ์เป็นค่าเรียน
 (๑๑) เหตุใดท้าวสุทนต์จึงไม่พอพระทัยวิชาที่โอรสเรียนมา
 (๑๒) เมื่อถูกขับจากเมืองพระอภัยมณีกับศรีสุวรรณแต่งตัวอย่างไร
 (๑๓) พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณมาพบพราหมณ์หนุ่ม ๓ คนที่ไหน
 (๑๔) พราหมณ์หนุ่มทั้ง ๓ คนชื่ออะไร เป็นชาวข่านไหน
 (๑๕) พราหมณ์วเชิธรเก่งทางไหน
 (๑๖) พราหมณ์โมราเก่งทางไหน
 (๑๗) พราหมณ์सानเก่งทางไหน
 (๑๘) พระอภัยมณีว่าคนทรยศอย่างไร
 (๑๙) พระอภัยมณีแสดงอะไรแก่สามพราหมณ์หนุ่ม
 (๒๐) ใจความของบทพระอภัยมณีเข้ามว่าอย่างไร

มาเติมคำกัน

- (๑) ครบหนึ่งในกรุงรัตน..... มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อ.....
 มีเหล่าเชื้อชื่อ..... มีโอรส.....องค์ องค์พิเศษ.....
 องค์น้อยชื่อ.....
- (๒) วันหนึ่งสองพณซึ่งคิดจะไปหาความรู้..... จึงออกจากเมืองทาง
 ประตูกี้..... เดินทางผ่านเขาดำเนาเข้ามาจนถึงตำบล
 หนึ่งชื่อ..... พบพราหมณ์สองคน คนหนึ่งชำนาญใน
 ทาง..... อีกคนหนึ่งชำนาญในทาง.....

พราหมณ์เป็นอาจารย์ทั้งสองคนนมทออยู่เป็น..... จารก
 ครอบงำสื่อไวทพนาธาน

- (๓) พระอภัยมณีและศรีสุวรรณได้พบพราหมณ์หนุ่ม ๓ คนชื่อกัน
 คนที่ ๑ ชื่อ.....
 คนที่ ๒ ชื่อ.....
 คนที่ ๓ ชื่อ.....
- } ทั้งสามคนอยู่บ้านชื่อ.....

(๔) พราหมณ์โมราชำนาญทาง.....

พราหมณ์ล้านชำนาญทาง.....

พราหมณ์ฉะเชิงชาญชำนาญทาง.....

- (๕) เมื่อพถถึงคฤหาสน์ของกนกพร พระอภัยมณีว่า ทั้งมนุษย์และ

สัตว์เมื่อได้พบเสด็จขยอม.....

เพลงบทพระอภัยมณีเข้ามใจความว่า กลิ่นดอกไม้งดงาม

ก็ไม่ชื่นใจเท่า.....

มาเลือกคำกัน

จึงเลือกข้อความที่ถูกต้อง

- (ก) พระอภัยมณีเลือกเรียนวิชา { เวทมนตร์คาถา
 ขบร้อง
 เข้าย

(ข) ศรีสวรรณเลือกเรียนวิชา	{
รบศึก
กิจกรรมของ
พื้นคาบ
(ค) อาจารย์ผู้เป็นพรหมณ้อยบ้าน	{
จินตคาม
อินทคาม
อรัญญิก
(ง) ผู้แต่งเรื่องพระอภัยมณี	{
ศรีปราชญ์
สุนทรภู่
หม่อมราโชทัย
(จ) พรหมณีกำหนดค่าเรือนไว้เป็น	{
ทองหนักแสนตำลึง
๑๕๐ บาท
๓๐๐ บาท

มาหาคำพวกเดียวกัน

- (๑) เครื่องดนตรีนอกจากขลุ่ยแล้วมีอะไรอีก จกลงในสมุด ของใคร
จะไ้มากกว่ากัน
- (๒) ชาวชนนอกจากกระของแล้วมีอะไรอีก จกลงในสมุด ของใคร
จะไ้มากกว่ากัน
- (๓) เครื่องประดับนอกจากแหวนแล้วมีอะไรอีก จกลงในสมุด ของ
ใครจะไ้มากกว่ากัน

ใครพูดกับใคร

ความต่อไปนี้ใครพูดกับใคร

- (๑) อินชายชาญเชือกยกรบขตทยา
ยอมปากเพียรเรียนไต่ยศาสตร์เวท
สั่งวิเศษสืบเสาะแสวงหา
- (๒) จะพจจาสารพิศยาหยดยง จนลกงเงนาทากระยาหาร
แมนหลยบนอนผอนพนทกยพาล ออกันคาลโกรธชิงเงงสยาย
- (๓) คชรูปรสถกณเสียงเคียงสมผัส เกิดกำหนดกลุ่มหลงในสงสาร
- (๔) มีความร้อยกับทวกลวอะไร ชีวคไม่ปลคปลงคงไคค
- (๕) อินคนตรมคณทุกอย่งไป ย่อมใช้ไคคเงงเงินคาคำยวันทร
- (๖) จงร้อยรสยุปลาสุมาลย์ จะชนใจเหมือนสตรไม่มีเลย
- (๗) เราปลอมแปลงแต่งกายเป็นชายไพร่
เหมือนนยากไร้แรมทางมากกลางหน
- (๘) อินคนตรบพาทยตะโพนเพลง เปนนกเงงเหล้าโลนเล่นโชนหน้
แต่พวกกณหึงที่ในวัง มนถยังเรียนว่าไคชำนาญ
- (๙) แต่ใจพนรททางนกเงง หมายถึงเพลงคนตรนคจริง

ลองมาคิดกัน

- (๑) อินของพราหมณ วเชยรนน “ลนทละเจตลก หมายถึงให้อก
ทตรงไหนกไม่ผิด” อินเหมือนอวอุอะไรในสมัยนั้น

- (๒) เรือสำเภายนต์ของพราหมณ์ โมรา เล่นไต่ทั้งในน้ำ และบนบก
เวลานั้น มีเครื่องจักร เครื่องกล อะไร ที่ทำได้ทุกอย่างเดียวกับเรือ
ของพราหมณ์ โมรา
- (๓) พราหมณ์ด้านนเรือกลมเรียกฝนได้ วิทยาศาสตร์สมัยนั้น
อะไรบางอย่างทำให้เกิดลมเกิดฝนได้

มหาสุภานิตหรือคติธรรมกัน

ใครอ่านพบสุภานิตให้ไปเขียนลงที่กระทันคำ เมื่อใดหลายบทแล้ว
ทุกคนจงลงในสมุดของตน ถ้าชอบบทไหนก็ท่องจำบทนั้น

มาประกวดแต่งเรื่องกัน

แต่งเรื่องด้วยภาษาของนักเรียนเอง เล่าความเก่งแตกตนจนถึงพระ
อภัยเข่า ของใครก็ตั้งชื่อนามายกให้เขียนมาให้ใครอ่านทั่วกัน

มหาประธานของประโยคกัน

คำไหนเป็นประธานให้ขีดเส้นใต้

- (ก) พระเชษฐาอาศัยถึงไอศวรรย์
- (ข) อันสองราชครุณนีอยู่ดก
- (ค) พระเชษฐาว่ากรรมแล้วน้องเฮ้ย
- (ง) พระพิโรธโกรธตรัสทวยชกเคือง
- (จ) ทั้งสองตนพนักายระกำใจ

มาหากริยาของประโยคกัน

คำไหนเป็นกริยาให้ขีดเส้นใต้

- (ก) วันนั้นพระอภัยมณีศรีสุวรรณ จรจรลเข้ามาถึง
หน้าบ้าน
- (ข) เจ้าพราหมณ์ฟังวังเวงระแวกเสียด
- (ค) คณานกเรียวร้องคะนองไพร
- (ง) คนนั้นผล็วเวียนตลั่นบนคิน
- (จ) อันคนตรมคฤณทุกออย่างไป

มาหากรรมของประโยคกัน

คำไหนเป็นกรรมให้ขีดเส้นใต้

- (ก) แล้วก็มีกราบบิดราชมাত্রงค์
- (ข) พระเชษฐาบุญชาชน้องชาย
- (ค) พระพี่เกียกาหลังส่งให้น้อง
- (ง) พระน้องเก็บมลลให้พญา
- (จ) ศรีสุวรรณนุกุมกระของกราย

มาหาชนิดของคำกัน

จงบอกชนิดของคำที่ขีดเส้นใต้

- (ก) อันกุมารศรีสุวรรณนั้นเป็นน้อง เจ้าบุญศรี เนืองทองทองนพคุณ

ไกร

๗

ลักษณ

พกตร

สุวรรณ

ตอนที่ ๒

นางผีเสื้อสมุทรพญามณี

จะกล่าวถึงอสุรผัดเอนา

อยู่ทองถาว์วนชลสาย
ได้เป็นใหญ่ในพวกปศาจพราย
สกลนัยกายโตใหญ่เท่าไอยรา
ตะวันเย็นขึ้นมาเล่นทะเลกว้าง
เที่ยวอยู่กลางวารินกินมัจฉา
จวดยฉนากลากพัดกัศมฺภา
เป็นภักษานางมารสำราญใจ
แล้วเล่นน้ำดำไคตโกลดทะเลถึง
เสียงโพงผิงแผ่นโผนโชนโกล
เข้าโกลผิงวงวนข้างตนไทร
พอนางได้ยินเสียงสำเนียงดัง
วิเวกแว่ววังเวงด้วยเพลงป
ป่วนฤดีตาลดินถวิลหวัง
เสน่หาอาวรณ์อ่อนกำลัง
เข้าเกยฝั่งหาดทรายสบายใจ
แล้วลุกขึ้นท้าวแขนแขนงจะแจ้ง
ข้าเลื่องแลหลากหลายจิตคิดสงสัย

เห็นพระองค์ทรงโลมประโลมใจ
 นิ่งเป่าปออยู่ใต้พระไทรทอง
 ทิ้งทรวงตรงองค์เอยก้ออนแอ่น
 เป็นหนุ่มแน่นหน้าชมประสมสอง
 ถ้ามั่นไต่กันกับกูเป็นคู่ครอง
 จะประคองกอดแอบไว้แนบเนื้อ
 น้อยๆ แก้มซ้ายขวา ก้นน้ำจูบ
 ข้างสมรูปนี้กระไรวิไลเหลือ
 หึงลมปากเป่าไปไม่มีเครื่อ
 นางผเสศตาดูทั้งหู่ฟง
 ยิงบันป่วนรวนเรเสน่หรัก
 สุดจะหักวิญญาเหมือนอนาหลัง
 อุตลุดตุดทะลงขนตงตง
 โดยกำลั้งโลดโผนโจนกระโจม
 ขลุมนหมุนกลมดั่งลมพัด
 กอดกระหวัดอ้อมองค์พระทรงโลม
 กลับกระโดดลงน่าเสยงดำโครม
 กระทุ้มโลมถีบดำไปถ้ำทอง
 ครั้นถึงแท่นแผ่นผาศิลาลาด
 แสนสวาทเปรมปรดีไม่มีสอง

ค่อยวางองค์ลงบนเตียงเคียงประคอง
ทำกระหม่อมมียอดด้วยยินดี ฯ

แสนสงสารพระอภัยใจจะขาด
กลัวอำนาจนางยักษ์นี้ศรี
สลบล้มมิได้สมปฤติ
อยู่บนที่แผ่นผาศีลาลาย ฯ

อสุรผเสอแสนสวาท
เห็นภูวนาถนึ่งไปก็ใจหาย
เออพ่อคุณทูลหัวผู้ฆ่าตาย
ราพณ์รายลูปต้องประคององค์
เห็นอ่อนอยู่รู้ว่าสลบหลับ
ยังไม่ดับขมขฬเป็นผุยผง
พ่อทูลหัวกลัวนอนงนมนคง
ด้วยรูปทรงอัปลักษณเป็นยักษ์มาร
จำจะแสวงแปลงร่างเป็นนางมนุษย์
ให้ผาดผุดทรวดทรงส่งสัญญาณ
เห็นพระองค์ทรงโฉมประโลมลาน
จะเกี้ยวพานรักใคร่ดังใจจง
แล้วอ่านเวทเพศยักษก็สูญหาย
สแกนธกัสดังกนิรนวลงส

เอาธารามาขโลมพระโคมยง
 เข้าแอบองค์นิ้วต^๕พนคั้นประคอง ฯ
 พระพลก^๕ฟน^๔ต^๔นสมประค^๔ได้

ในฤทัยหมกมุ่นให้ชุ่มหมอง
 แลเขม^๕นเห็นนางนวลละออง
 เกียงประคองอยู่บนแท่นแผ่นศิลา
 นิ่งพิณพิศตร^๔ว้าย^๔กษ^๔
 ด้วยแวว^๕จัก^๕กษ^๕หายทั้งชาย^๕ขวา
 ยิ่งซัง^๕ซัง^๕คัง^๕แคน^๕แน^๕น^๕อ^๕รา
 จะใคร^๕ตา^๕ไ^๕ห^๕ระ^๕ยา^๕ด้วย^๕คำ^๕พา^๕ล
 แล้วค^๕ด^๕กล^๕บ^๕ค^๕บ^๕เด^๕ด^๕ไ^๕ห^๕เ^๕ห^๕ด^๕ห^๕าย
 จึงอ^๕บ^๕าย^๕วิ^๕ง^๕ว^๕อน^๕ด^๕ว^๕ย^๕อ^๕น^๕ห^๕ว^๕น
 น^๕แน^๕นาง^๕อ^๕สร^๕ข^๕น^๕ม^๕าร
 ไม่^๕ต^๕อง^๕การ^๕ท^๕จะ^๕แ^๕ก^๕ล^๕ง^๕มา^๕ป^๕เล^๕ง^๕ก^๕าย
 จะ^๕ข^๕อ^๕ถ^๕าม^๕ต^๕าม^๕ต^๕ร^๕ง^๕จ^๕ง^๕ป^๕ระ^๕จ^๕ัก^๕ษ^๕
 เจ^๕า^๕เบ^๕น^๕ย^๕ัก^๕ษ^๕อยู่^๕ใน^๕ว^๕น^๕ช^๕ล^๕ส^๕าย
 อ^๕น^๕ต^๕ว^๕เร^๕า^๕เบ^๕น^๕ม^๕น^๕ุ^๕ษ^๕ย^๕บ^๕ร^๕ุ^๕ช^๕าย
 เจ^๕า^๕ค^๕ด^๕ร^๕าย^๕ล^๕ัก^๕พา^๕เอ^๕า^๕มา^๕ไ^๕ย
 เ^๕า^๕อ^๕ง^๕แ^๕อบ^๕แน^๕บ^๕ข^๕าง^๕อยู่^๕อย่าง^๕น^๕
 ฤ^๕ว^๕า^๕ม^๕ข^๕อ^๕ป^๕ระ^๕ส^๕ง^๕ค^๕ท^๕ต^๕ร^๕ง^๕ไ^๕น

มนุษย์รักกันด้วยอันใด
ผิดวิสัยที่จะอยู่เป็นคู่ควร ฯ

อสรณเสียดับเสียง

เพราะลำเนียงเสนาะในฤทัยหวน
ทำเสแสร้งใส่จิตกระบิดกระบวน
ละมุนม้วนเมียงหมอบแล้วขอบตัว
อันน้องนรีรักที่สุสม

เป็นสาวพรหมจารีไม่มีผัว
ถึงเป็นนักษัตรยังไม่มีราคี
พระมากลัวผู้หญิงด้วยสิ่งใด
แม้เจ้าเอ๋ยคิดมาน่าหวัรือ
เห็นเขาง้อแล้วยังว่าไม่ปราศรัย
พลางแกล้งทำสละบดสะบงหงสไป
ร้อนเหมือนใจจะขาดประหลาดนัก
แล้วแกล้งทำสำออยพูดอ้อยอิ่ง
เข้าแอบอิงเอนทับลงกับตัก
ยังถอยหนีกยังตามด้วยความรัก
ยิ่งพลิกปลิกก็ยิ่งแอบแนบอุรา ฯ

พระสุตแสนแคนเคื่องรำคาญจิต
มิได้คิดอนงค์ชานาหนา
ถึบจนพลัดจากแท่นแผ่นศิลา

แล้วเดอดคำว่าอกาลลาม
 เขาเบอนเบอเหลือเกลียดขี้เกียจตอบ
 ยังขึ้นปลอบปลุกปลาอัสสาม
 ทำแสนแ้งแสนงอนจะอ่อนความ
 แพศยาบำกามกวนอารมณ์
 ถึงมาดมั่นม้วยมุตสดชาตม
 อย่าหมายมาดว่ากูจะสู้สม
 สัตฺยชาติยักษ์ไม่สมัครสมาคม
 แล้วทุดม่น้ำลายไม่ไยดี ฯ

อนางยักษ์กลับปลอบไม่ตอบโกรธ
 พระจงโปรดเกล้านองอย่าหมองศรี
 ขาหมายเหมือนภัสตาถึงดาต
 ก็ตามที่เกิดเมียไม่เสียใจ
 จนผู้หญิงอิงแอบแนบถนอม
 กระไรหม่อมจะตั้งปงไปถึงไหน
 ช่างไม่คิดขวยเกื้อเอออะไร
 ทำบาใบเบอนหนีไปที่เดียว
 มารวมเรียงเคียงข้างอยู่อย่างน
 ยังว่ามน้ำใจจะไม่เกี้ยว
 น้าอดสุผู้หญิงเสียจริงเจียว
 พलगกลมเกลียวกอดรัดกัณฑ์ตรา ฯ

พระเหวี่ยงวัดขัดใจมิให้ต้อง
 จนเห็นคเห่นอยเมอยสองพระหัตถา
 มั่นคอดานทานทนพนับญา
 จึงแกลงว่าวองไวให้ออนใจ
 อะไรเจ้าเฝ้ากวนกันจู้
 ข้าจะหนีหน้านางไปข้างไหน
 ขอพักนอนเสียสักหน้อยดอยออกไป
 สบายใจจึงค่อยมาพูดจากัน
 แล้วเอนองคั่งบนแท่นแสนระทด
 โศกกำสรดชบทรงกรแสงศัลย์
 โอ้สงสารปานฉะนี้ศรสวรรณ
 อยู่ด้วยกันหลัดหลัดมาพลัดพราย
 พอตนจนยามเย็นไม่เห็นพ
 จะโศกโหยหาน้ำใจหาย
 ได้เห็นแต่เจ้าพราหมณ์ทั้งสามนาย
 เขาผันผายลับตาจะอวรณ์
 นิจจาเอ๋ยเคยเห็นกันพน้อง
 มาเที่ยวท่องบุกเดินเนินสิงขร
 อัยกษลักพลงมาในสาคร
 จะทักขรอนว่าเหวอยู่เอย
 พระนกกนแล้วสะอึกสะอื้นไห้

ชลเนตรหลังไหลทิ้งชายขวา
 ขบพระพักตร์อยู่บนแท่นแผ่นศิลา
 ทรงโศกกาอำสรระทดใจ ฯ

อนางยักษพงษ์อนค้อยชนจิต
 สำคัญคิดแคว้วว่าพระปราศรัย
 เข้าอิงแอบแนบองค์พระทรงชัย
 เห็นเธอไม่ผินผันจำนรรจา
 คิดว่าหลับกลับปลุกชนโลมลูบ
 ประจงจูบปรางชายแล้วย้ายขวา
 ค้อยยกหัตถ์ถูหน้าผาดูรา
 ในกาม่าปั่นป่วนไหวนัย
 เห็นทรงศักดิ์ผลึกพลุกทำหยิกเย้า
 มาลูบคลำทำเขาแล้วเบือนหัน
 จะกอดไว้ไม่วางเหมือนอย่างนั้น
 แค้นนึกหนาพาผละอะดอดง ฯ

พระแค้นคำชาดอหนาดาน
 ใครจะรานเหมือนเช่นนี้ไม่มีถึง
 น้าอดสูได้ทำไมมึง
 มาเคล้าคลึงโลมลูบจูบผู้ชาย
 ทั้งเหม็นสาบเหม็นสาบเหมือนอย่างศพ
 ไม่น่าคบน่ารักก็ภัย

มายวเฝ้าเฝ้าเบียดเกลียดจะตาย

ไม่มีอายมีเจ็บเท่าเล็บมือ ฯ

อนางยกศวกักคอนแล้วยอนว่า

ส่วนรำคากระนั้นไฉนเขาไม่ถือ

ทขอจูบแต่พอถูกจุมภฏครอ

ยังงออบบ่นว่าเบนนำขง

เมื่อยอยู่สองต่อสองในห้องหับ

จะบังคับมิให้ใครกลุ้มใจมั่ง

ถึงโกรธขงอย่างไรก็ไม่พง

พลางเข้านั่งแอบข้างไม้ห่างกาย ฯ

พระสดแสนแค้นเคืองรำคาญจิต

เป็นสุดคิดที่สุดจะหนหาย

ให้ลักอ้วนป่วนใจไม่สบาย

มันกอดก่ายเขาซพรพไร

จะยั้งย่นข่นขัดตัสวาท

ไม่สังวาสเซยชิดพิสมัย

ก็จะสะบักสะบอมตรอมฤทัย

ต้องแข็งใจกินเกลียดด้วยเหลือทน

จึงบัญญัติว่านแนนางยกษ์

จะร่วมรักกันก็เห็นไม่เป็นผล

อันเชอชาติอสุรินทรยอมกินคน

มาแปดป็นมิตรเราคิดกลัว
 ไปข้างหน้าถ้าเครื่องน้ำใจเจ้า
 จะกินเราเสียไม่คิดว่าเป็นผัว
 แม่นให้สตัยปัญญาณสาบานตัว
 ให้หายกลัวแล้วจะอยู่เป็นคู่ครอง ฯ

อัยกษพังดังไดผ่านวิมานสวรรค์
 เกษมสันตน์บนอบตอบสนอง
 แม่นเคลือบแคลงแห่งในพระทัยปอง
 จงฟังน้องจะให้สตัยปัญญาณ
 แม่นไวเวเนรคุณพระทนต์หัว
 อันเป็นผัวเพื่อนรักสมครสมาน
 ขอทุกเทพเทวัญจงบันดาล
 ประหารผลาญชาวตมให้ขาดรอน
 จนสุดสนดินฟ้าสุธาทวีป
 ไม่สนชพกัไม่เสอมสโมสร
 พอให้สตัยเสริจคำทำจะอัน
 ระทวยอันเอนทับลงกับเพล ฯ

พระฟังคำจাজิตพิสวาส
 ฝนอารมณสมพาสทั้งโศกเศร้า
 การโลกียดช้วยอมมัวเมา
 เหมือนอดข้าวกินมันกันเสบียง

เกิดกลัวว่าว้าวบักเบาติด
 กระแจะชิดจากบกระทบเหนียง
 กลาส่ายยายหนัดแกเอียง
 บักเบาเหวี่ยงยักแผลกระแจะชิด
 กลาโคลงไม่สู้คล้องกระพล้องกระพล่ง
 บักเบาแทงตะละที่ไม่มีผิด
 จะแก้ไขก็ไม่หลุดสุดความคิด
 ประกบติดตกผางลงกลางดิน
 สมพาสัยกัษรกร่วมภริมย์สม
 เหมือนเต็ดดอกหญ้าคมพอไต่กลิ้ง
 เป็นวิสัยในภพธรณินทร์
 ไม่สุดสิ้นสังเสนห์ประเวณ ฯ
 นางผีเสื้อเมื่อได้ประสมสอง
 ดังจะล่องลอยฟ้าในราศี
 ประคองคอยปรนนบัติเข้าพั้ว
 อยู่ข้างที่แผ่นผาศิลาลาย
 ครนรุ่งรารางไปในไพรสณฑ์
 เทยวเก็บผลพฤษยามาถวาย
 จะนั่งนอนผ่อนตามความสบาย
 นิमितกายรูปร่างสำอองตา ฯ

คำอธิบายศัพท์

อสุริ
ผลเสอ

ยักษ มาร ฝ

ในทันหมายถึงผลเสอใน หมายถึงยักษพวกหนึ่งสิ่ง

ชยในน้ำ

วัง

ทนาลก

ชลสาย

สายน้ำ

พราย

ผีพวกหนึ่ง

สกนธ์

ร่างกาย

ไอยรา

ช้าง

วาริน

น้ำ

มัจฉา

ปลา

ฉนาก

ชอยปลาน้ำเค็มปากยาวเหมือนเลื่อย

กุมภา

จระเข้

ภักขา

อาหาร

สำราญใจ

เบิกบานใจ

วิเวก

ความเียงขลังค์

ฤดี

ดวงใจ

ตาลดิน

ขี้เก็กความข้นขวน

ถวิล

คิดถึง

อาวรณ

ห้วงใย ชาติย กังวลถึง

หลากจิต	ประหลาดใจ
ทรงโฉม	มัวปงาม
ทรวดทรง	รูปร่าง
อ่อนแอ้น	แบบบาง ชดช้อย
ประสมสอง	อยู่ร่วม
วิไล	งาม
วิญญา	จิตใจ
ศิลา	หิน
แสนสวาท	รักมาก
เปรมปรีดิ์ ปรีดิ์เปรม	ดีใจ ชอชใจ
สมประฤาดิ	ความรู้สัถว
ภูวนาด	พระเจ้าแผ่นดิน
ชนมชีพ	ชีวิต
อัปลักษณ์	ชั่ว เลวทราม ทำชั่ว
ผาดผุด	สวຍ งาม
สัณฐาน	ทรวดทรง ลักษณะ
เวท	ความรู้ทางศาสนาพราหมณ์ ถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็น
	คาถา
เพศยักษ์	รูปเป็นยักษ์
กีนนร	คนกรงนก
นวลหง	สีนวลงาม

ธารา	น้ำ
โถมยง	รูปร่างผ่องฉาย รุ่งงาม
ฤไทย	จิตใจ
พินิจ	พิจารณา ตรวจตรา
จักข	ตา
ประจักษ์	ชัดเจน แจ่มแจ้ง แน่นนอน
ประสงค์	ต้องการ
วิสัย	ขอบ เขต แดน ลักษณะ
สดับ	ฟัง
เสนาะ	เพวระ
เสสรว	แก่งท่า
กระบิดกระบวน	ขึ้นเชิง
ละมุน	อ่อนนุ่ม
สู่สม	อยู่รวมกันคนผิวเมีย
พรหมจารี	หญิงที่ยังบริสุทธิ์
ปราศรัย	พูดด้วยความเอ็นดูระหว่างผู้ใหญ่ต่อผู้น้อย
สละบัดสะบั้ง	แสนงอน เล่นเนือเล่นตัว
สไบ	ผ้าแถบ ผ้าห่มผู้หญิง
ลำออย	พูดพร่ำรำพันให้เมตตากรรณา
ออยอ้ง	ซอกล้อซอกล้อเพื่อให้เขากรรณา

อรุ

อก

อินัง

สนใจ เอาใจใส่

ล้ำสาม

เลอะเทอะ สกปรก

ฉะอัน

ล้ำชอย

แพศยา

หญิงคนชั่ว

กาม

ความใคร่ ความปรารถนา

อารมณ์

เครื่องขบเคี้ยวจิตใจ

ชวาทม์

ชีวิต

สัญชาติ

ความเกิด การเป็นชน

หมองศรี

หมดสวย

ภัสดา

สามี ผัว

กษัตรา

พระเจ้าแผ่นดิน

หัตถา

มือ

ระทด

สลท เครว้ใจ

กำสรด

สลท เครว้ แท้ง

กันแสงศัลย์

ร้องไห้ ไส้เกรว้

โสกี โสกา

ไส้เกรว้ ร้องไห้

สังขร

ภูเขา

สาคร

ทะเล

เอกา

หนึ่ง ตัวคนเดียว เปลี่ยว โดดเดี่ยว

ชลเนตร

น้ำตา

พระทรงชัย

พระเจ้าแผ่นดิน

จันทรจา

พศ

ปราง

แกม

ทรงศักดิ์

พระเจ้าแผ่นดิน

ฟ้า

เป็นคำสยด

สังวาส

การอยู่ร่วม

พิสมัย

ความรัก ความปลื้มใจ ความชื่นชม

สะบักสะบอม

ขบข่าแถมที่

สัตย์

ความจริง คำสัญญา คำสาบาน

ปฏิญาณ

การให้คำมั่นโดยสุจริตใจ

เกษมสันต์

ยินดี

นบนอบ

ไหว้ นอบน้อม

เทวัญ

เทวดา

บันดาล

เกิดขึ้น ใหม่นั่น

ประหาร

การตัด การล้าง การผลาญ

สุธา

แผ่นดิน

สโมสร

ร่วมยินดี

เพลา

ตก

พิศวาส

ความชื่นชม ความรักใคร่

สมพาส

การอยู่ร่วม

โลกีย์

จรรวมตาโลก

กุลา

ว่าวชนิดหนึ่งรูปเป็นห้าแฉก จูฬาก็เรียก

ปักเป้า

ว่าวชนิดหนึ่งมีหางยาว

ซากบ

ชาวช่องว่าวจุฬาก็

เหนียง

สายขานตลกยาว ห้อยเป็นข่วงต่อจากสายซึ่งว่าว

ปักเป้า

ภิรมย์

ยินดี

ธรณินทร์

พื้นดิน

ประเวณี

ประเพณี การเป็นสามีภรรยา กันตามธรรมเนียม

ราคี

ความหอมของไม้

ไพโรสถทั

ป่า

นิมิต

สร้าง แปลง

ลำอาจ

ทำให้งามสะอาดหมดจด เครื่องแต่งเครื่องหอม

กิจกรรม

(๑) คำต่อไปนี้อ่านอย่างไรจึงจะถูก

ฉนาก ไฉล ท้นไทร ถวิล หาดทราย ทรวกทรง อุตลุด
 ชลมน กระหึ่ม แส่สร้าง ปราศรัย ชลเนตร ปฏินาณ
 กะพร่องกะแพร่ง ขวา ความ ควักค้อน ปรนนิบค

(๒) คำต่อไปนี้คำไหนเขียนถูก

สละวก สลวก สบาย สะบาย พรหมณ์ พราม
 ร้องให้ ร้องให้ ชบพระพักตร์ ชบพระภักตร์

สงสาน สงสาร นิมิตรกาย นิมิตกาย ว่าวกุฬา ว่าวกุลา

(๓) จงผันคำต่อไปนี้ให้ครบทุกเสียง

หลัง

แหว

เฮย

มาตอบคำถามกัน

(๑) นางผีเสื้ออยู่ที่ไหน

(๒) นางผีเสื้อไต่ย่นอะไร

(๓) นางผีเสื้อรักพระอภัยมณีหรือไม่

(๔) นางผีเสื้ออุ้มพระอภัยมณีไปไหน

(๕) พระอภัยมณีเป็นอย่างไรเมื่อนางผีเสื้ออุ้มไป

(๖) เหตุไฉนนางผีเสื้อจึงแปลงตัว

(๗) พระอภัยมณีรู้ได้อย่างไรว่านางผีเสื้อเป็นยักษ์

- (๘) พระอภัยมณีรักนางผีเสื้อหรือไม่
 (๙) พระอภัยมณีได้นางผีเสื้อเป็นเมียหรือไม่
 (๑๐) นางผีเสื้อหาของมาเลี้ยงพระอภัยมณีอย่างไร

ใครพูดกับใคร

- (๑) มนุษย์ยกยกรักกันด้วยอันใด ผิดวิสัยที่จะอยู่เป็นคู่ควร
 (๒) อันน้องนโรคที่สุ่ม เป็นสาวพรหมจารีไม่มีผัว
 (๓) ถึงมาตรแมนม้วยมฤตสุคติว่าคม อย่าหมายมาคว่าจะสุ่ม
 (๔) ช่างไม่คิดขวยเกื้ออะไร ทำขำไขเบือนหนีไปทีเดียว
 (๕) ไช้สังสารข้านครศรีสุวรรณ อยู่ด้วยกันหลักหลักมาพลัดพราย
 (๖) อันเชื้อชาติยโสธรยชมกันคน มาแยกเป็นมิตรเวราคิดกลัว
 (๗) จนสุกสันคนฟ้าสูอาทวบ ไม่สนชพกไม่เลื่อมสไมสร

การเล่นทางภาษา

- (๑) มาจดคำที่หมายถึงผกผันว่ามีอยู่คำใดบ้างใครได้มากคนนั้นชนะ
 (เช่น ผี ปีศาจ.....)
 (๒) ผู้แต่งเปรียบอะไรเหมือนอะไรหรือเท่าอะไร
 (ก) ร่างกายนางผีเสื้อเท่า.....
 (ข) เมื่อแปลงกายแลewnางผีเสื้อเหมือน.....
 (ค) ไม่มีอายมีเจ็บเท่า.....
 (ง) เมื่อนางผีเสื้อมาจับพระอภัยมณีซัดมันหม่นกลมเหมือน.....
 (๓) สัตว์อะไรบ้างที่กินปลา ใครหาได้มากคนนั้นชนะ (เช่น
 แมว นางผีเสื้อ.....)

- (๔) ในหนังสืออะไรอย่างใดที่ใช่หมายถึงนางผีเสื้อ ใครหาได้
มากคนนั้นชนะ (เช่น นางผีเสื้อ นางมาร.....)
- (๕) มาจดคำที่ใช่เป็นเครื่องจับสัตว์นากัน ใครจดได้มากคนนั้น
ชนะ (เช่น ฉมวก.....)
- (๖) มาจดข้อสัตว์นากัน ใครจดได้มากคนนั้นชนะ (เช่น ปลา
จรรเข.....)
- (๗) จงขีดเส้นใต้คำที่เป็นลักษณะของนางผีเสื้อ
- (ก) นางผีเสื้อ เตย เด็ก ใหญ่สูง
 - (ข) นางผีเสื้อ หอม เหม็นสาบ
 - (ค) นางผีเสื้อ เป็นสัตว์ มี
 - (ง) นางผีเสื้อ ขยาย หนาดาน
 - (จ) นางผีเสื้อ รูปสวย ขี้เหร่
- (๘) ใครรู้จักชื่อว่ามากกว่ากัน มาจดลงบนกระดานคำ แล้ว
วาดรูปประกอบ

ข้อควรคิด

- (๑) ผสมหรือไม
- (๒) ผีเสื้ออย่างเรของนมจริงหรือไม่
- (๓) การเล่นน้ำทะเลหรือไมค้อย่างไร
- (๔) เคยมีคนแปลงตัวใดหรือไม่
- (๕) หนังสือไทยเรื่องอะไรอย่างที่มีภัย

มาเขียนเรื่องกัน

ให้นักเรียนทุกคนทำเรียงความบอกลักษณะ และกริยาอาการของ
นางผีเสื้อ ใครเขียนได้ดีที่สุด เขาเรียงความเรียงนันทกตแผนยาย
ของห้องเรียน

คำอะไร

คำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำชนิดใด

- (๑) เห็นพระองค์ทรงโฉมประโลมใจ นั่งเข้าชยู่ใต้พระไทรทอง
- (๒) แม่เจ้า เอ๋ย คิคมาน่าหัวรอ เห็นเขาง้อแล้วยังว่าไม่ปราศรัย
- (๓) สัญชาติภักย์ไม่สั่นครีสมาคม แล้วทุกถ่มน้ำลาย ไม่ไยดี
- (๔) ครั้น รุ่งรạngนางไปในไพรสณฑ์ เทยวเก็บผลพฤกษามาถวาย
- (๕) ชันตัวเราเป็นมนุษย์บรรพชา เจ้าคร่ำ ร่ายลักพาเข้ามา ไย
- (๖) ดึงเขนย กษย ยงไม่มรคมีว พระมากลวผหญิง ด้วย สิ่งใด
- (๗) อีย กษย ฟังคังไคผ่านวิมานสวรรค์

เกยมนันต นบนอบ คอบสนของ

- (๘) กลักระโคตลงน้ำเสียง คำโครม กระทุมโถมถ้ำไป ถ้ำทอง
- (๙) ชัน อึ้ง นโรค ทุสม เป็นสาวพรหม อาร์ ไม่มีผิว
- (๑๐) ช่างไม่คิดช่วยเกอเอออะไร ทำ บำ ไย เขินหนไป ไค เทยว

ตอนที ๓

ศรีสุวรรณเข้าเมืองรมจักร

จะกล่าวถึงอนุชานิทราสนิท
 พระอาทิตย์ย่อแสงแผ่พฤกษา
 นาคางพรมลมพัดกระพือมา
 เสนาะเสียงสกุณาสนั่นไพร
 ทะเลเล็กเลือนลั่นสนั่นคลื่น
 ผวาต่นหวาดหวั่นฤทธิ์ไหว
 ไม่เห็นพืพุ่มพฤกษาไพร
 ประหลาดใจปลุกพราหมณ์ทั้งสามนาย
 พระเชษฐาเข้าไปข้างไหนเล่า
 เมือกเป่าปเล่นไม่เห็นหาย
 ตกเตียนเลขนลาดลวนหาดทราย
 จะแผ่กายที่ไหนก็ไม่มี
 สามมาณพั่งคิดผิดประหลาด
 หรือภวนาถนีกองนางหน
 จะทอดทงนองไว้ก็ไรท์
 เหตุจะมีสักสิ่งนึกกรังใจ
 แล้วพากันย่างย่องมองเขม่น
 ก็พอเห็นรอยเท้าที่ยาวใหญ่

มายังหยุดสุดสนเพียงต้นไทร

แล้วกลับไปหายลงในกอง

อันร่อนมีไขร่อนมณุษย์

ต่างวิมุติหมางจิตลิดกังขา

หรือยักษพลเสอแกล้งมารยา

มาลักพาภูวนายเอาไปกิน

ศรีสุวรรณเห็นจริงก็ใจหาย

ระทวยกายลงกับท่าชลาสินธุ์

พระเนตรนอนนัยนาดังวารี

กรรมแสงสนเสือกขบสลับไป ฯ

ทั้งสามทราหมณ์เข้าประคองพระน้องนาง

เห็นอนาถนั่งแน่นเข้าแก้ไข

ร้องเรียกพลางทางแสนสงสารใจ

ก็รำไรเรียกหน่อกษัตรา ฯ

ศรีสุวรรณพี่น้องคำตรงนึ่ง

สุชลหลังคลอเนตรถึงเชษฐา

โอสงสารบานฉวีพระพยา

ไปลับตาตายเป็นไม่เห็นกัน

เป็นเพื่อนสุขทุกข์โศกวิโยคยาก

ตั้งแต่จากกรุงไกรโอศวรย์

ระหกระเหินเดินป่าพนาวัน
 กินเผือกมันต่างชาวทุกเช้าเย็น
 อยู่ด้วยกันหลัดหลัดมาพลัดพราก
 แต่แสนยากแล้วมีหนามาช่าเซญ
 นกนกแล้วก่นานาตากระเด็น
 จะอยู่เป็นคนไปทำไมมี
 สะออนอ่อนคอนทรวงเข้าฮักฮัก
 วรพักตร์ผู้ค่องกัหมองศรี
 กรรแสงทรงโศกสัลย์พันทวี
 อยู่กับที่หาดทรายชายคงคา ฯ
 ทั้งสามพราหมณ์เข้าประคองแล้วร้องไห้
 นำตาไหลพร่างพรายทั้งชายชวา
 ต่างนบนอบปลอบหน่อกษัตรา
 อย่าโศกาตรอมนักจงหักใจ
 อันกำเนิดเกิดมาในหล้าโลก
 สุขกับโศกมิได้สนอย่าสงสัย
 ชึ่งเกิดเหตุเซษฐาเธอหายไป
 ก็ยังไม่รู้เห็นว่าเบ็นตาย
 ควรจะคิดติดตามแสวงหา
 แล่นนาวาไปในวนชลสาย
 แม่นพระพมมวยชวาวาย

ก็^{๔๔}รายจะ^๒ได้^๒พบ^๒ประสบ^๒กัน
 ขา^๒ทั้ง^๒สาม^๒ก็^๒จะ^๒ตาม^๒เสด็จ^๒ด้วย
 ผิด^๒ชอบ^๒ช่วย^๒ไป^๒กว่า^๒จะ^๒อา^๒สั^๒ญ
 จ^๒ด^๒บ^๒ท^๒รง^๒โ^๒ศ^๒กา^๒อย่า^๒จา^๒บ^๒ล^๒ย^๒
 จะ^๒เน^๒็น^๒ว^๒น^๒เส^๒ย^๒เป^๒ลา^๒ไม่^๒เข้า^๒ยา ๑

พระ^๒พ^๒ง^๒สาม^๒พร^๒า^๒หม^๒ณ^๒ป^๒ล^๒อบ^๒ก็^๒ช^๒อ^๒บ^๒จิต
 แ^๒ส^๒น^๒ส^๒น^๒ท^๒ย^๒ง^๒ว^๒า^๒ญ^๒า^๒ต^๒ว^๒ง^๒ศา
 ค^๒อ^๒ย^๒ม^๒เ^๒ร^๒ง^๒แ^๒ง^๒ข^๒น^๒ก^๒ล^๒น^๒า^๒ตา
 จ^๒ิง^๒บ^๒ญ^๒า^๒ช^๒ม^๒พร^๒า^๒หม^๒ณ^๒ท^๒ง^๒สาม^๒ค^๒น
 ถ^๒ิง^๒มา^๒ด^๒แ^๒ม^๒น^๒เบ^๒น^๒เพ^๒อ^๒น^๒ก^๒เ^๒หม^๒อ^๒น^๒พ^๒
 ด^๒ว^๒ย^๒น^๒อ^๒น^๒ก^๒ย^๒ง^๒เ^๒ย^๒ว^๒เ^๒า^๒เจ^๒า^๒ณ^๒
 พ^๒ห^๒ว^๒ย^๒ค^๒ิ^๒ด^๒ค^๒ิ^๒ด^๒ตาม^๒เม^๒อ^๒ย^๒า^๒ม^๒จ^๒น
 พ^๒ระ^๒ค^๒ุ^๒ณ^๒ล^๒น^๒ลา^๒บ^๒ภ^๒พ^๒ไ^๒ทร^๒
 แ^๒ด^๒เ^๒ทะ^๒เ^๒ล^๒ก^๒ก^๒ว^๒าง^๒ก^๒ง^๒อ^๒ย^๒าง^๒น^๒
 ไม่^๒ร^๒ู^๒ท^๒ี่^๒จะ^๒ตาม^๒ติ^๒ด^๒ไป^๒ท^๒ิ^๒ศ^๒ไ^๒ห^๒น
 จะ^๒ผ^๒อ^๒น^๒ป^๒ร^๒น^๒บ^๒น^๒บ^๒า^๒น^๒ป^๒ระ^๒การ^๒ไ^๒ด
 จ^๒ิง^๒จะ^๒ได้^๒แ^๒ง^๒จ^๒ิต^๒ใน^๒ก^๒ิ^๒จ^๒า ๑

เจ้า^๒สา^๒น^๒น^๒ค^๒น^๒ฉ^๒ลา^๒ด^๒เ^๒ล^๒ย^๒ต^๒อ^๒บ
 พ^๒อ^๒ค^๒ิ^๒ด^๒ช^๒อ^๒บ^๒อ^๒ย^๒าง^๒น^๒ด^๒ห^๒น^๒ก^๒ั^๒ห^๒นา
 พ^๒ไ^๒ค^๒ิ^๒คร^๒ู^๒ร^๒เ^๒ร^๒เ^๒ย^๒น^๒ค^๒ำ^๒รา^๒มา
 จะ^๒จ^๒ับ^๒ย^๒า^๒ม^๒สาม^๒ตา^๒ให้^๒เ^๒น^๒เ^๒อ^๒น

แลวัน^๕บ^๕น^๕ว^๕น^๕ง^๕น^๕ง^๕ต^๕ง^๕ส^๕ต^๕
 ตาม^๕ล^๕ท^๕ธ^๕ร^๕เ^๕ย^๕น^๕ร^๕ุ^๕ท^๕ค^๕ร^๕ุ^๕ส^๕อ^๕น^๕
 ท^๕ง^๕ล^๕ม^๕จ^๕ัน^๕ท^๕ก^๕า^๕ล^๕า^๕พ^๕ย^๕า^๕ก^๕ร^๕ณ^๕
 เ^๕ห^๕็น^๕น^๕เ^๕น^๕อ^๕น^๕ม^๕เ^๕น^๕ย^๕า^๕ล^๕เ^๕ว^๕ท^๕ำ^๕น^๕า^๕ย^๕
 อ^๕ย^๕า^๕ค^๕ร^๕ว^๕ญ^๕ค^๕ร^๕ำ^๕ร^๕ำ^๕พ^๕ง^๕ด^๕ิง^๕พ^๕ร^๕ะ^๕พ^๕
 ม^๕ส^๕ต^๕ร^๕ิ^๕พ^๕า^๕ไป^๕ด^๕ัง^๕ใจ^๕ห^๕ม^๕า^๕ย^๕
 เ^๕า^๕อ^๕ป^๕ถ^๕ม^๕ภ^๕ก^๕า^๕ช^๕อ^๕ย^๕ู่^๕ส^๕บ^๕า^๕ย^๕
 พ^๕อ^๕เ^๕ร^๕ะ^๕ห^๕ค^๕ล^๕า^๕ย^๕เ^๕ห^๕็น^๕จ^๕ะ^๕พ^๕บ^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ส^๕บ^๕ก^๕ัน^๕
 อ^๕ย^๕ู่^๕ข^๕ำ^๕ท^๕ศ^๕อ^๕ค^๕เ^๕น^๕ย^๕่^๕ท^๕ะ^๕เล^๕็ก^๕
 พ^๕ร^๕ะ^๕อ^๕ย^๕ำ^๕น^๕ั^๕ก^๕แ^๕ห^๕น^๕ง^๕ว^๕า^๕จ^๕ะ^๕อ^๕า^๕ส^๕ัญ^๕
 เ^๕ร^๕ำ^๕บ^๕ร^๕เ^๕ง^๕อ^๕อ^๕ก^๕เ^๕ร^๕อ^๕เ^๕เ^๕อ^๕จ^๕ะ^๕ท^๕ัน^๕
 แ^๕ล^๕ว^๕พ^๕า^๕ก^๕ัน^๕ด^๕ลง^๕มา^๕เ^๕ก^๕ต^๕ร^๕า^๕ก^๕ด^๕
 ถ^๕อ^๕น^๕ส^๕ม^๕อ^๕ช^๕อ^๕ไ^๕บ^๕ข^๕น^๕ใ^๕ส^๕เ^๕า^๕
 จ^๕ัด^๕ใ^๕ห^๕เ^๕า^๕โ^๕ม^๕ร^๕า^๕เ^๕น^๕ค^๕ัน^๕ห^๕น^๕
 ห^๕น^๕อ^๕ก^๕ษ^๕ต^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ส^๕อ^๕ง^๕พ^๕ร^๕า^๕ห^๕ม^๕ด^๕เ^๕น^๕ส^๕า^๕ม^๕ค^๕น^๕
 ข^๕น^๕น^๕ง^๕บ^๕น^๕บ^๕า^๕ห^๕ล^๕ด^๕ว^๕ย^๕ป^๕ร^๕ิ^๕ด^๕า^๕
 พ^๕อ^๕ส^๕น^๕แ^๕ส^๕ง^๕สุ^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ัน^๕จ^๕ัน^๕ท^๕ร^๕ั^๕ก^๕ระ^๕จ^๕ำ^๕ง^๕
 ส^๕อ^๕ง^๕ส^๕ว^๕ำ^๕ก^๕ล^๕า^๕ง^๕ท^๕ะ^๕เล^๕พ^๕ร^๕ะ^๕เว^๕ห^๕า^๕
 ต^๕อ^๕ง^๕พ^๕ร^๕ะ^๕พ^๕า^๕ย^๕ข^๕า^๕ย^๕พ^๕ั^๕ด^๕ก^๕ระ^๕พ^๕็^๕อ^๕พ^๕า^๕
 ส^๕ำ^๕ภ^๕า^๕ห^๕ญ^๕ำ^๕ผ^๕า^๕ค^๕ล^๕ัน^๕ม^๕า^๕ก^๕ล^๕า^๕ง^๕ช^๕ล^๕
 พ^๕ร^๕ะ^๕เ^๕ล^๕ง^๕แ^๕ด^๕ต^๕า^๕ม^๕ก^๕ระ^๕แ^๕ส^๕ข^๕ล^๕า^๕สี^๕น^๕ิ^๕ร^๕ุ^๕

ศิขรินเกาะแก่งทุกแห่งหน
 ละลิบลัวทิวเมฆเป็นหมอกมน
 เห็นแต่ชลกับมัจฉาดาราพราย
 เวลาค่ำน้ำเค็มก็พรั่งพรั่ง
 แวมสว่างวาววับระยับฉาย
 เสมอเม็ดเพชรรัตนโมราราย
 แฉ่มกระจายพรายพรั่งกลางชล
 พระเอนองค์ลงบนแท่นท้ายบาหล่
 แสนทวพูนเทวถึงเชษฐา
 จนเดือนดับลับลงในคงคา
 สุริยาฟุ้งพันชลธาร ฯ
 สำเภาน้อยลอยลำครรไล่ล่อง
 ขนฟุ้งฟุ้งตลอดกระดกน่าน
 พระชมหม่อมมัจฉากมภาพาล
 ขนผุดพล่านตามหลังมาพร้งพร
 ฉนากฉลามตามคลื่นอยู่คลาคล่า
 ทงช้างนาโถมแลราห
 มังกรเกยวเลียวล่องทองสินธุ
 เป็นคู่คู่เคียงมาในวาร
 คัดคะนงถึงองค์พระเชษฐา
 ถาแมนมาด้วยน้องเป็นสองศรี

จะชวนชมฝูงสัตว์ในนันทิ
 โอ้ยาม^๕ นน^๖อง^๗มา^๘ดู^๙แต่^{๑๐}ผู้^{๑๑}เดียว
 จะ^{๑๒}เหล^{๑๓}ียว^{๑๔}ช^{๑๕}าย^{๑๖}แล^{๑๗}ข^{๑๘}ว^{๑๙}า^{๒๐}ก^{๒๑}ว^{๒๒}า^{๒๓}เห^{๒๔}ว
 ท^{๒๕}อง^{๒๖}ท^{๒๗}ะ^{๒๘}เล^{๒๙}ก^{๓๐}ก^{๓๑}ล^{๓๒}า^{๓๓}ว^{๓๔}น^{๓๕}า^{๓๖}เข^{๓๗}ย^{๓๘}ว
 ค^{๓๙}ล^{๔๐}น^{๔๑}ระ^{๔๒}ล^{๔๓}อ^{๔๔}ก^{๔๕}ก^{๔๖}ล^{๔๗}อ^{๔๘}ก^{๔๙}ก^{๕๐}ล^{๕๑}ง^{๕๒}เบ^{๕๓}น^{๕๔}เก^{๕๕}ล^{๕๖}ย^{๕๗}ว^{๕๘}เก^{๕๙}ล^{๖๐}ย^{๖๑}ว
 ท^{๖๒}า^{๖๓}ง^{๖๔}ก^{๖๕}ี^{๖๖}เป^{๖๗}ล^{๖๘}ย^{๖๙}ว^{๗๐}ไ^{๗๑}จ^{๗๒}ก^{๗๓}ี^{๗๔}เป^{๗๕}ล^{๗๖}า^{๗๗}เศ^{๗๘}ร^{๗๙}า^{๘๐}ฤ^{๘๑}ท^{๘๒}ย^{๘๓}
 ย^{๘๔}ิง^{๘๕}โ^{๘๖}ศ^{๘๗}ก^{๘๘}แ^{๘๙}ส^{๙๐}น^{๙๑}อ^{๙๒}า^{๙๓}ค^{๙๔}ร^{๙๕}พ^{๙๖}ู^{๙๗}น^{๙๘}ท^{๙๙}เว^{๑๐๐}ษ
 ช^{๑๐๑}ล^{๑๐๒}เน^{๑๐๓}ต^{๑๐๔}ร^{๑๐๕}ห^{๑๐๖}ล^{๑๐๗}อ^{๑๐๘}ห^{๑๐๙}ล^{๑๑๐}ง^{๑๑๑}ละ^{๑๑๒}ล^{๑๑๓}ม^{๑๑๔}ไ^{๑๑๕}หล
 เจ^{๑๑๖}า^{๑๑๗}พ^{๑๑๘}ร^{๑๑๙}า^{๑๒๐}ห^{๑๒๑}ม^{๑๒๒}ณ^{๑๒๓}์^{๑๒๔}น^{๑๒๕}อ^{๑๒๖}ย^{๑๒๗}ค^{๑๒๘}อ^{๑๒๙}ย^{๑๓๐}ป^{๑๓๑}ล^{๑๓๒}อ^{๑๓๓}บ^{๑๓๔}ป^{๑๓๕}ระ^{๑๓๖}โ^{๑๓๗}ม^{๑๓๘}ไ^{๑๓๙}จ
 แ^{๑๔๐}ล^{๑๔๑}ว^{๑๔๒}ช^{๑๔๓}ว^{๑๔๔}น^{๑๔๕}ไ^{๑๔๖}ห^{๑๔๗}ั^{๑๔๘}ม^{๑๔๙}ละ^{๑๕๐}เม^{๑๕๑}า^{๑๕๒}ะ^{๑๕๓}ท^{๑๕๔}ก^{๑๕๕}เ^{๑๕๖}า^{๑๕๗}ะ^{๑๕๘}เก^{๑๕๙}ย^{๑๖๐}เ^{๑๖๑}ย^{๑๖๒}น
 แ^{๑๖๓}ล^{๑๖๔}ส^{๑๖๕}ล^{๑๖๖}ั^{๑๖๗}บ^{๑๖๘}ั^{๑๖๙}บ^{๑๗๐}ั^{๑๗๑}บ^{๑๗๒}ช^{๑๗๓}อ^{๑๗๔}น^{๑๗๕}ส^{๑๗๖}ิง^{๑๗๗}ข^{๑๗๘}ร^{๑๗๙}เ^{๑๘๐}า
 เ^{๑๘๑}บ^{๑๘๒}น^{๑๘๓}เ^{๑๘๔}ล^{๑๘๕}า^{๑๘๖}เ^{๑๘๗}ล^{๑๘๘}า^{๑๘๙}ห^{๑๙๐}ล^{๑๙๑}า^{๑๙๒}ย^{๑๙๓}ห^{๑๙๔}ล^{๑๙๕}า^{๑๙๖}ค^{๑๙๗}ด^{๑๙๘}ัง^{๑๙๙}จ^{๒๐๐}า^{๒๐๑}ก^{๒๐๒}เ^{๒๐๓}ย^{๒๐๔}น
 ท^{๒๐๕}เ^{๒๐๖}ช^{๒๐๗}ง^{๒๐๘}ั^{๒๐๙}น^{๒๑๐}ร^{๒๑๑}ก^{๒๑๒}ข^{๒๑๓}า^{๒๑๔}ต^{๒๑๕}ั^{๒๑๖}ส^{๒๑๗}ะ^{๒๑๘}อ^{๒๑๙}า^{๒๒๐}ด^{๒๒๑}เ^{๒๒๒}ย^{๒๒๓}น
 พ^{๒๒๔}ศ^{๒๒๕}เพ^{๒๒๖}ย^{๒๒๗}น^{๒๒๘}ส^{๒๒๙}เ^{๒๓๐}ล^{๒๓๑}อ^{๒๓๒}บ^{๒๓๓}เม^{๒๓๔}อ^{๒๓๕}เ^{๒๓๖}ล^{๒๓๗}อ^{๒๓๘}บ^{๒๓๙}แ^{๒๔๐}ล
 พ^{๒๔๑}ระ^{๒๔๒}ข^{๒๔๓}ม^{๒๔๔}อ^{๒๔๕}ย^{๒๔๖}ค^{๒๔๗}อ^{๒๔๘}ย^{๒๔๙}เพ^{๒๕๐}ล^{๒๕๑}น^{๒๕๒}เจ^{๒๕๓}ริ^{๒๕๔}ญ^{๒๕๕}จิ^{๒๕๖}ต
 น^{๒๕๗}ิง^{๒๕๘}พ^{๒๕๙}ิน^{๒๖๐}จ^{๒๖๑}เ^{๒๖๒}า^{๒๖๓}ไ^{๒๖๔}ม่^{๒๖๕}ใน^{๒๖๖}ก^{๒๖๗}ระ^{๒๖๘}แ^{๒๖๙}ส
 เ^{๒๗๐}ห^{๒๗๑}เ^{๒๗๒}ง^{๒๗๓}เ^{๒๗๔}อ^{๒๗๕}ก^{๒๗๖}ง^{๒๗๗}า^{๒๗๘}ม^{๒๗๙}พ^{๒๘๐}ร^{๒๘๑}า^{๒๘๒}ห^{๒๘๓}ม^{๒๘๔}ณ^{๒๘๕}์^{๒๘๖}ช^{๒๘๗}ว^{๒๘๘}า^{๒๘๙}น^{๒๙๐}แ^{๒๙๑}น
 พ^{๒๙๒}อ^{๒๙๓}อ^{๒๙๔}ง^{๒๙๕}แ^{๒๙๖}ล^{๒๙๗}ด^{๒๙๘}น^{๒๙๙}า^{๓๐๐}ง^{๓๐๑}ก^{๓๐๒}ล^{๓๐๓}า^{๓๐๔}ง^{๓๐๕}ช^{๓๐๖}ล^{๓๐๗}า
 ม^{๓๐๘}เ^{๓๐๙}เ^{๓๑๐}า^{๓๑๑}ผ^{๓๑๒}ม^{๓๑๓}น^{๓๑๔}ม^{๓๑๕}เ^{๓๑๖}น^{๓๑๗}อ^{๓๑๘}เ^{๓๑๙}น^{๓๒๐}ต^{๓๒๑}ร^{๓๒๒}จ^{๓๒๓}น^{๓๒๔}ง
 ท^{๓๒๕}ง^{๓๒๖}ร^{๓๒๗}ป^{๓๒๘}ท^{๓๒๙}ร^{๓๓๐}ง^{๓๓๑}น^{๓๓๒}า^{๓๓๓}ร^{๓๓๔}ก^{๓๓๕}เ^{๓๓๖}บ^{๓๓๗}น^{๓๓๘}น^{๓๓๙}ก^{๓๔๐}ห^{๓๔๑}น^{๓๔๒}า
 เ^{๓๔๓}ส^{๓๔๔}ย^{๓๔๕}แ^{๓๔๖}ด^{๓๔๗}เ^{๓๔๘}เพ^{๓๔๙}ย^{๓๕๐}ง^{๓๕๑}พ^{๓๕๒}น^{๓๕๓}ด^{๓๕๔}า^{๓๕๕}ง^{๓๕๖}เ^{๓๕๗}บ^{๓๕๘}น^{๓๕๙}ห^{๓๖๐}า^{๓๖๑}ง^{๓๖๒}ป^{๓๖๓}ลา

กับพุทธานันไม่^๕เป็นเหมือนเช่นเรา
 พระแยมยัมพรม^๖พรายภิ^๗ปรายชัก
 ใจ^๑พริกจะใคร่^๒ใคร่^๓ได้หรือไม^๔เล่า
 เจ้าพราหมณ์^๕แกล้ง^๖ตอบความเป็นสำเนา
 แม้นได้เป^๗เล่าจะค้ำ^๘ับรับ^๙ประทาน
 พลัง^{๑๐}สำรวจชวน^{๑๑}ชนด้วย^{๑๒}เชิงฉลาด
 พระหน่อ^{๑๓}นาถปรีดี^{๑๔}เปรมเกษมศานต์
 กำหนด^{๑๕}นับวัน^{๑๖}มาก^{๑๗}ก็^{๑๘}ช้านาน
 ไม่^{๑๙}พบพาน^{๒๐}เชษฐา^{๒๑}เหมือน^{๒๒}อารมณ์^{๒๓} ฯ

เป็นบุพเพสันนิวาส^๑พาสนา
 กษัตรา^๒จะได้^๓คู่^๔ที่^๕สู่^๖สม
 สำเภา^๗น้อย^๘ลอย^๙แล่น^{๑๐}มาตามลม
 ลอด^{๑๑}มรรمجัน^{๑๒}ครุ^{๑๓}รา
 ท^{๑๔}ตรง^{๑๕}หน้า^{๑๖}ธาน^{๑๗}น^{๑๘}นม^{๑๙}เกาะ
 เรือ^{๒๐}จำ^{๒๑}เพาะ^{๒๒}เข้า^{๒๓}ออก^{๒๔}ตาม^{๒๕}ซอก^{๒๖}ฝา
 เห็น^{๒๗}หอคอย^{๒๘}ลอย^{๒๙}ลิว^{๓๐}ตรง^{๓๑}ทิว^{๓๒}ตา
 ๘๗^{๓๓}ว่า^{๓๔}ปาก^{๓๕}น้ำ^{๓๖}เป็น^{๓๗}สำคัญ^{๓๘}
 พระปรี^{๓๙}ยาส^{๔๐}ว่า^{๔๑}กับ^{๔๒}พราหมณ์^{๔๓}ทั้ง^{๔๔}สาม^{๔๕}พ^{๔๖}
 นคร^{๔๗}น^{๔๘}น^{๔๙}อง^{๕๐}เห็น^{๕๑}จะ^{๕๒}จับ^{๕๓}จับ^{๕๔}
 ๙^{๕๕}จ^{๕๖}ระ^{๕๗}วัง^{๕๘}ต^{๕๙}ง^{๖๐}กอง^{๖๑}อยู่^{๖๒}บ^{๖๓}อง^{๖๔}กัน
 ๗^{๖๕}จะ^{๖๖}เป็น^{๖๗}จัน^{๖๘}ตะ^{๖๙}ประ^{๗๐}เทส^{๗๑}หรือ^{๗๒}ท้าว^{๗๓}ไท^{๗๔} ฯ

ได้ฟังถามพราหมณ์ทูลสนองตอบ
 อันเขตขอบเห็นเป็นทบรูใหญ่
 เราแวงเข้าดูเล่นก็เป็นไร
 เผื่อจะได้ข่าวทพระพยา
 แต่เรือเราเผวเสยจึงจะได้
 อย่าให้ใครเห็นอย่างว่าฟางหญ้า
 พื่อแต่งองค์มาตามพราหมณ์พฤตมา
 จะได้พากันเที่ยวดูพระบุรี
 เห็นพร้อมกันหันลำสำเภาล่อง
 เข้าตามช่องหว่างเชิงศิครี
 ขาวดำนเห็นนาวาเข้าธานี
 กษัตริย์ทรงตั้งไพร่รอ
 เจ้าพราหมณ์ปลดคลดใบธงท่ายหน้า
 เขาลงท่าเรือจอดทอดสมอ
 พระแต่งองค์เป็นพราหมณ์งามล่อ
 เอาเพลิงจ่อจุดเผาสำเภายนต์
 เพลิงสว่างกลางวันเป็นควันกลุ่ม
 ขาวดำนรุมกันมาดับอยู่สับสน
 กษัตริย์ผิงवारทั้งสคน
 สำเภายนต์ไหม้ลงในกงคา ฯ

ฝ่ายนายหมวดตรวจตรารักษาด่าน
 แสนส่งสารพราหมณ์น้อยเป็นนักรหา
 จงร้องเรียกมานั่งยังศาลา
 แล้วพูดจาปราศรัยเป็นไมตรี
 เจ้าเชอพราหมณ์พรหมเมศประเทศไหนด
 จงใช้ใบนามวามาดังนี้
 พอเรือจอดมอดม้วยด้วยอัคคี
 สิ้นค้ำในสำเภาสักเท่าไร
 นำประหลาดหลากจิตคิดงน
 แต่สคนกข้างมาเถตราได้
 ขอลาตามเจ้าเผ่าพราหมณ์นามใด
 คุรูปรางข้างกระไรล้วนงามมา ฯ ~
 เจ้าसानนคนฉลาดเฉลียว
 ให้เรียบรอยตอบคำทราถาม
 อันพวกเราเผ่าปราณสังวาลนาม
 อยู่บ้านคามวาสถวนพนอง
 เราขอว่าसानนเป็นคนใหญ่
 ถัดนั้นไปเจ้าวเชยรเบนท์สอง
 คนนั้นขอโมรานชารอง
 ทศุดทองคนนครสุวรรณ
 เรือนเป็นแพทวยัทยาวิชาโรค

จะดับโศกสังเวชทุกเขตชั้นทั
 ประสงค์สิ่งสรรพยาจึงพากัน
 มาเลือกสรรสืบเสาะตามเกาะเกียน
 ได้สำเร็จเสร็จสรรพจะกลับบ้าน
 พอลมพานพาพัดฉวัดเฉวียน
 หงต้นหนคนท่ายกตายเตียน
 ลำเภาเจียนอับปางลงกลางชล
 จะไปทางทิศไหนก็ไม่รู้
 เทยวแล่นอยู่กลางทะเลระเหระหน
 มาถึงบ้านท่านนเห็นมีคน
 ต้องไฟไหม้ไต้ถนเหลอแต่กาย
 เคราะห์ข้าเจ้าคราวนี้ใครจะเห็น
 เผอิญเป็นคิดไปแล้วใจหาย
 อันเมืองนั้นนามใดไหนนาย
 จงขยายเรื่องเล่าให้เข้าใจ ฯ
 นายด่านนั่งฟังคำที่ร่ำว่า
 เล่นหาหลุมหลงไม่สงสัย
 จึงบอกความตามจริงทุกสิ่งไป
 นักรุ่งไกรรณจักรนัครา
 อันพระองค์ผู้ดำรงอาณาราชภูริ
 นามพระบาทท้าวทศวงศ์

มโนมยงองค์ราชธิดา
 ขอนางแก้วเกษราวิลาวรรณ
 ดวยเนืองนางอย่างกลั่นสุคนธรน
 เปนทชนชมโฉมประโลมขวัญ
 เมื่อเดือนสิบก่อนนั้นโสกันต์
 เคยวนนันทนยาสิบหาบ

พระรูปโฉมก็ประโลมลานสวาท
 ตูผลัดพันรุ่งเรืองศรี
 กรุงกษัตริย์ขัตติยาทุกฐาน
 มาขอสู่ภุมไม่ว่าใคร
 เมื่อบกลายฝ่ายท้าวอุเทนราช
 เปนเชื้อชาติชาวชวาภาษาไสย
 อานภาพปราบทั่วทุกกรุงไกร
 เปนเมืองใหญ่กว่ากษัตริย์ขัตติยวงศ์
 ใ้ตามาสนองละอองบาท
 จะขอราชธิดาโดยประสงค์
 แม้นไม่ว่าจะประจัญจนรงค์
 กับผู้พงศจักรพรรดิขัตติยา
 ข้างเจ้านายฝ่ายเรามีได้ให้
 ว่าท้าวไทเป็นนอกพระศาสนา
 แล้วกริ่งเกรงไพร่จะบิดา

จึงเกณฑ์มาตั้งกองอยู่^{๒๔}ป้องกัน

ไป^๑ปิ่น^๑หน้า^๑ตา^๑อย่าง^๑เขา^๑เดือน^๑ย

เห็น^๑จะ^๑มี^๑การ^๑ท^๑พ^๑ลง^๑จับ^๑ขัน

แสน^๑สง^๑สาร^๑เจ้า^๑พ^๑รา^๑ห^๑ม^๑ณ^๑น^๑คร^๑าม^๑คร^๑น

จะ^๑ผ^๑าย^๑ผ^๑ัน^๑ไป^๑บ้าน^๑ประ^๑การ^๑ไ^๑ด

จ^๑ง^๑ประ^๑ท^๑บ^๑ย^๑บ^๑ย^๑ง^๑อยู่^๑ที่^๑น

ถ้า^๑ม^๑ั่น^๑มี^๑เก^๑ต^๑ร^๑า^๑มา^๑แต่^๑ไ^๑น

ข้า^๑จะ^๑ช^๑ว^๑ย^๑ออก^๑ปาก^๑ฝ^๑าก^๑เขา^๑ไป

คง^๑มี^๑ใ^๑ห^๑้อ^๑ด^๑อย^๑าก^๑ล^๑ำ^๑บ^๑าก^๑ก^๑าย ๑

เจ้า^๑พ^๑รา^๑ห^๑ม^๑ณ^๑ต^๑อ^๑บ^๑ข^๑อ^๑บ^๑คำ^๑เบ^๑น^๑ท^๑ย^๑ง

ไม่^๑มี^๑ส^๑ง^๑ใด^๑ใ^๑ห^๑เ^๑ม^๑อ^๑น^๑ใจ^๑ห^๑มา^๑ย

ม^๑ั่น^๑เ^๑็น^๑ด^๑ูก^๑ี่^๑จะ^๑อยู่^๑ล^๑ำ^๑น^๑ัก^๑น^๑าย

ตัว^๑ไม่^๑ต^๑าย^๑ก^๑ี่^๑ไม่^๑ล^๑ม^๑พ^๑ระ^๑ค^๑ุณ^๑เ^๑ล^๑ย

แต่^๑มา^๑ด^๑ัง^๑กร^๑ง^๑ไ^๑กร^๑จะ^๑ไ^๑ว^๑เ^๑็น

พา^๑ไป^๑เ^๑ล^๑่น^๑ส^๑ัก^๑เว^๑ล^๑า^๑เ^๑ิด^๑น^๑้ำ^๑เ^๑้ย

ส^๑น^๑ก^๑ส^๑น^๑า^๑น^๑ป^๑า^๑น^๑ไ^๑ด^๑น^๑ั^๑น^๑ไม่^๑เ^๑ย

พ^๑อ^๑ข^๑ม^๑เช^๑ย^๑เ^๑ล^๑ย^๑ส^๑ัก^๑ห^๑น^๑อ^๑ย^๑จ^๑ึง^๑ค^๑อ^๑ย^๑มา ๑

ส^๑่ว^๑น^๑น^๑าย^๑ด^๑ำ^๑น^๑ไ^๑ด้^๑ฟ^๑ง^๑น^๑ั^๑ง^๑ห^๑ัว^๑เร^๑า

ช^๑ำ^๑ง^๑พ^๑ุด^๑เพ^๑ร^๑า^๑ะ^๑น^๑ำ^๑ร^๑ัก^๑เบ^๑็น^๑น^๑ัก^๑ห^๑น^๑า

จะ^๑พา^๑ไป^๑ใ^๑ห^๑เ^๑็น^๑พ^๑ระ^๑ภ^๑า^๑ร^๑า

แ^๑ล^๑ว^๑ห^๑ย^๑บ^๑ย^๑ำ^๑ม^๑ไ^๑ส^๑่ำ^๑ล^๑ะ^๑ล^๑ำ^๑ล^๑ะ^๑ด^๑ัง

ออกนำหน้าพาพราหมณ์ไปตามถนน
 ถึงตำบลกรุงไกรตั้งใจหวัง
 เทวาลัยรอบขอบเขตนี้เวศน์วัง
 แล้วสอนสั่งห้ามปรามเจ้าพราหมณ์พลัน
 เห็นผู้หญิงวิ่งเรอทเนื้อเหลือง
 ย้ายกโยงเกยวานะหลานขวัญ
 ล้วนนางในไม่ชั่วตัวสำคัญ
 จะเสียสันเลียบเปล่าไม่เข้าการ ฯ
 พราหมณ์หัวเราะรับคำทราสั่ง
 พลงชมวังนี้เวศน์ประเทศสถาน
 งามปราสาทผาดเยียมโพยมมาน
 ชั้ววาลแก้วแก้วะวาวตา
 มบานช่องสองแถวแนวถนน
 ทงผู้คนคึกคักกันนักหนา
 มีโรงรถชักรไกรไอยรา
 สนามหน้าจักรวรรดิทหัดพล
 ทหายวังตงล้วนแต่ตักกวาน
 บ้านนักรานสองแถวแนวถนน
 นายด่านพาฆ่าตลาดตองหลักคน
 ประชาชนขอหาพูดจากัน
 พวกลาวแก่แลเห็นเจ้าพราหมณ์น้อย

ดูเข้มช้อยน่าชมทั้งคัมสัน
 งามจรตักิยาสาวิพัน
 ต่างชิงกันร้องเรียกออกไป
 เจ้าพราหมณ์เข้ามานั่งทันก่อน
 แดดยังร้อนจะรีบไปข้างไหน
 พระแยมยมพรมพรายละอายใจ
 นางแม่คำอาลัยประโลมลาน
 ส่วนนายกองปากน้ำหน้าหน้า
 พึงแม่ครองทักเห็นรักหลาน
 มหามากพลูบหรืออยู่ทราบ
 ดาเนียด่านแวงขอห่อเอาไป
 แล้วเหลียวหนามาลามเจ้าพราหมณ์น้อย
 ก็นกล้วยออยบางๆพอจะขอให้
 พระขวยเงินเงินเลยทำเนยไป
 เจ้าพราหมณ์ใหญ่เคล็ดคลอจรัล ฯ

จะกล่าวถึงสาวใช้ในนิเวศน์
 เบนวิเสทพระธิดามารศรี
 ชอกระจงพวงไพรกระฉุ่มพ
 ยังไม่มีลูกผัวตัวคนเดียว
 ออกตลาดนาครายเที่ยวจ่ายของ
 ท้ายมของยกเยื้องชาเลื่องเลียว

เห็นคนดูเจ้าพราหมณ์ตามกันเกรียว
 ทำลดเลี้ยวเล็งแลอยู่แต่ไกล
 เห็นโณมงามพราหมณ์น้อยกลอยสวาท
 ใจจะขาดลงด้วยจิตพิสมัย
 หึงกระบุงตะกร้าไม่อาลัย
 ใต้ดอกไม้วังตามเจ้าพราหมณ์มา
 สู้แทรกเสียดเบียดคนเข้าจนชิด
 ดัดจริตนั่งไหว้ให้บุปผา
 พระขวยเอนมืนพักตร์ไม่พุดจา
 คนเขาฮาให้ลั่นสนั่นไป
 อีกระจงหลังล้มละอายเหนียม
 ทำและเลียมรอร้องเข้าเคียงไหล่
 เห็นพราหมณ์ไม่เคียวพานรำคาญใจ
 ใครเสียด่าให้ด้วยโกธธา ฯ

จะกล่าวถึงท่านยายนายวิเสท
 ครันสุริเยศบายคล้อยก็คอยหา
 อีกระจงเป็นกระไรมิใคร่มา
 จึงส่งข้าคนใช้ให้ไปตาม
 นางทาสมาดังทองตลาด
 เห็นกระจาตึงไว้เทียวไต่ถาม
 เขานอกว่าข้าเห็นไปตามพราหมณ์

ให้ไล่เลียงเขียนส่งไปโรงสี
 ยิงโกธาดำทอแล้วจรด
 มาถึงสฟเลียงพระธิดา
 จึงแจ้งความตามอกระจงเล่า
 มั่นชมเจ้าชู้พราหมณ์งามนักหนา
 เห็นผูกพันพันเผื่อเหลือตำรา
 จะด่าว่าสักเท่าไรก็ไม่กลัว ๆ

พระพี่เลี้ยงได้ฟังนึ่งหัวร่อ
 มั่นยกยกกันว่าเหมาะเพราะเป็นผัว
 จะให้พวกขอเฝ้าไปเอาตัว
 ดหรือชวักคงเห็นว่าเช่นไร
 ปรีกษาพลางทางลงจากตำหนัก
 มาถามชักอกระจงเห็นหลงไหล
 จึงสั่งให้พวกข้างหน้าพาออกไป
 มั่นว่าช้อยู่ที่ไหนเอาตัวมา
 พวกขอเฝ้าเข้าจึงอโหส
 มาถึงททองตลาดเทียวแลหา
 เห็นเจ้าพราหมณ์ตามกันจรดคลา
 อโหสาจึงเข้าชวนแน
 พวกขอเฝ้าเข้าล้อมเจ้าพราหมณ์น้อย
 แล้วกล่าวถ้อยไต่ถามตามกระแส

๑ ๕
 นหรือเหล่าเจ้าชู้ไม่ดูแล
 ๑ ๕ ๕
 ทำก่อกำกันแต่เที่ยวเกี้ยวชาววัง
 ๑ ๕ ๕
 ถึงกระไรได้ชมก็สมหนา
 ๑ ๕ ๕ ๕ ๕
 นคบคาเบนเมยจะเสียหลัง
 ๕
 ท่านให้หาเร็วเถิดพ้ออย่ารอรัง
 ๕
 คุณในวังออกมาอยู่ประตูกกลาง ฯ

๕
 ฝ่ายตาเฒ่าชาวด่านไต่ยินว่า
 ๕
 แก่โกรธาฮัดเข้าขัดขวาง
 ๕ ๕ ๕
 เมอหลานขามาเที่ยวเล่นตามทาง
 ๕ ๕ ๕
 ใดเกยวนางชาววังเมอครั้งไร
 ๕ ๕ ๕
 อคนน ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 มาเกยวนหลานข้าหาว่าไม่
 ๕
 มีไข้ชาวบ้านออกมาหลอกใคร
 ๕ ๕ ๕
 ผิดก็ใส่กันกับเจ้าจนเย็บตา ฯ

๕
 ขอเฝ้าว่าตานโมโหร้าย
 ๕
 จะเอาห่วยลงหลังกระมังหนา
 ๕ ๕ ๕ ๕
 ท่านทั้งสพเลยงพระธิดา
 ๕
 จะให้หาเข้าไปตามตามทำนอง
 ๕
 แล้วปลอบว่ามาไปเถิดเจ้าพราหมณ์
 ๕
 อย่าพูดตามตาคนนมันจ้องทอง
 ๕
 แล้วพาเข้าวังในดั่งใจปอง

จำจะลงห่วงหนักไว้สักหน่อย
 ให้พราหมณ์น้อยไปสำนักอยู่สวนขวัญ
 ดำริพลางทางส่งขอเผ่าพลัน
 เห็นไม่ทันจะปรึกษาเวลาจวน
 จะให้อยู่^๑ทนก็มีได้^๒
 ไปส่งให้สองเผ่า^๓ที่เผาสวน^๔
 แล้วจะถามความข้อต่อสำนวน
 ส่งแล้วชวนกันเข้าไปเสียในวัง
 ขอเผ่า^๕ว่ามาไปเกิดพ่อเอ๋ย
 ถาละเลยแล้วเห็นจะเล่นหลัง
 ฝ่ายเจ้าพราหมณ์ตามใจมิให้^๖ซัง
 พลองรำสั่งนายด่านด้วยมารยา
 จงไปบ้านท่านเกิดให้^๗ผาสก
 ฉันทนทุก^๘แล้วเมื่อไรจะไปหา
 นายด่านฟังคลั่งคลอหล่อ^๙นาตา
 แล้วว่า^{๑๐}นานไม่^{๑๑}ทงอย่า^{๑๒}กรังใจ
 จะไปจัดข้าวปลากระยาหาร
 มาส่งหลานสี่คนให้^{๑๓}จันได้
 แล้วเดินพลงบนพลงตามทางไป
 คนอะไรอย่าง^{๑๔}นี้ไม่มี^{๑๕}อาย
 ทำป้อ^{๑๖}ยมาอุปการ^{๑๗}เทียวพาลเขา

เห็นโง่เง่าแล้วจะจับไปปรับหมาย

ถ้าทบทูลานก็จะสู้ตาย

วิ่งถวายนึกได้ว่ากัน ฯ

ฝ่ายขอเฝ้าพาพราหมณ์มาตามถนน

ถึงตำบลสองเฒ่าเฝ้าสวนขวัญ

จึงบอกแจ้งกิจจาสารพัน

เอาพราหมณ์นั้นมอบให้แล้วไคลคลา

ฝ่ายสองเฒ่าทรพลก่บั่นพร้า

เราจะทำกระไรดีกระนั้นหนา

เขาหนุ่มหนุ่มเราผู้คุมคนขรา

คงหนีหน้าแล้วจะไล่ที่ไหนทัน

เจ้าพราหมณ์ยิ้มพริ้มพรายธบายบอก

ไม่หนีดอกยายตวอย่าโศกสัลย์

ขอคดมอยู่จะสู้กัน

อันโทษทัณฑ์สิ่งใดก็ไม่มี

ยายกับตาวาเชื่ออย่างไรได้

ที่ไหนใครจะรับว่าข้าจะหนี

ยังมีได้อของจำคำวัน

เข้าอยู่ที่ในกระท่อมให้พร้อมเพรียง

เจ้าพราหมณ์เดินดีใจเข้าในห้อง

ทั้งพี่น้องน้องห้าวร่อไม่ต่อเถียง

เตาชรา^๑มานอน^๒ตระ^๓เบียง^๔
 คอย^๕ฟัง^๖เสียง^๗เกรียบ^๘กรุก^๙กลุ^{๑๐}กชน^{๑๑}ม^{๑๒}อง ๗

สงสาร^{๑๓}หน่อ^{๑๔}สุ^{๑๕}ริวง^{๑๖}ศ^{๑๗}พง^{๑๘}ศ^{๑๙}ก^{๒๐}ษ^{๒๑}ต^{๒๒}ริ^{๒๓}ย^{๒๔}
 โทม^{๒๕}น^{๒๖}ส^{๒๗}ห^{๒๘}ม^{๒๙}น^{๓๐}ไ^{๓๑}หม^{๓๒}น^{๓๓}ไ^{๓๔}ห^{๓๕}ม^{๓๖}น^{๓๗}
 ด้วย^{๓๘}ไม้^{๓๙}เค^{๔๐}ย^{๔๑}เช^{๔๒}ย^{๔๓}ช^{๔๔}ร^{๔๕}ู^{๔๖}ทำ^{๔๗}น^{๔๘}อง
 เฝ้า^{๔๙}ตร^{๕๐}ก^{๕๑}ตร^{๕๒}อง^{๕๓}ต^{๕๔}ร^{๕๕}ม^{๕๖}จิต^{๕๗}ค^{๕๘}ิ^{๕๙}ร^{๖๐}ำ^{๖๑}คา^{๖๒}ญ^{๖๓}
 จึง^{๖๔}ปร^{๖๕}ึก^{๖๖}ษา^{๖๗}ว^{๖๘}า^{๖๙}แ^{๗๐}ก^{๗๑}พ^{๗๒}รา^{๗๓}ห^{๗๔}ม^{๗๕}ณ^{๗๖}ทั้ง^{๗๗}สาม^{๗๘}พ^{๗๙}
 ไม้^{๘๐}พ^{๘๑}อ^{๘๒}ท^{๘๓}น^{๘๔}อ^{๘๕}ย^{๘๖}ห^{๘๗}น^{๘๘}า^{๘๙}เข^{๙๐}า^{๙๑}ว^{๙๒}า^{๙๓}น^{๙๔}
 พว^{๙๕}ก^{๙๖}ข^{๙๗}อ^{๙๘}เ^{๙๙}ฝ้า^{๑๐๐}ชา^{๑๐๑}ว^{๑๐๒}ว^{๑๐๓}ัง^{๑๐๔}ม^{๑๐๕}ัน^{๑๐๖}จ^{๑๐๗}ัด^{๑๐๘}เ^{๑๐๙}ท^{๑๑๐}าล^{๑๑๑}
 จะ^{๑๑๒}ไ^{๑๑๓}คร^{๑๑๔}เ^{๑๑๕}ล^{๑๑๖}า^{๑๑๗}ญ^{๑๑๘}ช^{๑๑๙}ว^{๑๒๐}ัน^{๑๒๑}ใ^{๑๒๒}ห^{๑๒๓}ร^{๑๒๔}ร^{๑๒๕}ด^{๑๒๖}ย^{๑๒๗}
 แ^{๑๒๘}ต^{๑๒๙}พ^{๑๓๐}น^{๑๓๑}ง^{๑๓๒}เ^{๑๓๓}ส^{๑๓๔}ย^{๑๓๕}แ^{๑๓๖}ล^{๑๓๗}ว^{๑๓๘}น^{๑๓๙}อง^{๑๔๐}ก^{๑๔๑}ต^{๑๔๒}อง^{๑๔๓}น^{๑๔๔}ง^{๑๔๕}
 แ^{๑๔๖}ค^{๑๔๗}น^{๑๔๘}ผ^{๑๔๙}ู^{๑๕๐}ห^{๑๕๑}ญ^{๑๕๒}ง^{๑๕๓}ม^{๑๕๔}ัน^{๑๕๕}ย^{๑๕๖}ัง^{๑๕๗}ก^{๑๕๘}ล^{๑๕๙}บ^{๑๖๐}ั^{๑๖๑}ง^{๑๖๒}ค^{๑๖๓}บ^{๑๖๔}ไ^{๑๖๕}ด้^{๑๖๖}
 พ^{๑๖๗}ง^{๑๖๘}ส^{๑๖๙}า^{๑๗๐}ม^{๑๗๑}พ^{๑๗๒}น^{๑๗๓}เ^{๑๗๔}น^{๑๗๕}เ^{๑๗๖}น^{๑๗๗}อ^{๑๗๘}ย^{๑๗๙}า^{๑๘๐}ง^{๑๘๑}ไ^{๑๘๒}ร^{๑๘๓}
 จ^{๑๘๔}ึง^{๑๘๕}น^{๑๘๖}ึง^{๑๘๗}ไ^{๑๘๘}ห^{๑๘๙}ม^{๑๙๐}ัน^{๑๙๑}ว^{๑๙๒}า^{๑๙๓}เ^{๑๙๔}น^{๑๙๕}น^{๑๙๖}า^{๑๙๗}ช^{๑๙๘}ง^{๑๙๙} ๗

พ^{๒๐๐}รา^{๒๐๑}ห^{๒๐๒}ม^{๒๐๓}ณ^{๒๐๔}ห^{๒๐๕}ว^{๒๐๖}ร^{๒๐๗}อ^{๒๐๘}พ^{๒๐๙}อ^{๒๑๐}ล^{๒๑๑}ม^{๒๑๒}เ^{๒๑๓}ส^{๒๑๔}ย^{๒๑๕}แ^{๒๑๖}ล^{๒๑๗}ว^{๒๑๘}ห^{๒๑๙}ร^{๒๒๐}
 เ^{๒๒๑}า^{๒๒๒}บ^{๒๒๓}อ^{๒๒๔}ก^{๒๒๕}ข^{๒๒๖}อ^{๒๒๗}เ^{๒๒๘}ส^{๒๒๙}ย^{๒๓๐}ง^{๒๓๑}ใ^{๒๓๒}ห^{๒๓๓}เ^{๒๓๔}ม^{๒๓๕}อ^{๒๓๖}น^{๒๓๗}ไ^{๒๓๘}จ^{๒๓๙}ห^{๒๔๐}ว^{๒๔๑}
 อ^{๒๔๒}ัน^{๒๔๓}อ^{๒๔๔}ง^{๒๔๕}ค^{๒๔๖}ร^{๒๔๗}ำ^{๒๔๘}ข^{๒๔๙}บ^{๒๕๐}ต^{๒๕๑}ร^{๒๕๒}ท^{๒๕๓}ใ^{๒๕๔}น^{๒๕๕}ว^{๒๕๖}
 ท^{๒๕๗}ก^{๒๕๘}ว^{๒๕๙}ัน^{๒๖๐}ย^{๒๖๑}ัง^{๒๖๒}ม^{๒๖๓}ิ^{๒๖๔}ไ^{๒๖๕}ด^{๒๖๖}ม^{๒๖๗}ร^{๒๖๘}า^{๒๖๙}ค^{๒๗๐}พ^{๒๗๑}า^{๒๗๒}น^{๒๗๓}
 พ^{๒๗๔}อ^{๒๗๕}โ^{๒๗๖}ณ^{๒๗๗}ม^{๒๗๘}ง^{๒๗๙}า^{๒๘๐}ม^{๒๘๑}ย^{๒๘๒}า^{๒๘๓}ม^{๒๘๔}น^{๒๘๕}ก^{๒๘๖}แ^{๒๘๗}ร^{๒๘๘}ก^{๒๘๙}ร^{๒๙๐}ุ่น^{๒๙๑}
 ผล^{๒๙๒}บุญ^{๒๙๓}ช^{๒๙๔}่วย^{๒๙๕}ช^{๒๙๖}ัก^{๒๙๗}ส^{๒๙๘}ม^{๒๙๙}ั^{๓๐๐}ค^{๓๐๑}ร^{๓๐๒}ส^{๓๐๓}มา^{๓๐๔}น^{๓๐๕}
 ถ^{๓๐๖}ง^{๓๐๗}ข^{๓๐๘}อ^{๓๐๙}เ^{๓๑๐}ฝ้า^{๓๑๑}เ^{๓๑๒}า^{๓๑๓}ไป^{๓๑๔}จ^{๓๑๕}ับ^{๓๑๖}ใ^{๓๑๗}ห^{๓๑๘}อ^{๓๑๙}ั^{๓๒๐}ป^{๓๒๑}ระ^{๓๒๒}มา^{๓๒๓}ณ^{๓๒๔}

๑๕ ๑๖ ๑๗
 พกเห็นเป็นตะพานมาขอบกล
 ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓
 เมื่อพบกวนนนางพลึง
 ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙
 เห็นมองเมียงตามาสหาหน
 ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕
 ชงไห้คุมไวทนต์สคน
 ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑
 พนเห็นเป็นกลมารยา
 ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 ถาแมนเหมือนหมายมั่งก็พรุ่งนี้
 ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐
 ร้ายหรือดีจะได้ฟังไม่กังขา
 ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
 พ่อจงดับโทโสอย่าโกรธา
 ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐
 รู้ถึงแก้วเกษราจะน้อยใจ
 ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐
 ทำนองเขาชาววังมักตบปึง
 ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
 แต่ไม่ถึงเดือนดอกจะบอกให้
 ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐
 ชงพลึงพระธิดาจะว่าไร
 ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐
 พะใครรับรองลงกรรม ฯ

พระฟังพราหมณ์สามนายยังอายนัก
 ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐
 ไม่รู้จักกร่วมภิรมย์สม
 ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐
 จึ่งว่าถึงนางพามาให้ชม
 ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐
 ไม่นิยมเลยพเป็นความจริง
 ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐
 ใจน้องหวังฟังเหตุพระเชษฐา
 ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐
 ไซ้จะมาท่องเทียวเกี่ยวผู้หญิง
 ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐
 พริกเขาชาววังยังประวิง
 ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐
 ก็อ้อยอิ่งไปเถิดน้องไม่ต้องการ ฯ

พราหมณ์หัวร่อพ้ออย่าประมาทหมิ่น
 อันรูปกลิ่นรสเสียงสำเนียงหวาน
 กับสัมผัสสัตรีฤดีดาล
 เห็นวิมานลิลลิลไม้พริบตา
 พลงหัวเราะเยาะหยอกหน่อกษัตริย์
 โสมนัสสรวลสันตด้วยहरยา
 เสียงซุบซิบกันไปไม่ไสยา
 ขยายกับตาผิวเมยคอยเงยฟัง
 เสียงหัวร่อต่อระริกดังคึกคัก
 คิดว่าลัคนินทาวาลับหลัง
 หนัพโรธโกรธขงเสียงตึงตัง
 น้อยหรือยังพมพัวอยู่ทำไม
 หรือจะคิดคดฝ่าพาเกินหน
 จนบานนี้แล้วยังไม่หลับไหล
 จะให้อำขอคาถาว่าไป
 คนอะไรชาติชั่วไม่กลัวนาย
 หน่อกษัตริย์กับสามเจ้าพราหมณ์น้อย
 ไม่ตอบด้อยท่มเถียงทำเสียงหาย
 นอนน้อยเหนือเสื่อลาดขาตระกาย
 จนเคลิ้มกายหลับไปในไสยา ฯ

ผ่ายนารพเลียงในวังราช

แสนสวาทพราหมณ์น้อยละห้อยหา

ครันสนแสงสุริยนสนทยา

มาเฝ้าแก้วเกษราอยู่พร้อมกัน

แล้วทูลเชิญโฉมยงสรงเสวย

เหมือนอย่างเคยขับกล่อมถนอมขวัญ

ต่างเพ่งพิศพระธิดาวิลาวรรณ

สารพันไม่มีรำลึกพาน

คิดถึงงามพราหมณ์น้อยก็น่ารัก

ประไพพัศตร์เคียงคู่ด้วยสุริยาน

ทงสนางต่างคะนงตะลึงลาน

ท่อยุ่กันถอพิศพิศพลัดมือ

บางพล่งว่าถ้าได้กับเจ้าพราหมณ์

งามต้องงามชมเล่นเห็นแล้วหรือ

ทั้งสามนางต่างสดับรับว่าอือ

แล้วกลับร้อได้คิดสกิดกัน ฯ

ผ่ายโฉมแก้วเกษราธิดาราช

ฟังประหลาดหลากหลายจิตคิดกระสัน

จึงว่าพนผดกกว่าทุกวัน

อะไรนั้นน่าชมสมกับพราหมณ์

ประภาวคพเลียงฉลาดแก่

ไม่ดอกแม่มิใช่การวานอย่าถาม

เมื่อก่อนพนสักรสามยาม

ว่าเจ้าพราหมณ์หนุ่มน้อยคนหนึ่งมา

ดรูปร่างรุ่มราวคราวพระน้อง

ผิวผุดผ่องน่ารักเป็นนักหนา

บุรุษใดในภพโลกา

ที่จะหาเปรียบได้นั้นไม่มี

พอเสยงมองย้ารุ่งสะดุ้งตน

กับคนอื่นไม่กล้าบอกออกกับดี

จึงแกล้งแหม่อุบลจงกลน

เขว่าดอยอยู่แล้วก็แล้วกัน ฯ

พระธิดาว่าฉันมิอยากเชื่อ

นี้และเนื้อใส่ไคลว่าไฟฝน

เมื่อตะกัฟพดไม่เช่นนั้น

หรือสำคัญข้อผิดจึงปัดบัง ฯ

จงกลนพลึงเกลียดเกลียด

ไม่ลงเลยที่จะเล่าเนื้อความหลัง

แม่ประภาแกล้งให้ฉันฟัง

ว่าเจ้าพราหมณ์งามดังเทวดา

เมื่อตะกัฟชมโฉมพระน้อง

นวลละอองน่ารักนั้นนักหนา

คัดถึงพราหมณ์ความฝันแม่ประภา
 จึงแก่งว่าเขยเวยะหัวเราะกัน
 ว่าได้พราหมณ์ความฝันนั้นหนอเจ้า
 เบนขอเผานองแก้วแล้วขยัน
 เมอตะกฟพุดกัเช่นน

ไม่เสกสรรบองปิดสักนิตเดียว ฯ

พระเทพนิยน์คำเห็นลาลึก
 ฤทัยนึกเคืองขุนไฉ่นเฉียว
 จึงว่าน้อยไปหรือพเช่นนเฉียว
 มาแกเกยวชักซ่อมสมยอมกัน
 ถึงจนจามพราหมณ์แขกที่แปลกชาติ
 พสวาทแล้วมานเปรียบเทียบฉัน
 แก่งลงเล่นเห็นรูไม้เท่าทัน
 แต่เช่นนแล้วอย่านกคะนึ่งปอง
 อันชาตนั้นแน่พ่อยาพักหมาย
 ไม่คบขายเขยชมประสมสอง
 ถึงมาดแมนมั่งสาจะทาทอง
 ก็ไม่ปองปรารถนาอย่าพาที ฯ

ทงสนางตางคนเห็นเคืองขัด
 ชูลหัตถ์ปลอบประโลมนางโถมสร
 แม่เหมือนจันทร์แจ่มฟ้าไม่ราค

จรล้อยู่ที่พนัโปยมมาน
 อันชาติชายเหมือนกระต่ายที่ดำชาติ
 สดจะมادتจะมุ้งหมายสมาน
 ที่พูดเล่นเป็นแต่คำให้สำราญ
 ขอประทานโทษเถิดพระเทพ
 แล้วส่นางต่างคนเข้าจับกล่อม
 เกยงถนอมนุชนางอยู่ข้างที่
 บ้างร้องรับขับไม้มโหรี
 บ้างดัดส่งเสียงลำเนียงกรวญ ฯ

คำอธิบายศัพท์

อนุช

น้อง หมายถึง ครุสุวรรณ

นิทรา

การหลับ การนอนหลับ

ขอแสง

อาการที่พระอาทิตย์ขึ้นแสงลงในเวลาอรุณคำ

สกุณา

นก

เขมฐา

พชาย

มาณพ

หม่นม่น

อาจนาง

อาบ ช่วยเงิน

กริ่งใจ

นึกแคลงใจ

วิมุตติ

ความหลุดพ้น ในที่นี้คงหมายถึง สงสัย

หมางจิต

ในที่นี้หมายถึงแคลงใจ

กังขา

สงสัย

มารยา

การแต่งตัว เด็ดเหลี่ยม การล่อลวง

ระทวย

อ่อน

ชลาลัย

น้ำ

นัยนา

ดวงตา

อนาถ

น้ำสงวณ น้ำสกปรกใจ ไร้ทพ

ดำรง

ทำให้คงอยู่ รักษา

สุชล

น้ำตา คำเต็มว่า อัสสุชล

วิโยค

ความพลัดพราก

ไอศวรรย์	ทรัพย์สมบัติของพระเจ้าแผ่นดิน
ทนาย	ข้า
ก่อนทรง	ทูลขอ
วรพักตร์	ใบหน้างาม
โศกสัลย์พันทวี	เศร้าเสียใจมากมาย
หล้าโลก	พื้นแผ่นดิน
สิ้น	หมดไป
นาวา	เรือ
ชีวาวย	เสียชีวิต
ประสม	พบ
อาสัณ	กาย
จาบัลย์	ร้องไห้ เสียใจ
วงศา	เชื้อสาย ตระกูล
บัญชา	คำสั่ง สิ่ง
เยาว์	อ่อน หนุ่ม สาว รุ่น
เนา	เหี่ยว ไม่สดชื่น
ฉงน	สงสัย สิ้นแท้
ล้าลบ	เกิน ถิ่น ยิ่ง
ภพไตร	สามโลก
บนบาน	อ้อนวอนขอให้ช่วยโดยให้สิ่งตอบแทนเมื่อสำเร็จ
กิจจา	การงาน

เกลย แก้วความ พด
 จัษยาม คำณวณฤกษ์ยาม นัยยาม
 สามตา ข้อวิจยยามของหมอก
 ถัถริ ความเชอถอความรูและประเพณีที่ไกรยสยคอกันมา
 ลมจันทกาลา ข้อลมตามคำร่าหมอก
 พยากรณ์ ทาย คาคการณ
 ทำนาย ทาย
 ครวญคร่ำ ร้องไห้
 รำพึง คึกคัง ไคร่ครวญ
 ดั่งใจหมาย คงทคคไว
 อุปถัมภ์คำชูลอ ดหนน ช่วยเหลือ
 เเคราะห์คล้าย เเคราะห์รายเบาบางลง
 ทิศอาคเนย์ ทิศตะวันออกเฉียงใต้
 ภตรางล เรือกล
 สมอ ของหนกทลาม ไช้อยกยเรือเมือเรือจอกทอกลงให้
 เกะกินเพชไมให้เรือเคลอนท
 ขื่อใบ ชักรอกใบเรือขนสู่เสา
 ดันหน เหาหนาทฝ่ายเดินเรือ คนนำทาง
 หน่อกษัตริย์ เชอซ้ายพระเ้าแผ่นดิน
 บาหล ทอຍทายเรือสำเภา
 ปรีดา ยินดี

สุริยัน

เวหา

พระพาย

ศิขริน

มน

แวม

วามวัน

รัตน

โมรา

พูนเทวษ

ครรรไล

โลมา

ราหู

มังกร

สินธุ

สองศรี

นท

อาตุร

ละลุมไหล

ประโลมใจ

ละเมาะ

พระอาทิตย์

ท้องฟ้า

ลม

ภูเข

มด

เรื่อง ๆ

หมดไป หายไป

แก้ว

หินลายฉลุหินงมด

โศกเศร้ามาก

ไป

ข้อปลาทะเลขนาดใหญ่ฉลุหินง

ข้อหินงของปลาฉลามหัวค้อน

สัตว์ในนิยายจีนคล้ายงูแต่มีตนมีเขา

น้ำทะเล

ในท้นหมายถึง สององค์

แม่น้ำ

เศร้า เสียใจ

ไหลเรื่อย ๆ

ปลยบใจ

ข้าเล็ก

เกียน	ชาวทะเล
รุกขชาติ	ต้นไม้
ขม้อย	หลบตาเอียงซ้าย
เงือก	สัตว์น้ำรูปเป็นมนุษย์ คอ ตัวเป็นคนหางเป็นปลา
ขนง	คว
พรมพราย	ยมแย้ม
ภิปราย	มาจาก “อภิปราย” หมายความว่า ปรึกษาหารือกัน
สำเนา	ความเดิม ชี้ข้อความที่คัดมา เรือง
สำรวจ	หิวระ วนเวง
เกษมสถานต์	ชนชมยินดี
บุพเพสันนิวาส	การอยู่ร่วมกันในชาติก่อน เคยเป็นเนชกกัน
พาสณา	วาสนา บุญหรือบาปที่ใครทำมา กุศลลททำให้ใครยลกายศุ
หอคอย	หอสถูที่ใช้สำหรับคยระวังเหตุ
จับขัน	กำลังอยู่ในระหว่างเกิดเรื่อง
จันตประเทศ	เมืองชายแดน คำเต็มว่า มีจันตประเทศ
ท้าวไท	พระเจ้าแผ่นดิน
บุรี	เมือง
พฤตมา	เจริญ แก่ เฒ่า
ครี	ภูเข

ธานี	เมือง
ถ่อ	งาม
ด่าน	ที่ตรวจการเข้าออก
เผ่า	เหล่า
ปราณ	ลมหายใจ
สังวาล	ในต้นหม้ายถึง สังวาลพราหมณ์ คือ สายคล้องคอ ซึ่งเรียกว่าธำรา
ไมตรี	ความเป็นเพื่อน ความหวังก็ต่อกัน
พรหมเมศ	พระพรหมผู้เป็นใหญ่
อัคร	ไฟ
คามวาสี	ชอชาน
สังเวช	ความสลด
เขตขัณฑ์	ขอบเขต
สรรพ	พร้อม
อับปาง	ล่มจม ทำลาย
ทศ	สิบ
ธิดา	ลูกสาว
สุคนธ์	กลิ่นหอม เครื่องหอม
โสกันต์	โกนจุก
ชั้นยา	อายุ
ผดผาด	งาม

ขัตติยา

กษัตริย์

ภูมิ

พระเจ้าแผ่นดิน

ภาษาไทย

ภาษาของลัทธิอนันตวงค์เวทมนตร์

อานภาพ

อำนาจ ฤทธิเดช ความยิ่งใหญ่

ประจัญรรงค์

การรบ

นอกพระศาสนา

คนละศาสนากัน ต่างศาสนากัน

ไพร่

ศัตรู

ปิตา

เมียบิดเขียน

ขอบคำ

ขอบใจ

ภารา

เมือง

นิเวศน์

วัง

ผู้หญิงวิ่งเรือ

วิ่งเรือเป็นคำอุทานสร้อยบท อย่างแนชแนม

บางทีกวิ่งกบฏหญิงวิ่งเรือ หมายถึงผู้หญิงฉวยโอกาส

นางใน

นางกำนัล

เสี้ยม

ถูกเขี่ยมสันหลัง ไบราณใครทำผิดก่อระเบียบ

ในวัง มักถูกลงโทษเขี่ยมสันหลัง

โพยม

ท้องฟ้า

ซัซวาล

สว่าง รุ่งเรือง

คช

ช้าง

สนามหน้าจักรวรรดิ

ขอสนามหน้าพระที่นั่งสำหรับหัดทหาร

คมสัน

หน้าตาทำทางเข้

เพรียก

อาลัย

ขวยเงิน

บุหร

จรล

วิเสท

ไพร่กระดุมพ

หลงไหลไม่ได้สืบ

บุปผา

ทาส ทาส

ทรลักษณ์ (ทอ—ระ—ลัก) รูป

พวกขอเผ่า

ตำหนัก

จรล

กอแก

เสียหลัง

คุณในวัง

จัดจ้าน

จนเย็บตา

ประทุพพาง

ฉนวน

เสียงร้องมาก ๆ เช่นเสียงนกร้อง

คิดถึง

สระแทนอาบ กระดากอาบ

บุหร

เกินไป

ผู้ทำกับข้าวของหลวง

คนเฒ่า

หลงจนนับนมอไม่ถ้วน หลงจนเลอะ

คอกไม้

ทาสชายหญิง

รูป

ผู้รับใช้เจ้านาย

เรือนของเจ้านาย

เกินไป

เกาะเกาะ

ถกเขียนหลัง

ท่านผู้ใหญ่ในวัง

ปากกล้า ปากจัด

ทรหด อุตทน

ประดุงแบบหนึ่ง

ทางเดินสำหรับเจ้านายฝ่ายในเสด็จออก

หม่อม	หญิงสามัญทเป็นเมียเจ้านาย
โศภา	สวย สง่า
เรื่องรอง	รุ่งเรือง สว่าง สุกใส
อู่ไร	ทอง
วิไล	งาม
เกศ	ผม
กรรณ	หู
กร	แขน
พิสง	สงสัย ประหลาดใจ
รัญจวนใจ	บ่นใจ สะเทือนใจด้วยความคิดถึง
จักรพัตรา	พระราชาธิราช
นางนุช	นาง นอ
สุวรรณ	ทอง
ดำริ	คิด ตรึกตรอง
กระยาหาร	อาหาร
ปล่อยม้าอุปการ	เป็นข้อพินิจแสดงความเป็นใหญ่ของกษัตริย์อย่างหนึ่ง คือ ปล่อยม้าไปตามเมืองต่าง ๆ เมืองไหนมาก เป็นมิตรกัน เมืองใดไม่รบกับกัน ในทันหมาย ความว่าใช้อำนาจ
ปรับหมาย	ปรับใหม่
ฎีกา	คำร้องหรือคำคัดค้านทูลนทศาคาลสูงสุด

สารพัน	ทั้งปวง ทั้งหมด ทั่วไป
ไคลคลา	เกินไป
ทรพล	มีกำลังน้อย อ่อนแอ
ทัณฑ์	การทรมาน
สุริยวงศ์	เชื้อสายพระอาทิตย์
โหม่นัส	โศกเศร้า เสียใจ
จันทาล	ตำซำ ทุร้าย
ชวัน	ชวต
บรรลัษ	ความย่อยยับ ความฉิบหาย ทาย
อัมระมาณ	ไม่หมดสิ้นสัก กำหนดไม่ได้
ตะพาน	สะพาน
โทโส	ความโกรธ
ตั้งปง	วางท่าหยิ่ง ขะโสด
การม	คำพูด
ภิมรย์	ยินดี
ประวิง	ท่วงเหินหว
สัมผัส	แตะต้อง
โสมนัส	ดีใจ
สรวลสันต์	หัวเราะ ชอบใจ
หรรษา	ความยินดี ความรื่นเริง

ไสยา	นอน
พิโรธ	โกรธ
ข้อกา	เครื่องของจำนักรไทยทำด้วยไม้ ขอสวมเท้า คา สวมคอ
ระคาย	ทำให้กระเทือนใจ
สนธยา	เวลาเย็น
โถมยง	รูปร่างผิงผาย
สรง	อาชน้ำ
เสวย	กิน
ประไพพัคตร์	หน้างาม
อยู่งาน	ปรนนิบัติรับใช้
กระสัน	คิดถึง คิดถึง
บัดสี	น้ำตาอาบ
ไล่ไกล	ในที่หมายถึงไล่ความ
นวลละออง	ผุดผ่องเป็นใบ คำเรียกหญิง
เสกสรร	เลือกทำ พกเอาเอง
เทพิน	นางกษัตริย์
จาม	ชอชนแซกพวกหนึ่งซึ่งเคยมีถิ่นฐาน อยู่ในประเทศ ญวน

เปรียบเทียบ

ในที่นี้ คือ เทียบ เปรียบเปรย

มังสา

เนื้อ

ปองปรารดนา

ต้องการ อบาทไก

พาที

พด

ชูลิ

การประณมมือ การไหว้

มโหรี

วงเครื่องกคสศเขาทมชบรื่องรวมเป็นพวกเดียวกัน

กิจกรรม

มาตอบคำถามกัน

- (๑) เหตุใดศรีสุวรรณจึงสลบ
- (๒) ใครเป็นคนจับยามสามตา
- (๓) ใครเป็นต้นหนเมื่อออกแล่นเรือ
- (๔) เรือแล่นมาถึงเมืองอะไร ใครเป็นกษัตริย์ มีคำชอใด
- (๕) เหตุใดเมฆดวงเมืองแล้วจึงเผาเรือเสีย
- (๖) ทำวอแทนเกวียนของกษัตริย์อย่างไร เป็นชาวอะไร
- (๗) ใครเป็นคนพาศรีสุวรรณกับสามพราหมณ์เที่ยวชมเมือง
- (๘) นางกระงมหน้าท้อไว้อยู่ในวัง
- (๙) นางกระงมรักใคร่
- (๑๐) ใครนำศรีสุวรรณกับพราหมณ์พลึงไปไว้ที่สวนหลวง
- (๑๑) พลึงนางเกษราชชอะไรบาง

ใครพูดกับใคร

- (๑) พระเชษฐาเข้าไปข้างไหนเล่า เมื่อยกเข้าเล่นไม่เห็นหาย
- (๒) อันกำเนิดเกิดมาในเหล่าโลก สุขกับใครมิไต่สนอย่าสงสัย
- (๓) ดึงมาดแมนเป็นเพื่อนก่หมอนพ ทวบน้องนกขี้เขี้ยวเฉาฉงน
- (๔) เจ้าพราหมณ์ชามานงทนก่อน แคดยังร้อนจะรีบไปข้างไหน
- (๕) เห็นผีหญิงวิ่งเรอทนเขลของ ขย่ายกเยื้องเกยวพานะ—

หลานขวัญ

- (๓) นาคาง^๕ พรม มพด กระพือ มา เสนา เสียง สกุณา สนัน ไพร
- (๔) ทั้งสาม พราหมณ์ เข้า ประคอง พระน้อง นาง
- (๕) สำเภา น้อย ลอย ลำ ครว ไถ่ ลอง
- (๖) พระสม หม่ม มี จัก กัม ภา พาล
- (๗) ชาว ค่าน เห็น นาวา เข้า ธานี
- (๘) คน นั้น ชื่อ โม ราน ชา รอน ที่สุด ทอง คน นี้ ศรี สุวรรณ
- (๙) ก็ ชน ฝั่ง วารี ทั้ง สคน สำ เภา ย่น ค โหม รลง ใน คง คา
- (๑๐) พวก สาว แก่ แล เห็น เจ้า พราหมณ์ น้อย ก น ข่ม ข้อย นำ ชม—
ทั้ง กม สัน

มาแต่งเรื่องประกวดกัน

ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องศรีสุวรรณเดินทางจากชายหาดจนกระทั่งไปถึงเมืองรวมจักร ของใคร่ที่สนุกสนานมาติดไว้ที่แผ่นป้าย ให้ได้อ่าน
ทวกัน

ประกวดการเก็บภาพ

ให้นักเรียนเก็บภาพหรือทุกชนิดมาติดสมุดภาพ สมุดของใครทำได้
เรียบร้อยที่สุด ควรนำเขามาตั้งในห้องสมุด

นิทานอิหร่านราชธรรม

บทนำเรื่อง

มีนิทานของแขกเปอร์เซียหรือนิทานอยู่เรื่องหนึ่งทนกลเรียน ควร อ่าน
คือเรื่องพระเจ้าวสันตวิพากษาโทษประหารพระราชบุตร

นิทานอิหร่านนี้มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ทุกเรื่องแสดงถึงธรรมะของ
พระเจ้าแผ่นดิน จึงเรียกว่า นิทานอิหร่านราชธรรม นิทานแปลว่าเรื่อง
อิหร่าน คือ แขกชาวเปอร์เซีย ราชธรรม แปลว่า ธรรมะของ
พระเจ้าแผ่นดิน

บางทีเรียกนิทานชนิดนี้ว่า นิทานสิบสองเหลี่ยม เพราะพระเจ้า-
แผ่นดินองค์หนึ่งทรงนำเอาไปจารึกไว้ที่เหลี่ยมมณฑป ทวยราษฎร์ พระ ศพ พระ-
ราชบิดา มณฑปนั้นมีสิบสองเหลี่ยม

เรื่องพระเจ้าวสันตวิพากษาประหารพระราชบุตร เป็นเพียง
เรื่องหนึ่งของนิทานอิหร่านราชธรรมหรือนิทานสิบสองเหลี่ยม

นิทานอิหร่านราชธรรม

(หรือที่เรียกกันว่าสิบสองเหลี่ยม)

นิทานที่ ๑๐

เรื่องพระเจ้าวดินสารพิพากษาโทษพระราชาบุตร

เหลี่ยมที่ ๑๐ ยังมีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง ทรงพระนาม
ขอพระเจ้าวดินสาร เสด็จราชสมบัติในเมืองเวรานใต้ ๓ ปี จึง
ตรัสกับเสนาว่า ทำไฉนเราจะรู้ว่าราษฎรเป็นสุขหรือจะไม่เป็นสุข
เสนากราบทูลว่า อาณาประชาราษฎรเป็นสุขอยู่ พระเจ้าวดินสาร
ก็ทรงโสมนัสนัก อยู่มาพระองค์ก็เกล้งทำประชวร จึงตรัสสั่งเสนา
ให้ไปเอาดินที่เรือนร้างใน ๓ ปีหาอยู่ไม่ มาปั้นรูปเสดาะเคราะห์
เราจึงจะหาย เสนารับสั่ง สั่งไปทุกอำเภอก็เอาดินที่เรือนร้าง
จดหมายให้แจ้งก็เป็นสุขอยู่สิ้น ไปพบเรือนเดียวนอกเมือง จึง
เอาดินนั้นมาถวาย พระเจ้าวดินสารเอานายอำเภอมากล่าวว่า
เจ้าของเรือนไปไหนจึงละเลย นายอำเภอกกราบทูลว่า พ่อคำ
เมืองอนมาอาศัยอยู่ ถึงมรสุมเขาก็กลับไป พระเจ้าวดินสารทราบ
ว่าเป็นสุขอยู่ที่โสมนัส พระโรคนั้นก็หาย

ยังมีชาวเมืองคนหนึ่งไปค้าเมืองบาดัด้ ได้^๔ บัทมราชพลอย
เม็ดหนึ่ง จึงคิดว่าเราจะเอาไว้มัน^๔ บัควร จึงเข้ามาถวายสมเด็จพระ
พระเจ้าวดินสาร ๗ ตอบแทนเป็นอันมาก ส่งให้ช่างทองผูกเรือน
พระธำมรงค์^๔ ช่างทองทำแล้วเอาขึ้น^๔ ชั่งดู ก็พลัดตกลงจากมือแตก
เป็น ๒ ซีก ช่างทองตกใจกลัว^๔ เป็นหนักหนา จึงว่าพวกเรานี้จะใช้
ค่า^๔ บัทมราชก็ไม่ได้ ไม่กินข้าวกินปลา นอนนั่งคิดแต่จะตาย
สมเด็จพระมณัฏฐิย์เห็นเข้าไปเป็นหลายวันแล้วจึงตรัสว่า ให้เอา
มาดูเราจะดู ช่างทองตกใจก็กราบทูลแล้วหมอบนั่งอยู่ พระเจ้า
วดินสารเห็นช่างทองซบผอม จึงตรัสถามว่า เหตุประการใดจึง
บอกเกิด นายช่างถวายบังคมแล้วถวายพระธำมรงค์^๔ แก่บรม-
มณัฏฐิย์ ๗ ทอดพระเนตรเห็น บัทมราชแตกเป็น ๒ ซีก ก็ทราบว่
ช่างทองมันกลัวหนักหนา จึงตรัสว่าได้แล้วเหมือนใจเราคิด นายช่าง
ทองดีใจถวายบังคม แล้วสรรเสริญพระคุณเป็นที่สุด อันโทษ
ข้าพระพุทธเจ้า^๔ นวมาถึงแก่ความตายแล้ว และพระองค์พระราชทาน
ชีวิตให้เป็นใหม่ พระเจ้าวดินสารก็ทรงพระเมตตา ตรัสให้ทำ
เป็น ๒ วงเกิด แล้วประทานเสื้อผ้าแก่นายช่างทองนั้นอีก นาย
ช่างทองก็ขึ้นนมัสสนัรับ^๔ ประทานรางวัล แล้วออกมาทำพระ-
ธำมรงค์ถวาย เสนาผู้หนึ่งจึงกราบทูลว่า บัทมราช^๔ นหายากมาทำ
ให้แตก ชอบแต่ลงพระอาญาอีก และพระองค์มาประทานเสื้อผ้า
เก่า ช่างทองทั้งปวงก็จะดูเยี่ยงอย่างสืบไป พระเจ้าวดินสารจึงตรัส
ว่า ท่านว่าดังนี้^๔ ก็ชอบอยู่ และใครจะใคร่ให้ผิดเล่า อุกุศลมา

๗๕๕
แทรกจึงเป็นทงน ของหายากก็จริง ที่ไหนจะหาใช้ได้ จะลงอาญา
ก็ตายเสียเปล่า ความนินทาที่จะลือไป อันกษัตริย์โปรตุเกส
ประดุจกำแพงเมือง เสนาผู้ใหญ่ผู้น้อยกราบทูลสรรเสริญก็ลือไป
ทุกทิศานุทิศ บรมกษัตริย์ว่า เราไม่บรรทมหลับเลย ๓ ราตรีแล้ว
กายาให้ร้อนดังเพลิง หรือมีผู้ข่มเหงราษฎร สั่งให้เสนาสืบเอา
เนื้อความให้ได้ เสนาไปสืบในเมืองนอกเมือง จึงพบหญิงแก่
คนหนึ่งอยู่กลางบ้านฉ้อฉลเสีย เอาดินขนโปรยศีรษะ ตากแดด
ตากฝนอยู่กลางดิน เสนาพบจึงถามแม่หญิงว่าเป็นเหตุใดจึงทำ
ดังนี้ แม่หญิงร้องไห้เล่าความว่า พระโอรสเห็นบุตรข้าพเจ้าถือ
กรงนกสาธิกาก็ชิงเอา แล้วฆ่าบุตรข้าพเจ้าเสียเอานกสาธิกามา
ข้าพเจ้าจนใจมิรู้ที่จะฟ้องร้อง ด้วยมิใช่ราษฎรเหมือนกัน ถ้า
เหมือนกันข่มเหงจะได้ฟ้องร้อง ข้าพเจ้าจึงฟ้องผู้เป็นเจ้าบังเกิด
โลกจะเอาธุระข้าพเจ้า บุตรข้าพเจ้าตายได้ ๔ วันแล้วศพก็ยังอยู่
เสนาเห็นศพก็พาแม่หญิงเข้ามากราบทูล พระมหากษัตริย์ก็ทรง
พระโกรธ หาพระโอรสมาถาม พระโอรสทูลว่า ข้าพเจ้าขอชอ
นาก็ไม่ให้ ข้าพเจ้าโกรธชิงเอานกแล้วฆ่าเสียจริง พระราชบิดา
ทรงพระโกรธสั่งให้คุมไว้ แล้วสั่งให้เสนาออกไปปลุกพลับพลาที่
พื้นเตี้ยตายนั้น เสนารับสั่งออกไปปลุกพลับพลากลับมากราบทูล
พระเจ้าวดินสารกัเสด็จ แล้วพาพระโอรสไปด้วยให้ฆ่าพระโอรส

พระโอรสจึงเอากรงนกสาธิตาไปแล้วฆ่าบุตรหญิงแก่เสีย

ที่พื้นเตี้ยตายขึ้น เสนากราบทูลว่า พระองค์ทรงพระบัญชาให้
 ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข ให้ฆ่าพระโอรสนั้นก็ควร พระโอรสตั้ง
 ดวงเนตรเสียสูญไป เด็กนั้นจะเป็นมากี่หามิได้ บทกัมภีร์มีอยู่ว่า
 ทาฬิตสิ่งใดให้ถ้ายโทษตามกัมภีร์จะขอประทานชีวิต บรมกษัตริย์
 จึงตรัสว่าไม่เห็นสม มิใช่ราษฎรเหมือนกัน จะได้หลาบจำกลัว
 จะเสียเงินทอง นี่เป็นโอรสจะเสียเท่าใดไม่ว่า ที่ไหนจะหลาบจำ
 ชอบให้ฆ่าเสียจึงควร เสนาคนหนึ่งจึงทูลเปรียบว่า มะม่วงเมื่อ
 ยังอ่อนนั้นฝาด แก่สุกหอมหวานแก่ราษฎร พระกุมารยังเยาว์อยู่
 ถ่าผ่านพิภพก็จะเมตตาแก่ราษฎร ข้าราชการจะขอไล่โทษ
 จะทำทนายให้ไว้มิให้ทำสืบไป บรมกษัตริย์ได้ฟังมนตร์ทูล
 เปรียบต่าง ๆ ว่านักควรอยู่แล้ว มิเสียททเรตงเป็นมนตร์ผู้ใหญ่
 เห็นว่ารักเชอวงศ์จะได้เสวยราชย์สืบไป เพราะรักราชบุตร ให้
 ฆ่าโอรสจึงจะควร มนตร์กราบทูลว่า ฆ่าพระกุมารนั้น บุตรยาย
 นั้นจะเป็นมากี่หามิได้ บาปยิ่งเต็มไปอีก พระองค์ทรงธรรมจะฆ่า
 พระกุมารก็จะลือชั่วพระจันทร์พระอาทิตย์ เสนาทูลพร้อมกันใน
 บทกัมภีร์มีอยู่ ฆ่าท่าน ๆ จะฆ่าตน จะฆ่าพระกุมารนั้นไม่ควร
 จะได้ผ่านพิภพแทนพระองค์ ข้าราชการเห็นพร้อมกัน ขอ
 ให้ไล่โทษเอาทองมากองให้สูงเท่าพระกุมารไล่โทษตัว เพราะ
 ทรงธรรมจะหากษัตริย์พระองค์ใด ไม่เหมือนพระองค์แล้ว ๆ ทูล

พระกุมาร ๆ ให้เอาทองมากองสูงเท่าพระองค์แล้วพระกุมารสั่งให้
 ยาย แล้วว่ายายอย่าพยายามหาตืนชาติหน้าสืบไปเลย ยายเต่า
 ทูลว่า ข้าพเจ้าไม่พยายามหาพระองค์สืบไปเลย ขอให้พระชนม์มัยน
 ถึงกำหนด เสวกาชนทองไปส่งถึงเรือนยายเต่า ๆ มั่งมีเป็นเศรษฐี
 เพราะทรงธรรม

คำอธิบายศัพท์

อาณาประชาราษฎร์	พลเมืองทั้งหมด
โสมนัส	ยินดี
ประจวบ	ช่วย
หาอยู่ไม่	ไม่มีคนอยู่
เสดาะเคราะห์	ทำพิธีให้พ้นจากความเจ็บป่วย หรือเคราะห์ร้าย
ละ	ทั้ง
มรสุม	หน้าลมฝน
ปัทมราช (หรือปัทมราค)	พลขันธ์แดง ทับทิม
พระธำมรงค์	แหวน
ถวายเป็นมงคล	ไหว้
ลงพระอาญา	ลงโทษ
อกุศล	บาป
กายา	พระกาย
เพลิง	ไฟ
พระโอรส	บุตร
นกลาลิกา	นกชนิดหนึ่ง สอนให้พูดได้
พลับพลา	ที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน
บทกัมภีร์	ตำราทางศาสนาของชาวอิสลาม
	กฎหมาย
หลาบจำ	เช็ดแล้วจดจำ

ทำขึ้น

ทำทานบน

มนตร์

เชอวงศ์

ผ่านพิภพ

พยาบาท

พระชนมย่น

เสวกา

ทรงธรรม

ให้สัญญาว่าจะไม่ประพฤติกิเลสเมื่อดตามข้อตกลง

ชนนาง

เชอสาบ

เสวยราชย์ ชนกรของบ้านเมือง

คึกแกแค้น

อายุย่น

ชนนาง

หมายถ้ง พระเจ้าแผ่นดิน

กิจกรรม

๑. มาตอบคำถามกัน

- (๑) พระเจ้าวสินสารเป็นกษัตริย์ชาติใด
- (๒) พระเจ้าวสินสารต้องการคนทกระเบื้องมาทำอะไร
- (๓) ใครเขาพลอยมาถวายพระเจ้าวสินสาร
- (๔) ใครทำพลอยนั้นแตก
- (๕) พระเจ้าวสินสารทรงลงโทษช่างทองหรือไม่
- (๖) พระเจ้าวสินสารตรัสให้ทำอะไรกับพลอยที่แตกนั้น
- (๗) เสนาไปพบหญิงแก่ที่ไหน
- (๘) หญิงแก่มักทำอะไร
- (๙) ใครฆ่าบุตรหญิงแก่
- (๑๐) ใครนำหญิงแก่มาเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน
- (๑๑) พระโอรสทูลพระเจ้าแผ่นดินว่าอย่างไร
- (๑๒) พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้ปลูกพลับพลาที่ทรงไหน
- (๑๓) พระเจ้าแผ่นดินจะทรงลงโทษอย่างไรกับพระโอรส
- (๑๔) ใครเป็นผู้ทูลคัดค้าน
- (๑๕) บทกวีมีว่าอย่างไร
- (๑๖) พระเจ้าแผ่นดินทรงฆ่าพระโอรสหรือไม่
- (๑๗) เสนาทูลให้ทำอะไร
- (๑๘) พระกุมารได้โทษอย่างไร

(๑๙) ใครชนทองไปเรือนยาย

(๒๐) พระเจ้าวสินสารใครบ่ชมเชยว่าเป็นอย่างไร

๒. มาเรียนศัพท์กัน

จงแปลคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

ประจวร	แปลว่า
เสถียรครวระห์	,,
มรสุม	,,
ขัณฑมราช	,,
พระอำมรงค์	,,
ฉววยบงคม	,,
ลงพระชาญา	,,
พลับพลา	,,
ทำทานบน	,,
มนตร	,,
ผ่านพิภพ	,,
เสวภา	,,
ทรงธรรม	,,

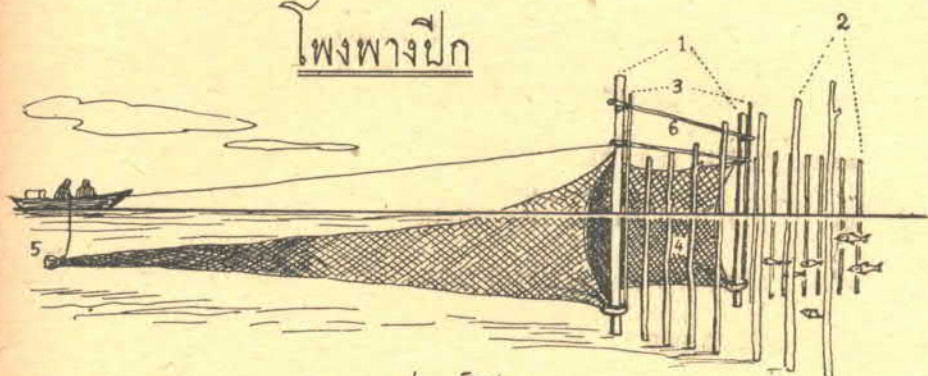
๓. ใครพูดกับใคร

๑. “อันภักษัตริย์โปรดราษฎร ประจักษ์จำแนกเมือง”

๒. “และใครจะใครให้ผิดเล่า ออกศัสนาแทรกจึงเป็นท่งน”

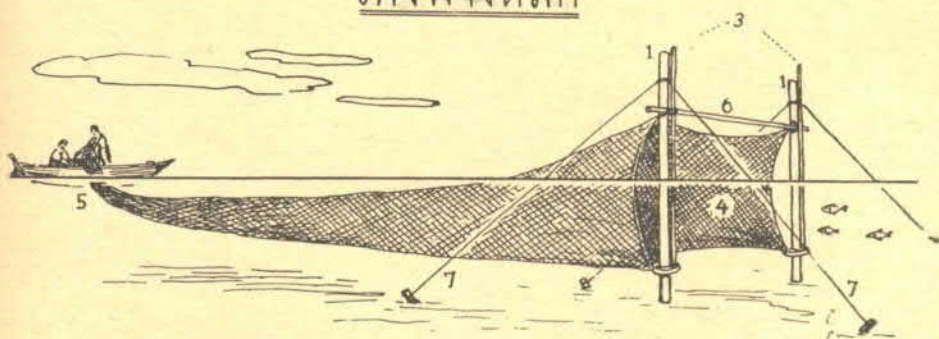
๓. “มิใช่ราษฎรเหมือนกัน จะได้หลายจำกัลจะเสียเงินทอง”

โพงพางปีก

- 1 หลักการโพงพาง
- 2 ปีกโพงพาง
- 3 ไม้กดอวน
- 4 ปากถุงอวน
- 5 ก้นถุงอวน
- 6 รื้อโพงพาง
- 7 สายล่อปิดหลักโพงพาง

โพงพางหลัก

“โพงพาง”

ละครพูดองค์เดียว

ของ

ศรีอยุธยา

ทิวละคร

นายพลเรือโท

พระยาสมุทรโยธิน

พระวิสูตรพานิช

นายเรือเอก

หลวงเชียวชลธาร (นายธง)

นายประมุข

ม.นางกูร

พันจ่าตรีเชียว

ทหารยาม

คุณหญิงสมุทรโยธิน

นางสาวสายหยุด สมุททานนท์

“ โฟงฟาง ”

ฉาก: ห้องนายพลเรือ ใน ร.ร.ล. พระนครวร. ด้านขวามือประตู
๒ ซึ้ง เปิดออกไปที่เฉลียงท้ายเรือ, ฉากม่านเขียนเป็นภาพผนัง ซึ่งเห็น
อยู่ไกล ๆ; ด้านกลางเป็นผนังห้องเรือ มีหน้าต่างย้อม ๆ, ฉากม่านหลัง
เป็นทองฟ้า; ด้านซ้ายมือประตู๒ประตู. ที่หน้าต่างและประตูมีม่านแพรดอก
อย่างหนา ๆ. ส่วนเครื่องตกแต่งสิ่งสำคัญคือโต๊ะเขียนหนังสือ ตั้งอยู่
ที่ด้านกลาง, มีกระดานและเครื่องเขียนหนังสือพร้อม, มีเก้าอี้เขียนหนังสือ
ตั้งอยู่หน้าโต๊ะ; นอกจากนั้นมีโต๊ะและเก้าอี้พอสวมครว, ซึ่งเป็นอย่างหนัก
และแน่นหนา, สวมครวแก่ที่จะใช้ในเรื่องที่จะออกทะเล. ส่วนเวลาสมมุติ
ว่าเป็นกลางคืน; ไฟฟ้าเปิดหมด.

(เมื่อเปิดม่าน นายพลเรือโท พระยาสมุทรโยธิน กับพระวิสูตรพานิช
นั่งสนทนากันอยู่, นายพลเรือมีอายุ ๔๐ เศษ ผมหงอกประปราย โทน
หน้าผากเกลี้ยง, แต่งเครื่องสโมสร์. พระวิสูตรอายุราว ๆ กับนายพลเรือ
ผมหงอกประปราย มีหน้าผากหงอกแซมดำ, ภูษาท่าทางค่อนหน้าคนทำกรรม,
แต่กลับคนแล้วกระปรี้กระเปร่า, แต่งตัวนุ่งผ้าม่วงและสวมเสื้อขาว. ได้ยิน
เสียงแตรวงเล่นอยู่ไกล ๆ เป็นครั่งคราว.)

วิสูตร.

ผมเห็นเจ้าคุณกับพวกทหารเรืออยู่ข้างจะเก่งมาก.

สมท.

ทำไม? (เห็นพระวิสูตรพยักหน้าไปทางซ้าย ก็เข้าใจ. จึงหัวเราะ แล้วพูดต่อไป.) อ้อ! คุณพระคงจะเห็นประหลาดว่า ในเวลาที่ผม เหตุการณ์ดังที่เรียดอยู่เช่นนี้ ยังมาเฮฮากันอยู่ได้ฉะนั้นหรือ?

วิสูตร.

(ยิ้ม) เจ้าคุณเคาใจผมถูกทีเดียว. ถ้าเป็นผมละก็คงจะไม่มี แก่อกแก่ใจคิดจัดการรื่นเริงในเวลาเช่นนี้เลยทีเดียว.

สมท.

ก็ถ้าเช่นนั้นคุณพระมาในงานนี้ด้วยทำไมเล่า? ไม่มีแก่อก แก่ใจจะรื่นเริงแล้วละก็มาทำไม?

วิสูตร.

ประการ ๑ ผมมาเพราะเจ้าคุณเชิญมา แล้วผมก็ขัดไม่ได้; อีกประการ ๑ ผลของการดังที่เรียดคงจะกระทบผมน้อยกว่ากระทบ เจ้าคุณและพวกทหารเรือ.

สมท.

เพราะเหตุไร?

วิสูตร.

ก็เพราะเจ้าคุณอาจจะได้รับคำสั่งให้ยกกองเรือออกไปในเวลา ใด ๆ ก็ได้ไม่ใช่หรือ?

สมท.

(ยิ้ม.) อ้อ! แน่ทีเดียว. แต่ข้อนั้นไม่ใช่ของแปลกประหลาด

อะไร. เพราะโดยปรกติก็ย่อมเป็นเช่นนั้นอยู่ได้เสมอ. พวกทหาร
เรือไม่รู้สักประหลาดอะไรในการที่จะได้รับคำสั่งให้ออกทะเล ไม่
ว่าเวลาใด.

วิสูตร.

แต่ในเวลานี้นางที่จะผิดกับเวลาธรรมดาสักหน่อยกระมังขอรับ?

สมุท.

จะแปลกอย่างไร?

วิสูตร.

ประการ ๑ นายทหารโดยมากคงจะยังไม่ทราบเลยว่า จะยก
ไปแห่งหนตำบลใด, จริงไหมขอรับ?

สมุท.

จริงอยู่.

วิสูตร.

บางที่จะมีผู้รู้^๑อยู่แต่เจ้าคุณเองคน ๑ กับนายธงของเจ้าคุณอีก
สักคน ๑ เท่านั้นกระมัง?

สมุท.

บางที่จะเป็นได้.

วิสูตร.

การที่ผมจะถาม^๑ แม้แต่เป็นเลาๆ^๒ว่าจะไปไหน เห็นจะไม่ได้
รับคำตอบเลยละนะขอรับ.

สมท.

(ยิ้ม.) คุณพระเดาถูกแล้ว. แต่นอกจากข้อที่จะต้องไปแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งยังไม่รู้ คุณพระเห็นมีอะไรอีกบ้างที่แปลกกว่าเวลาปกติ.

วิสูตร.

ก็แปลกที่อาจจะต้องใช้กระสุนจริง ๆ ตอร์ปิโดจริง ๆ นั้น ชีخورับ

สมท.

ก็เมื่อคราวก่อน ๆ ก็เคยได้ยิงกระสุนจริง ๆ ตอร์ปิโดจริง ๆ มาแล้ว ก็ไม่เคยเห็นเป็นอะไร.

วิสูตร.

คราวก่อน ๆ ก็เคยยิงแต่เป้าที่มันยิงตอบไม่ได้เท่านั้นสิ, แต่มาคราวนี้มันอาจจะยิงตอบเอาบ้างไม่ใช่หรือ?

สมท.

เขาของคุณพระที่ว่าอาจจะยิงโต้ตอบมาได้บ้างนั้น คงไม่มีปืนที่จะยิงได้ให้เป็นอันตรายแก่ฝ่ายผมเป็นแน่, เพราะอย่างนี้ก็คงจะมีแต่ปืนเล็ก ที่ยิงได้อย่างดีก็เพียงในระยะพันเมตรเท่านั้น.

วิสูตร.

(ทำพูดเสียงเบาลง.) เจ้าคุณอย่าประมาทนะชิฮอร์บ! ผมได้ยินเขาโหยกันซุบซิบอยู่ว่า พวกนั้นมันมีปืนใหญ่ด้วย.

สมท.

(ยม.) เอาเถิดขอรับ, ต่างว่าฉันนี่ ซึ่งผมไม่เชื่อ, แต่ถึงจะมี
ก็คงมีแต่ขนาดย่อม ๆ ก็เป็นอันสู้ของผมไม่ได้อยู่นั่นเอง. ถ้าฉัน
จะออกดอกมาขึ้นสู้กับของผมละก็ คงได้เป็นจุดไปภายในอดีตใจ
เดียวเท่านั้นเป็นแน่.

วิสูตร.

ต่างว่าฉันนี่ ปีนใหญ่ของมันจะยังได้ในระยะสักเท่าใด?

สมท.

มันก็แล้วแต่นิดปีนและขนาด. แต่ปีนสนามที่จะยังได้อย่าง
แม่นจริงก็เพียงในระยะ ๒๐๐๐ เมตรเท่านั้น ซึ่งสู้ของผมไม่ได้,
ผิดกันลิบเทียว.

วิสูตร.

ปีนขนาดย่อม ๆ ของเจ้าคุณ จะยังได้อย่างแม่นในระยะสัก
เท่าใด?

สมท.

อ้อ! ยิ่งได้อย่างแม่น ๆ ในระยะ — (เห็นท่าทางพระวิสูตร
งมมันพั้งนัก ก็ซังกแล้วเลยพุดเกลื่อน.) ระยะไกลกว่าปีนสนามขอรับ
อย่างไร ๆ ก็ไกลกว่า! บุหรืหรือตัวหรือขอรับ? (หยิบหยิบบุหรืยื่นให้
พระวิสูตร.)

วิสฺตุร.

ขอบพระเดชพระคุณขอรับ. (หยิบบุหรืและทุก.) ผมขอโทษ
ในข้อที่จะกล่าวต่อไป. ผมอยากถามอะไรอีกสักคำเดียว.

สมฺมท.

อะไรขอรับ?

วิสฺตุร.

หลวงเชียวเป็นคนอย่างไร?

สมฺมท.

ผมรับประกันได้ว่าเป็นคนดี และมีความรู้ด้วย ทำไมคุณ
พระถาม?

วิสฺตุร.

ผมเคยชอบกับบิดาเขามาช้านานแล้ว จึงอยากทราบ. แต่ที่
เจ้าคุณว่าเป็นคนดี เห็นจะหมายความว่าดีในส่วนหน้าราชการ
ภาระมัง?

สมฺมท.

ก็เช่นนั้นนะสีขอรับ; แต่ถึงส่วนตัวเขาก็ไม่ปรากฏว่ามีเสีย
หายอะไร. เป็นธรรมเนียมของผม ต้องถือว่าเป็นคนดี จนกว่า
จะได้ทราบความแน่นอนว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว.

วิสฺตุร.

หนังสืออะไรไม่มีหรือขอรับ?

สมท.

ผมไม่เคยได้ยินว่ามี และถ้าผมคงจะทราบ เพราะนอกจาก
ที่ทำการารอยู่ด้วยกัน เขากับผมก็ชอบพอกันมากในส่วนตัว.
เพราะฉะนั้นถามหนสนอะไรอยู่ให้เบนเครื่องราคาญ คงจะบอกผม.
วิสูตร.

ถ้าเจ้าคุณพอใจอยู่แล้ว ก็แล้วกันสิ.

สมท.

ขอรับ ผมพอใจอยู่แล้ว — เราออกไปข้างนอกเสียที่เห็น
จะดี เพราะหาไม่เขาจะคิดว่าผมเป็นเจ้าของบ้านที่ทำหน้าที่บกพร่อง
อยู่. (ลุกขึ้น.)

วิสูตร.

(ลุกขึ้น.) ผมยังออกเสียดายบหรืออยู่น้อยเท่านั้น! บหรีด ๆ
อย่างนี้ไม่ควรจะเอาไปสูบกกลางแจ้ง. ถ้าเจ้าคุณไม่รังเกียจ ผมขอ
อนุญาตนั่งอยู่ในนี้อีกสักครู่หนึ่งก่อน แล้วผมจึงจะตามออกไป.

สมท.

ก็ตามใจคุณพระสีขอรับ. (คงท่าจะเดินไป แล้วนกชนออกจะ
เดินกลับไปทโตะเขียนหนังสือ, หยิบหนังสือทวางอยู่บนโตะนั้นลงเก็บใน
ลิ้นชัก, และลิ้นกุญแจลิ้นชัก แล้วเขาอุญแจใส่กระเป๋.)

วิสูตร.

(หัวเราะ.) เจ้าคุณกลัวผมจะชน ไปค้นหนังสือลับอะไร
ของเจ้าคุณละนั่นหรือ?

สมท.

ไม่ใช่เช่นนั้น. ผมทำตามระเบียบการเท่านั้น. อีกประการหนึ่ง อีกประเดี๋ยวคุณพระองค์จะออกไป และใคร ๆ อาจจะเข้ามาก็ได้.

วิสูตร.

ขอบใจที่เจ้าคุณไม่สงสัยผม. (พระยาสมทกำลังจะเดินไป พระวิสูตรจึงยกมือไหว้แล้วพูด) ประเดี๋ยวขอรับ! ผมรู้สึกว่าคุณไม่ปฏิบัติตามตรงกิดเหมือนจะไม่ซื่อตรง เพราะฉะนั้น ผมจำเป็นต้องเรียนเจ้าคุณว่า ผมได้ทราบข้อความอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับกิจส่วนตัวของหลวงเชียว ที่ผมรู้สึกว่าเจ้าคุณควรจะทราบไว้.

สมท.

อะไรขอรับ?

วิสูตร.

ข้อ ๑ ผมได้ทราบโดยแน่นอน ว่าหลวงเชียวนั้นเขามั่นสินอยู่มาก. แต่ที่เขาไม่เรียนเจ้าคุณให้ทราบก็เพราะห็นสินเหล่านั้นเขาไม่ได้เป็นผู้ทำขึ้นไว้เอง. แต่มารดาของเขาไปทำรุนแรงไว้ หลวงเชียวเป็นผู้รับบาป

สมท.

(นิ้วหน้า.) คุณพระทราบได้อย่างไร?

วิสูตร.

ผมทราบเพราะตัวผมเองเป็นเจ้าของ.

สมท.

อ้อ! — ก็นั่นแล้วคุณพระมาบอกผมทำไม? มีความประสงค์
อย่างไร?

วิสูตร.

ผมไม่ได้มีความประสงค์อะไร นอกจากที่อยากให้คุณ
ทราบไว้เท่านั้น.

สมท.

ขอบใจคุณพระที่ช่วยบอก. ผมจะสอบถามตัวเขาดูก่อน; ถ้า
เขาไม่รังเกียจบางทีผมก็จะช่วยเขาผ่อนความรำคาญบ้าง เพราะ
หลวงเชยว เป็น คน มีความ สามารถ เกินที่ผม จะปล่อยให้เสียไป
เพราะรับบำของผู้อื่นอย่างที่คุณพระกล่าว.

วิสูตร.

ขอประทานโทษในการที่ผมจะกล่าวอะไรอย่างหนึ่ง ซึ่งที่แท้
ก็เป็นของนอกหน้าที่ผม แต่ผมขอถามเจ้าคุณว่า เมื่อทราบแล้วว่า
หลวงเชยวเป็นผู้ที่ขจัดสนรอนรอนอยู่มากเช่นนั้น จะควรคงไว้ใจใช้
สนิทสนมอยู่หรือ?

สมท.

(หนทาง) คุณพระหมายความว่าอะไร?

วิสูตร.

ผมหมายความว่า ความลับในเวลาอันเป็นของมีราคามากอยู่ !

สมท.

ข้อนั้นผมทราบไม่ได้ เพราะผมไม่เคยขายหรือซื้อความลับ และผมไม่เชื่อว่านายทหารของผมคนหนึ่งคนใดจะขายความลับ เพราะฉะนั้นขอยุติเรื่องนี้นัก. ถ้าคุณพระจะยังไม่ออกไปข้างนอก ผมลาก่อน.

(เดินออกไปทางประตูซ้ายช่องข้างหน้าโรง.)

(พระวิสูตรรออยู่ครู่ ๑ แล้วจึงไปที่โต๊ะเขียนหนังสือ ยืนมองอยู่ครู่ ๑ แล้วลงเข้านชกทพระยาสมทไถ่คนกัญแจ แล้วจึงควักกัญแจออกมาจากกระเป๋าทรง ๑ เอาลงไข่นชกทละครบอก แด่ยังมีท่นจะสำเร็จไต่ยืนเสี่ยงพิเฑาคนเดินมา พระวิสูตรจึงรีบหลบออกไปทางประตูข้างขวาออกไปที่เฉลียงท้ายเรือ และแอบอยู่. คุณหญิงสมทโยธินกับนายเรือเอกหลวงเชยวชลธรร เข้ามาด้วยกันทางประตูซ้ายช่องข้างหน้าโรง. คุณหญิงอาบ ๒๕ ทำทางเรียม. แต่งตัวดี. หลวงเชยวชลธรรอายุราว ๒๖, ทำทางเป็นคนฉลาดและซื่อ, แต่งเครื่องดีโมสร.)

เชยว.

(ยกเก้าอี้ให้คุณหญิงสมท.) เชิญคุณหญิงนั่งเสียก่อนสิขอรับ.

คุณหญิงสมท.

(นั่ง.) คุณหลวงทำไมร้อนร่นัก ?

เชยว.

พทโธ ! จะไม่ร้อนอย่างไรได้. ผมทราบไม่ได้เลยว่าเมื่อไรจะได้รับคำสั่งให้ออกเรือไป เพราะฉะนั้นผมก็อยากจะได้ทราบโดยแน่นอนเสียเร็ว ๆ ว่าผมจะได้สมประสงค์หรือไม่. ถ้าเพียงแต่พอให้ผมได้ทราบว่าอาจจะหวังในความสำเร็จได้แล้วละก็ ผมก็จะเบาใจ.

คุณหญิงสมท.

ดิฉันได้บอกคุณหลวงแล้วว่า ดิฉันเอาใจช่วยอยากจะให้ได้สมปรารถนาของคุณหลวง แต่หมั่นหาโอกาสไม่ใคร่จะได้เหมาะ เพราะเจ้าคุณท่านมีธุระยุ่งอยู่แทบไม่มีเวลาว่าง.

เชยว.

ผมก็ทราบแล้ว ว่าคุณหญิงกรณาต่อผมมาก แต่ถ้าคุณหญิงไม่โปรดช่วยให้ผมได้สมประสงค์เร็ว ๆ หน่อยละก็ — ฮอ !

คุณหญิงสมท.

(หัวเราะ.) คุณหลวงช่างเร่งเสียจริงๆ ! เอาเถิด ดิฉันจะหาโอกาสพุดกับเจ้าคุณโดยเร็วที่สุดที่จะพุดได้, บางทีก็จะได้ช่องในคืนวันนั้นเองก็ได้.

เชยว.

ขอบใจขอรับ ขอบใจจริงๆ ! ถ้าเราเป็นฝรั่งผมก็จะขอจับมือคุณหญิงสักครั้ง ๑ เพื่อแสดงความขอบใจ!

คุณหญิงสมท.

(หัวเราะ) ถึงเป็นไทยก็จับมือกันได้ ไม่ขัดข้องอะไร. (ยื่นมือให้หลวงเชยว.) ถ้าเช่นนั้นดิฉันจะต้องไปข้างนอกเสียที เพื่อจะ

หาช่องพูดกับเจ้าคุณได้บ้าง. (ลุกขึ้น.) คุณหลวงจะไปด้วยหรือจะ
อยู่ในนี้?

เชยว.

ผมจะออกไปที่หลังขอรับ. ผมมีอะไรที่จะต้องจดหมายเหตุ
ไว้สักหน่อย.

คุณหญิงสมท.

ถ้าเช่นนั้นดิฉันไปละ. (ออกไปทางเดิม.)

เมื่อคุณหญิงสมทออกไปแล้ว หลวงเชยวไปนั่งโต๊ะเขียนหนังสือ

ตัวอักษรออกมาจากกระเป๋าทะลุรูอยู่ครู่ ๑, แล้วจึงค้นหาอะไร
อย่าง ๑ ที่บนโต๊ะ, ครั้นไม่พบจึงชักลิ้นชักเห็นคฤกกุญแจทองห้อยกุญแจออกมา
จากกระเป๋าชะลิ้นชักเข้, หยิบหนังสือที่พระยาสมทได้เก็บไว้ในนี้
ขึ้นมาดู, เห็นว่าเป็นหนังสืออะไรแล้ว ก็เขาวางไว้บนโต๊ะ และล้วงลงไป
หยิบหนังสืออีกฉบับ ๑, ดูหนังสือและพลิกหน้าแล้วเอาใส่กระเป๋; แล้ว
จึงเอาหนังสือฉบับก่อนกลยเก็บลงในลิ้นชัก, ขยับลิ้นชักลงกุญแจตามเดิม,
ในระหว่างนี้พระวิสูตรได้แอบมองดูหน้าต่าง, จนเมื่อเห็นหลวงเชยวขยับ
ลิ้นชักจึงเดินเข้ามา.)

วิสูตร.

คุณหลวง!

เชยว.

(สะกั้งและหันไปทางพระวิสูตร.) คุณพระ! นี่คุณเข้ามาเมื่อไร

ผมไม่รู้สักตัวเลย ผมขอรับประทานโทษที่นั่งหันหลังให้คุณพระอยู่.

วิสูตร.

ผมเข้ามาอยู่นานแล้ว. ผมคุยอยู่กับเจ้าคุณสมทก่อนแล้วทำเอา
ออกไปรับแขก ผมก็เลยออกไปสูบบุหรี่เล่นอยู่ที่ท้ายเรือ.

เชยว.

(ออกตกใจ.) ถ้าเช่นนั้น — ?

วิสูตร.

(หัวเราะ.) คุณหลวงไม่ต้องวิตก! สิ่งที่ผมไม่อยากจะเห็น
ผมเป็นไม้เห็นเลยทีเดียว ผมไม่ใช่คนที่ก่อเหตุร้ายอาชญาแก่ผู้ที่เป็นมิตร
เพราะฉะนั้นถ้าคุณหลวงจะอนุญาตให้ผม นับตัวว่าเป็นมิตรของคุณ
คน ๑ แล้วผมก็จะประพฤติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของมิตรอย่าง
เต็มบริบูรณ์ทีเดียว

เชยว.

ผมยังไม่เข้าใจว่าคุณพระหมายถึงความว่าอะไร.

วิสูตร.

ผมหมายความว่า ถ้าคุณกับผมเป็นมิตรกันละก็ ผมก็จะไม่
ปรีปากเล่าถึงอะไรที่ผมได้เห็นหรือได้ยินเมื่อแต่กันเป็นต้น.

เชยว.

คุณพระเข้าใจผิดทีเดียว! เรื่องที่ผมพูดกับคุณหญิงสมทเมื่อ
แต่กัน คือขอให้คุณหญิงสมทช่วยผมในกิจส่วนตัวอัน ๑.

วิสูตร.

(โยกมือห้าม.) ขออย่าให้คุณหลวงอธิบายยืดยาวต่อไปเลย..
ผมไม่ใช่คนที่อยากจะสู้รู้ในกิจส่วนตัวของใคร ๆ ทั้งนั้น.

เชียว.

ผมต้องกล่าวซ้ำอีก ว่าคุณพระเข้าใจผิด!

วิสูตร.

แต่ถ้าผมเข้าใจผิดจริง ผมก็คงไม่ใช่เป็นคนเข้าใจผิดคนเดียว
เป็นแน่!

เชียว.

คืออย่างไร?

วิสูตร.

ธรรมดาคนหนุ่มอย่างคุณหลวง มานั่งอยู่ในที่ลับสองต่อสอง
กับหญิงสาวอย่างเช่นคุณหญิงสมุท และหญิงสาวนั้นเผอิญมีสาม
สี่ห้าอายุมากแล้วด้วย!

เชียว.

(ซอกเคือง.) คุณพระพูดเช่นนั้น เพื่อความประสงค์อะไร
ผมขอถามหน่อยเถิด.

วิสูตร.

ผมขอตอบว่า ผมไม่ปรารถนาอะไรยิ่งไปกว่าที่จะให้คุณหลวง
นับว่าผมเป็นมิตรผู้ ๑ เท่านั้น ถ้าคุณหลวงแสดงความไมตรีให้
ปรากฏ ผมจะตอบแทนให้เป็นทพพอใจที่สุดทีเดียว.

เชียว.

ขอรับประทานโทษ. ผมไม่ใช่คนเจ้าถ้อย; ผมเป็นแต่ทหาร. เพราะฉะนั้นขอให้คุณพระพูดตรง ๆ อย่าอ้อมค้อมนักจะดีกว่า.

วิสูตร.

ผมก็เป็นคนชอบพูดตรง ๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นผมจะพูดตามตรง. เวลานี้ผมมตคุณหลวงไต่อยู่แล้วถึงสองเปลาะ เปลาะหนึ่ง คือผมได้เห็นคุณกับคุณหญิงสมุทมาอยู่ด้วยกันในที่ที่สองต่อสองพูดจากันอย่างสนิทสนม

เชียว.

(พูดอย่างโกรธ.) ผมได้บอกแล้วว่าผมพูดกับคุณหญิงสมุทขอให้ช่วยผมในกิจส่วนตัว; ผมได้พูดกับคุณหญิงสมุทโดยเคารพฐานเป็นเมียของนาย ไม่ได้ล่วงเกินอะไรเลย, คุณพระจะมาบ่นว่าเป็นตัวใส่ความผมเท็จหรือ?

วิสูตร.

อ้าว! อ้าว! พูดกันดี ๆ สิ ไม่ต้องด่าทอโธษะ. ผมขอให้คุณตรองดูให้ดีเถิด ผมไม่ต้องพูดอะไรมากมาย นอกจากเล่าไปแต่เท่าที่เห็นและได้ยิน, แล้วคนอื่นเขาก็คงด่าความเอาเองแหละ.

เชียว.

คุณพระไม่มีพยานอะไรที่จะไปประกอบข้อหาของคุณพระเลย!

วิสูตร.

ผมยังไม่เคยถูกใครจับผิดได้เลยทีเดียว.

เชยว.

ส่วนผมตรงกันข้ามกับคุณพระ เพราะผมยังไม่เคยพูดให้
ใคร ๆ ต้องคิดจับปดผมเลย เพราะผมไม่พูดปด!

วิสูตร.

ขอให้คุณหลวงไตร่ตรองดูเสียให้ดี ถ้าผมจะพูดขึ้น
ถึงอย่างไร ๆ ก็คงไม่พ้นความรำคาญ อีกประการ ๑ ผมได้บอก
แล้วว่า ผมมັດคุณอยู่ไต่แล้วถึงสองเปเลาะ; ผมได้แสดงให้ทราบแล้ว
แต่เปเลาะเดียวเท่านั้น

เชยว.

มีอะไรอีก?

วิสูตร.

คุณหลวงก็ทราบอยู่แล้ว ว่าท่านบิดาของคุณกับผมได้เคยเป็น
มิตรสหายชอบพอกันมานาน. เมื่อก่อนที่ท่านบิดาของคุณจะตาย
ได้มาชวนผมเข้าหุ้นทำการค้าขายด้วยกัน. แต่เริ่มทำการนั้นได้
ไม่ช้า บิดาคุณก็ถึงแก่กรรม คุณแม่ของคุณจึงทำการแทนต่อมา.

เชยว.

ขอนผมก็ทราบอยู่แล้ว ไม่เห็นเป็นขอเสียหายอันใด.

วิสูตร.

ถ้าเช่นนั้นคุณก็ไม่ทราบความจริงตลอดนั้นสิ. ผมจะขอบอก
ให้ว่า สิ่งท่ค้าขายนั้น คือ ฝิ่นเถื่อน!

เชยว.

(ตกใจ.) อ๊ะ! อะไรอย่างนั้น.

วิสูตร.

ในสมัยโน้นคนเขาไม่ค่อยจะรู้สึกเป็นของชั่วร้ายอะไรนักใน
การค้าฝิ่นเถื่อน. ตรงกันข้าม เขาเห็นกันว่าเป็นการฉลาด ที่สามารถ
เอาเปรียบนายอากรได้เท่านั้น แต่เป็นเคราะห์ร้าย ที่ท่านบิดา
และมารดาของคุณหลวงมิได้ศึกษาในบ้าน. มันเก็บความไปบอกแก่
นายอากร; พอเขาจะไปค้น ก็เลยต้องรับชนฝิ่นออกจากบ้านไปหมด,
แล้วภายหลังไม่ได้ฝิ่นกลับคืน จึงเลยขาดทุนใหญ่.

เชยว.

ผมแลไม่เห็นว่าคุณพระจะมีฉันทอะไร, เพราะประการ ๑
การก็ได้ล่วงเลยไปแล้ว, และอีกประการ ๑ คุณพระเองก็ได้มี
หุ้นส่วนในการนั้นด้วย; เพราะฉะนั้นถ้าจะต้องมีเหตุเสียชื่อเสียง
คุณพระก็ต้องเสียด้วยเหมือนกัน. (ขณะนี้ประตูซ้ายริมหน้าโรงแง้ม
อยู่เหมือนมีคนถอแง้มไวเช่นนั้น.)

วิสูตร.

(ยิ้ม.) คุณหลวงยังเข้าใจไม่ตลอด, จริงอยู่คุณบิดาของคุณ
ได้ไปชวนผมให้เข้าหุ้นส่วน แต่ผมไม่ยอมเข้าช่อดด้วย จึงตกลง
เป็นทำสัญญากันไว้ว่า คุณบิดาคุณปู่เงินผมไป โดยจำนำที่บ้านไว้

แก่ผม เมื่อคุณบิดาของคุณถึงแก่กรรมแล้ว คุณแม่ของคุณได้ทำ
สัญญาต่ออย่างเดียวกัน

เชียว.

ก็แล้วอย่างไร ?

วิสตร.

ถ้าผมจะทองเงินของผม และคุณมีเงินมาใช้ให้ผมทั้งหมด
เรื่องกัน; แต่ถ้าไม่มีผมก็ต้องนำความไปฟ้องในศาล ขอให้ยึด
ทรัพย์สินสมบัติเท่านั้น.

เชียว.

(ถอนใจใหญ่.) ผมก็ต้องล้มละลายกันเท่านั้นเอง! ผมจะไปหา
เงินทองที่ไหนมาใช้ได้.

วิสตร.

ผมไม่ใช่คนใจเหี้ยมโหดอะไร และไม่อยากกินเลือดเนื้อ
คุณหลวงเลยทีเดียว. เพราะฉะนั้นถ้าคุณหลวงจะช่วยอะไรให้ผม
ได้สมปรารถนาสักอย่าง ๑ ผมจะยอมยกหนี้สินให้หมดทีเดียว.
(หยิบหนังสือซองหนึ่งออกมาจากกระเป๋า.) นี่คือนั่งสัญญา. ผมเอา
ติดกระเป๋ามาด้วย เพราะหวังจะได้พบกับคุณ ถ้าผมได้สิ่งซึ่งผม
ปรารถนาแล้ว ผม จะให้หนังสือ สัญญา นี้ แก่คุณเป็น ของตอบแทน
(ประทับแถมอยู่ก่อนแล้วนั้น แถมมากจนออกหย่อนหง จนนเห็นหน้าคน
ตรงชก.)

เชยว.

ผมจะมีของอะไรไปให้ตอบแทนคุณได้?

วิสูตร.

ผมไม่ขออะไรมากมาย. ขอกุญแจดอกเดียวเท่านั้น.

เชยว.

ผมไม่เข้าใจ!

วิสูตร.

ผมขอกุญแจที่ไขลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสืออันนั้นได้เท่านั้น.

เชยว.

(โกรธ) ถ้าผมไม่กลัวพระราชอาญาผมจะจับคุณโยนน้ำเสีย
เดี๋ยวนี้เลย! คุณหมายความว่าผมจะยอมเป็นคนระยำสำหรับความพอใจ
ของคุณพระเทียวหรือ?

วิสูตร.

คุณหลวงไม่ต้องทำอะไรเลย. นอกจากดื่มน้ำจากแก้วที่โต๊ะ
นั้นครู่เดียวเท่านั้น; ผมสัญญาว่าผมจะไม่เอาอะไรไปจากในลิ้นชัก
นั้นเลยจนสิ่งเดียว, เพราะฉะนั้นถึงแม้ผมจะเปิดโต๊ะนั้นก็คงไม่มี
ใครรู้ได้เลย. ผมอยากจะดูอะไรในหนังสือที่อยู่ในนั้นนิดเดียว
เท่านั้น; เมื่อผมได้ดูแล้วผมจะเอาหนังสือไว้อตามเดิม.

เชยว.

ถ้าคุณพระรักตัวของคุณพระละก็ รีบไปเสียจากห้องนี้โดย
เร็วที่สุดจะเป็นการดี! รีบไปเสียก่อนที่ผมฟ้องอะไรอะไร.

วิสูตร.

(หัวเราะ.) ใครเขาจะเชื่อคุณ? เราพูดกันอยู่สองต่อสอง ไม่มีพยาน. ถ้าคุณเอะอะขึ้น ผมก็จะว่าคุณจะทำร้ายร่างกายผม เพราะผมได้มาเห็นคุณ กับคุณหญิงสมุท พุดจา กัน อยู่สองต่อสอง; ผมได้เปรียบเพราะผมจะอ้างคุณหญิงสมุทเองเป็นพยาน.

เชียว.

คุณพระนี่ยังพูดยั้งกวนโทโส! เอาเถอะเป็นไรก็ไป ผมจะต้องสั่งสอนให้รู้สำนึกตัวเสียบ้าง (ตรงเข้าไปปล้ำพระวิสูตร ขึ้นเอาตัวไปทางประตูขวา. พอดีออกประตูนั้น ประตูซ้ายก็เปิด พระยาสมุทเดินเข้ามา และทำท่าตกใจ.)

สมท.

คุณหลวง! คุณพระ! เลิกที! เลิกที! (เข้าไปกั้นผูกปล้ำกัน ให้ผละออกจากกัน.) คุณหลวงเชียว. ขอให้คุณชั่งแรงว่าเกิดเหตุอย่างไรกันขึ้น?

วิสูตร.

(ซึ่งพูด.) หลวงเชียวเขาโกรธผม เพราะผมเป็นผู้ชักข้อตรงต่อเจ้าคุณ; เขาคิดร้ายต่อเจ้าคุณ ผมเผอิญได้รู้เห็นเข้า, เขาจึงวอนให้ผมปิดความ ผมไม่ยอม เขาก็จะจับตัวผมโยนน้ำ, และถ้าเจ้าคุณไม่เข้ามาผมก็ต้องลงน้ำไปแล้ว.

สมท.

(หนายิง.) คุณหลวงจะแก้ตัวอย่างไร?

เชยว.

คำที่พระวิสูตรเรียนมานั้น เป็นคำเท็จทั้งสิ้น!

วิสูตร.

อ้อ! ถ้าเช่นนั้นคุณจะปฏิเสธหรือ ในข้อที่คุณได้เข้ามาพูดจាកันอยู่ในห้องนี้สองต่อสองกับคุณหญิงสมุท, และจับมือกัน?

สมท.

อ๊ะ! จริงเช่นนั้นหรือ?

เชยว.

จริงขอรับ. แต่ผมขอทราบเรียนได้ว่า ผมมิได้แสดงกิริยาอาการต่อคุณหญิงสมุทอย่างไร นอกจากเคารพฐานเป็นเมียนายผมแท้ ๆ เท่านั้น.

สมท.

ฮือ! (ไปก่อกองกำลัง ๒๕ คน อยู่ทั้งสามคน คนใช้ผู้ ๑ เข้ามาจากทางประตูซ้ายริมหน้าต่าง พระยาสมุทจึงออกคำสั่ง) ไปเชิญคุณหญิงมานี้. (คนใช้กลับออกไป.)

เชยว.

ได้เท่าขอรับ ผมขอประจานให้เชื่อผมเถิด ความจริง —

สมท.

รอไว้ก่อนเถิดคุณหลวง เมื่อแม่เจิมมาแล้วผมจะถามพร้อมกันจะได้ให้การประกอบกันได้สะดวกดีกว่า ผมขอยกเสียเวลาพักชำระแก่ทุกคน.

(หลวงเชียวกมหนา, พระวิสุทธิชนคุณและมเหยไนท์ และพระยาสมุทร
ยมนั่งขงอยู่, จนคุณหญิงสมทเข้ามาจากประตูซ้าย, นางสาวสายหยุก,
ชายราว ๑๘, แ่่งท้วท, ตามคุณหญิงสมทเข้ามาด้วย.)

คุณหญิงสมท.

คุณให้ไปตามดิฉันทำไมคะ !

สมท.

เมื่อแต่ก่อนได้อ่านได้เข้ามาในห้องนี้หรือเปล่า?

คุณหญิงสมท.

มาคะ.

สมท.

มากับใคร ?

คุณหญิงสมท.

มากับคุณหลวงเชียว.

สมท.

แล้วมานั่งคุยกันอยู่ในห้องต่อสองกับหลวงเชียวหรือ ?

คุณหญิงสมท.

ได้คุยกันอยู่ครู่ ๑ ค่ะ.

สมท.

คุณพระ. พยานเบิกสมคุณแล้วจริง.

คุณหญิงสมท.

เอ๊ะ! น่ะไรกัน! คุณพระวิสุตรกล่าวโทษดิฉันว่ากระไรหรือ?

สมท.

เขากว่าหล่อนกับหลวงเชียวเข้ามาคุยกันอยู่ในนี้สองต่อสอง
นั้นสิ.

คุณหญิงสมท.

ก็ดิฉันเถียงเมื่อไรเล่าคะ? ตรงกันข้าม ดิฉันไม่ได้ตั้งใจไปดบัง
อะไรเลย, เพราะดิฉันไม่รู้สีกว่าดิฉันได้ทำผิดอะไรเลย.

สมท.

ถ้าเช่นนั้นหล่อนก็เกือบจะเท่ากับทารกอะไรคน ๑ นั้นสิ. ตาม
ธรรมดาโลกในเมืองไทยเรา ถ้าใครเห็นผู้ชายหนุ่มกับผู้หญิงสาว
มานั่งพูดกันอยู่สองต่อสองละก็—

คุณหญิงสมท.

(ตกใจ) ตายจริง! น่ะคุณก็น่ะกระไรต่ออะไรไปด้วยหรือ?

สมท.

หล่อนจะให้ฉันเข้าใจอย่างไรเล่า? (คุณหญิงกู่ทำทางตะลึง
เหมือนมีฤทธิ์ทำอย่างไรต่อไป)

สายหยุด.

เรื่องที่หลวงเชียวกับคุณหญิงพูดกันดิฉันก็ทราบ. หลวงเชียว
ได้มีความพอใจในตัวดิฉันมานานแล้ว จึงได้ขอให้คุณหญิงช่วย
พูดจากับคุณพ่อ.

สมท.

ไม่ใช่ฐานะของหล่อนที่จะมาพูดในที่นี้เลยเทียว.

สายหยุด.

พุทโธ! ก็เมื่อคุณพ่อเข้าใจผิด กล่าวโทษคุณหญิงผิดอยู่
อย่างนี้จะให้ดิฉันนั่งเสียอย่างไรได้?

สมท.

หล่อนจะมารู้ดีกว่าพ่อได้หรือ?

สายหยุด.

ในเรื่องเช่นนี้บางทีดิฉันจะรู้ความจริงได้ เพราะดิฉันเป็นผู้หญิง เข้าใจความจริงใจของผู้หญิงด้วยกันได้ดีกว่า.

สมท.

ไม่ใช่หน้าที่ของลูกที่จะมาสอนพ่อ! พาแม่เจิมออกไปเสีย.
ก่อน แล้วจึงค่อยพูดกันใหม่.

(สายหยุดไปห่มชคณหญิงสมท ซึ่งคุยงังงอยู่ ณ อดกไปทาง
ประตูซ้าย.)

วิสูตร.

เจ้าคุณ ผมเสียใจ—

สมท.

คุณพระไม่มีข้อควรจะเสียใจอะไร. คุณพระทำถูกแล้ว! ผมมี
ความเสียใจที่คุณพระต้องมารับความรำคาญที่ในเรื่องของผม. ขอให้

คุณพระพักตร์อยู่ในนี้ให้สบายก่อน แล้วผมจึงจะกลับมาพบกับ
คุณพระอีก. (หันไปพูดกับหลวงเชียว.) มาไปกับผม! (พาตัวหลวงเชียว
ออกไปทางประตูซ้าย)

(พระวิสูตร, ซึ่งต่อหน้าพระยาสมุททำกริยาเหมือนนอนเพลย เพราะ
ปลุกยหลวงเชียวนอน, พอพระยาสมุทออกไปพ้น ก็เปลี่ยนกริยาและเก็บ
ยมกรุมกรุมไปมาอยู่ ต่อไปอีกครู่ ๑ นายประมุล มินางกร จึงเข้ามา
ทางประตูซ้าย นายประมุล มินางกร เป็นคนอายุระหว่าง ๒๕ กับ ๓๐,
หน้าซก ๆ, หลึ่งตาซนเดยว, เกินหลวม ๆ และทำอวดดี, แต่งเครื่องพลเรือน
อย่างที่เรียกกันว่า “โก.”)

ประมุล.

อย่างไรคุณพระ? สำเร็จหรือ?

วิสูตร.

สำเร็จอะไร? กันเกือบสำเร็จลงไปในน้ำนั่นแหละ! หลวงเชียว
มันแข็งแรงพอไซ้ ให้ตกะรกลี!

ประมุล.

แล้วมันยังไม่ได้สมปรารถนาหรือขอรับ?

วิสูตร.

ก็ยังนั่นสิ.

ประมุล

แล้วกัน! ซักเข้าไปอีกไม่ได้ละ. (ควักนาฬิกาออกมาดู.) มีเวลา
อีกสิบห้านาทีเท่านั้น!

วิสฺตร.

ของที่เราต้องการอยู่ในลนชกนั้น. (ชฺลนชก)

ประมฺล

ก็ต้องรับจัดการเอาให้ได้ภายในสิบนาทึนแหละขอรับ, ถ้า
มิฉะนั้นก็เบ็นอันไม่ได้ละ.

วิสฺตร.

กันก็ไม่ว่จะทำอย่างไรละ เพราะกฺญแจตามท่รู้ก็มีอยู่ ๒ ดอก
เท่านั้น; อยู่ท่พระยาสมุทดอก ๑ ท่หลวงเชยวดอก ๑.

ประมฺล.

หมุดก่อน (ควักกฺญแจจากกระเป๋ายอกของไขลนชกหลายดอกแต่
ไม่สำเร็จ) ฮื่อ เห็นจะต้องงัดละขอรับ

วิสฺตร.

ฮื่อ ไปงัดลนชกเสียแล้วเขากู้เท่านั้นเอง

ประมฺล.

จะทำอย่างไรได้. เราม่วลาอกสิบนาทึนเท่านั้น! เชยผมเถอะ
ขอรับ ถ้าพอเกิดเหตุการณ์ตามท่เตรียมไว้นั้นแล้ว คงจะไม่มีใคร
ม่วลามাত্রวจลนชกน จนกว่าอายการเร่องโน้นจะแก้ไขกันเสร็จ
ซึ่งอย่างไร ๆ ก็เกินเวลานาน. เอาละขอรับ. ร้ออีกไม่ได้. (ควัก
เครื่องมื่อชงชอนมาในท่วออกม้างัดลนชก, และหยิบหนึ่งส้อมออกมา.) ฉบบ-
นแหละนะขอรับ? (พระวิสฺตรพยักหน้า) เราจะร้อคัดข้อความท่ไม่มี
เวลาเสียแล้ว. ต้องเลยเอาไปด้วยท่เดียว. ไปเถอะขอรับ.

(นายประมุขเดินไปเปิดประตูซ้ายทางหน้าโรง เห็นทหารยามดึกยืน
ยืนอยู่หน้าอกประตู; ทงนายประมุขและพระวิสูตรซึ่งก็ด้วยตกใจ, แล้วนาย
ประมุขจึงเปิดประตูเสียใหม่ แล้วหันมาแลดูตากันอยู่ครู่ ๑.)

วิสูตร.

(เสียงกระเส้า.) จอดกระมังเรา? นั้นยามมาอยู่ตั้งแต่เมื่อไร
ก็ไม่รู้!

ประมุข.

เมื่อผมเข้ามาไม่อยู่ที่นี่. คงมาใหม่ ๆ.

วิสูตร.

ก็จะทำอะไรเล่า?

ประมุข.

ต้องใช้วิธีกล้า ๆ เดินออกไปเลย ๆ อย่างนั้นแหละจึงจะได้.

วิสูตร.

ตรองดูให้ดีกว่าก่อนเป็นไร?

ประมุข.

ตรองอะไร! อีกสักหกเจ็ดนาทีมันก็จะโครมแล้ว ถ้าจะไปที่
ต้องไปเดี๋ยวนี้. มาเถิดขอรับ. (เปิดประตูซ้าย และทำท่าจะออกไป.)

ยาม.

ออกไปไม่ได้!

ประมุข.

เอ๊ะ! ทำไมกัน?

ยาม.

คำสั่งห้ามไม่ให้ใครเข้าออกจากห้องนี้ นอกจากมากับเจ้าคุณ
หรือเจ้าคุณอนุญาตเอง.

ประมล.

ใครสั่งเช่นนั้น?

ยาม.

พันเจ้าเขยว รับคำสั่งมาออกต่อหนึ่ง.

ประมล.

ฉันมีธุระร้อนจะต้องรีบไป.

ยาม.

ไปไม่ได้!

ประมล.

ฉันต้องการจะไปหาเจ้าคุณนะ.

ยาม.

ไปไม่ได้!

ประมล.

แกพูดเหลวไหลเสียเวลาจริง ๆ.

ยาม.

ไม่รู้! นายไปไม่ได้ละเป็นแล้ววักัน!

(นายประมลหนีไปพุกหน้ากับพระวิสูตร แล้วทั้งสองคนก็วิ่งลง
ออกไปพร้อมกัน, และยามกตักกันไว้, เสียงกระชกน้อย ๆ ๑; พงเจ้าตรเขย
วิ่งมากับพลทหารอีกคน ๑. ช่วยกันปลุกนายประมลกับพระวิสูตรกลับ
เข้ามาในห้อง. แล้วพระยาสมทจึงเข้ามาจากทางประตูซ้ายข้างหน้าโรง,
ซึ่งเคยเปิดอยู่ต่อไป)

วิสูตร.

เจ้าคุณ! ผมเข้าใจไม่ได้เลย ว่าทำไมผมจึงได้ต้องมารับความ
หมิ่นประมาทเช่นนี้ในเรือของเจ้าคุณ. ผมต้องขอให้เจ้าคุณสั่งพวก
ทหารให้เปิดทางให้ผมไปสักที

สมท.

ข้าก่อนคุณพระ. ค่อย ๆ พูดกันก็ได้.

วิสูตร.

ผมขอประทานโทษ, ผมไม่มีเวลาจะพูดอีกแล้ว. ต้องขอลา
ไปเดี๋ยวนี้.

สมท.

อ้าว! คุณพระจะเอาแต่โมโหโทโสเช่นนั้นจะถูกหรือ? คุณ
เป็นผู้ใหญ่แล้ว ต้องสะกดอกสะกดใจไว้บ้างสิ.

วิสูตร.

ผมไม่โกรธเลย, พ่่าน้า, ผมไม่อยากจะเบียดเบียนรบกวนความ
อะไรหมด. ผมต้องการอย่างเดี๋ยวก่อนจะขออนุญาตลาไปเท่านั้น.

สมท.

คุณพระจะต้องรีบร้อนไปทำไม? พุดจกั๊กก่อนเถิด.

วิสูตร.

ไม่ได้ขอรับ. ผมมีธุระร้อน, ร้อนมาก.

สมท.

คุณพระจะไปทำธุระอะไรได้ในเวลาคดคันปานนี้แล้ว. (ควักนาฬิกาออกมาดู.) อีก ๒ นาทีก็จะเที่ยงกันแล้ว.

วิสูตร.

(ตกใจจนอำพรางมิได้.) เจ้าคุณ! ผมขอวิงวอนหน่อย. ขอให้ผมไปเถิด ครึ่งนี้เป็นเรื่องถึงเป็นถึงตายกันเทียว!

สมท.

ผมมีความเสียใจ ที่ผมจำเป็นต้องขอให้คุณพระ ข้างแจ้ง เหตุการณ์ให้ตลอดก่อน

วิสูตร.

(ตกใจมากขึ้น.) พุดโธ่! นี่เจ้าคุณจะเอาผมไว้ให้ตายด้วยอะนั่นหรือ? (นายประมุขสั่นหัวให้สัญญาณห้าม, แต่พระวิสูตรก็ไม่ยอมนิ่ง) อีกสองหรือสามนาทีมันก็จะเกิดเหตุใหญ่ขึ้นแล้ว

สมท.

เอ๊ะ! อะไรรักัน? ผมยังไม่เข้าใจ.

วิสฺตร.

(พูดอย่างคนที่ตกใจจนสิ้นสติ.) นาฬิกาเขาคงไว้นานเที่ยงคืน.

สมท.

ที่ไหน?

วิสฺตร.

ทสี่ายสมอ! — ทั้งสองสาย — เร็ว ๆ ขอรับเจ้าคุณ — พุทโธ!
ไม่เชื่อผมหรือ? — เร็ว ๆ เข้าเถิดขอรับ — เวลานั้นเต็มที่แล้ว! — เร็ว
ขอรับ! สั่งสิ.

(ขณะนั้นคุณหญิงสมุททุกยนางสาวสายหยุดพากันมาขึ้นกุญ้อย่างไม่
ทางเห็นอทางใด.)

วิสฺตร.

เจ้าคุณ! อยากให้ลูกเมียตายหมดหรือ? — เร็วขอรับ! — เร็ว!
พุทโธ ๆ นี่ไม่เชื่อผมหรือ. ไม่เชื่อตามนายประมุคคุสี. ประมุค
เรียนเจ้าคุณทว่าแก่กรูว่าฉันพูดจริง (นายประมุคคุสีหันหน้า.)

สมท.

อ้อ! รู้เห็นด้วยกันทั้งสองคนหรือ? ดีแล้ว. ขอนั้นแหละผม
อยากทราบให้แน่นอน. แต่ฟังทราบเดี๋ยวนี้ (หันไปพุดกับพันเจ้า
เขี้ยว.) ถ้าคุณหลวงเขี้ยวกลับมาแล้วบอกให้เขามา. (พันเจ้า
เขี้ยวคำนับแล้วรีบออกไปทางประตูซ้าย.) คุณพระไม่ต้องวิตก. ใน
วันนี้ผมหวังใจว่าอย่างไร ๆ ก็คงจะไม่มอันตรายน

(หลวงเชียวเข้ามาจากทางประตูซ้าย และพินเจ้าตัวเชียวก็ตามกลับเข้ามาด้วย.)

สมท.

อย่างไรคุณหลวง ?

เชียว.

พบดินสาลี่ผูกอยู่กับสายสมอสาขละสองกิ่ง; มีสายลวดโยงจากถลงลงไปต่อกับหีบแปดตะร้ออัน ๑; ที่หีบมีเครื่องลานนาฬิกา มีหน้าบดตั้งเข็มได้; แต่เครื่องลานไม่เดิน. จะไขไม่ทันหรือจะหยุดเสียอย่างไรก็ไม่ทราบ. ผมปลดลวดจากแปดตะร้อแล้วก็รีบกลับขนมารายงาน; คุณแขกกำลังแก้ถดินสาลี่.

สมท.

จับตัวคนได้บ้างไหม?

เชียว.

จับได้คน ๑ อีกคน ๑ โดคนนำเลยดำหายไป; ให้อเรือเที่ยวหาอยู่แล้ว ยังไม่พบตัว, บางที่จะจมน้ำไปเสียแล้ว.

สมท.

ได้แล้ว. ผมพอใจแล้ว. (หันไปพทกัษัพระวิสตร.) ผมได้ข่าวอยู่แล้วว่ามณูคิดร้าย ผมจึงได้จัดการให้คุณหลวงเชียวไปตรวจดู. ได้ความอย่างไรคุณพระก็ได้ยินแล้ว, ผมรับสารภาพว่า ผมไม่ได้คาดหมายว่า พวกของคุณพระจะทำการกล้าหาญชาญชัยได้ถึง

เพียงนั้น, แต่ส่วนข้อที่จะล็กความลับนั้น ผมเชื่ออยู่ว่าจะทำได้, ผมจึงเปิดโอกาสให้ทำงานตลอด. ผมขอมอบให้ทราบว่า ตั้งแต่เมื่อผมออกจากห้องนี้ไป จนกระทั่งกลับเข้ามาใหม่นั้น, ผมทราบเหตุการณ์ที่เป็นไปในนี้ตลอด ที่ผมแกล้งทำเป็นโกรธแม่เจิมกับหลวงเชียว ก็เพราะจะให้คุณตายใจ ให้นึกว่าหลอกผมสำเร็จ, แล้วจะได้ลงมือทำการจนผมจับได้คามือ (พดกยพนเจ้าศรีเชียว) ควักหนังสือออกมาจากกระเป๋านายประมุขหรือไม่ ? (พนเจ้าควักหนังสือออกมาฉะว๊ว.) อ่านไป!

เชียว.

(อ่านหนังสือ.) “แจ้งความให้ผู้ขโมยหนังสือนทราบ-ธรรมดา ผู้หวังทำการสำคัญให้สำเร็จ ต้องไม่ประมาทอีกฝ่าย ๑ ว่าเขาไม่รู้เท่า เพราะเขาก็มีหุ้มตาเหมือนกัน.—สมุทโยธิน, นายพลเรือโท.”

สมท.

(พดกยพระวิสุทร.) หนังสือผมเตรียมไว้ว่า ถ้าเมื่อคุณพระหรือนายประมุขจะฉลาดพอที่จะล็กไปได้ ก็จะได้รู้สักว่าผมรู้เท่า. ส่วนหนังสือสำคัญจริง ๆ นั้น ผมหาเล่นเล่พอที่จะเอาซ่อนไว้ในโต๊ะเขียนหนังสือนั่นไม่ ผมเอาไว้ในที่ ๆ ไม่มีใครนึกว่าน่าจะเอาไว้ออก! (หันไปพดกยสายหยุด.) สายหยุด ไหนหนังสือที่พ่อฝากไว้?

สายหยุด.

อยู่ค่ะ ! (ควักหนังสือออกมาจากข้างในหน้าอกเสื้อ, ขนส่งให้พ่อ, พระวิสุทรกับนายประมุขแลกตากันครู่ ๑.)

สมท.

นายเขียว ! คุณตัวพระวิสูตรกับนายประมุลออกไปส่งคุณพระกำจัด; ท่านคอยอยู่ข้างนอกกับตำรวจพร้อมอยู่แล้ว. (พันำตัวเขียวกับพลทหารอีก ๒ คนตามผู้ร้ายไว้แล้วนั้น พาพระวิสูตรกับนายประมุลออกไป. พระยาสมทงหนีไปพดกแหล่งเขียวต่อไป.) คุณหลวง, ผมเสียใจที่ต้องแกล้งทำโกรธคุณ, แต่ถ้าไม่ทำเช่นนั้นก็จะบ้ายสองคนนั้นไม่มันได้

เขียว.

ผมไม่ถอยเลย เพราะใต้เท้าก็เป็นผู้มพระเดชพระคุณกับกระผมมาก, แต่ถ้าใต้เท้ามีความสงสัยในความรู้สึกของผมแล้ว ผมก็ต้องโหม่นสมากอยู่เอง เพราะผมรู้สึกอยู่ว่ามีได้มีความผิดอย่างเช่นเขากล่าวโทษ.

สมท.

ผมทราบดีอยู่แล้ว, เพราะผมได้รู้สึกมานานแล้ว ว่ามีคนจำพวก ๑ ซึ่งเขารู้สึกว่าคุณหลวงเป็นคนทักตขวางในทางดำเนินการของเขา, จึงได้ตั้งพิรุธจะกำจัดคุณหลวง; เริ่มต้นผมได้รับบัตรสนเท่ห์ กล่าวโทษคุณหลวงว่าเป็นคนเที่ยวจัด, คบเพื่อนฝูงล้มละเลเทเมา, และมีหนี้สินรุงรัง; ต่อมา มีบัตรสนเท่ห์มาอีก กล่าวโทษว่าคุณหลวงเป็นผู้ที่ไม่ซื่อตรงต่อผม, และถึงแก้งอาจรักใคร่กับแม่เจิม, หังเอาไปเที่ยวอวดแก่เพื่อนฝูงด้วย ว่าแม่เจิมนี้รักใคร่กับตัวคุณ. ผมได้รับบัตรสนเท่ห์เหล่านั้นแล้ว ก็ได้

พยายามสับหาตัวผู้เขียน, แต่ไม่ได้เคาะเงื่อนจนค้นวันนั้นเอง พระ
 วิสูตรได้กล่าวความคล้ายๆ ทั้มาในบัตรสนเท่ห้ ผมจึงสันนิษฐาน
 ได้ว่าใครเป็นผู้เขียนบัตรสนเท่ห้ นั้น. ส่วนความมุ่งหมายในการที่
 จะกำจัดคุณหลวงมื่ออยู่อย่างไ้ ผมก็เลยเข้าใจแจ่มแจ้งด้วย. เพราะ
 ผมได้ข่าวลับมาว่า พวกเขาคิดการกั้นอย่างไ้, ที่ผมจัดการในวัน
 ตลอดเรื่อง เป็นเหมือนทำโพงพางไว้ให้ปลาเข้าตลอด, ก็เผอิญ
 สำเร็จสมคิด. การจับคนที่คิดร้ายอย่างั้ที่พระวิสูตรกับพวกเขาคิด
 นั้น ต้องจับให้มันคั้นให้ตาย, จึงต้องยอมให้เข้าใจว่าทำการสำเร็จ
 ไปบางส่วนหนึ่, นอกจากนั้นคุณหลวงก็ทราบอยู่แล้ว

เชยว.

ผมมีความยินดีที่ได้ทราบว่าได้ทำให้ว่างใจในตัวกระผม

สมท.

เพื่อแสดงว่าผมไว้ว่างใจจริงๆ ผมขอมอบผู้ที่ผมรักใคร่อย่าง
 มากผู้ ๑ ให้อยู่ในความคุ้มครองของคุณ. (เข้มีอยู่ตรี.) ลูกสาวผม
 มื่ออยู่คนเดียวแทน ผมจึงต้องการให้หล่อนได้รับความสุขมากที่สุด
 ที่จะมีได้, และเพราะผมเชื่อว่าหล่อนจะได้รับความสุขเช่นนั้นจาก
 คุณหลวง ผมจึงเต็มใจยกลูกรักให้! สายหยุด, วานออกไปรับแขก
 ต่อไปสักครู่ ๑ เกิด. ประเดี๋ยพอจะตามออกไป — คุณหลวงวาน
 ไปช่วยด้วยสิ. ขอย่าให้พวกแขกรู้ว่าได้เกิดเหตุอะไรผิดปรกติ
 (หลวงเชยวพานางสาวสายหยุดออกไปทางประตูซ้าย, และเมื่อประตูปิดแล้ว

พระยาสมุททองนางลงทเถา. แลไปทางคุณหญิงสมุท ๆ ก็เข้าไปนั่งลงกับ
พนทข้างเถา.) หล่อนโกรธฉันหรือแม่เจิม?

คุณหญิงสมุท.

ดิฉันไม่โกรธเลย. เป็นแต่เมื่อคุณพูดเหมือนสงสัยนั้น ดิฉัน
นึกประหลาดใจอยู่นิดหนึ่งเท่านั้น. เพราะไม่เคยนึกว่าคุณจะเป็น
คนทั้งได้ถึงปานนั้น แต่ดิฉันก็นึกเชื่อว่า คงเป็นอยู่ชั่วคราวเท่านั้น

สมท.

๔ ค่อยๆ ไร?

คุณหญิงสมท.

ดิฉันเชื่อว่า ในเวลานั้นคุณคงจะรู้สึกฉะฉานเฉยๆจน
 หมดความสนใจ; แต่ถ้าเมื่อกลับไปถึงบ้าน ได้ฟังคำอธิบายของ
 ดิฉันแล้วคงจะหายโกรธและสิ้นสงสัย.

สมท.

(หัวเราะ.) หล่อนเห็นจะเห็นฉันเข้าแบบคนแก่มเมียสาวตะ
กระมัง!

คุณหญิงสมท.

ไม่ใช่เช่นนั้น! ดิฉันรู้ว่าคุณเป็นคนใจดี คงไม่นึกอะไรที่
อยู่ติธรรมได้, ดิฉันจึงหวังในความเมตตาของคุณเช่นนั้น.

สมท.

๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

១៨
បុគ្គល

วินิจฉัยเองไม่ได้. แต่นั่นขอบอกตามตรง, นั้นทะนงตัวอยู่ว่า
 ฉันผูกใจหล่อนไว้ได้ด้วยความรักเพียงพอแล้ว จึงไม่จำเป็นต้อง
 หึงหวงอะไรทั้งนั้น. จริงไหม ?

(คุณหญิงสมุทพยมแล้วเชยิบเขยิบเข้าไปอีก, และสีกกอกแล้วแตกตาคัน.)

ปีติมาน

คำอธิบายศัพท์

โพงพาง	สำหรับกางอวนตกปลา
ร. ร. ล.	คำเต็มว่า เรือรบหลวง
ยอม	เล็ก
เครื่องสโมสร	เครื่องแบบอย่างหนึ่งของทหาร สำหรับแต่งในงาน ราตรสโมสร
ขรม	นั่งอย่างครกทรง
กระปรีกระเปร่า	กระฉับกระฉ่ง คล่องแคล่ว ว่องไว
เหตุการณ์ตึงเครียด	เหตุการณ์นั้นน่ากลัวว่าจะเกิดอันตรายขึ้น
ออกทะเล	ยกกองเรือไปปฏิบัติหน้าที่ในทะเล
นายธง	ตำแหน่งนายทหารคนสนิทของผู้บังคับการเรือรบ
ถามเป็นเลาๆ	ถามแค่พอไหว
กระสุน	ลูกปืน
คอร์ปโด	เครื่องกลจําพวกลูกกระเบิดที่ปล่อยให้แล่นไปในน้ำ เพื่อทำลายเป้าหมายในการศึก
เบา	ทหมาย
โงะ	เลาโล
ขันสู้	แข่งขันสู้
จณ	แห่ลกละเขยต
ป็นสนาม	บนใหญ่ทะเลอันที่ใดในสนามรบ

เขม^๖น^๔พงชะ^๖งักพุด^๔เก^๔ล^๔อ^๔นรับ^๖บ^๖า^๖ปย^๖ด^๖ทำ^๖ท^๖า^๖ง^๖ร^๖ี^๖ย^๖มร^๖อ^๖น^๖ร^๖นเบ^๖า^๖ใจไ^๖ด^๖ี^๖ช^๖อ^๖งจ^๖ด^๖ห^๖มา^๖ย^๖เห^๖ต^๖ไ^๖ว^๖ี^๖ส^๖ัก^๖ห^๖น^๖อ^๖ย^๖ จ^๖ค^๖ซ^๖อ^๖ค^๖ว^๖า^๖ม^๖ช^๖ะ^๖ร^๖ไ^๖ว^๖ี^๖ส^๖ัก^๖เล^๖็ก^๖น^๖อ^๖ย^๖ส^๖ร^๖อ^๖อ^๖ก^๖เค^๖อ^๖งแ^๖ส^๖ด^๖ค^๖ว^๖า^๖ม^๖ไ^๖ม^๖ต^๖ร^๖ค^๖น^๖เจ^๖้า^๖อ^๖ย^๖เป^๖ล^๖า^๖ะบ^๖ิ^๖น^๖น^๖า^๖เ^๖ป^๖เ^๖น^๖ต^๖ว^๖ค^๖า^๖ล^๖ท^๖ิ^๖ห^๖ะไ^๖ส^๖่^๖ค^๖ว^๖า^๖มค^๖ว^๖า^๖มค^๖ง^๖ไ^๖ฟ^๖งห^๖ย^๖ค^๖ท^๖น^๖ท^๖พ^๖ด^๖เล^๖ย^๖ง^๖เพ^๖อ^๖ไ^๖ห^๖ร^๖เ^๖ง^๖เล^๖ย^๖น^๖ห^๖า^๖ย^๖ไ^๖ป^๖
ร^๖ิ^๖บ^๖ค^๖ว^๖า^๖ม^๖ผ^๖ิ^๖ค^๖ค^๖น^๖อ^๖น^๖ท^๖ำ^๖ไ^๖ว^๖ห^๖ย^๖ค^๖ไ^๖น^๖ท^๖น^๖ห^๖มา^๖ย^๖ค^๖ว^๖า^๖ท^๖ำ^๖ท^๖า^๖ง^๖น^๖ำ^๖ค^๖ล^๖ุ^๖ก^๖ล^๖น^๖ก^๖ร^๖ะ^๖ว^๖น^๖ก^๖ร^๖ะ^๖ว^๖า^๖ย^๖ไ^๖่^๖ง^๖ไ^๖ ค^๖ร^๖ง^๖ซ^๖ำ^๖ม^๖ก^๖ั^๖ห^๖น^๖ัก^๖ไ^๖จ^๖ไ^๖่^๖ไ^๖ว^๖ล^๖า^๖น^๖ห^๖มา^๖ะส^๖ว^๖ค^๖ร^๖ว^๖ี^๖ส^๖ัก^๖ไ^๖ก^๖ร^๖า^๖แ^๖ส^๖ด^๖ก^๖ว^๖เ^๖ป^๖เ^๖น^๖ม^๖ิ^๖ต^๖ร^๖น^๖ัก^๖พ^๖ด^๖ ค^๖น^๖พ^๖ด^๖เก^๖ง^๖ซ^๖อ^๖ ข^๖น^๖ท^๖ำ^๖ร^๖เ^๖ง^๖ไ^๖ม^๖จ^๖ร^๖ิ^๖ง^๖ไ^๖ห^๖เ^๖ป^๖เ^๖น^๖จ^๖ร^๖ิ^๖ง^๖บ^๖ัง^๖เก^๖ิ^๖ค^๖ว^๖า^๖ม^๖ไ^๖ก^๖ร^๖า^๖ด^๖ิ^๖ง^๖ข^๖น^๖า^๖ค^๖ไ^๖ส^๖่^๖ร^๖ำ^๖ย^๖ท^๖ำ^๖ค^๖ว^๖า^๖ม^๖เ^๖ำ^๖ไ^๖

ฝนเดือน

ฝนตกกฎหมาย

นายอากร

ผู้ผูกขาดค้าขายสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง

ใส่สีกในบ้าน

คนในบ้านที่เขาความลับไปบอกคนอื่น

ทำสัญญา

ทำข้อผูกมัด

กู้เงิน

ยืมเงินโดยจะให้คอกเบี้ย

จำนำ

ยืมเงินโดยเอาของไปให้ยัดและมีคอกเบี้ย

ยึดทรัพย์

เอาทรัพย์มาเพื่อขายใช้หนี้ตามกฎหมาย

ล้มละลาย

ค่อมทลัดในทรัพย์สิน

กินเลือดกินเนื้อ

เป็นสำนวนว่า ขยี้คน รีด

กลัวพระราชอาชญา

กลัวกฎหมายของบ้านเมือง

กวนโทโส

ทำให้โกรธ

คำเท็จ

คำไม่จริง

พยาน

คนทราบดีเหตุการณ์

เบิกสมแล้ว

ให้การถูกต้องกับข้อหา ขอกความตรงแล้ว

เดินหลวม ๆ

เดินปล่อยตามสบาย

โก

สวยงาม

เป็นถ้อยร้อยความ

เป็นคู่ความ

ให้สัญญา

แสดงเครื่องหมาย

สมอ

ของหนักกลามโซ่หรือเชือกอยู่กับเรือเมื่อจอดเรือ
ทอดลงไปในทะเลกินเพื่อไม่ให้เรือเคลื่อนไปทอน

แบดตะรุ

บัตรสนเท่ห์

ล้ำมะเลเทเมา

สันนิษฐาน

จับให้มันคั่นให้ตาย

วิเศษ

ทะนงตัว

หม้อไฟฟ้า

หนังสือบอกเล่าโดยไม่ลงชื่อผู้เขียน

ประพุกิตัวเหลวไหล

คาคกระเน

จับอย่างคนไม่หลุก คือปฎิเสธไม่ได้

ค.ล.ค.

หยง

กิจกรรม

๑. มาตอบคำถามกัน

- (๑) ร.ร.ส. พระนเรศวร คำเต็มว่าอย่างไร
- (๒) พระวิสูตรคุยกัมพระยาสมุทรรองอะไรบ้าง
- (๓) หลวงเชยวคุยกัมใครสองต่อสอง
- (๔) เหตุใดหลวงเชยวจึงพุดกัมคุณหญิงสมุทรว่า “นดาเราเป็น
ผรั่งผมกัจะขอจับมือกัมคุณหญิงสักครึ่งหนึ่ง
- (๕) ทำไมพระวิสูตร จึงว่า มัคหลวงเชยวไว้ได้ ๒ เปลาะ
- (๖) หลวงเชยวจะทำอะไรพระวิสูตร
- (๗) นางสาวสายหยกให้การว่าอย่างไร
- (๘) นายประมุทเป็นพวกของใคร
- (๙) นายประมุทกัมพระวิสูตรขโมยอะไรในเรือ
- (๑๐) นายประมุทกัมพระวิสูตรคิกร้ายอะไร
- (๑๑) เหตุใดพระยาสมุทรจึงทำเกล้ง โกรธคุณหญิงกัมหลวงเชยว
- (๑๒) พระยาสมุทรฝากหนังสือลับไว้กัมใคร
- (๑๓) นายประมุทกัมพระวิสูตรประสขเคราะห์กรรมอย่างไร
- (๑๔) เหตุใดพระยาสมุทรจึงยกเลิกสาวให้หลวงเชยว
- (๑๕) พระยาสมุทรเป็นคนหึงหรือไม่

๒. กิจกรรมทางภาษา

- (๑) โยษ แปลว่าอะไร

โจทก แปลว่าอะไร

โทษ^๕ แปลว่าอะไร

(๒) ย่อม^๕ ๗ แปลว่าเล็ก ๗

เข^๕อง แปลว่าอะไร

ไซ^๕ แปลว่าอะไร

โกย^๕ แปลว่าอะไร

(๓) คำอะไรตรงกันข้ามกับคำต่อไปนี้

เจ้า^๕หน^๕

ข^๕นใหญ่^๕

เขา^๕ใจ

(๔) ส่วนคนไทยต่อไปนี้หมายความว่าอย่างไร

จับ^๕ให้^๕มัน^๕คน^๕ให้^๕ตาย

เข^๕น^๕ด^๕อย^๕ร^๕อย^๕ความ

ร^๕ย^๕ข^๕ย^๕

๕ : ๕ : ๕ : ๕ :
ข^๕น^๕น^๕า^๕เป็น^๕ต^๕ว

ก^๕ิน^๕เล^๕อ^๕ด^๕ก^๕ิน^๕น^๕อ^๕

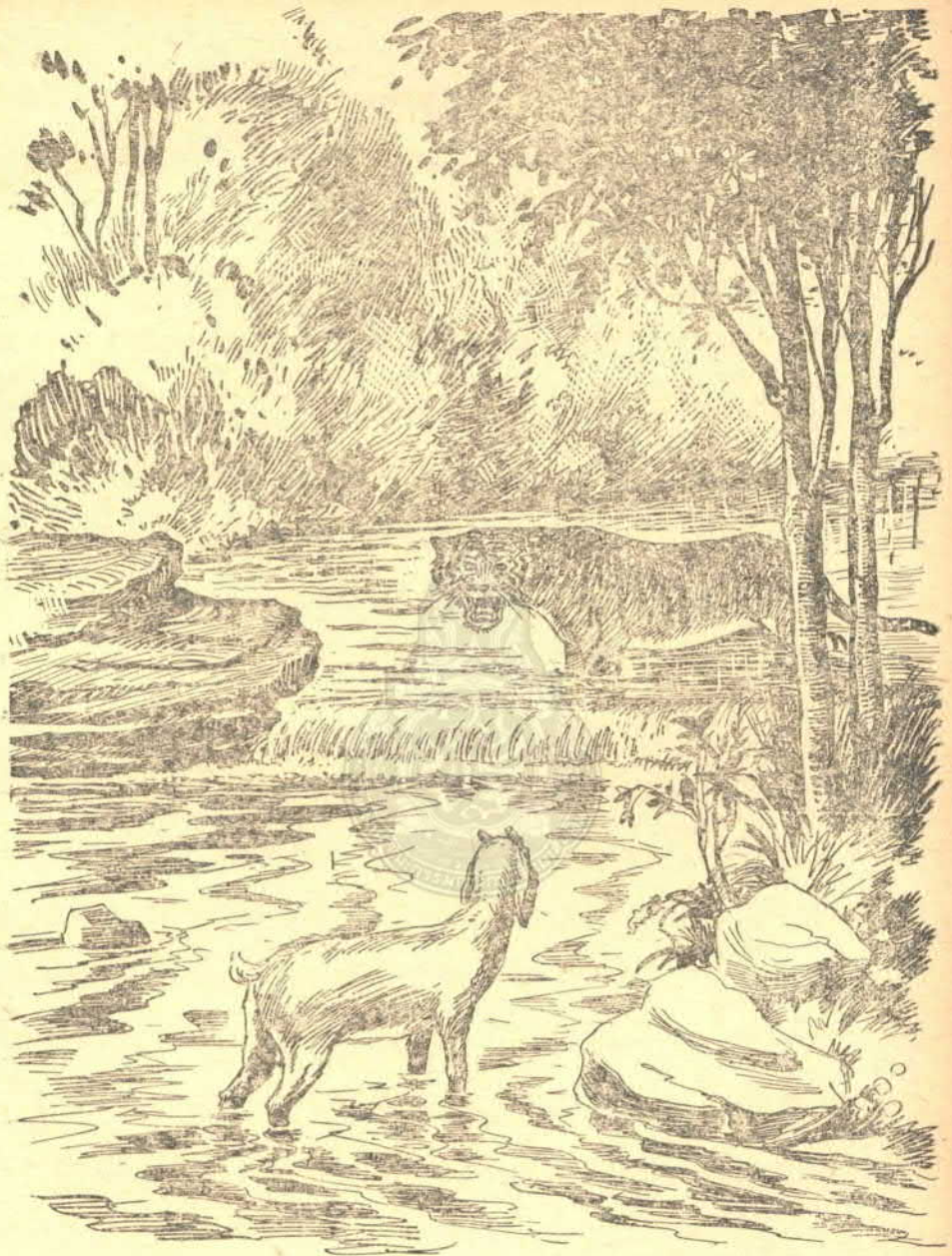
๕) ให้^๕น^๕ก^๕เร^๕ียน^๕เล^๕า^๕เร^๕อ^๕ง^๕โ^๕ง^๕พ^๕าง^๕โดย^๕ทำ^๕เป็น^๕เร^๕ียง^๕คว^๕าม

๓. กิจกรร^๕ม^๕อย่าง^๕อื่น

(๑) แด^๕ด^๕ง^๕ส^๕ระ^๕คร^๕เร^๕อ^๕ง^๕โ^๕ง^๕พ^๕าง^๕ใน^๕ห^๕ัซ^๕ง^๕เร^๕ียน^๕

(๒) ให้^๕น^๕ก^๕เร^๕ียน^๕ห^๕าร^๕ย^๕เร^๕อ^๕ร^๕บ^๕มา^๕ช^๕ว^๕ด^๕ก^๕ัน

(๓) น^๕า^๕น^๕ก^๕เร^๕ียน^๕ไป^๕ค^๕เร^๕อ^๕ร^๕บ^๕ (หา^๕ก^๕มี^๕โ^๕ก^๕า^๕ส^๕)

เอาเถิดมาตรวจว่าเจ้าไม่มีความผิดในเรื่องนี้ แต่เจ้ายังได้ด่าข้า
 เมื่อ ๖ เดือนล่วงแล้วมา

นิทานเรื่องแพะกับเลิ

คติจากนิทานเทียบสุภาษิต

สัตว์บุรุษไม่ควรเข้าไปสู่ประเทศอันเป็นที่อาศัยของเหล่าทรชน
ลูกแพะตัวหนึ่งถูกฆ่าเพราะเข้าไปอยู่ในสถานที่อยู่ของพญาคม

ยังมีลูกแพะตัวหนึ่งถูกแสงพระอาทิตย์ในฤดูร้อนแผดเผา
บังเกิดกระหายน้ำเป็นกำลัง อดสำหั้นเดินมายังลำธาร ณ ขอก
เขาแห่งหนึ่งเพื่อดมน้ำ แลเห็นแพะอันนำกล้วกำลังเดิน
กินน้ำอยู่ที่ต้นลำธาร ก็บังเกิดความกลัว ลูกแพะจึงอดสำหั้นเดิน
ลงไปกินน้ำเสียตอนปลายลำธาร ฝ่ายพญาคมรายตัวนั้น แลเห็น
แพะมีความเกรงกลัว จึงคิดแต่ในใจว่า “เออ เจ้าลูกแพะตัวนี้
ยังเล็กมาก เนื้อและเลือดของมันคงจะอร่อยยิ่งนัก อย่ากระนั้น
เลย เราพาลหาเหตุทะเลาะกับมันเถอะ แล้วจะได้ฆ่ามันกินเสีย
เป็นอาหาร” เมื่อได้ตรึกตรองเช่นนั้นแล้ว มันจึงร้องว่ากับลูก
แพะผู้ปราศจากความผิดว่า “เฮ้ย นี่แน่เจ้าลูกแพะอันชั่วช้า
ทำไมเจ้ามากินน้ำของข้าจนชุ่ม โดยปราศจากความเกรงกลัวข้า
เช่นนั้น” เมื่อได้ยินดังนั้นลูกแพะซึ่งยังไม่ทันรู้ตัว ก็มีความ
กลัวยิ่งนัก จึงตอบไปด้วยเสียงอันสั้นว่า “โอ ท่านข้า ทำไม
ท่านจึงมาโกรธข้าพเจ้าโดยปราศจากความผิดเล่า ท่านอยู่ทางต้น
น้ำ ส่วนข้าพเจ้าอยู่ปลายน้ำ เมื่อกระนั้นแล้ว ข้าพเจ้าจะทำนาชุ่ม

ทวนขึ้นไปยังท่านอย่างไรได้แล้ว ข้าพเจ้ากำลังกินน้ำซึ่งไหล
 มาจากท่านแท้ ๆ ขอท่านอย่าได้โกรธข้าพเจ้าเลย” ฝ่ายพยัคฆ์
 เมื่อไม่รู้ที่จะโต้เถียงในเหตุนี้อย่างไร จึงร้องไปว่า “เอาเถิด
 มาตราว่าเจ้าไม่มีความผิดในเรื่องนี้ แต่เจ้ายังได้ด่าข้าเมื่อ ๖ เดือน
 ล่วงแล้วมา ส่วนเรื่องนั้นเจ้าจะว่าอย่างไร” ลูกแพะจึงตอบว่า
 “ข้าแต่ท่านพยัคฆ์ ข้าพเจ้าเพิ่งเกิดมายังไม่ถึงสองเดือนเลย
 แล้วข้าพเจ้าจะไปกล่าวคำหยาบต่อท่านเมื่อ ๖ เดือนนั้นได้อย่างไร”
 พยัคฆ์สุดท้ายจะตอบเรื่องนี้ว่าอย่างไรอีก จึงพูดอวดฉลาดเพื่อ
 ปกปิดความเขลาของตนแก่ลูกแพะว่า “อ้อจริง ข้าพเจ้าไป
 เจ้าไม่ได้ด่าข้าดอก ข้าได้ยินพ่อของเจ้าด่าข้า ตัวเจ้าต้องเป็นผู้รับ
 ผิดชอบในส่วนความผิด และหนสนั่นแทนพ่อของเจ้า” เมื่อ
 ได้ฟังเช่นนั้นลูกแพะผู้ฉลาดจึงตอบว่า “พุทโธเอ๋ย ท่านพยัคฆ์
 ข้า ท่านได้กล่าววาทะที่ไม่เคยมี ธรรมดาของสัตว์ทั้งหลายนั้น
 ย่อมรู้จักแต่มารดาเท่านั้น ฝ่ายบิดาไม่รู้จักเลย แล้วจะเป็นความ
 จริงอย่างไรได้ ว่าพ่อของฉันทด่าท่าน” เมื่อได้ฟังคำพูดลูกแพะ
 เถียงเช่นนั้น เจ้าพยัคฆ์อันโง่เขลาไม่รู้ที่จะหาเหตุร้ายอะไรใส่
 ให้แก่แพะได้ ดังนั้นเหตุการณ์ต่อไป จึงสมกับคำที่กล่าวกันว่า
 “อันความโกรธย่อมมาประสมทวยกับความโง่” เจ้าพยัคฆ์ร้าย
 จึงตรงเข้าตะครุบลูกแพะ ซึ่งหาความผิดมิได้เลยนั้น กัดกินเสียเป็น
 ภัณฑาหาร.

คำอธิบายศัพท์

สัตว์บุรุษ (สัตว์-ตะ-บุรุษ)	คนดี คนมีศีลธรรม
ประเทศ	สถานที่
ทรชน	คนชั่ว คนเลว
พยัคฆ์	เสือ
ฤๅษี	ฤๅษี
อหังการ	ทางน้ำไหลเห่มนั่นแม่น้ำแต่เล็กกว่า
ปราศจากความเกรงกลัว	ไม่มีความกลัว
มาตรว่า	จงแม้ว
ความเขลา	ความไม่รู้ไม่ฉลาด ความโง่
ประสมท่าย	ปนเข้า ต่อก่าย
ภิกษาหาร	อาหาร

กิจกรรม

๑. มาอ่านกัน

- (๑) อ่านคนละตอน
- (๒) อ่านในใจ

๒. มาตอบคำถามครูกัน

- (๑) สัตว์บุรุษ แปลว่าอย่างไร
- (๒) ฤๅษี ฤๅษีคืออะไร

- (๓) ลูกแพะกินน้ำที่คนล่าธารหรือปลายล่าธาร
 (๔) นาทลูกแพะกินขุ่นไคหรือไม
 (๕) นาทลูกแพะกินทวนขุ่นไปยังพยัคฆ์ไคหรือไม
 (๖) พยัคฆ์พาลหาเรื่องแก่ลูกแพะอย่างไรอีก
 (๗) นักเรียนเห็นว่าลูกแพะพดลฉลาดและมีเหตุผลหรือไม่
 (๘) “ความโกรธประสมทำกับความโง่” ขอนเป็นลักษณะ
 ของใคร

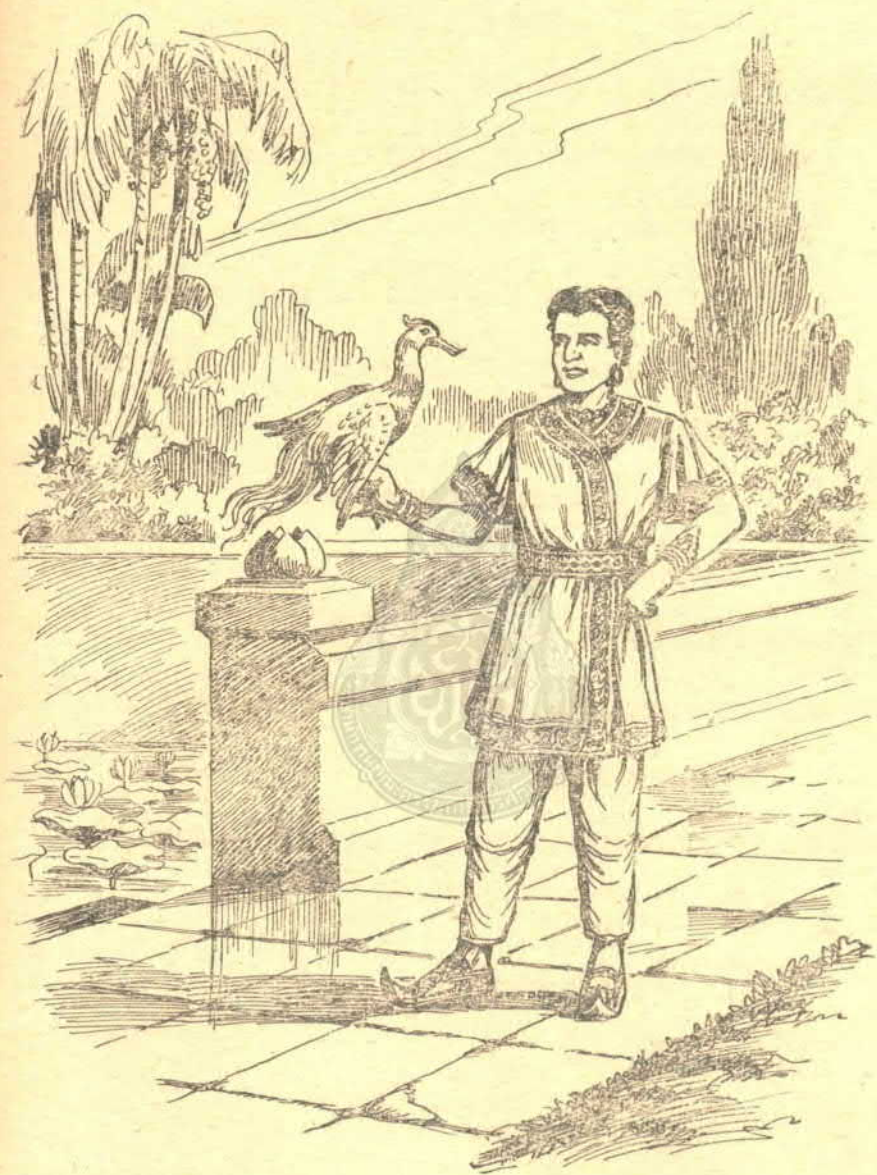
- (๙) เกราะหกรวมของลูกแพะเป็นอย่างไร
 (๑๐) ใครเป็นคนพาลในเรื่องนี้
 (๑๑) นักเรียนควรอยู่ใกล้คนพาลหรือไม่
 (๑๒) ใครมีความเข้าใจคำว่า ค่นน้ำ กับ ปลายน้ำ ข้าง ให้อธิบาย
 และเขียนภาพ
 (๑๓) ใครเคยได้ยินนิทานเรื่องทำนองนี้บ้าง เล่ามาให้ฟัง

๓. มาหัดเขียนคำที่ลูกกิน

ให้ใครเลือกคำยากมาให้เด็กเขียนทกระดานดำ ด้วยวิธีแข่งขัน

๔. มาวาดภาพกัน

ให้นักเรียนวาดภาพตามท้องเรื่อง ตอนที่คนพอใจ

พระนลทรงจับหงส์ได้ตัวหนึ่ง ขณะเสด็จไปยังสระน้ำ

พระนล

คติจากนิทานเทียบสุภาษิต

ผู้ใดเมื่อยังไม่ได้ชำระเท้า แล้วก็ไม่สมควรจะเข้าพิธีทำการ
บูชาหรือพิธีอื่น ๆ ตัวกล่เข้าสิ่งพระนลผู้มีได้ชำระพระบาท

ในกรณีนี้ มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า
พระนล เป็นราชโอรสของพระเจ้าวรมัน ซึ่งทรงคุณธรรมอัน
ประเสริฐ และปราศจากมลทิน

ในกาลครั้งหนึ่ง พระนลเสด็จไปยังสระน้ำเพื่อลงสรง พระ-
องค์ทรงพบหงส์เป็นอันมาก มีความทอพระทัย พระองค์จึงจับมา
ได้ตัวหนึ่ง

เมื่อหงส์ถูกพระนลจับได้เช่นนั้น จึงทูลเป็นภาษามนุษย์ว่า
“ข้าแต่พระมหाराชเจ้า ข้าพเจ้าจะสวามิภักดิ์รับใช้พระองค์ ขอ
พระองค์จงปล่อยข้าพเจ้านเถิด

คือพระเจ้ากัมมะ ราชานแห่งนครวิทรกะ มีพระธิดาผู้มั่งคั่ง
อันงามองค์หนึ่ง ชื่อนางทมยันต์ มีจริยาวัตรสงบเสงี่ยมที่สุด
แม้แต่เหล่าเทพยดาที่ปรารถนาจะใคร่ได้

พระองค์จะเป็นพระภักดาที่สมกับนาง และนางก็จะเป็น
มเหสีที่เหมาะสมกับพระองค์ ทั้งเพื่อจะให้พระองค์และนางซึ่ง

กอบด้วยคุณสมบัติเสมอกัน ได้ทำการอภิเษกกัน ข้าพเจ้า
จะรับเป็นแม่สื่อให้”

พระนลจึงตรัสว่า “ดีซี” แล้วก็ปล่อยหงส์นั้นไป หงส์นั้น
ได้บินไปในอากาศ ตรงไปยังนครวิหระทัศน์ที่ และทูลกับนาง
ทมนันว่า

“ดูกรนางทมนันดี ณ นครนิษั มีกษัตริย์องค์หนึ่งทรงพระ
นามว่าพระนล ถ้าแม้ว่านางได้เป็นพระมเหสีของพระองค์แล้ว
การที่นางจุติลงมาเกิดก็จะเป็นประโยชน์ยิ่ง

นางก็เป็นรัตนะในหมู่บุรุษทั้งหลาย และพระนลก็เป็นรัตนะ
ในหมู่บุรุษทั้งหลาย เมื่อดิถีสุดสมกับดิถีที่สุด ก็ย่อมเกิดคุณ
ประโยชน์ยิ่ง ปราชนู์ทางจรรยากล่าวไว้ว่า การแต่งงานและ
การโต้เถียง จะงามก็เฉพาะแต่ผู้มกคิดเท่ากัน ฉะนั้นแหละ ขอ
เจ้าจงไว้วางใจในคำของข้าพเจ้าเถิด

เมื่อได้สดับคำกล่าวดังนั้น นางทมนันก็นับถอยหงส์นั้นว่า
เป็นผู้มีวาจาสัตย์ จึงว่า “นี่แน่ะวิหคผู้ประเสริฐ ข้าพเจ้าจะไม่
ขอเลือกผู้ใดมาเป็นภักดาของข้าพเจ้าอีก นอกจากพระนลเท่านั้น

สรรพคุณธรรม ความดี ของพระนล เจ้าปฐพีผู้ผู้นำพระทัยอัน
ใหญ่ยิ่ง ซึ่งจะหาได้โดยยากนั้น ข้าพเจ้าได้ทราบตลอดแล้ว ถ้า
เช่นนั้นขอให้ท่านจงพยายามช่วยให้เราได้อภิเษกกันเถิด

คุณพญาหงส์ ถ้าทำสำเร็จในวันนี้ ท่านจะได้รับผลบุญอันยิ่งใหญ่ ถ้าหาไม่แล้ว ความตายจะเป็นที่พึงของข้าพเจ้า

เมื่อนางได้กล่าวดังนั้นแล้ว นางก็นำเครื่องประดับมาตกแต่งกายของหงส์ ล้วนเป็นของที่ชวนใจให้กำหนดแห่งพระนลทั้งสน แล้วปล่อยหงส์นั้นกลับยังนครนิษั

หงส์นั้นก็บินมาเฝ้าพระนลยังนครนิษั ทูลเล่าเหตุการณ์ที่ปวงตามที่ได้เกิดขึ้น แล้วก็บินไปตามประสาวิหค

ในกาลนั้นเอง พระเจ้าภมระได้ทรงจัดตั้งพิธีเลือกคู่แห่งพระราชธิดาของพระองค์ กษัตริย์ทุก ๆ ประเทศต่างพากันมาพร้อมหมด เมื่อได้ยินกิตติศัพท์การเลือกคู่ ท้าวโลกบาลทั้งสี่ก็แปลงร่างเป็นพระนล แล้วรีบมาเข้าที่ประชุม

ครั้นถึงเวลาเลือกคู่ นางทมยันตแลเห็นกษัตริย์มาประชุมอยู่มากหลาย พร้อมทั้งบุรุษที่รูปเป็นพระนลอีกห้าคน

นางทมยันตธิดาพระเจ้าภมระผู้ทรงสติปัญญาอันสามารถ ทรงสนเท่ห์พระทัยในบุรุษที่ปลอมมา และในที่สุดทรงตระหนักแน่ว่าในจำพวกห้าคนนั้น อีกสี่คนเป็นท้าวโลกบาล

ด้วยความประสงค์จะทราบตัวพระนล โอรสพระเจ้าวिरเสน โดยล่องแท่น นางทมยันตซึ่งมีพกตรอันงาม จึงตั้งสมาธิภาวนา เชิญท้าวโลกบาลทั้งสี่เป็นสรณะ

ด้วยความซื่อสัตย์และอำนาจที่พระนางระลึกถึง ท้าวโลกบาล
ทั้งสี่จึงแสดงร่างอันแท้จริงให้ปรากฏ พระนางจึงเอาพวงมาลา
ซึ่งอยู่ในพระหัตถ์สวมพระศอพระนล

แล้วพระเจ้าภีษะผู้ทรงโสมนัสในพระราชธิดาของพระองค์จึง
พอได้ฤกษ์อันดี พระองค์จึงทรงจัดทำพิธีอภิเษกสมรส ในระหว่าง
นางทมยันต์และพระนลทันที เป็นการเอิกเกริกใหญ่ยิ่งตามราช
ประเพณี

ฝ่ายพระนลกับราชธิดาอันงามของพระเจ้าภีษะ ก็ได้รับความ
เกษมสุขร่วมกันโดยเอนกประการ ดำรงอยู่ในธรรมความดี
กาลวันหนึ่ง พระนลได้เสวยน้ำจืดที่จมนมมา และพระองค์
เสด็จเข้าเจริญมนต์ในเวลาจวนจะสนธยา โดยมีได้ทรงชำระ
พระบาท

ฝ่ายตัวกลซึ่งเกลียดชังพระนลมาแต่ก่อน โดยทมิฬเรื่องเนื่อง
มาจากนางทมยันต์ จึงเข้ามาถึงสู่พระนล

ครั้นพระนลถูกตัวกลเข้าสิงสู่แล้ว พระองค์ก็ละทิ้งธรรม
จรรยา ทรงประพฤติตามพระทัยทุกประการ

ในครั้งนั้นพระองค์ทรงเสียพระราชทรัพย์ และพระเกียรติยศ
สิ้น โดยอำนาจของบุษกรใจร้าย พระนลจึงเสด็จเข้าสู่อริย
ประเทศพร้อมด้วยนางทมยันต์

พระนลต้องกลมารยาของตัวกลเข้าบ้นด้วย ประการต่าง ๆ
 พระองค์จึงทรง หน้ พระนาง ทมยันต์ ขณะ บรรทม หลับ อยู่ไป ตาม
 พระทัยชอบของพระองค์

ครั้นต่อมาพระองค์ได้ทรงช่วยพญานาคตัวหนึ่งนามว่า “กร-
 โกฏ” ซึ่งกำลังคั่นรอนอยู่ในกลางเพลิงป่าแห่งหนึ่งให้พ้นอันตราย
 ฉะนั้นแหละพระองค์จึงทรงกลับพระองค์เข้าสู่คุณความดีได้ดุจเดิม

ด้วยอาศัยบารมีของพระองค์ ตัวกลจึงออกจากพระนล ต่อ
 นั้นมาพระนลพร้อมด้วยนางทมยันต์ ก็ครอบครองราชอาณาจักร
 สืบมาเป็นเวลาช้านาน

คำอธิบายศัพท์

กล	ความชั่วร้าย ในทณหมายถง ฝการพนัน
นคร	เมือง
ทรงพระนาม	มชอ
โอรส	ลูกชาย
ประเสริฐ	ดียิ่ง
มลทิน	ความมัวหมอง
สรง	อาชนา
พอพระทัย	พอใจ
สวามิภักดิ์	ซอตรง
ธิดา	ลูกสาว
พัศตร	หน้า
จริยาวัตร	การปฏิบัติเป็นประจำ
ภัสดา	สามี
ชชช มเหส	เมีย
อภิเชก	รทน้ำ แต่งงาน
ไปโดยอากาศ	ไปในอากาศ
จุติ	ตายจากสวรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์

รัตน์ะ

ดวงแก้ว

นารี

หญิง

บุรุษ

ชาย

ปราชญ์

ผู้
มี

จรรยา

ความประพฤติ

ศักดิ์

อำนาจ

ลำดับ

↑
ฟัง

วาจา

คำพูด

สัตย์

จริง

วิหค

นก

สรรพ

ทั้งหมด ทั้งปวง

ปฐพี

แผ่นดิน

กำหนด

ยินดีในความรัก

กิตติศัพท์

ข่าวลือ

ทั่วโลกบาล

เทวตาผู้รักษาโลกมี ๔ องค์ รักษา ๔ ทิศ

กษัตริย์

นักรบผู้ปกครองแผ่นดิน

สมาธิ

ทำใจให้สงบนิ่ง

ภาวนา

ดำรงใจ ทั้งความปรารถนา

สรณะ

↑
พึ่ง

ระลึก	คิดง
พวงมาลา	พวงดอกไม้อ้อยเป็นระเบียบ
พระหัตถ์	มือ
พระศอ	คอ
โสมนัส	ยินดี
ฤกษ์	เวลาชั่วขณะหนึ่ง
อภิเษกสมรส	ร่อนำแต่งงาน
ประเพณี	สิ่งที่ได้ทำติดต่อกันมาแต่โบราณ ของชนหมู่ใด หมู่หนึ่ง หรือชาติใดชาติหนึ่ง
เกษม	สบายใจ
อเนก	มาก
น้ำจันท	สุรา
เจริญมนต์	สวดมนต์
สนธยา	เวลาใกล้ค่ำ
ธรรมจรรยา	ความประพฤติอันดีงาม
บุษกร	น้องชายของพระนล
อรัญประเทศ	ป่า
กล	อุบาย
มารยา	ความลวง

บรรทม

นอน

บาร์ม

คุณสมบัตินำให้ยิ่งใหญ่

ราชอาณาจักร

ประเทศ

กิจกรรม

๑. มาอ่านกัน

ครูจัดให้นักเรียนอ่านดังนี้

(๑) ตอนคนนำเรื่อง ให้นักเรียนคนหนึ่งอ่าน

(๒) ตอนเล่าเรื่อง ให้นักเรียนอีกคนหนึ่งหรือสองคนอ่านด้วย

เนืองกัน

(๓) ตอนคำสนทนาในเรื่อง จัดให้นักเรียนเป็นตัวละครคนละตัว
อ่านบทของตนอย่างชัดเจนและให้อ่านอย่างมีอารมณ์ตามท้องเรื่อง

อ่านในใจ

เมื่ออ่านควยกันจบแล้ว ให้นักเรียนอ่านในใจเป็นการทบทวนอีก
ทีหนึ่ง ใช้เวลาประมาณ ๑๐ นาที

๒. การศึกษาศัพท์

คำต่อไปนี้แปลว่าอะไร

โอรส

ธิดา

พกตร

ภัสตรา

ชยา

วิหค

ภคคัพพ

สวณ

พระหัตถ

พระศอ

นาจณ

อรรพประเทศ

๓. การเลือกคำให้ตรงกับควม

จงขีดเส้นใต้คำที่ตรงกับควม

- (๑) พระนลเป็นโอรส พระเจ้าภม พระเจ้าวระเสน
- (๒) นางทมยนต์เป็นธิดาแห่งนคร วิทระ นิษ
- (๓) พระนลก กรโกฏ กติ เข้าสัง
- (๔) พระนลใช้ หงส์ มา เป็นแม่สื่อ
- (๕) หงส์ เค้น บิน ไปหานางทมยนต์
- (๖) นางทมยนต์นำเอา เครื่องประดับ เสื้อผ้า มาแต่งหงส์
- (๗) ทักถิ ท้าวโลกบาล ปลอมตัวมาในพิธีเลือกคู่
- (๘) พระนลมีใ้ ล้างหน้า ขำระเท้า เมื่อเข้าเจรณมณ
- (๙) พระนลก บขกร กรโกฏ ปองร้าย
- (๑๐) นางทมยนต์ บินฝาย นอนหลับ ขณะพระนลหนี

๔. มาตอบครุกัน

- (๑) พระนลเป็นพระเจ้าแผ่นดินนครอะไร

- (๒) พระนลจับหงส์ได้ทั้งไหน
- (๓) โบราณท่านเล่าว่าครั้งก่อนสัตว์พูดภาษามนุษย์ เออเคยฟัง
นิทานสัตว์พูดได้บ้างไหม
- (๔) หงส์ในเรือนงเลาเรื่องอะไรแก่พระนล
- (๕) หงส์ทูลว่านางทมยันตีคบคิดอย่างไร
- (๖) หงส์รับทำอะไรให้แก่พระนล
- (๗) นางทมยันตีตนขบถหงส์ว่าเป็นอย่างไร
- (๘) เมื่อพระนลปล่อยหงส์แล้วหงส์บินไปนครไหน
- (๙) หงส์ทูลนางทมยันตีว่าอย่างไร
- (๑๐) นางทมยันตีรักพระนลหรือไม่
- (๑๑) พระเจ้าภีษะโคจรถึงพิชิตอะไร
- (๑๒) มีใครมาในพณินชา
- (๑๓) ท้าวโลกบาลทูลทำอะไร
- (๑๔) ก่อนให้หงส์กลั้ว นางทมยันตีทำอะไรแก่หงส์บ้าง
- (๑๕) พระเจ้าภีษะทรงจัดการอย่างไรเกี่ยวกับนางทมยันตี
- (๑๖) ใครแปลงร่างเป็นพระนล
- (๑๗) นางทมยันตีเห็นพระนลของค
- (๑๘) นางทมยันตีกล่าวนาให้ท้าวโลกบาลทำอะไร
- (๑๙) นางทมยันตีทำอย่างไรจึงทราบว่าองค์ไหนเป็นพระนลของจริง
- (๒๐) เมื่อทราบแล้วนางทมยันตีทำอย่างไรกับพระนลของจริง

- (๒๑) พระนลไคยภิเษกสมรสกับนางทมยันต์หรือไม่
(๒๒) เหตุใดพระนลจึงสวคมนต์โดยมิได้ล้างพระบาท
(๒๓) ทวกลีเข้าสิงพระนลเพราะอะไร
(๒๔) เมื่อทวกลีเข้าสิงแล้วพระนลประพฤคิอย่างไร
(๒๕) พระนลไคยบผลร้ายอย่างไรบ้าง
(๒๖) เหตุใดพระนลจึงพานางทมยันต์เข้าสู่ป่า
(๒๗) เมื่ออยู่ในป่าด้วยกัน ทำไมพระนลจึงหนีนางทมยันต์
(๒๘) พระนลทรงทำความผิดอะไรพระองค์จึงกลบเข้าสู่คุณความดี
ทั้งเดิม
(๒๙) เรืองจบลงอย่างไร

๕. ตอบคำถามเพื่อใช้ความคิด

- (๑) เหตุไรบิดามารดาจึงสอนให้เด็กล้างเท้า
- (๒) นกอะไรบ้างที่พูดภาษามนุษย์
- (๓) ตามธรรมชาติคนที่เป็นแม่สอนนกกหรือไม่
- (๔) คนที่เขารู้จักเป็นธรรมชาติใดแก่คนพวกไหนบ้าง
- (๕) ทำไมจึงว่า “การแต่งงานและการโต้เถียงจะงามเป็นพิเศษแต่
ผสมเด็กที่เท่ากัน
- (๖) เรื่องการตักพอลูกคูกูอยู่ในหนังสืออะไรบ้าง
- (๗) การแปลงตัวในหนังสืออะไรบ้าง
- (๘) คนไทยส่วนมากประพฤติชั่ววันเมื่อไร

- (๙) การคุมสรวาณิกศีลข้อไหน เกิดโทษอย่างไรบ้าง
 (๑๐) เราควรเอาอย่างพระนลในข้อใดบ้าง
 (๑๑) และไม่ควรถืออย่างพระนลในข้อใดบ้าง

เรียงความ

ให้นักเรียนเรียงความเรื่องนกฟกโตทคนเคยเห็น เช่น นกขุนทอง
 นกแก้ว

การเล่านิทาน

ถ้าใครมีนิทานเรื่องหงส์อย่างอนกให้เล่าให้ฟังในชั้น

การวาดเขียน

ให้นักเรียนวาดภาพหงส์ตามคณางทมยนต์ประคตบเครื่องให้

จดหมายเหตุของหม่อมราโชทัย

บทนำเรื่อง

หม่อมราโชทัย ขอเดิมว่าหม่อมราชวงศ์กระต่าย อิศรางกูร ไท้เป็น
ล่ามของคณะทูตซึ่งไปเจริญทางพระราชไมตรีกับประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ.
๒๔๐๐ ในรัชกาลที่ ๔ สมัยนั้นพระเจ้าแผ่นดินประเทศอังกฤษคือสมเด็จพระ
พระราชินี วิคตอเรีย คราวนั้นพระยามนตรศรีวงศ์เป็นราชทูต เจ้าหมื่น
สรวรเพือกก็ไปขอไปทูล จมื่นมนเฑียรพิทักษ์เป็นตราทูต

เมื่อกลับจากกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ หม่อมราโชทัยได้แต่ง
นิราศลอนดอนเป็นคำกลอนเรื่องหนึ่ง และแต่งจดหมายเหตุเป็นความเรียง
อีกเรื่องหนึ่ง

ต่อไปนี้เป็นตอนหนึ่งของจดหมายเหตุของหม่อมราโชทัย

วันพฤหัสบดีเดือน ๑๒ ขึ้น ๑๒ ค่ำเวลาเช้า ๕ โมงมิสเตอร์
เฟลติงเจียพวกราชทูตขึ้นรถเทียมม้าไปที่รถไฟ แล้วเชิญพระ-
ราชสาสน์ แลทูตานุทูต กับสิ่งของ เครื่องราชบรรณาการ ทั้งปวงขึ้น
รถไฟต่อไป หนทางแต่เมืองปอร์ตสมัทเป็นท่าขึ้นจนถึงเมือง
ลอนดอนเป็นทาง ๕๔ ไมล์ครึ่ง คือ ๔,๒๕๒ เส้น เวลาบ่าย
๒ โมงถึงเมืองลอนดอน มีทหารขึ้นมาต้อนรับอยู่ ๓๒ คู่
เจ้าพนักงานจัดรถมาคอยรับ ๕ รถ เทียมม้ารถละคู่ แต่เป็นรถ

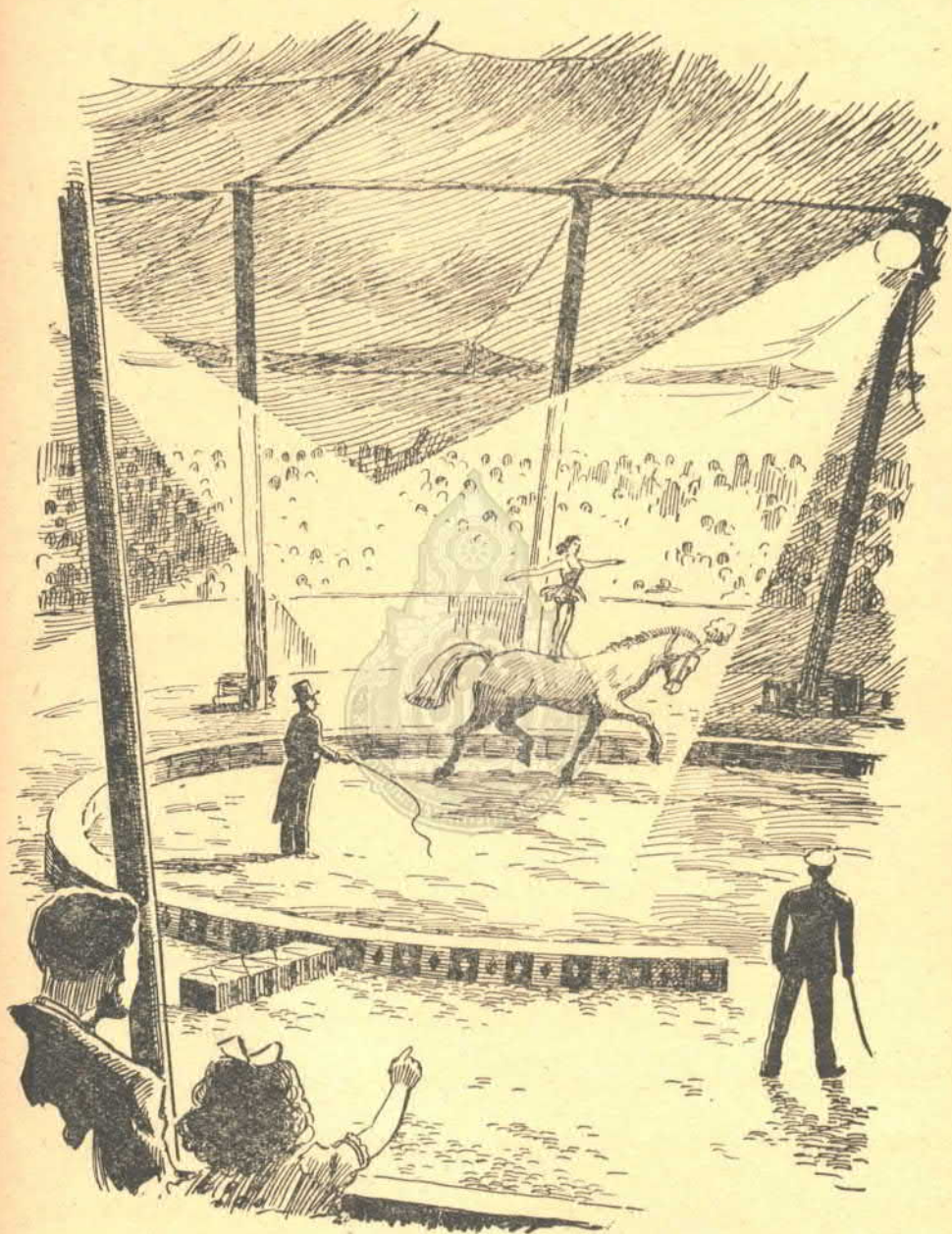
อย่างดี ๒ รถ รถที่ ๑ ราชทูตอุปทูตนั้น มีสักลาตุคฤหม่นนำรถ
 บักใหม่ทองเป็นตราพระจอมเกล้า ที่ประตูลงเขียนเป็นธงช้างเผือก
 มคนแต่งตัวใส่หมวกติดสายแถบทองยืนท้ายรถคนหนึ่ง รถที่ ๒
 ตรีทูตกับหม่อมราโชทัย มีสักลาตุคฤหม่นนำรถบักใหม่เงินเป็น
 ตราพระจอมเกล้า ที่ประตูลงเขียนธงช้างเผือก มคนแต่งตัวยืนท้ายรถ
 คนหนึ่งเหมือนกัน^{๒๓} แตรรถนอกนั้นเป็นรถธรรมดา พวกราชทูต
 ขนรถพร้อมกันแล้ว คนขับรถก็ขับมาพาไปส่งถึงโฮเต็ล ๆ ที่ราชทูต
 ยืนนั้น ชื่อกลาริช โฮเต็ล เป็นที่ที่อยู่ในเมืองลอนดอน ไม่มี
 โฮเต็ลอื่นคนไปกว่านี้

รุ่งขึ้นวันศุกร์เดือน ๑๒ ขัน ๑๓ ค่า เวลาเช้า ๔ โมง เลอร์ด-
 แชลบั้น เป็นที่สองรองเลอร์ดกลาเรนดอน มาเขียนราชทูตได้ถาม
 ทุกข์สุขแล้วก็กลับไป บ่ายโมงหนึ่งราชทูตทั้ง ๓ หม่อมราโชทัย
 จมื่นราชามาตย์ นายพิจารณสรพรกิจ พร้อมกันขึ้นรถ ๓ รถไปหา
 เลอร์ดกลาเรนดอน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการข้างฝ่ายต่างประเทศ
 พุดจาปราศรัยกันตามธรรมเนียมแล้วราชทูตก็ถามโฮเต็ล พอบ่าย
 ๕ โมง เลอร์ดกลาเรนดอนมาเขียนราชทูตแล้วบอกว่า ถ้าท่านจะ
 ไปเที่ยวดูบ้านเมืองแลของสิ่งใด ๆ ข้าพเจ้าส่งมิสเตอร์เฟลด์ไว้ว่า
 ให้พาไปเที่ยวดูตามชอบใจ^{๒๔}

๒๓ ทหารม้าชุดขาวที่ ๑๑ แห่งนั้น รัฐบาลให้ห้างแอลเคเบิดทำขึ้นใหม่

๒๔ ในหนังสือพิมพ์อังกฤษว่า ในวันที่เลอร์ดแมเมืองลอนดอนมาหาราชทูต
 ขอเชิญไปในการเลี้ยงที่แมนชั่นเฮาส์ ในการถวายพระแสงดาบแก่
 เจ้าดิ๊กออฟเคมบริจ

ครั้นเวลาค่ำมิสเตอร์เฟลด์เชิญให้พวกราชทูตไปดูละคร ๒๕
 ละครนั้นเล่นเรื่องอังกุรกับพวกแขก แล้วมีผู้หญิงคนหนึ่งออก
 มาขี้นมา แต่แรกนึ่งขี้นก่อน แล้วก็ขับให้มาห่อวิ่งวงไปในสังเวียน พอ
 มาห่อเต็มเฟ้เท่าหญิงนั้นจึงลุกขึ้นชนเมื่อกำลังมาห่อมิได้หยุด แล้ว
 ยืนแต่งตัวเปลี่ยนเสื้อเก่าออกทิ้งเสียใส่เสื้อใหม่ บางทียืนบนหลัง
 มาเท่าเดียว แล้วเดินเป็นฝรั่งำเท้าเปลี่ยนท่าทางยกเยื้องต่าง ๆ
 บนหลังมาเมื่อกำลังห่อ บางทียืนเอนตัวลงมาข้างมาคู้เหมือนจะตก
 แต่ก็ไม่ตก อานทขี้นทำเหมือนแผ่นกระดานแล้วจึงห่มผ้า ครั้น
 หญิงนั้นขึ้นสนกระบวนแล้วก็ขึ้นเข้าโรง ชายคนหนึ่งจึงเปลี่ยนมา
 ตัวอื่น ขี้นออกมาให้มารำเท่าก้าว ข้างละ ๒ ทเหมือนอย่าง ท่าคนที่
 รำเท่า ถ้าคนขี้นเยยหนา มากก็เยยหนาขึ้นด้วย คนก้มลงมากก็ก้มตาม
 คนเอนตัวไปซ้ายแลขวามาก็เอนตัวไปตาม แต่ทำท่าทางยกย้าย
 หลายอย่างแล้วจึงลงจากหลังมา มากก็วิ่งกลับไปจะเข้าโรง เมื่อมา
 จะเข้าโรงมีชาย ๒ คนยกไม้คนละข้างสูงพื้นดินประมาณ ๒ ศอกคืบ
 ขวางหน้ามาไว้ มากก็กระโดดข้ามไม้เข้าในโรง แล้วมีผู้หญิงคนหนึ่ง
 ขี้นมาตัวอื่นออกมาทำท่าทางนึ่งบ้างยืนบ้าง ผิดกันกับหญิงคน
 ก่อนหลายอย่าง แล้วก็กลับเข้าโรง ยังมีชายอีก ๒ คนขี้นมาคู่เคียง
 กันออกมา แล้วขับมาให้ห่อขนานหน้าเสมอกันไป แล้วเอามือ

พอม้าหอเต็มผลเท่า หลึงนงจลุกย่นขนเมอากาลังมาหอมใดหยุด

เกยวกันลูกขนยนรธาปนหล่งมา บางทคนหน่งขทง ๒ ตัว เทา
 ชายยนบนหล่งมาตัวน เทาขวยยนบนหล่งมาตัวโนน อกคนหน่ง
 ขนไปหกคะเมนบนสริยะ บางทคนหน่งขนเหยียบเข้าคนหน่งไว
 แล้วทำเอนตัวออกไปข้างมำ บางทกระโดดเปลี่ยนท่าไปมาต่าง ๆ
 แต่มานันห้อยเสมอมิได้หยุด จนสนกระบวนแล้วก็กลับเข้าโรง
 ยงมชายคนหน่งขมาหล่งเปลำ ออกมาจับมำให้ห้อยไป แล้วจึงลูกขน
 ยนบาง น่งลงบาง หน่งหล่งขบาง บางทเอาเทาชายเหยียบบนสริยะ
 มำ เทาขวยเหยียบไหล่ บางทห้อยไปแล้วมีคนถ่อห้วงขวางหน้าอยู่
 คนขมาก็โดดลอดห้วง แล้วกลับไปยืนบนหล่งมาได้ดังเก่า บางท
 ก็ทำพลัดตก แต่ลงมายนอยุ่หาได้เจ็บขำไม แล้วกระโดดชนชอก
 ในขณะมำยังกำลังห้อยมิได้หยุด บางทเอาผ้าแพรให้คนย่นถ่ออยู่
 สองข้างเบ้น ๓ ระยะเมื่อมำห้อยไปถึงแพรทขวางอยู่คนนั้นก็กระโดด
 ขำมิได้ทระยะ ทำต่าง ๆ เป็นนาศัชรย่นัก แล้วก็คนเข้าโรง ยงม
 ชายอกคนหน่งขอมสเฮอร์กิก เป็นคนชำนาญในการหัดมำแต่อายุ
 ยังไม่ถึง ๓๐ ปี มอถ่อแสร้งหน่งเดินนำหน้า มำเดินตามหล่ง
 ออกมา แล้ววำให้มำเดินสองเทำ มำก็เดินตามคำ วำให้มำน่งลง
 มำก็น่งตามสั่ง วำให้มำนอน มำก็ลงนอนตะแคงน่งอยู่ ชายตลก
 คนหน่งวิ่งเข้าไปนอน ในหว่างอกมำ แล้วยกเทำมา โบกอดตัวไว
 มากทำตามทุกอยำง คนตลกน่งจึงลูกขน แต่มำยังนอนอยู่
 มิสเฮอร์กิกจึงส่งมำว่าลูกขนเถิด มากี่ลูกขนขน ชายตลกจึงพูดกับ

มิสเตอร์ก็ว่า ถ้าท่านดีแล้วจงว่าให้ม้ากลับเข้าโรงให้ได้เถิด เราจะ
ห้ามไว้ให้หยุด มิสเตอร์ก็จึงว่าดีแล้ว ๆ จึ่งร้องสั่งม้าวากลับไป
โรงเถิด ม้าวิ่งไปตามสั่ง เมื่อมาวิ่งไปถึงประตูโรง ชายตลกจึง
ร้องว่าอย่าเข้าไป ม้าก็หยุดชงักอยู่ มิสเตอร์ก็จึงเรียกม้า ให้กลับ
มาลูบหน้าลูบหลัง แล้วว่ากลับไปโรงเถิด ม้าวิ่งกลับไปอีก คนตลก
ก็ห้ามไว้ถึง ๓ ครั้ง แล้วจึงว่ากับมิสเตอร์ก็ว่า ท่านให้ไปเถิด
คราวนี้เราไม่ห้ามแล้ว มิสเตอร์ก็สั่งให้ม้ากลับไป ม้าวิ่งเข้า
โรงพวกคนชายหญิงไปดูอยู่ที่นั่นประมาณห้าร้อยเศษ ก็ชอบใจ
ตบมือชื่นชมกัน^{๒๖}

ที่ในเมืองอิงแกลนดมีละครอยู่หลายแห่ง ล้วนวิเศษต่างๆ กัน
บางเรื่องมีหญิงรูปงามแต่งเป็นเทวดาเรียงเหาะเล่นลอยมา แต่
ไม่เห็นสิ่งใดเป็นสายใยพันตักคนจะอาศัยได้ ดูเล่นลอยมาแต่
กาย บางทีออกมาจากภูเขา บางทีผุดขึ้นมาจากดิน บรรดาคนที่
แต่งเป็นเทวดาล้วนมีรสผุดออกจากกายสนทนกัน พวกราชทูตดูอยู่
ประมาณ ๒ ยามละครเลิกก็พากันกลับมาสำนึก

๒๖ ผู้อ่านในสมัยนี้จะเข้าใจได้ว่า ลักษณะเล่นละครที่พรรณนามานี้คือเชอคัส
ละครบ้านเอง บางคนจะเห็นว่าคนพรรณนาของจิต ๆ แต่ที่จริงสมัยนั้น
เชอคัสยังไม่เคยมีมาทางประเทศนี้ เป็นแรกที่ไทยจะได้เห็น ควรชมว่า
พรรณนาดี อ่านเข้าใจชมซาบเหมือนกับคำเห็น

รุ่งขึ้น (ณ วันเสาร์ เดือน ๑๒ ขน ๑๔ ค่ำ) มีสเตอร์เฟาด์
 จักรณ ๕ รถให้ราชทูตทั้งนายแลไพร่รวม ๒๗ คนไปเที่ยวดูสัตว์ที่
 ข้างเลี้ยงไว้ในสวน คอสัตว์สเท้า สัตว์สองเท้า งู แลปลาหอยต่างๆ
 หลายพันธุ์อย่าง บางอย่างก็เหมือนสัตว์ที่มีอยู่ในประเทศไทย
 บางอย่างก็ผิดกันไม่เคยได้พบเห็น เป็นต้นว่าราชสัทห์แลสัตว์อน
 ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ถ้าสัตว์มีกำลังดุร้ายก็ขังไว้ในคอกทำด้วยเหล็ก
 เป็นสัตว์เชือกก็ขังไว้ในคอกทำด้วยไม้ เป็นจระเข้แลสัตว์น้ำอย่างอื่น
 ที่ใหญ่ก็ใส่ไว้ในสระ เป็นปลาเป็นหอยก็ใส่ไว้ในอ่างแก้ว เป็นงู
 หรือสัตว์เล็ก ๆ ที่คล้ายกับกิ้งก่าก็ใส่ไว้ในตู้กระจก เป็นนกก็ใส่กรง
 ถานกใหญ่เหมือนนกตะกรุม นกกระเรียนแลนกอื่น ๆ อีก ที่ใหญ่
 ก็ตัดขนปีกเสียไม่ให้บินได้ แล้วปล่อยเที่ยวเดินอยู่ในคอกเป็น
 วนรอบเป็นค่างบ้างชะนีก็ใส่ไว้ในกรงเหล็ก ราชทูตเที่ยวดูอยู่จนค่ำ
 แล้วกลับมาโฮเต็ล^{๒๗}

วันอังคารเดือน ๑๒ แรม ๒ ค่ำ พวกราชทูตไปดูเรือกลไฟ
 ต่อด้วยเหล็กพังจะแล้ว เรือลำใหญ่โตนัก^{๒๘} ยาว ๖๕๑ ฟุต

๒๗ ในหนังสือพิมพ์อังกฤษว่า วันพฤหัสบดีราชทูตไปห้างคาราค ช่วงเครื่อง
 เพชรพลอย บ่ายไปดูสวนเลี้ยงสัตว์ ค่ำไปดูละครโรงชื่อว่า ปรีณชิสทิ-
 เอเตอร์ (ที่เจ้าพระยามหินทรฯ เอาชื่อมาเรียกละครของท่าน) วันจันทร์
 เดือน ๑๒ แรมค่ำ ๑ เข้าไปห้างเฮนค็อกข้ามเครื่องเพชรพลอย ค่ำไปดู
 ละครโรงชื่อ โอลิมปิก

๒๘ คือเรือลำชื่อ เครตอัสเติน

คืบ ๕ เส้น ๖ วา คืบ ๓ นิ้ว กับ ๓ กระเบียด กว้าง ๑๑๘ ฟุต
 คืบ ๑๘ วา คืบกับ ๒ กระเบียด สูง ๕๔ ฟุต คืบ ๘ วา สอก ๔ นิ้ว
 กับ ๒ กระเบียด มีท่อ (ปล่อง) ไฟ ๕ ท่อ เสากระโดง ๖ เสา
 มีธงจักรท้ายจักรข้าง ในลำนั้นกั้นเป็นห้องเล็กห้องใหญ่มีอุโมงค์
 เดินไปแต่ท้ายตลอดศีรษะ ดาดฟ้า ๔ ชั้นทำด้วยเหล็ก แล้วเอาไม้
 ทาบข้างบน เจ้าของเรือบอกว่า จะบรรทุกคนได้สัก ๑๐,๐๐๐ พร้อม
 ทั้งเสบียงอาหารด้วย แต่กำนันลำนี้มีไซ้กำบนรบ ต่อไว้รับจ้างคน
 ที่จะไปธุระแลเที่ยวเล่นต่างบ้านต่างเมืองเป็นกำนันคุมป็น

ราชทูตดูกำนันแล้ว มีสเตอร์เฟาล์ก็นำไปดูอุโมงค์ไต้
 (เหมส) ในอุโมงค์นั้น ยาว ๒,๐๐๐ ฟุต คืบ ๑๕ เส้น ๗ วา สอก
 กับ ๔ นิ้ว กว้าง ๔๐ ฟุต คืบ ๖ วา กับ ๑๔ นิ้ว ลึกแต่ปากอุโมงค์
 จนถึงพ่นล่าง ๗๖ ฟุต คืบ ๑๑ วา ๒ สอกกับ ๕ นิ้ว ทำเป็น ๒
 ทาง ๆ หนึ่งเป็นทางรถ อีกทางหนึ่งเป็นทางคนเดิน ตามริมทางขาย
 ของเล่นของกินต่าง ๆ ดูสนุก สว่างแจ่มด้วยแสงไฟก๊าด คนเดิน
 ไปมามีได้ขาด อนึ่งเรือกลไฟที่ขนล่องอยู่ในแม่น้ำ ถ้ามาถึงตรง
 นั้นคนที่อยู่ในอุโมงค์ก็รู้ ด้วยจักรพัดน้ำดังได้ยินถนัด พวกราชทูต
 เทียวขอของเล่นอยู่ในอุโมงค์จนเย็นแล้วกลับมาที่สำนัก

รุ่งขึ้น (วันพุธเดือน ๑๒ แรม ๓ ค่ำ) เวลายามหนึ่งเลอร์ด
 มายอร์ผู้สำเร็จราชการฝ่ายกรมเมืองเข็ญราชทูตทั้ง ๓ ไปกินโต๊ะ
 มีขุนนางแลเศรษฐิกินโต๊ะด้วยกันประมาณ ๓๐๐ คน

วันพฤหัสบดี เดือน ๑๒ แรม ๔ ค่ำ มีสเตอร์ไฟล์มาแจ้ง
กับราชทูตว่าเลอร์ดกลาเรนดอนให้หนังสือกำหนดมาว่า ราชทูต
จะไต่เผาคืน ณ วันพุธเดือน ๑๒ แรม ๑๐ ค่ำ เวลาบ่ายโมงหนึ่ง
ทั่วข้อ วินด์เซอร์กาสตัล

วันจันทร์ เดือน ๑๒ แรม ๘ ค่ำ เวลาเช้า เจ้าพนักงานชื่อ
มีสเตอร์นอมัน แมกโดแนลด์ มาทำบัญชีแล้วรับเครื่องราชบรรณา
การไปจากโฮเต็ล

รุ่งขึ้นราชทูต อุปทูต หม่อมราโชทัย ไปหาเลอร์ดกลาเรน
ดอนแลเลอร์ดแชลบัน ได้ถามด้วยการที่จะเผาคืนนั้นจะทำ
ประการใด เลอร์ดกลาเรนดอนบอกว่าคืนรับสั่งว่า แต่ก่อนราชทูต
ไทยยังไม่เคยมีมาถึงเมืองอังกฤษเลย ด้วยเป็นเมืองไกลนัก ครั้น
นี้ราชทูตมาถึงควินตันก็ อยากจะได้เห็นธรรมเนียมไทยที่
เผาคืนค่านับพระเจ้าแผ่นดินนั้นทำประการใด ขอให้พวกราชทูต
เผาคืนค่านับตามธรรมเนียมไทยเถิด พุดจาไต่ถามได้ความเสร็จ
แล้วราชทูตก็ลากลับมาโฮเต็ล

ครั้นเวลาค่ำเลอร์ดกลาเรนดอนมีหนังสือมาแจ้งแก่ราชทูตว่า
เมื่อเวลาบ่ายพระญาติของควินตันหนึ่ง เป็นเจ้าหญิงชอคซ์เซส-
ตินีมัส บังเกิดโรคเป็นบัจจับขึ้นถึงแก่กรรมในทันใด เดียว
ควินตันความเศร้าโศกนัก การที่จะเสด็จออกับราชทูตในวันพุธยัง
ไม่ได้ขอเลื่อนไปอีกสัก ๘ วัน

วันศุกร์ เดือน ๑๒ แรม ๑๒ ค่ำ มิสเตอร์เฟลด์เชียนราชทูต
 ไปที่โกโลเซียม^{๓๐} เป็นที่สำแดงให้เห็นว่า เขาเรือนแม่น้ำและ
 ถนนทั่วทั้งเมืองลอนดอนนั้นเป็นอย่างไร เมื่อพวกราชทูตไปถึงแล้ว
 เจ้าของท้องถิ่นเชิญให้เขานั่งในที่แห่งหนึ่ง นั้นได้ประมาณ ๑๖ คน
 แล้วพนักงานกล่อขนไปสูงประมาณ ๑๐ วา ครั้นถึงชนบึง
 ให้ออกเดินดูตามเลียบรอบโดยกลม แลเห็นเป็นภูมิฐานเมือง
 ลอนดอนกว้างใหญ่สุดสายตา มถนนแลตึกบ้านร้านตลาดลำแม่น้ำ
 เรือขล่อง ในเวลากลางคืนจุดโคมสว่างไปทั้งทางบกทางเรือ ฝ่าย
 อากาศเบื้องบนก็ดวงจันทร์ระยิบระยับสว่างกระจ่างแจ้งเหมือนจริง ถ้า
 ไม่มีคนบอกคนที่ดูก็จะสำคัญว่าจริง ด้วยแลดูเหมือนฟ้าแลดินที่
 ได้เห็นอยู่กับจักษุของตัว ไม่มีสำคัญสิ่งใดจะให้รู้ว่าเป็นของทำ
 ด้วยฝีมือแลบุญญามนุษย์ ครั้นดูทั่วแล้วก็เขาในที่พร้อมกันใช้จักร
 กลับคนลงมาดังเก่า

มิสเตอร์เฟลด์จึงพาไปดูหนึ่ง หนึ่งนั้นวิเศษนัก ทำเป็นบ้าน
 เมืองข้างอินเคยดูบ้านเรือนบ่อม ดูผู้คนถนนแม่น้ำภูเขาต้นไม้ใหญ่
 โตเหมือนจริง เมื่อเปลี่ยนตัวหนึ่งก็ไม่ทันเห็นว่าเปลี่ยนกันอย่างไร
 ดูเป็นน้ำอัศจรรย์นัก ราชทูตอยู่จน ๔ ทุ่มเศษ หนึ่งเลิกก็พากัน
 กลับมา

๓๐ วันหนึ่งในหนังสือพิมพ์อังกฤษว่า คอนเข้าไปห้างแมงป่องบราเทอร์ ช่างทำ
 เครื่องแก้ว

ครั้นรุ่ง (วันเสาร์ เดือน ๑๒ แรม ๑๓ ค่ำ) เช้า ๓ โมง
 มิสเตอร์เฟาล์พาวกราชทูตไปดิวังแก้ว ช็อกฤษเตลแปลส ไป
 จากโฮเตลด้วยรถเทียมม้า ทาง ๒ ชั่วโมงเศษ ที่นั่นทำเป็นเรือนแก้ว
 ๔ ชั้น ฝาแลหลังคาล้วนแล้วไปด้วยแก้ว แต่เสากับเครื่องบนทำ
 ด้วยเหล็ก สูง ๖๖ ฟุต คือ ๑๐ วา กับ ๑๓ นิ้ว กว้าง ๔๕๖ ฟุต
 คือ ๓ เส้น ๑๔ วา สอดกับ ๘ นิ้ว กว้าง ๑๘๔๘ ฟุต คือ ๑๕
 เส้น กับ ๗ ศอก ๑๐ นิ้ว ข้างในทำเป็นสวนปลูกต้นไม้ต่างๆ แล้ว
 ทำเป็นรูปคนรูปสัตว์ไว้เป็นอันมาก แลมีเครื่องกลไฟต่างๆ ไว้ดูเป็น
 ตัวอย่าง ราชทูตเที่ยวดูอยู่จนเวลาเย็น มิสเตอร์เฟาล์พจึงให้จัดแจง
 อาหารเลี้ยงดูสำเร็จแล้วกลับมา

วันอังคาร เดือนอ้ายขึ้นค่ำ ๑ มิสเตอร์เฟาล์พกราชทูตไปที่
 โปลิติกนิค ที่นั้นมีรูปคนและปิ่นช้อลเบ็คกับลูกเธอ ทั้งชาย
 ทั้งหญิง ๕ องค์ มีรูปคนชาติอื่นๆหลายชาติ มีคนดำนำอด เเดิน
 ในน้ำ หายใจในน้ำก็ได้ แต่ความข้อนทานผู้ฟังคงสงสัยว่าเป็น
 ความเท็จหาจริงไม่ ต่อเมื่อใดข้าพเจ้าผู้จดหมายเรื่องราวนี้ได้
 อธิบายให้ท่านแล้วจึงจะเห็นจริง ครั้นจะกล่าวไว้ในหนังสือ
 ยศยานัก ราชทูตดูของประหลาดทั่วแล้วกลับมาโฮเตล

คำอธิบายศัพท์

มิสเตอร์เฟาล์	นายเฟาล์ เป็นเจ้าหน้าที่รับรองของอังกฤษ
พระราชสาส์น	หนังสือของพระเจ้าแผ่นดิน
ทูลานทูต	ทูตผู้ใหญ่ผู้น้อย
เครื่องราชบรรณาการ	ของทพระเจ้าแผ่นดินประเทศหนึ่งส่งไปถวายพระ- เจ้าแผ่นดินอีกประเทศหนึ่งเป็นทางไมตรี
ราชทูต	คือ พระยามนตรีสุริยวงศ์ เป็นทูตคนที่ ๑
อุปทูต	คือ เจ้าหมื่นสรรเพชญ์ภักดี เป็นทูตคนที่ ๒
สักหลาด	ผ้าทากวียวนสีดำ
ตราพระจอมเกล้า	ตราประจำพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระ- พระจอมเกล้า
ธงช้างเผือก	ธงชาติไทยสมัยก่อนพินแดง มีช้างขาวอยู่ตรงกลาง
ตรทูต	คือ จมื่นมณเฑียรพทกษ เป็นทูตคนที่ ๓
หม่อมวิราโชทัย	ชายเดิมคือ หม่อมราชวงศ์กระต่ายอิศรางกูร ผู้ แต่งหนังสือโนราคลื่นนอน ท้ายมาเลื่อนยศเป็น หม่อมราชโชทัย
โฮเต็ล	โรงแรม ที่พัก
เลอร์ดแนชลัน	ชื่อขุนนางอังกฤษคนหนึ่งที่มาตำแหน่งเป็นเลอร์ด คำว่า เลอร์ดในปัจจุบันเขียนว่า ลอร์ด
จอมราชามาตย์	ชื่อตำแหน่งขุนนางฝ่ายมหาดเล็ก

นายพิจารณ^๑สรพรกิจ ช้อ^๒ตำแหน่งขุนนางฝ่ายมหาดเล็ก

ผู้สำเร็จราชการข้างฝ่ายต่างประเทศ บั^๓จจุบันคือตำแหน่งรัฐมนตรี^๔
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ปราศรัย

พด

ห่อ

วัง^๕โดยเร็ว

ส่งเวียน

ท^๖สำหรับแสดง

เต^๗นเบนฝรั่งจำ^๘เท่า

เต^๙นระบำแบบฝรั่ง

สนกระบวณ

จบรายการ

จำ^{๑๐}เท่า

เต^{๑๑}นรำ

ขนาน

เค^{๑๒}ียงค

หกดะเมนบนนครษะ

เฮ^{๑๓}หวลงเท^{๑๔}วช^{๑๕}ษา

แสด

ไม^{๑๖}สำหรับค^{๑๗}มา

รศ^{๑๘}ม

แสด

ท^{๑๙}สำ^{๒๐}นัก

ท^{๒๑}ชาค^{๒๒}ย

ราชส^{๒๓}ห

ส^{๒๔}ท^{๒๕}วคล้ายเสื่อ แต่ไม่มีลาย หั^{๒๖}วโต ท^{๒๗}วผู้^{๒๘}มชนคอ

รุง^{๒๙}วัง บางที่เรีย^{๓๐}กว่า สิง^{๓๑}โต

นกตะกรุม

นกขนาดใหญ^{๓๒} คอ^{๓๓}ยาว ขา^{๓๔}ยาว หั^{๓๕}วไม่มีขน

นกกระเรียน

นกกินปลา^{๓๖}ตัวใหญ่ ร้อง^{๓๗}เสียงดัง คอ^{๓๘}สี^{๓๙}แดง

ขา^{๔๐}ยาว

วานร

ค้าง

บ้าง

ขณะ

ลิง

สัตว์พวกลิง ชนสัตว์ ทางยาว

สัตว์คล้ายกระรอก มีหางเป็นพีกคล้ายนกหัสติหาง

สัตว์คล้ายลิง ไม่มีหาง แขนยาว

กิจกรรม

การอ่าน ร ฤ

มาอ่านเสียง ร ฤ ในคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

ราชทูต	ทรา	แวก	พลั
ราชสำนัก	ทริทูต	ลูก	กลั
ราชบรรณาการ	หม่อมราชโซทัย	เปลี่ยน	หลัง
ลอนดอน	กลาริชโฮเทิล	ฝรั่งำเท้า	เปลำ
คอบริ	กลาแวนดอน	หลังมา	ผ้าแพร
วรณ	จมนราชามาตย์	กระบวน	คนคลก
สถลภาค	ปราศรัย	มารำเท้า	ควา
คลุม	ละคร	กระโดด	เลินลอย

การอ่าน ว ฤ

มาหัดอ่านคำที่มี ว ฤ กัน

ขวา

ควม

ชวนขวา

ควาย

ขวาง

กว่า

ขวัญ

มาจำคำ อ น้า ย กัน

คำทมี อ น้า ย มีสคำ คอ

อขา

อข

อขา

อขา

มาตอบคำถามกัน

- (๑) คนที่มารับคณะทตชออะไร
- (๒) โขเตลทคณะทตชออะไร
- (๓) โขเตลทชออย่างไร
- (๔) คณะททวกราชทูตไปเล่นเรออะไร
- (๕) ผู้หญิงทชมาเล่นละครนทำอย่างไรบ้าง
- (๖) ผู้ชายทชมานทำอย่างไรบ้าง
- (๗) ผู้หญิงอกคนหนึ่งแสดงอย่างไร
- (๘) ผู้ชายสองคนแสดงอย่างไร
- (๙) ผู้ชายทชมาหลังเปล่าแสดงอย่างไร
- (๑๐) มีสเทอริกุกข่านาญทางไหน
- (๑๑) มีสเทอริกุกแสดงอย่างไรบ้าง
- (๑๒) ชายตลกคนหนึ่งแสดงอย่างไรบ้าง
- (๑๓) ชายตลกพทกกับมีสเทอริกุกว่าอย่างไร

- (๑๔) เรืองทมิฬอุญฺญูร ปงามแต่งเป็นเทวดาฝรั่งเหาะไต่บนมทเมืองไหน
- (๑๕) พวกทกทูละครอยู่จนถึงเวลาเท่าใดจึงกลับ
- (๑๖) ทสวันสัศวมสัศวอะไรบ้าง
- (๑๗) ใครแต่งหนังสือนิราศลอนดอน
- (๑๘) คณะทูตไทยไปลอนดอนในรัชกาลไหน
- (๑๙) ใครเป็นพระเจ้าแผ่นดินประเทศอังกฤษในสมัยนั้น

๕
บทนาเรื่อง

เนื้อเรื่องตำนานมาให้นักเรียนได้อ่านต่อไป เลือกรักคมาเฉพาะบาง
ตอนที่เหมาะสมกับนักเรียนในชั้นนี้ มีข้อคำถามตามหัวข้อ คือ

๑๒๔
เชษฐภคินีพระคณ
๒๒

ประวัติความเป็นมาของประเทศไทย

เชิดชมเล่นตน

ความยศธรรมทอ มนุษย์และสัตว์ทั่วไป

๕
การทำงานนนประเสริฐ

วิชาเคียงชีพมโหฬายประเภท

การทำงานการขุดนั้นประเสริฐ เป็นกิจเลิศคุณวิชาจะหาไหน

นรังกุโรวาท

คำกลอน

ชั้นที่ ๕

(อายุระหว่าง ๑๑ ขวบ ถึง ๑๒ ขวบ)

ภาค ๒ กิริยา

(ข้อ ๓ รังใจตน)

หัดรังกมล ตนเอง เกรงความชั่ว
รู้สึกกลัว โทษ อย่ากำกั้น
ต่อหน้าคน อายคน อย่าทนต์ัน
ลับหลังคน เถอะจนชั้น แมลงวันอาย
อายผีสาธ เทวดา รักษาสิริ
เป็นคติ โบราณสอน ค่อนดีหลาย
ต่อหน้าลับ ลับหลัง อย่าหวังร้าย
พลับก็พลับ อย่ากลับกลาย เป็นตะโก ฯ

ภาคที่ ๓ ความรักชาติ

(ข้อ ๑ เชิดชูผู้มีพระคุณ)

รักพ่อแม่ แลญาติ ชาติตระกูล
หวังเพิ่มพูน ปถัมภก ยกยโส

โรงเรียนตัว กลับนินทา ไครพาโล
 ค้อโฮ เชิดชู ครูอาจารย์
 เจ้านายตัว ถวายตัว อ๋ยามัวเมิน
 มุ่งสรรเสริญ เกียรติคุณ ฟังบุญท่าน
 จงหวังดี ทวยง ยศสงคราม
 ชื่นเพื่อนบ้าน เพื่อนเรียน เพียรผูกใจ
 บัณฑิตยชาติ ทุกๆชาติ ฉลาดเฉลียว
 ชมปะเตรี้ยว ตีหมั้ แนะนำให้
 มนุษย์ประพฤติ ยึดถูก ปลูกน้ำใจ
 ไทยรักไทย ร่วมชาติ ฉันทามิตร ฯ

(ข้อ ๒ ประารณาดิต่อแดนเกิด)

เราเกิดมา หน้าที่ อาริสมาน
 ใจเพื่อนบ้าน เพื่อนนิคม สนมสนิท
 บ้านแลแขวง ตำแหน่งตน ทุกคนคิด
 ช่วยให้ได้เงิน เจริญผิต กว่าเคยมา
 คอยหวังดี ถ้าแม้นมี โอกาสไหน
 ควรจะให้ แขวงนั้น สุขहरรษา
 ทำไมไหว ให้ถวิล จินตนา
 จะช่วยเหลือ เกอกว่า จะหมดแรง ฯ

(ข้อ ๓ เชิดชมแดนตน)

บางคนมัก ปรีกปรีา ทิ่มตำตี
 อย่าดำริ เยี่ยงอุบาทว์ ขยาดแขวง
 สักมีคุณ อุดหนุน คุณล้ำแดง
 ต่อเขตแขวง สรรเสริญ เจริญชัย
 ถิ่นของตน เกิดผล ตนก็รับ
 มีส่วนกับ เพื่อนแขวง แหนงไม้ไผ่
 จงปรารภนา รักษาประโยชน์ โภชน์ผลใน
 แขวงของตน ตนจะได้ ประโยชน์ทวี ฯ

ภาคที่ ๔ ความยุติธรรม

(ข้อ ๑ ต่อมมนุษย์แลสัตว์ทั่วไป)

เป็นมนุษย์ ยุติธรรม แลสำคัญ
 ใจจงมั่น ยุติธรรม ประจำที่
 ต่อหญิงชาย เด็กผู้ใหญ่ ไพรผู้ดี
 แต่เศรษฐี กระทั่งคน จนจันทาล
 อयरียา ศาสนา นานาชาติ
 มั่นมั่งมิด จนสัตว์ เจริญงาน
 ทั้งที่เขื่อง ที่เถื่อน เพื่อนสันทาน
 ให้สงสาร สมานใจ ทั่วไกรวัล ฯ

ภาคที่ ๗ งาน

(ข้อ ๑ การทำงานนั้นประเสริฐ)

การทำงาน ภาระธุระ นั้นประเสริฐ
เป็นกิจเลิศ คุณวิชา จะหาไหน
สำหรับมนุษย์ บุรุษสตรี ศรีชาติไทย
จะจงใจ เรียนรำ มาทำงาน ฯ

(ข้อ ๒ วิชาเลียงชีพมีหลายประเภท)

ลักษณะวิชา หาเลียง ชั่วตนนี้
มีต่างกัน ต่างๆ อย่างวิถดลาร
คนตระกูล พุนณลาด รับราชการ
เป็นทหาร พ่อเรือน เพื่อนแผ่นดิน
ช่วยพิทักษ์ นครา ประชาราษฎร
ทรงอำนาจ พินาศศัตรู ไม่ดูหมิ่น
ทั้งภายนอก ภายใน ไร้ไพริน
ตั้งท่ามา หากิน ตามถิ่นควร
กันพิพาท ตั้งพระราช อัยการ
ตั้งโรงศาล พินิจถัย และไต่สวน
ให้อยู่เย็น เป็นสุข ปลุกใจชวน

ชนชมสงวน ชั่วทรัพย์ ประคับประคอง
 รมรับผิด รับชอบ รอบคอบทั่ว
 เสมอหัว ชาติชนก คอยปกป้อง
 สันกษัตริย์ รัฐบาล สมานครอง
 ไฟฟ้าต้อง แดกกัน เกิดอันเป็น
 คนสันโดษ โขยคนิยม เป็นสรวณะ
 หวังประสะ บริสุทธ ให้ผู้เผ่น
 ทรงศุภศาสตร โอวาทเลอกล ให้เยือกเย็น
 สอนให้เว้น ขว้าง แสงดี
 บางก็เป็น พาณิช คัดค้าขาย
 เหมือนอย่างนาย หนาสนอง ให้ต้องที่
 บางเป็นช่าง สร้างสรรพ อัญมณ
 ของไม่มี ประโยชน์ให้ กลับใช้การ
 พวกปลุกเพาะ เสาะสงวน สวนไร่นา
 รับงานช่าง สร้างภักขา ผลาหาร
 พวกกุล มีแต่แรง ขันแข่งงาน
 ก็แบกหาม ตามกาล ให้เกิดคุณ
 พวกคนชั่ว มั่วสุ่ม ขลุ่มนครานเวลา
 กิมนเมา เสเพล เนรคุณ
 เหมือนบาช ดชั่ว ตัวทารุณ

ไม่เห็นบาป ทราบบุญ ได้ฉันใด
 ทุกคณะ ตุดะกิตย รับผิดชอบ
 ต่างประกอบ โทษคุณ หนุนสมัย
 แต่คณา สมาคม นิกรมไทย
 ตามน้อยมาก ภาดไหน ตามใครทำ ฯ

คำอธิบายศัพท์

รังกมล	รังไร หักห้ามใจ
โทษา	โทษ ความผิด ความชั่ว
กำกัณ	แสดงท่าอวดกัก
ทนต์ัน	คือเอาชนะ ไม่ยอมรับว่าตัวผิด
เถอะจนชั้น	แม่แต่
แมลงวันอาย	อายจนกระทั่งแมลงวัน
ผสาธ	ผ เรขชาคนว่าผสาธ
รักษาสรี	รักษามงคล รักษาความกึ่งาม
คติ	ทาง แบบแผน
ก่อนดีหลาย	ก่อนข้างคิมาก
พลับ	ผลไม้ชนิดหนึ่ง รสหวานอร่อย
ตะโก	ผลไม้คล้ายพลับ แต่รสฝาดกินไม่อร่อย
เพิ่มพูน	เพิ่มมากขึ้น
ปลัมภก	มาจาก อปลัมภก แปลว่า ผู้ช่วยเหลือ เกือกกล ในทันไชเป็นคำกริยา แปลว่า ช่วยเหลือเกือกกล
ยก	ชชน เชกช
ยโส	ยศ คุณงามความดี
นินทา	ว่าร้าย
พาโล	รังแก วรรณ

อโห (ปัจจุบันเขียน อักโห) มาก
 เมิน เพิกเฉย ไม่สนใจ
 ศฤงคาร ทรัพย์สินและบริวาร มีลูกเมีย เป็นต้น
 ผูกใจ ถนอมน้ำใจ
 บัณฑิตยชาติ นักปราชญ์ ผู้
 ประเทรยวติขัม เป็นคำอังกฤษ แปลว่า ความรักชาติ
 ปลุกน้ำใจ ขบรมจิตใจ
 นั้น เช่น เหมือน
 อาร เออเพอ
 สมานใจ ผูกน้ำใจ
 เพื่อนบ้าน คนบ้านใกล้เคียง
 เพื่อนนิคม นิคม แปลว่า หมู่บ้านใหญ่ ตำบล
 เพื่อนนิคม คือ เพื่อนในตำบลเดียวกัน
 แขวง ตำบล เขต แดน
 หารรษา รนรัง สบาย
 ถวิล คึก คึกคึก
 จินตนา คึก นัก
 เกอ ช่วย
 ปรักปรำ พดชาเทมให้คนอันเสีย
 ทิมคำ พกให้เจ็บใจ
 คำริ (คำ-หริ) คึก

เยยง

อย่าง

อุบาทว์

ชั่วร้าย

ขยาดแหยง

กลัวและเกลียด

เจริญชัย

มีความดีความจำเจริญแก่ตัว

แห่ง

ซึ่ง เกลียด เชื้อหน่าย

โภชน

อาหาร

ยุติธรรม

ความเที่ยงตรง

จันทาล

ชั่วช้า

ริษยา

ไม่ยอมให้เขาไถ่

เดรัจฉาน

สัตว์ คือ ไม่ใช่มนุษย์

เถื่อน

ทมาจากป่า ตก ยังไม่ไถ่

เพื่อนสันดาน

สันดานไม่ดี

ไถวัล

ทวไป

ภารุระ

งานที่ควรทำตามหน้าที่

เลิศ

ดียิ่ง

คุณวิชา (คุณ - ะ - วิชา) ความรู้ที่ให้ประโยชน์

ศรีชาติไทย

เป็นคนดีของชาติไทย

วิถดาร

อย่างละเอียด กว้างขวาง

พุนฉลาด

เต็มไปด้วยความฉลาด

พ่อเรือน	ในทันทีหมายถึง	พลเรือน
พิทักษ์	รักษา	
นักรา (นัก-กะ-รา)	นคร	ประเทศ
ทรงอำนาจ	มีอำนาจ	
พิฆาต	ฆ่า	
ไพริน	ศักร	
ถิ่น	ที่	
กันพิพาท	ป้องกันการทะเลาะวิวาท	
พระราชอัธการ (ราด-ชะ-อัย-ยะ-การ)	กฎหมาย	
โรงศาล	ศาลที่รับฟ้องคดีและตัดสินคดี	
พินิจฉัย	พิจารณา	
สงวน	รักษา	
เสมอหัวชาติชนกคอยปกบอง	คอยปกบองชาติไว้เหมือนชีวิต	หรือ
	พ่อแม่ของตน	
สันกษัตริย์	ไม้มกษัตริย์	
ไพรีฟ้า	ประชาชน	
แตกกัน	วิวาทกัน ไม่ปรองคองกัน	
เกิดอันเป็น	เกิดเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้น	
คนสันโดษ	คนที่พอใจในความเป็นอยู่ของตน	
โหยดนิยม	เอาความว่า พอใจอย่างยิ่ง	

สมณะ	พระ
ประสะ	ชำระให้สะอาด
ให้ผู้คน	ให้สูงในทางความดีความบริสุทธิ์
ทรงศุภศาสตร์ (สฺบ-พะ-สาด)	มีความรู้ทั้งในทางธรรม
โอวาท	คำสอน
ชั่วแว้ว	หลีกเลี่ยงชั่ว คือบาป
แสงดี	หาความดี คือบญ
พาณิช	พ่อค้า
นายหน้า	ผู้รับเป็นคนกลางติดต่อค้าขายโดยมีเงินเป็นค่าจ้าง เรียกว่า ค่านายหน้า
สนอง	ตอบแทน
ให้ต้อง	ให้ถูกต้อง
สร้างสรรพ์	สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง
อัญมณี (อัน-ยะ-มะ-ณี)	ของมีค่าอื่น ๆ เช่นเพชรพลอย อัญมณี แปลว่า อื่น ๆ
ภักษา	อาหาร
ผลาหาร (พะ-ลา-หาน)	ผลอันกินเป็นอาหารได้ คือ ผลไม้
กุล	คนรับจ้าง กรรมกร
กาล	เวลา
มั่วสุม	รวมกัน

ขลุ้ม

เชือกถักเป็นเครื่องสวมหัวมาสำหรับล่ามหรือขึง
ความในต้นว่าขลุ้มคร้านเซลา เอาความว่า มา
รวมกันเป็นกลุ่ม เพราะความเกียจคร้านข้าง
เพราะความโง่ข้าง

เสเพล

ประพาศเหลวไหล ไม่เอาการเอางาน

เนรคุณ

ไม่มกัณ

บาย

เครื่องหมาย ทหมาย

ตัวทารุณ

ตัวความชั่วร้าย

ตุลทิทัย (ตุน-ละ-กิด) ทำเท่ากัน หมายความว่า ทุกคนมีความสำคัญ
ในการทำงานรับผิดชอบเท่ากัน

คณา

คณะ

สมาคม

คณะบุคคลที่รวมกันทำอะไรอย่างเดียวกัน

นิกรม

คือ นิกร แปลว่า หมู่ พวก

กิจกรรม

มาอ่านกลอนกัน

- (๑) อ่านคนละเรื่อง
- (๒) อ่านคนละวรรค ใครจะอ่าน ร ๓ ถูกมากกว่ากัน
- (๓) อ่านคนละคำกลอน

มาตอบคำถามกัน

- (๑) ข้อที่เรียกว่ารงไก่น ท่านสอนให้ทำอย่างไรบ้าง
- (๒) ที่ท่านเปรียบพลับกับกระโถนนั้นนักเรียนเข้าใจอย่างไร
- (๓) ข้อเชิดชมผู้มีพระคุณนั้นท่านหมายถึงใคร และอะไรบ้างที่มีพระคุณ
- (๔) ข้อปรารภอนาคตแก่คนเกิด ท่านสอนให้เราหวังดีต่อใครบ้าง
- (๕) ข้อเชิดชมแดนต้นท่านสอนให้เราทำอย่างไรบ้าง
- (๖) ข้อความยุติธรรมต่อมนุษย์และสัตว์ทั่วไปท่านสอนให้ทำอย่างไรบ้าง ท่านห้ามไม่ให้ทำอย่างไรบ้าง
- (๗) ข้อการทำงานนั้นประเสริฐ ท่านสอนให้คนทำอะไรก่อนทำงาน
- (๘) ข้อวิชาเลี้ยงชีพมีหลายประเภทนั้น มีอาชีพอะไรบ้าง

มาเรียนศัพท์กัน

จงใส่คำแปลให้ถูก

คติ แปลว่า.....

ศฤงคาร แปลว่า.....

ประเทรยวคิซึม ,,

หรรษา ,,

ฉวิด ,,

อภาทว ,,

จณศาล ,,

เกรจิฉาน ,,

ศรีชาติไทย ,,

พิทกษ ,,

พิฆาต ,,

ชาติชนก ,,

คนสันโทษ ,,

สมณะ ,,

อญมณ ,,

มาหัดเขียนตามคำบอกกัน

(๑) เขียนชื่อเชิดชัฒมพระคุณ

(๒) เขียนเฉพาะคำที่มี ร ถ

รงกมล	อาร	เซลา
เกรง	ปรักปรำ	เสเพล
กลัว	เวียนรำ	ทูลภัย
ลัทธิ	ไพริน	
รักษาสี	ประคัมประคอง	
โบราณ	ครอง	
กลั้กลาย	ขลม	
ปลุกน้ำใจ	คราน	

มาอภิปรายปัญหา

- (๑) ไต^๕ชนเราจะมี^๕อาชีพอะไร^๕จึง^๕จะ^๕ดี
- (๒) การ^๕ที่^๕ท่าน^๕สอน^๕ให้^๕เรา^๕ส่ง^๕สาร^๕ส^๕ท^๕ว^๕น^๕นี้^๕ทำให้^๕เรา^๕เป็น^๕คน^๕ค^๕ว^๕ย
- (๓) การ^๕ร^๕ง^๕ใจ^๕คน^๕ไ^๕ด้^๕ทำให้^๕เรา^๕ไม่^๕ทำ^๕ความ^๕ช^๕ว

หุ่นจีน

บทเล่นหุ่นจีนเรื่อง ชวรงค์ พระนิพนธ์ กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ

ตอนกิมจิตตุดตเมืองลูอันจิ๋วแตก เล็กเต็งเข็ดคอตาย

กิมจิตตุด

(ออกเราบอกชอรองชอสองสามคำ เราเรียกคัมมิช ๗ รัช ช้อ
ออกมาคำนัย นังเกอเราว่องชอสองสามคำ กิมจิตตุด เราว่า)
คัมมิช เราจะไปตเมืองเบียนเหลียงซ่งเป็นเมืองหลวงในแผ่นดิน

ของ แต่เมืองลูนจิวยู่ต้นทางจะต้องตี่เสียก่อน (เงาะ) เมืองลูนจิวยุไครมารักษา มีฝีมือและความคิดเป็นอย่างไ่ ท่านรู้
ฤาไม

คัมภีร์

(เงาะ) เมืองลูนจิวยุเล็กเต่งเป็นเจ้าเมือง ใจคอสตัยซอ
มันคง (เงาะ) ทงมีฝีมือกเข้มแข็ง มบญญาเกลียวฉลาด ชาว
เมืองเรียกว่า ขงเบ้งน้อย

กิมจิตรุด

(เงาะ) เล็กเต่งเขาเป็นคณต์เราอยากจะพบพูดจาฟังคูล้อยคำ
(เงาะ) ท่านไปจัดทหารให้พร้อมเถิด เราจะไปรบกับเล็กเต่ง
(เงาะ)

(คัมภีร์ ฮั คำนับเข้าโรง กิมจิตรุดเข้าโรง สุ่มพลออกกอง
ฤทธิทะคนเข้าโรง กิมจิตรุดออกกองฤทธิเข้าโรง สุ่มพล กิมจิตรุดออก
เก็นทัพเข้าโรง เล็กเต่งออกเงาะออกซอองเงาอิ เงาะสองสามคำ)

มาใช้

(ออกมาคำนับเงาะออกว่า) กิมจิตรุดบุตรเจ้าเมืองไตกิมกัก
ยกทหารฮวนมาชวรบอยู่หน้าเมืองแล เจ้าชะ

เล็กเต่ง

(เงาะ) เอ็งไปบอกให้เขาจัดทหารไว้ให้พร้อม เราจะยก
ออกไปรบกับพวกฮวน (เงาะ)

(มาไชรย ช้อ คำนยเข้าโรง เล็กเต้งเขียนหนังสือร้องขอตามสาคำ
 เรรจาเรียกมาไช้ ๆ รัย ช้อ ออกมาคำนย เล็กเต้งเรรจาว่า) มาไช้
 เอ็งเอาหนังสือบอกของเราไปให้ย่นลิตง เตยชอกแม้ คนละฉบับ
 (เรรจา) แล้วเอาไปส่งในเมืองหลวงฉบับ ๑ รัยไปเป็นการเร็ว
 (เรรจา)

(มาไชรย ช้อ เล็กเต้งส่งหนังสือให้ มาไชรยเข้าโรง เล็กเต้ง
 เข้าโรง)

(สุมพลออกกลองฤทธิ์ทุกคนเข้าโรง เล็กเต้งออกกลองฤทธิ์เข้าโรง
 สุมพล เล็กเต้งออกเค็นทัพเข้าโรง)

(กิมจิตตุต เล็กเต้งยกออกมา สุมพลประอาวอุกกันแล้วถอยเข้าโรง
 (กิมจิตตุต เล็กเต้งประอาวอุกกัน หยทุกเรรจาคนละคำ)

กิมจิตตุต

(เรรจาถามว่า) ท่านนฤชาชอว่าเล็กเต้ง

เล็กเต้ง

(เรรจาว่า) ข้าพเจ้านแลชอว่าเล็กเต้งเจียดโตไซ ผู้รักษา
 เมืองลูนจิ้ว (เรรจา) ก็ตัวท่านชอไร อยู่เมืองไหน ล่วงลัดตัด
 แดนมาด้วยเหตุอันใด

กิมจิตตุต

(เรรจาว่า) เราชอกิมจิตตุตเขียงเพ็งอ่องเล่าหน้าไตง่วนโซ้ย
 แม่ทัพ (เรรจา) จะมาตีเมืองเปียนเหลียง กำจัดขุนนางกังฉิน

ระงับทุกข์ของราษฎร (เงรจา) ตัวท่านก็มีบุญญาวิฤทธิจักผิดชอบจน
บนอบเสียโดยดี เราจะให้ความสุขสืบไป

เล็กเต็ง

(เงรจาว่า) แผ่นดินฮวนกับแผ่นดินของคนละเขตแดน ต่าง
ชาติต่างวิสัย (เงรจา) ถึงตัวข้าก็มีไข้การของท่าน ๆ จะมาว่านวาย
อะไรกับเขา (เงรจา) ยังจะมาเกลี้ยกล่อมเราให้ช่วยการปากเหม็น
ขุ่น ท่านอยากจะรบก็มารบกันดีกว่า (เงรจาคนละคำ ก็มึงดุด
เล็กเต็งรบกันสองพัก เล็กเต็งหนีเข้าโรง ก็มึงดุดไล่เข้าโรง)

(ตงกำแพงเมือง เล็กเต็งออกพาทหารหนีเข้าเมือง ปิดประตูขึ้น
รักษาหน้าท่งเซ่งเท็น ก็มึงดุดยกทหารออกล้อมเมือง รบกันกับคนบน
กำแพงแล้วถอยเข้าโรง)

(ยกกำแพงลงเสีย ก็มึงดุดออกนั่งเกาธเงรจาสองสามคำ เรียก
คัมมิช ๆ รบ ชี้ ออกมาค้ำบนงเงาธ)

ก็มึงดุด

(เงรจาว่า) คัมมิช เล็กเต็งหนีเข้าไปในเมือง รักษาเมือง
มันอยู่ไม่ออกมารบ (เงรจา) เราล้อมไว้ก็หลายวัน เเสบียงอาหาร
เราก็เบาบางลง (เงรจา) ท่านจะคิดอย่างไร จึงจะตีเมืองให้แตกได้

คัมมิช

(เงรจาว่า) เล็กเต็งไม่ออกรบท่านจงให้ทหารไปทำทาย เอา
บันไดพาดกำแพงเมือง ให้ทหารปีนปล้นจนสามารถ เล็กเต็งก็จะ
เสียทีเป็นมั่นคง

กิมจิตตุต

(ก็ให้หวัระเราว่า) คับมิช ท่านคิดได้แล้ว เร่งไปจัดแจง
ให้พร้อมในบัดเดียนเถิด (เรเรา)

(คับมิชรับ ช้อ คำนับเข้าโรง กิมจิตตุตเข้าโรง สุ่มพล กิมจิตตุต
ชอกยกพลเข้าโรง ยกกำแพงเมืองขึ้นทง ทหารชนรักษานาที่เชิงเทิน)

กิมจิตตุต

(ยกทหารออก เรเรา ทหารรับ ช้อ เรเราว่า) ให้อพวกเมือง
ล่อนจวน เช้งบอกให้นายเช้งออกมารบกัน

ทหารบนหน้าที่

(เรเราตอบว่า) นายเรท่านไม่ออกไปแล้ว ให้อพวกชวน
(เรเรา) เช้งบอกนายเช้งเถิด ว่ากล่าวก็ให้นายเช้งตักเข้ามา

กิมจิตตุต

(โกรธเรเราว่า) พวกเราเร่งเอาบันไดพาดกำแพงเมืองขึ้นไป
จับฆ่าเสียให้สิ้นทั้งเมือง

ทหาร

(รับ ช้อ เอาบันไดพาดกำแพงขึ้นขึ้นไป ทหารบนหน้าที่กเอาอาวุธ
ขึ้นบันไดออกเสีย รยพุ่งแทงฟันกันเป็นลำมารด ทหารชวนหักขึ้นไปไม่ได้
กิมจิตตุตก็พาทหารถอยเข้าโรง ยกกำแพงลงเสีย)

ฮั่นสิดง

(ออกเรเราบอกชอนงเกาฮี่ มาให้อออกมาคำนับเรเราบอกว่า) เล็ก
เต่งให้ข้าพเจ้าถ่อหนังสือมาบอกให้ท่านทราบ (เรเรา) บัดนี้

กิมจินตคุตบุตรเจ้าเมืองฮวนคุมทหารมาตีเมืองลูอันจิ๋ว (เรร่า) เล็ก-
เต็งนายข้าพเจ้าเห็นว่าทหารมากนัก จะลามมาถึงเมืองท่านและ
เมืองหลวงเป็นมั่นคง ขอท่านอย่าอนใจ

(ฮันสีตง เรร่าคำหนึ่ง มาใช้ วย ช้อ ส่งหนังสือให้แล้วเข้าโรง)

(ฮันสีตง ร้องขออ่านหนังสือสามลี้คำ เขียนหนังสือตอบ เรร่า
เรยยกเตยเตกซิม เตยเตกซิม วย ช้อ ออกมาคำนับ)

ฮันสีตง

(เรร่าสั่งว่า) เตยเตกซิม เอ็งถือหนังสือเราไปให้เล็กเต็ง
กำชับว่าข้าศึกยกมามากนัก (เรร่า) อย่าให้เล็กเต็งออกสู้รบนอก
เมืองจะเสียที ให้แต่รักษาเมืองมั่นไว้เถิด (เรร่าพลางส่งหนังสือให้)

(เตยเตกซิมรับหนังสือ วย ช้อ เข้าโรง ฮันสีตงเข้าโรง)

(ทหารกองตระเวนออกเที่ยวตระเวน ๒ คนเข้าโรง เตยเตกซิม
กองตระเวนออกมาเจอกัน เตยเตกซิมตกใจหนี กองตระเวนไล่จับตัวไค
พาเข้าโรง)

คิมมิง

(ออกนั่งเก้าอี้ เรร่าส่งสามคำ ทหารกองตระเวนพาตัวเตย-
เตกซิมออกมาคำนับ เรร่าว่า) ข้าพเจ้าเที่ยวตระเวนจับได้ชาวบ้าน
คนหนึ่งเดินผ่านกองทัพมา (เรร่า) ดูหน้าตามันลอกแลก ข้าพเจ้า
เห็นแปลกจึงเอาตัวมาให้ท่านแล เจ้าจะ

คิมมิง

(เรร่าว่า) เอ็งเป็นราษฎรมาเป็นทหารมาตลอดแนมกองทัพเร

(เรรจา) เร่งให้การไปตามจริง ถ้าไม่รับเราจับพิรุณได้สักสิ่งจะมีโทษ

เตี้ยเต็กชิม

(เรรจาว่า) ข้าพเจ้าไม่ได้เป็น ทหารมา สอดแนม ห้ามได้

(เรรจา) 'ข้าพเจ้าเป็นไพร่มาเที่ยวค้าขาย พวกกองทัพท่านจับมาได้ แล้วแต่จะโปรดเถิด เจ้าจะ

คัมมิช

(เรรจาว่า) อ้ายนี้ปากแข็ง พวกเราช่วยกันคนใดในเสื้อในผ้าจะมีหนังสือหนึ่งหาบังคอกกระมัง (เรรจา ทหารรับ ฮือ ช่วยกัน ถูมือเตี้ยเต็กชิมไว้คนละข้าง คนใดหนังสือในกลีบเสื้อก็โกรธ เอาหนังสือฟาดศีรษะลง เรรจาว่า) ไอนี้โลกหกโทษถึงตาย มึงชื่อไร ใครเป็นนายใช้สอยมา ว่าไปตามจริงก็จะปล่อยไป

เตี้ยเต็กชิม

(ตกใจเรรจาว่า) ข้าพเจ้าขอเตี้ยเต็กชิม อันสติงเจ้าเมืองเลียงถึงทวนเป็นนายใช้มา (เรรจา) ภรรยาชื่อนางเลียงฮองเง็ก บุตรคนใหญ่ชื่อ อันเซียงเต็ก บุตรคนเล็กชื่อ อันเอียนติด (เรรจา) แต่โทษข้าพเจ้าที่ผิดขอรับประธานเสียเถิดเจ้าจะ

คัมมิช

(เรรจาว่า) เอ็งมันโกงนักยังเชื่อไม่ได้ พวกเราเอาไปจำไว้ให้มันคง (เรรจา)

(ทหารรับ ฮือ พาตัวเตี้ยเต็กชิมเข้าโรง คัมมิชเข้าโรง)

(กิมย้งพูด ออกนึ่งเกาซี เหวาสองสามคำ)

คัมมิช

(ออกมาคำนับ นึ่งเกาซีเหวาว่า) ทหารพวกเรารับได้คนถือหนังสือพวกของมาคนหนึ่ง (เหวา) เป็นหนังสืออันสั่งห้ามไม่ให้เล็กเต็งออกรบกับเราที่นอกเมือง ให้รักษาเมืองมั่นไว้ (เหวา) ข้าพเจ้าจะแปลงหนังสือเสียใหม่ให้เป็นอันสั่งถือ รับสั่งเจ้าเมืองหลวงให้เล็กเต็งออกมาตั้งรบกันกับเราที่นอกเมือง (เหวา) เราได้ทัพเล็กเต็งแตกแล้ว เมืองลั่วอันจิวก็คงแตกด้วย (เหวา) แต่ไม่มีใครที่จะอาจถือหนังสือไปพูดจา ข้าพเจ้าจะต้องลาท่านแปลงตัวไป

กิมย้งพูด

(เหวาว่า) ท่านไปเองแล้วเราก็กว้างใจ แต่จะไปไม่ได้ ดอกกระมัง ด้วยชื่อเสียงท่านโด่งดังสำคัญนัก ไปปะคนที่รู้จักจะเสียที่

คัมมิช

(เหวาว่า) ท่านอย่าวิตกเลยไม่เป็นไร ถึงจะรู้จักก็รู้จักแต่ชื่อ ไม่รู้จักตัว กลัวทำไม

(กิมย้งพูด เหวา คัมมิช รัชชี่ คำนับเข้าโรง กิมย้งพูดเข้าโรง คัมมิชแปลงตัวเป็นคนถือหนังสือออก หยิบจดหมายออกขอเข้าโรง คงกำแพงบ่เมือง)

คัมมิชแปลง

(ออกเจรจาเรียกว่า) ใครอยู่ในเมืองเปิดประตูรับเราคนถือหนังสือ

ทหารในเมือง

(เจรจาทักว่า) ใคร (แล้วเขียนหน้าซองบนกำแพง) ถามว่า มาแต่ไหน ธุระอะไร

คัมมิชแปลง

(เจรจาว่า) เรามาแต่เมืองเลียงลึงก้วน อันสัตต นายเราให้เราถือหนังสือมาให้นายท่าน

(ทหารบนเชิงเทิน ลงมาเจรจาออกเล็กน้อย)

(เล็กน้อยเจรจาสั่งทหาร รับข้อ ขึ้นบนกำแพงหย่อนเชิงใหญ่ลงมา)

(คัมมิชแปลง ลงนั่งในเชิง ทหารบนกำแพงชักเชิงขึ้นไป)

เล็กน้อย

(ขึ้นมาเจรจาถามว่า) เจ้าชื่อไร ใครใช้ให้ถือหนังสือมา

คัมมิชแปลง

(เจรจาว่า) ข้าพเจ้าชื่อเตี้ยเต็กชิมเป็นคนใช้ของอันสัตต เจ้าเมืองเลียงลึงก้วน

เล็กน้อย

(เจรจาว่า) เอ๊ะจะเป็นว่าอันสัตต ฤๅข้าศึกปลอมมานำสงสัย จำจะไล่เลียงไปอีกก่อน อันสัตตทำความชอบสิ่งไรจึงได้เป็นเจ้าเมือง ภรรยาอันสัตตชื่ออะไร เป็นที่อะไร มีบุตรกี่คน

คัมมิชี่แป๋ลง (ลงนั่งในเชิง ทหารบนกำแพงชักแข่งขันไป)

คัมมิชเปลง

(เรจว่า) ฮันสิตง นายข้าพเจ้าได้ปราบโจรผู้ร้ายเป็นความ
ชอบ ภรรยาชื่อนางเลียงสองเง็ก ได้เป็นโจวกุนโตวัดกนายทหาร
ใหญ่ มบุตร ๒ คน

เล็กเต็ง

(เรจว่า) เจ้าที่ถูกตองแล้ว ส่งหนังสือมาให้เรา (เรจว่า)

(คัมมิชเปลง รับข้อ ส่งหนังสือให้)

(เล็กเต็ง รับมาร้องขออ่านหนังสือสองสามคำ ชะโงกหน้าออกมา
ทุกคนในเชิง)

คัมมิชเปลง

(เรจถามว่า) ท่านพิศดูข้าพเจ้าท่านจำข้าพเจ้าไม่ได้ฤ

เล็กเต็ง

(เรจว่า) พวกเราชกเข่งชน เอาตัวคนถือหนังสือเข้ามา
ในเมือง (เรจว่า ทหารรับ ข้อ เล็กเต็งลงจากกำแพง ทหารชกเข่ง
เอาตัวลงจากกำแพง ยกกำแพงลงเสีย)

(เล็กเต็ง ออกมานั่งเก้าอี้ ทหารพาตัวคนถือหนังสือออกมาคานย)

เล็กเต็ง

(เรจว่า) เราพิเคราะห์หนังสือนี้ไม่ใช่ของฮันสิตง เป็น
หนังสือของพวกสวน คิดอุบายมาลวงเราจริง-ฤไม่ (เรจว่า)
เอ็งนเป็นไพร่ฤเป็นขุนนางสามารถมา ถ้าเป็นไพร่ก็จะฆ่าเสีย
เดยวัน ถาเป็นผูดยกจะปล่อยกลับไป

คัมภีร์แปลง

(ตกใจ เเรจว่า) ข้าพเจ้าช็อคคัมภีร์ เป็นที่ปรึกษาภิรมจิตตุด
บุตรเจ้าเมืองโตกิมกัก ขอรับประทานโทษ ท่านโปรดสักครั้งเถิด
เจ้าชะ

เล็กเต็ง

(เเรจว่า) เอ็ง^{ผู้}เขาเล่าลือว่ามีบุญญานัก ครั้นจะมาเสียก็
จะว่าเรากลับ (เเรจเรียก บุช^{บุช} รัย^{รัย} ฮ้อ ออกมาคำนับ)

เล็กเต็ง

(เเรจสั่งว่า) บุชเอาตัวคัมภีร์ไปตัดจุมูกเสียปล่อยไปให้มัน
คิดอุบายมาใหม่ (เเรจ บุช^{บุช} รัย^{รัย} ฮ้อ พา^{พา}คัมภีร์เข้าโรง)

(เล็กเต็ง เเรจเรียกคนใช้^{คนใช้} รัย^{รัย} ฮ้อ ออกมาคำนับ)

เล็กเต็ง

(เเรจสั่งว่า) คนใช้เอ็งเอาउनลงขึงไต้^{ไต้}น้ำในคลองที่ไหล
เข้ามาในเมือง ถ้าข้าศึกดำน้ำเข้ามาติดउन (เเรจ) เอ็งช่วย
กันจับฆ่าเสียโยนศพออกไปให้พวกมันเห็น (เเรจ คนใช้^{คนใช้} รัย^{รัย} ฮ้อ
คำนับเข้าโรง เล็กเต็งเข้าโรง)

(คัมภีร์ฮ้อ^{ฮ้อ} เเรจ^{เเรจ}รับจุมูกเข้าโรง)

(สุ่มพล กิมจิตตุดออกยกพลเข้าโรง ตั้ง^{ตั้ง}กำแพงเมือง)

(ทหารฮ้อ เอาउनลงขึงริมกำแพงเมืองแล้วเข้าโรง)

กิมจิตตุต

(ยกพลออกหยุกเจรจาตั้งว่า) พวกเราจงดำน้ำเข้าไปตามคลอง
หลอด ลอดกำแพงชั้นไปเปิดประตูรับเรา (เจรจา ทหารรับ ยั๊ แล้ว
ดำน้ำลอดกำแพงเข้าไป ทหารในกำแพงจับตัวไ้เข้าเสียโยนศพออกมา)

(กิมจิตตุตเห็นกัซกัใจ เข้ามกับทหารบนกำแพงแล้วลอบเข้าโรง
เขาทหารบนกำแพงลงเสีย)

(กิมจิตตุต นำหน้าทหารออกมาหยุกเจรจาสองสามคำ คัมีซกักับ
ทหารที่ไปช่วย รับ ยั๊ แล้วกิมจิตตุตดำน้ำลอดกำแพงเข้าไปเปิดประตู
เมืองออกไป คัมีซกักับทหารก็กรกันตามเข้าไปเข้าโรง ยกกำแพงลงเสีย)

(ทหารในเมืองสองคนออกมาสู่พลางหันพลาง ทหารชวนออกมารบ
พลางไล่พลาง ฆ่าทหารในเมืองตายแล้วเข้าโรง ราษฎร ผู้ชายบ้างผู้หญิง
บ้าง ๖ คน ตกใจออกวิ่งหนีไปวนมาเข้าโรง)

(กิมจิตตุต ยกทหารออกเดินเข้าโรง)

(เล็กเต้ง นางเจี๊ส ออกมานั่งเก้าอี้เจรจาสองสามคำ คนใช้ออก
มาคำนับเจรจาก่อนว่า) กิมจิตตุตคุมทหารหักเข้ามาได้ถึงกลางเมือง
แล้ว (บอกแล้วเข้าโรง)

(เล็กเต้งกับนางเจี๊สก็ตกใจ เจรจากันใจคนละคำ)

เล็กเต้ง

(เจรจาว่า) กิมจิตตุต หักเข้ามาได้แล้ว เข้ากับเรากำลังตายใน
วันนี้ (เจรจา) สงสารแต่บุตรเรายังเล็กนักจะมาพลอยตายเสียด้วย

(นางเจี๊ยะเรจว่า) การก็จวนตัวแล้ว ท่านจะหนีๆ-จะสู้ก็แรง
คิดเถิด อย่าเป็นห่วงถึงข้าพเจ้าเลย (ว่าแล้วนางเจี๊ยะเข้าโรงอุ
บถมาสั่งให้เล็กเต็งเรจว่า) ท่านรับเอาบุตรไว้ด้วย

(เล็กเต็ง กรี๊ดเฮา นางเจี๊ยะเข้าโรง เล็กเต็งอุบถเข้าโรง)

(นางเจี๊ยะฉีกกระหม่อมออกมาเหลียวหน้าเหลียวหลัง แล้วเอากะ
เชือกคอกตายลง)

(เล็กเต็งอุบถออกมาเห็นภรรยาตายก็ตกใจ เจรจาต้องสามคำ
ร้องซอครวญสามคำ เจรจาเรียกหญิงแม่นมของบุตร)

(หญิงแม่นมของบุตร ออกมาคำนับ)

เล็กเต็ง

(เรจว่า) เจ้าช่วยพาบุตรของเราหนีไปเลี้ยงไว้ด้วยเถิด

(เรจว่า) ไปภายหลังจะได้สืบสกุลแน่เราไว้ (เรจว่า ส่งบุตรให้หญิง
แม่นม เรจว่า หญิงแม่นมรับเด็กเข้าโรง)

(กิมจิกตัก ออกหลังอุบถเข้าโรง)

เล็กเต็ง

(ฉีกกระหม่อมออกมาเหลียวหน้าเหลียวหลัง ตกใจหยดตักเข้าลงคำนับ)

๓ ที่ เรจว่า) ตัวเราเป็นข้าพระเจ้าหม่นไปเสียกับพวกฮวน

(เรจว่า) หากพรที่จะให้มันฆ่าเราไม่ เราฆ่าตัวเสียดีกว่า

(ว่าแล้วเล็กเต็งคอกตาย)

กิมจินต

(ออกมาเห็นภัสสร เรเราว่า) ท่านนี้เป็นคนกตัญญูต่อเจ้านาย
เราเสียดยสงสารนัก มายืนตายวัดกด้วยอะไรฤฯ สพท่านกับ
ภรรยานั้นเราจะฝังให้ นอนลงเถิดอย่ายืนอยู่เลย (เรเรา)

ทหาร

(พาหญิงแม่นมออกมาคำนับ เรเราว่า) ผู้หญิงคนนพาเด็กบุตร
เล็กตั้งหนีไป ข้าพเจ้าจับได้พามาให้ท่าน (บอกแล้วคำนับเข้าโรง)

กิมจินต

(เรเราถามว่า) เด็กคนนี้เป็นบุตรเล็กตั้งฤฯ

แม่นม

(เรเราว่า) เด็กนี้เป็นบุตรเล็กตั้ง ๆ สงสารว่าจะพลอยตาย
เสียด้วย ให้ข้าพเจ้าเลี้ยงไว้สืบแซ่สกุล

กิมจินต

(เรเราว่า) เล็กตั้งท่านเป็นห้วงบุตรฤฯ อย่าเป็นห้วงเลย
เราไม่ทำอันตรายกับบุตรของท่านดอก (เรเรา) ตัวท่านเป็นคนดี
เราจะเลี้ยงบุตรท่านให้ดี จะได้สืบสกุล ท่านจงนอนลงเถิด (เรเรา
เอาศพลงนอนลง)

กัมมิช

(ออกมาคำนับ เรเราว่า) ข้าพเจ้าทราบาทหารจับบุตรเล็กตั้ง
มาให้ท่าน ขอให้ข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจะฆ่ามันเสีย (เรเรา)
แก่แคนท์เล็กตั้งมันตัดจมูกข้าพเจ้า

กิมจินตตุต

(เรรวา) คัมมิช้อย่าน้อยใจเลย เขากับเราต่างคนอาสา
เจ้านาย เราจับเขาได้เราก็ทำเขาๆ จับเราได้เขาก็ทำเราเหมือนกัน

(เรรวา) ท่านจะอาฆาตของเวรกับทารกแต่ยังไม่รู้ประสีประสา
หาควรไม่ เราขอเสียเถิด (เรรวา) สพลีกเต็งกับภรรยาฉัน ท่าน
จัดแจงฝังเสียตามบรรดาศกดเจ้าเมืองหน้าศึกด้วยเถิด (เรรวา)

คัมมิช

(วัย ฮั้ เรรวาเรียกทหารหามศพเล็กเต็งกับภรรยาเข้าโรง คัมมิช
เข้าโรง)

กิมจินตตุต

(เรรวา) หญิงแม่นมส่งเด็กให้กิมจินตตุตเข้าโรง

ฯ เป้าแตร สันชุด ฯ

คำอธิบายศัพท์

กิมจิดตุค

ช้อยทรวเจ้าเมืองไทกิมกัก ช้อยเต็มว่า กิมจิดตุค

คัมมช

ช้อยทรวคนสนิทของกิมจิดตุค

เจรจา

พค

ร้องขอ

ร้องเพลง

เมืองเบยนเหลียง

เมืองหลวงสมัยแผ่นดินชอง

เมืองลือนจิ่ว

เมืองต้นทางที่จะไปเมืองหลวง

เล็กเต็ง

ช้อยเจ้าเมืองลือนจิ่ว ช้อยเต็มว่า เล็กเต็งเจียตโคไซ

ชงเบ้งน้อย

คือเล็กเต็ง เพราะฉลากเหมือนชงเบ้งในเรื่อง

สามก๊ก คนจึงเรียกว่า ชงเบ้งน้อย

สมพล

ทหารชั้นผู้น้อย

มาไซ

คนขี้มารบไซ คนเร็วสำหรับส่งข่าว

ฮวน

คำที่จีนใช้เรียกคนต่างชาติ ตามตัว ฮวน ใน

ภาษาจีน แปลว่า คนบ้า

เจ้าชะ

เจ้าคะ ครับ

ฮันสิดง

ช้อยเจ้าเมืองเลียงลึงกวน

เตยชอกแม

ช้อยเจ้าเมืองฮกคนหนึ่ง

ลัวงัดัดัดแดน

ข้ามเขตเข้ามา

ขุนนางกังฉิน

ขุนนางทุจริต

ต่างวิสัย

ปากเหม็นขื่น

เชิงเทิน

เสียบยงอาหารเราก็กเบาบางลง

ให้ทหารบินปล้นจึงสามารถ

เป็นมันคง

ทหารบนหน้าท

ตหักเขามา

ทหารกองตระเวน

สอดแนม

พิรุช

ไพร่

ปากแข็ง

เอาไปจำ

แปลงหนังสือ

วางใจ

เยียมหน้า

ไล่เลี้ยง

โรงขุนโควัดัก

ฤา

ต่างเขต ต่างอุปนิสัย

เอาความว่า พดไม่ไค้ความ พดไม่เขาร้อง พด
ไม่น่าฟัง

กนทพณชนสำหรับกนหรือตอสุชาติก

เสียบยงเราก็กน้อยลง

ให้ทหารบินปล้นเมืองอย่างจริงจัง

อย่างแน่นอน

ทหารบนกำแพงททำหน้าทของกน

โจมตีด้วยกำลัง

ทหารกองตรวจ

สืบความลับ

อาการผิดปรกติ

พลเมืองอิทธิมา พลเรือน

ไม่รับ ไม่ยอมบอกความจริง

เอาไปจำ

ปลอมหนังสือ

ไว้ใจ

ไล่หน้า

ซักถาม

ตำแหน่งทหาร

หรือ

อุบาย

เล่ห์กล

อวน

เครื่องจับสัตว์นา

คลองลอด

คลองของทชกเป็นช่องทะลุลอดไปอย่างค

การก่จวนตัวแล้ว

เรื่องรบกวนเหลือเกิน

พระเจ้าหมนน

จนยกย่องเรียกพระเจ้าแผ่นดินว่า พระเจ้าหมนน
 หมายถึงว่าขอใหม่อายุหมนน ไทยเราขอใหม่
 อายุพนน เรียกกว่าพระพินน

กตัญญู

รักคน

อาสา

รับใช้ โดยความสมัครใจ

อาฆาต

คิดแก้แค้น

จองเวร

ท้าวคอย

หารก

เคียดชัง

ไม่รู้ประสาประสา

ไม่รู้ภาษา ไม่รู้ความ

บรรดาสด

ชอตาแห่งยศ

เจ้าเมืองหน้าศึก

เจ้าเมืองชายแดนฝ่ายศัตรู

สนชด

จับชด จับเวง

กิจกรรม

๑. มาอ่านกัน

- (๑) ครูอ่านให้เด็กฟังก่อน ชี้แจงว่าคำในวงเล็บไม่ต้องอ่าน เพราะไม่ใช่คำพูดของตัวหุ่น
- (๒) มาอ่านคำพูดของตัวหุ่นกันคนละตัว
- (๓) มาอ่านและทำท่าประกอบขยับคำกัน

๒. มาหาคำอธิบายกัน

- (๑) นักเรียนหาคำอธิบายท้ายบท
- (๒) มาหาคำยากแล้วถามครูกัน

๓. มาตอบคำถามครูกัน

- (๑) ใครเป็นพระเอก
- (๒) พระเอกเป็นบุตรใคร
- (๓) พระเอกเป็นชาติอะไร
- (๔) เมืองหลวงของจีนในแผ่นดินของซื่อโต
- (๕) พระเอกยกทัพไปตีเมืองไหน
- (๖) ใครเป็นเจ้าเมืองนั้น
- (๗) ซงเบ๊งนั้ยหมายถึงใคร
- (๘) ซวน คืออะไร
- (๙) ซวนในภาษาจีนแปลว่าอะไร

- (๑๐) ทำไม้ค้ำมีขี้ผึ้งติดกับครก
- (๑๑) ก้มงคตคตเมื่องนอนหัวแตกไปอย่างไร
- (๑๒) ทำไม้เมยเล็กเต่งจงฆ่าตัวตาย
- (๑๓) ทำไม้เล็กเต่งจงเซือกคตตาย
- (๑๔) ทำไม้ก้มงคตคตจงไม่ให้ค้ำมีขี้ฆ่าลูกเล็กเต่ง
- (๑๕) ลูกเล็กเต่งไปอยู่กับใครทอนขบ

๔. มาทำตัวหนัก

ในชั่วโมงการผมนิเทศให้นักเรียนทำตัวหุ่นตามเรื่องทศานน
ใช้ควรเป็นของที่ทำได้ง่าย

๕. มาสองเขตหุ่นกัน

เมื่อทำหนังสือเสร็จแล้ว ควรให้นักเรียนร่วมกันเช็คหุ่นตามเรื่องทเรียน
น ฝึกหัดให้เหมาะกัยเรื่อง

๒. มาเล่นละครกัน

โศครุแดงยบทใหม่เป็นรองงว ๑๒๖

๓) กิจกรรมทางภาษา

คำตอบไปนอนต่างกันอย่างไร

ก. เล็ก ^๕เต่ง กับ ^๕เตก ^๕เตง ล้อก ^๕แลก — ลอก ^๕แลก
 แ่ง กับ แง เฮง กับ เฮง

ข. จงผันคำต่อไปนี้ตามเสียงวรรณยุกต์

ฮอ กิม กก ออง ฉิน

ค. จงเลือกคำที่เขียนถูกต้อง

บันได บรรได บันไค

ครวษะ ครวษะ สัษะ

กระเวร กระเวน กระเวณ

รัยประทาน รัยทาน

เล็ค เล็ก เล็ด

ง. ผักขานออกเสียง ร ล ในคำต่อไปนี้

ถ้าไม่รับเรา ๆ จมพิรุณไค

คันไคในกลีบเล็กลีไกรธ

ไม่เป็นไรจงพระรจกกรจกนตชอ

ใครรอยในเมองเบ็ดประศรัยเรา

ถ้าเป็นผดกจะปล่อยยกกลับไป

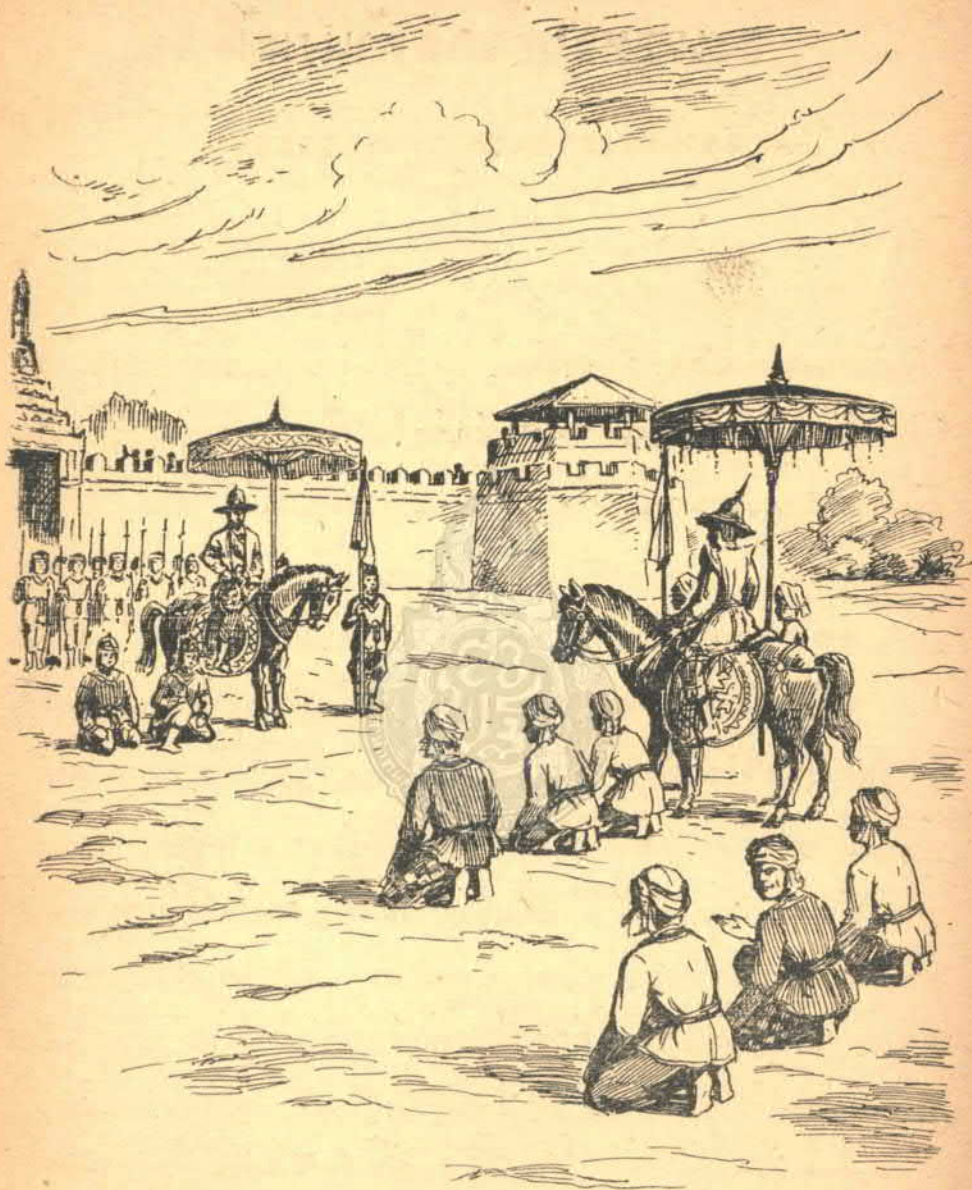
จะฆ่าเสยยกจะว่าเรากลัว

ไปตามคูลองหลอกลอกกำแพง

รยพลางไล่พลาง

ตองฤทธิเข้าโรง

ยังจะมาเกลี้ยกล่อมเราให้ช่วยการ

เจ้าพระยาจักรขมมากนสัปทน ยกพลทหารออกไปยืนมาไห้
อะแซหวุ่นกุดตัว

อะแซห่วนักขอดตุแม่ทัพ

คัดจากพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี

บทนำเรื่อง

ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ไทยกับพม่าไต่รบกันหลายครั้ง
สมเด็จพระเอกอภัยไทยกับสองพี่น้องทมิฬชื่อว่า เจ้าพระยาจักร (ทองด้วง
แม่ทัพ) กับเจ้าพระยาสุรสีห์ (บุญมาผ่อง) เรื่องที่เราจะอ่านกันต่อไป
เป็นสงครามคราวหนึ่งที่มีเมืองพิษณุโลก เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.

๒๓๑๘

ทัพใหญ่ยกมาถึงเมืองพิษณุโลกในเดือนอ้ายข้างขึ้น ให้ตั้ง
ค่ายรายล้อมอยู่ห่างเมืองทั้งสองฟาก เจ้าพระยาทั้งสองก็เกณฑ์
พลทหารขึ้นประจำรักษาหน้าท่งเชิงเทินปราการนอกเมือง บอingkัน
เมืองเป็นสามารด ให้ทำสะพานเชือกข้ามแม่น้ำสามแห่ง

ฝ่ายอะแซห่วนักแม่ทัพพม่าเข้ามากระษัตริย์ออกเลียบหน้าค่าย
มีพลทหารถือปืนนกสับ แห่หน้าสามพัน ทหารถือทวนตามหลัง
พันหนึ่ง เจ้าพระยาสุรสีห์ก็ยกพลทหารออกโจมตีทัพพม่า พม่าต่อรบ
รบกันถึงตะลุมบอน ทัพไทยด่านทานเหล็กกำลังถอยเข้าเมือง
รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง อะแซห่วนักก็ยกพลทหารเลียบค่ายออก
เหมือนวันก่อน เจ้าพระยาสุรสีห์เห็นอยู่แล้วให้พลทหาร
ออกโจมตีทัพพม่าถอยเข้าเมืองอีก เจ้าพระยาจักรจึงว่าเมื่อพลทหาร

ของเจ้าเป็นแต่ทัพหัวเมืองซึ่งจะต่อรบกับฝมอทัพเสนาบดีนั้นไม่ได้
พรุ่งนี้เขาจะยกออกเอง

ครั้นรุ่งขึ้นเป็นวันคำรบสามอะแซหวั่นก็ยกออกเลยบ้ายอก
เจ้าพระยาจักรีก็ยกพลทหารออกจากเมือง เข้าโจมตีทัพอะแซหวั่นก็
แตกถอยเขาคาย และอะแซหวั่นก็ยกออกเลยบ้ายอกดังนี้ทุกวัน
เจ้าพระยาจักรีก็ออกรบทุกวัน ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะ ถึง
เก้าวันสิบวัน อะแซหวั่นจึงให้ล่ำมร้องบอกว่าเพลาพรุ่งนี้เรา
อย่ารบกันเลย ให้เจ้าพระยาภักขิตรีศกแม่ทัพออกมาเราจะขอ
ศัตว

ครั้นรุ่งขึ้นเจ้าพระยาจักรีขมำกนสัปทน ยกพลทหารออกไป
ยืนมาให้อะแซหวั่นศัตว อะแซหวั่นจึงให้ล่ำมถามว่า อายุ
เท่าใด บอกไปว่าอายุได้สามสิบสาม จึงถามอายุอะแซหวั่นก็บาง
ล่ำมบอกว่าอายุได้เจ็ดสิบสองปี แล้วอะแซหวั่นพิจารณาตรูปลักษณะ
เจ้าพระยาจักรีแล้วสรรเสริญว่า รูปงามฝมอกเข้มแข็ง
สู้รบเราผู้เป็นผู้เผ่าได้ จึงอดสำหรับศัตวไว้ภายหลังหน้าจะใดเป็น
ภักขิตรีศกเป็นแท้ แล้วให้อาครื่องมาทองสำหรับหนึ่งกับสักหลาด
พบหนึ่ง ดินสอแก้วสองก้อนนามนดินสอหมอมมาให้เจ้าพระยาจักรี

คำอธิบายศัพท์

อะแซหฺว่นก

ชื่อแม่ทัพพม่าผู้มีอายุ

เมืองพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลก

เดือนอายุ

ชื่อเดือน ความฉิบหายอย่างโหดร้าย มี ๑๒ เดือน

คองน คือ เดือนอาบ เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่

เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนแปด

เดือนเก้า เดือนสิบ เดือนสิบเอ็ด เดือนสิบสอง

ข้างชน

หมายถึง เวลาพระจันทร์สว่าง เดือนหนึ่งแบ่ง

เป็น ๒ ข้าง คือ ข้างชน ข้างแรม ข้างแรม

หมายถึงเวลาเดือนมืด ข้างชนหมายถึง เวลา

เดือนหงาย

เจ้าพระยาทั้งสอง

คือ เจ้าพระยาจักรี กับ เจ้าพระยาสุรสีห์

เชิงเทียน

คันทพวนชั้นสำหรับกันหรือต่อสัชาศิก

ปราการ

กำแพงเครื่องล้อมกัน

ร่มระย้า

ร่มทึบพหอยทรมรอบวงกลม

ปั่นนกลับ

ปั่นสมัยโบราณ มั่นกคายหินเหล็กไฟ เมื่อขริ่ง

เหนียวไกโหนดกลบลงเป็นประกายไฟ ทำให้ปั่นล้น

ทวน

อาวุธคล้ายทอกมพิ

ตะลุมบอน

รบถึงตัว ประจัญบานกันด้วยอาวุธสั้น

ค่าย

ทัพยกกองทัพ

ทัพเสนาบดี

ทัพใหญ่ แม่ทัพเป็นทหารชั้นสูง

วันคำรบสาม

วันทสาม

เลียบค่าย

วนรอบค่าย เพื่อกาทางเขากำศักดิ์

ล้าม

ผู้รักษาคอน ในทณ คือ ผู้รักษาทไทย

เจ้าพระยาภษตรียศก

คือ เจ้าพระยาจกร

สัปทน

ร่มผาชนาคใหญ่มีคามยาว

ย่นมา

ขมาย่นไทค

สรรเสริญ

ชม

ฝมือ

ความสามารถ

เครื่องมา

คือ ขานเลียบงเหยน เป็นต้น

สัทหลาด

สัททวยชนสัตว์

นามนคณ

นามนศก

กิจกรรม

๑. การอ่าน

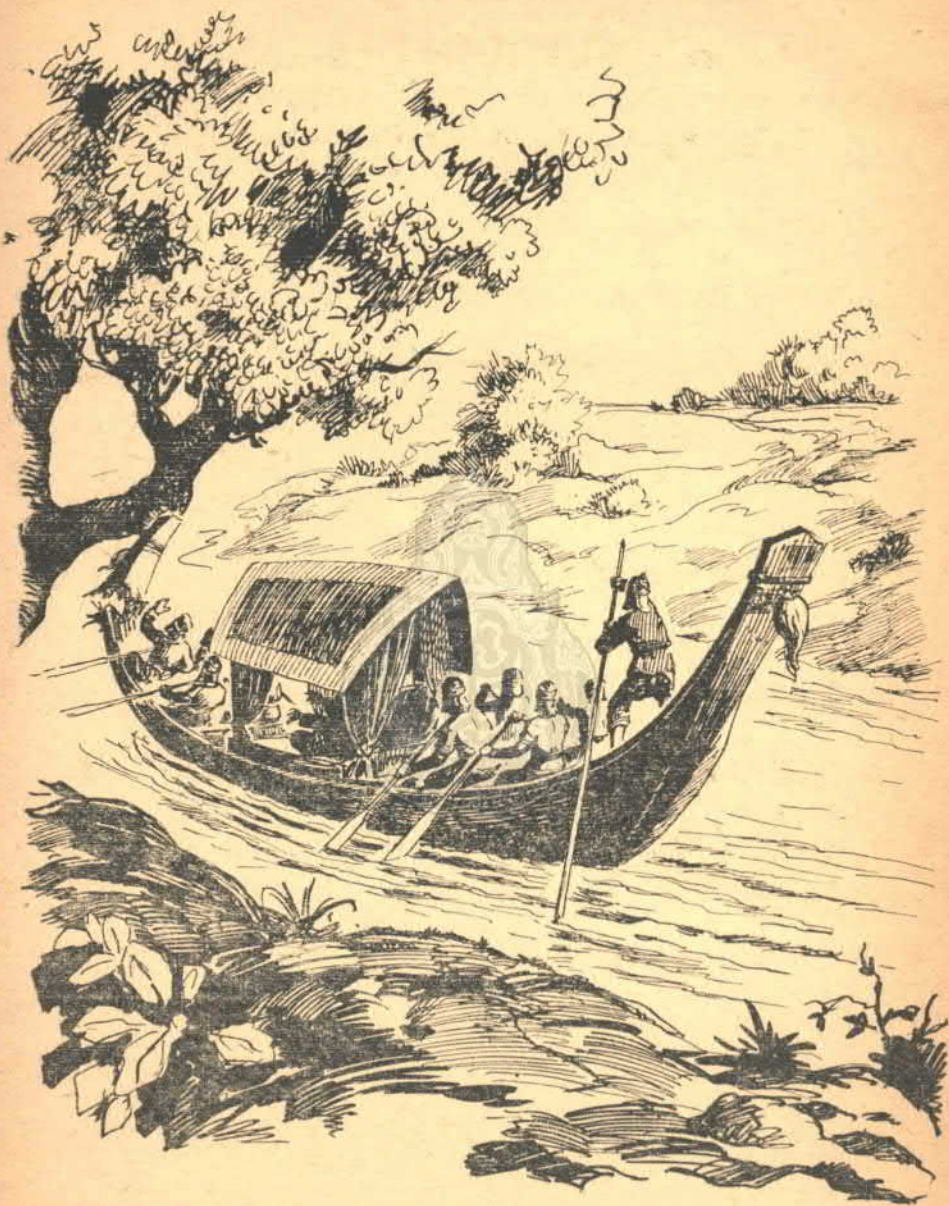
- (๑) ให้ครูเลือกนักเรียนอ่านคนละ ๑ ย่อหน้า จนจบเรื่อง
- (๒) ให้นักเรียนค้นศัพท์คนละคำไปเขียนที่กระดานดำ
- (๓) ให้นักเรียนอ่านในใจทุกคน ให้เวลาประมาณ ๑๕ นาที

๒. คำถามสอบความเข้าใจ

- (๑) พระเจ้ากรุงธนบุรีครองราชย์ต่อจากพระมหากษัตริย์องค์ไหน
- (๒) เมืองพิษณุโลกอยู่ทางทิศไหนของจังหวัดของนักเรียน
- (๓) สงครามล้อมเมืองพิษณุโลกเกิดขึ้นใน พ.ศ. ไท
- (๔) ฝ่ายพิษณุโลกให้สร้างสะพานเชือกขึ้นทำไม
- (๕) ใครเป็นแม่ทัพฝ่ายพม่า
- (๖) ใครเป็นแม่ทัพฝ่ายไทย
- (๗) ใครยกทัพเลียบค่ายของฝ่ายไทย
- (๘) การรบผลตกกันแพ้ผลตกกันชนะอยู่กี่วัน
- (๙) ใครขอศัตวเจ้าพระยาจักรี
- (๑๐) เจ้าพระยาจักรีให้ศัตวโดยทำอย่างไร
- (๑๑) อ๊ะแซห่วนักถามเจ้าพระยาจักรีว่าอย่างไร
- (๑๒) อ๊ะแซห่วนักแกกว่าเจ้าพระยาจักรีประมาณกี่

- (๑๓) อะแซหฺวุ่นกัซมเจ้าพระยาจักรีว่าอย่างไร
 (๑๔) อะแซหฺวุ่นกัซมเจ้าพระยาจักรีว่าอย่างไร
 (๑๕) อะแซหฺวุ่นกัซมเจ้าพระยาจักรีว่าอย่างไร

ศัรมะเรือพระที่นั่งโขนกระแทกถึงไม้อันใหญ่เข้าก็หักตกลงในน้ำ

พันทายนรสิงห์

คดีจากพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา

ลัทธิราช ๑๐๖๖ (พ.ศ. ๒๒๔๓) ปวอก จศก ขณะนั้น
สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน เสด็จด้วยเรือพระที่นั่งเอกชัย จะไป
ประพาสทรงเบ็ด ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี ครั้นเรือพระที่นั่งไปถึง
ตำบลโคกขาม และคลองที่นั้นคดเคี้ยวนัก และพันทายนรสิงห์
ซึ่งถอยเรือพระที่นั่ง คดแก่ไข่มพันทและศรัทธาเรือพระที่นั่งนั้น
ชนกระแทกไม้อันใหญ่เข้าหักตกลงในน้ำ พันทายนรสิงห์เห็น
ดังนั้นก็ตกใจ จึงโดดชนเสียจากเรือพระที่นั่ง และชนอยู่บนฝั่งแล้ว
ร้องกราบทูลพระกรุณาว่า ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าฯ
พระอาชญาเป็นล้นเกล้าฯ ของทรงพระกรุณาโปรดให้ทำศาล
ขนทนสูงประมาณเพียงตา แล้วจงตดเอาศรัทธาพระพุทธรเจ้ากบ
ศรัทธาเรือพระที่นั่งซึ่งหักตกลงไปในน้ำ ขนบวงสรวงไว้ด้วยกนทน
ตามพระราชกำหนดในบทพระอัยการเถิด จึงมีพระราชโองการ
ตรัสว่า อาศัยพันทายนรสิงห์ ซึ่งโทษเอ็งถึงตายนั้นก็ชอบอยู่แล้ว แต่
ทว่าบัดนี้ กุจะยกโทษเสีย ไม่เอาโทษเอ็งแล้ว เอ็งจงคืนมาลง
เรือไปด้วยกุเถิด ซึ่งศรัทธาเรือที่หักนั้นก็จะทำต่อเอาใหม่แล้ว
เอ็งอย่าวิตกเลย พันทายนรสิงห์จึงกราบทูลว่า ซึ่งทรงพระกรุณา
โปรดมิได้เอาโทษข้าพระพุทธเจ้านั้น พระเดช พระคุณ หาที่สุดมิได้

แต่ทว่าเสียชนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมายไป และ
 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมาละพระราชกำหนดสำหรับแผ่นดินเสีย
 ดั่งนี้ คมบังควรยั้งนัก นานไปภายหลังเห็นว่าคนทั้งปวงจะล่วง
 ครอบหัดเตียนดูหมิ่นได้ และพระเจ้าอยู่หัวอย่าทรงพระอาลัยแก่
 ขาพระพุทธเจ้า ผู้ถึงมรณโทยินเลย จงทรงพระอาลัยถึงพระราช
 ประเพณี อย่าให้เสียชนบธรรมเนียมไปนั้นดีกว่า อันพระราช
 กำหนดมาแต่โบราณนั้นว่า ถ้าและพ้นท้ายผู้ใดถือท้ายเรือพระที่นั่ง
 ให้ศรัทธาเรือพระที่นั่งนั้นหัก ท่านว่าผู้นั้นถึงมรณโทยให้ตัดศีรษะ
 เสีย และพระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระกรุณาโปรดให้ตัดศีรษะข้าพระ-
 พุทธเจ้าเสียตามโบราณราชกำหนดนั้นเถิด จึงมีพระราชดำรัสสั่ง
 ให้ฝ่ายทั้งปวง บันมุขดินเป็นรูปพันท้ายนรสิงห์ขึ้น แล้วก็ให้ตัด
 ศรัทธารูปดินนั้นเสีย แล้วดำรัสว่า อ้ายพันท้ายนรสิงห์ซึ่งโทษเอ็งถึง
 ตายแล้ว กุจะประหารชีวิตเองเสียพอเป็นเหตุแทนตัวเอ็ง แล้ว
 เอ็งอย่าตายเลย จงกลับมาลงเรือไปด้วยกันกับกูเถิด พันท้ายนรสิงห์
 เห็นดังนั้นก็มีความละอายยิ่งนัก ด้วยกลัวจะเสียพระราชกำหนด
 โดยชนบธรรมเนียมโบราณไป เกรงคนทั้งปวงจะครหาเตียนดูหมิ่น
 ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งตนได้ สู้เสียสละชีวิตของตัวมิได้อาลัย
 จังกราบทูลว่า ขอพระราชทานซึ่งทรงพระกรุณาโปรดข้าพระพุทธเจ้า
 ครองนี้ พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ แต่ทว่าซึ่งจะตัดศรัทธา
 รูปดินแทนตัวข้าพระพุทธเจ้าดังนี้ ดูทำเล่นไปคนทั้งหลายจะ

ลวงครหาตเคียนได้ ขอพระองค์จงทรงพระกรุณาโปรดดัดสัสมะ
ข้าพระพุทธเจ้าโดยฉันทจริงเถิด อย่าให้เสียชนบถธรรมเนียมใน
พระราชกำหนดไปเลย ข้าพระพุทธเจ้าจะขอกราบทูลฝากบุตร
ภรรยา แล้วก็กราบถวายบังคมลาตาย ไปโดยลักขณยาโทษ
อันกราบทูลไว้นั้น

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินได้ทรงฟังดังนั้น ก็ดำรัสสั่งวอนไป
เป็นหลายครั้ง พันท้ายนรสิงห์ก็ยอมอยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระมหากรุณาภาพแก่พันท้ายนรสิงห์เป็นอันมาก จนกลัน
นำพระเนตรนั้นไว้มิได้ จำเป็นจำทำตามพระราชกำหนด จึงดำรัส
สั่งนายเพชรฆาตให้ประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์เสีย แล้วให้ทำ
ศาลขึ้นสูงประมาณเพียงตา และให้เอาศีรษะพันท้ายนรสิงห์กับ
ศีรษะเรือพระที่นั่งซึ่งหกถนนจนพลกรรมไว้ด้วยกันบนศาลนั้น แล้ว
ให้ออกเรือพระที่นั่งไป ประพาส ทรงเบ็ด ณ ปากน้ำ เมืองสาครบุรี
แล้วเสด็จกลับยังพระมหานคร และศาลเทพารักษ์ที่ตำบลโคกขาม
นั้น ก็ปรากฏมาตราบนเท่าทุกวันนี้

คำอธิบายศัพท์

ปวอก

ปลิง

ฉก (ฉหรือฉอ) จุลศักราชเดิมเลข ๖ อยู่ท้าย (ฉ แปลว่า ๖)

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าเสือ กษัตริย์กรุงศรีอยุธยา

เรือพระที่นั่ง

เรือสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน

เอกชัย (เอก—กะ—ชัย) ชัยเรือ

ประพาส

ไปเที่ยว

ทรงเบ็ด

ตกปลา

สาครบุรี

สมุทรสาคร

เรือพระที่นั่งโขน

เรือสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน มีไม้ตอเสริมทวนเรือ

งอนขึ้นไป

พันท้าย

คนถือทวนเรือ-หลวง

กราบทูลพระกรุณา

บอก

ขอเดชะฝ่าละออง

คำกราบทูลพระเจ้าแผ่นดินก่อนจะพูดเรื่องใด ๆ

รูปพระบาทปกเกล้าฯ ของ ท่านเดิมว่า "ขอเดชะฝ่าละอองรูปพระบาท

ปกเกล้าปกกระหม่อม"

พระราชอาญาเป็นต้นเกล้าฯ คำขอขงขงในการพทกกับพระเจ้าแผ่นดิน

คือพระองค์มพระอำนาจเหนือหัว ขอดอย่าไคไซ

พระอำนาจนั้นแก่ผพคเศย

ศาล	ท ^๑ บวงสร ^๑ ว ^๑ ง ศาล ^๑ เพิง ^๑ กา ค ^๑ ช ศาล ^๑ ท ^๑ สูง ^๑ เส ^๑ มอ ^๑ ตา ม ^๑ ส ^๑ เส ^๑ า ^๑ ม ^๑ อ ^๑ ม ^๑ ห ^๑ ล ^๑ ง ^๑ กา
บวงสร ^๑ ว ^๑ ง	ท ^๑ า ^๑ พ ^๑ ริ ^๑ ช ^๑ อ ^๑ พ ^๑ ร ^๑ ร ^๑ ม ^๑ เ ^๑ น ^๑ เจ ^๑ า ^๑ ห ^๑ ร ^๑ ือ ^๑ ท ^๑ เว ^๑ กา
พระ ^๑ รา ^๑ ช ^๑ ก ^๑ ำ ^๑ ห ^๑ น ^๑ ด	ม ^๑ ท ^๑ บ ^๑ ญ ^๑ ญ ^๑ ิต ^๑ ท ^๑ พ ^๑ ร ^๑ เ ^๑ า ^๑ เ ^๑ น ^๑ ค ^๑ ิน ^๑ ว ^๑ าง ^๑ ไ ^๑ ว
บ ^๑ ท ^๑ พ ^๑ ร ^๑ อ ^๑ ัย ^๑ การ	ก ^๑ ฎ ^๑ ห ^๑ มา ^๑ ย
พระ ^๑ รา ^๑ ช ^๑ โ ^๑ อง ^๑ การ	ค ^๑ ำ ^๑ ส ^๑ ง ^๑ ของ ^๑ พ ^๑ ร ^๑ เ ^๑ า ^๑ เ ^๑ น ^๑ ค ^๑ ิน
ข ^๑ น ^๑ บ ^๑ ธ ^๑ ร ^๑ ร ^๑ ม ^๑ เ ^๑ น ^๑ ย ^๑ ม	ช ^๑ อ ^๑ ท ^๑ เ ^๑ ค ^๑ ย ^๑ ป ^๑ ฏิ ^๑ ย ^๑ ิต ^๑ ก ^๑ ัน ^๑ มา ^๑ เ ^๑ น ^๑ ป ^๑ ระ ^๑ จ ^๑ ำ
ละ	ม ^๑ ไ ^๑ ป ^๑ ฏิ ^๑ ย ^๑ ิต ^๑ ตาม ^๑ เ ^๑ น
ล ^๑ ว ^๑ ง	ข ^๑ ้ง ^๑ อ ^๑ า ^๑
คร ^๑ ห ^๑ า	ค ^๑ ิน ^๑ ท ^๑ า
ค ^๑ ุ ^๑ ห ^๑ ม ^๑ ัน	ก ^๑ ฎ ^๑ ณ
พ ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ อา ^๑ ล ^๑ ย	ค ^๑ ว ^๑ าม ^๑ ร ^๑ ัก ^๑ ค ^๑ ว ^๑ าม ^๑ เม ^๑ ต ^๑ กา
ถึง ^๑ ม ^๑ ร ^๑ ณ ^๑ โ ^๑ ษ	โ ^๑ ษ ^๑ ถึง ^๑ ต ^๑ าย
ฝ ^๑ ฝ ^๑ าย	พ ^๑ ล ^๑ ท ^๑ ห ^๑ าร ^๑ ท ^๑ พ ^๑ าย ^๑ เร ^๑ อ
ล ^๑ ัก ^๑ ข ^๑ ณ ^๑ ย ^๑ ถ ^๑ า ^๑ โ ^๑ ษ	ตาม ^๑ โ ^๑ ษ
ศาล ^๑ เท ^๑ พ ^๑ าร ^๑ ัก ^๑ ษ์	ศาล ^๑ เท ^๑ ว ^๑ กา

กิจกรรม

๑. มาอ่านกัน

- (๑) มาอ่านตามครู
- (๒) มาอ่านคนละท่อน
- (๓) มาอ่านในใจ

๒. มาหาคำอธิบายกัน

- (๑) ใครหาคำอธิบายคำใดคำไหนให้ออกไปเขียนที่กระดานดำ
- (๒) คำใดไม่รู้มาถามครูกัน

๓. มาตอบคำถามครูกัน

- (๑) บัวดอกคืออะไร
- (๒) พระเจ้าแผ่นดินในเรื่อนี้มีพระนามว่าอย่างไร
- (๓) พระเจ้าแผ่นดินเสด็จประพาสที่ไหน
- (๔) เหตุใดจึงเสด็จประพาสที่นั่น
- (๕) เมืองสาครบุรี เคยวนเรียกว่าจังหวัดอะไร
- (๖) เรือพระที่นั่งชื่ออะไร
- (๗) ททลายอะไรคือของคบเคี้ยวมาก
- (๘) ททลายดินเกิดเหตุร้ายแรงอย่างไรขึ้น
- (๙) พันท้ายนรสิงห์ทำอย่างไรเมื่อเกิดเหตุ
- (๑๐) ใครขอให้ทำศาลเพียงตาขึ้น

- (๑๑) เขาให้ทำศาลเพียงตาขึ้นทำไม
- (๑๒) พระเจ้าแผ่นดินทรงทำตามหรือไม่
- (๑๓) พันท้ายนรสิงห์อ้างว่าอย่างไรต่อไป
- (๑๔) พระราชกำหนดมีมาแต่โบราณว่าอย่างไรบ้าง
- (๑๕) พระเจ้าแผ่นดินตรัสให้ฝ่ายขึ้นรูปพันท้ายนรสิงห์ทำไม
- (๑๖) พันท้ายนรสิงห์กราบทูลว่าอย่างไร พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสสั่งให้ทศหิวพันท้ายนรสิงห์
- (๑๗) ก่อนตายพันท้ายนรสิงห์กราบทูลฝากอะไรไว้บ้าง
- (๑๘) พระเจ้าแผ่นดินทรงส่งสารพันท้ายนรสิงห์อย่างไร
- (๑๙) พระเจ้าแผ่นดินโปรดให้เอาครุฑพันท้ายนรสิงห์กับหัวเรือทหิก
นนไวที่ไหน
- (๒๐) ศาลเทพารักษ์มีอยู่ต่อมาในภายหลังหรือไม่

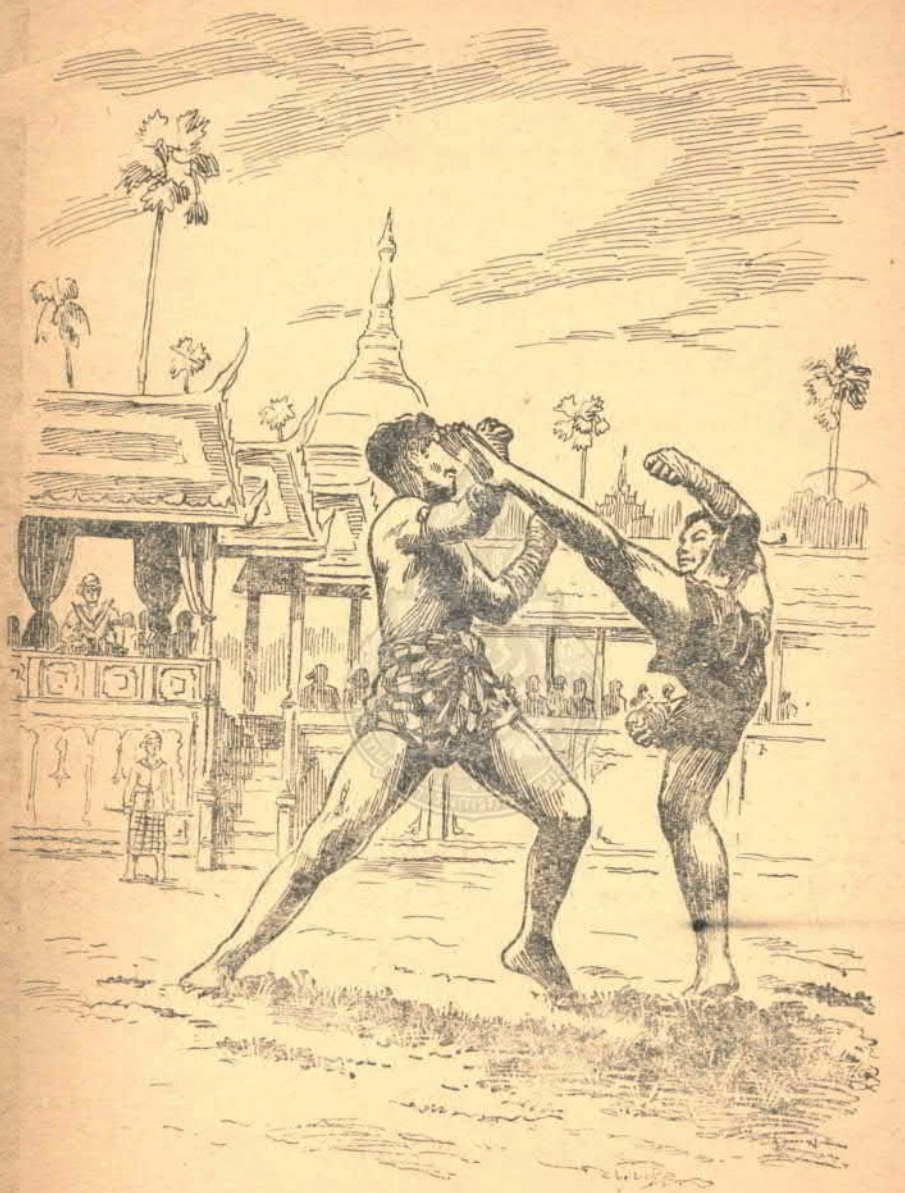
๔. มาอภิปรายปัญหากัน

- (๑) พระเจ้าแผ่นดินแต่โบราณทรงทำอะไรกันบ้างเมื่อทรงพักผ่อน
- (๒) การตกเข็ดคหรือไม้ค้ออย่างไร
- (๓) พันท้ายนรสิงห์ห่มคลุมงามความค้ออย่างไร
- (๔) การไปเที่ยวตามแม่น้ำลำคลองค้อและไม้ค้ออย่างไร
- (๕) มีเรือชนิดไหนบ้างที่คนใช้สำหรับไปเที่ยวทางน้ำ อย่างไร
ค้ออย่างไร

๕. การศึกษานอกสถานที่

ครครหาโอกาส นำนักเรียน ไปทัศนารตามสถานที่ที่เกี่ยวของกับ
 เรื่องนี้ ถ้าโรงเรียนของท่านอยู่ไกลเคียง เช่น ตำบลโคกขาม จังหวัด
 สมุทรสาคร พระตำหนักทองของพระพุทธรเจ้าเสือทวดใคร จังหวัด
 ธนบุรี ฯลฯ

นายขนมต้มชกพม่าไม่ทันถึงยกเก้าพิ์ ถึงแก่คนสู้คนสู้ไม่ได้

นายขนมต้มชกมวยกับพม่า

คัดจากพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี

ฝ่ายพระเจ้าอังวะยังอยู่ ณ เมืองย่างกุ้ง ทำการยกฉัตรยอด
พระมหาเจดีย์เกศธาตุสำเร็จแล้วให้มีการฉลอง จึงขุนนางพม่า
กราบทูลว่าคนมวยเมืองไทยมีฝีมือดั่งนก จิตรัสสั่งให้จัดหามา
ได้นายขนมต้มคนหนึ่ง เป็นมวยดีฝีมือแต่ครั้งกรุงเก่าเอาตัวมา
ถวายพระเจ้าอังวะ พระเจ้าอังวะจึงให้จัดพม่าคนมวยเข้ามาเปรียบ
กับนายขนมต้มได้กันแล้ว ก็ให้ชกกันหน้าพระที่นั่ง และนาย
ขนมต้มชกพม่าไม่ทันถึงยกก็แพ้ ถึงแก่คนสับคนสู้ไม่ได้ พระเจ้า
อังวะทอดพระเนตรยกพระหัตถ์ดับพระอุระ ตรัสสรรเสริญฝีมือ
นายขนมต้มว่า ไทยมีพญอยู่ที่ตัว แต่มือเปล่าไม่มีอาวุธเลย
ยังสู้ได้คนเดียวจนกระทั่งแก่คนสับคนละน เพราะเจ้านายไม่ดี
จึงเสียบานเมืองแก่ข้าศึก ถ้าเจ้านายดีแล้วไหนเลยจะเสีย
กรุงศรีอยุธยา แล้วพระราชทานรางวัลแก่นายขนมต้มโดยสมควร.

คำอธิบายศัพท์

พระเจ้าอู่วะ

ย่างกุ้ง

ทำการ

ฉัตร

พระมหาเจดีย์

เกศธาตุ

คนมวญ

นายขนมตม

กรังเก่า

หน้าพระที่นั่ง

ยก

ทอดพระเนตร

พระหัตถ์

พระอุระ

ตรีศ

สรรเสริญ

เจ้านาย

พระราชทาน

พระเจ้าแผ่นดินพม่า ซึ่งขณะนั้นครองกรุงอังวะ

เมืองหลวงของพม่า เรียกว่าย่างกุ้งก็ได้

มงานฉลอม

เครื่องขึงแคคอย่างร่ม แต่มเป็นขน ๆ ซ่อนกัน

ฉัตรบนยอดพระเจดีย์ทำด้วยโลหะ

พระเจดีย์ใหญ่

ผมของพระพุทธรูปเจ้า

นักมวญ

ชื่อนักมวญไทยสมัยกรุงธนบุรี

กรังหรือขี้ยา

หน้าหรือหน้าของพระเจ้าแผ่นดิน

ครึ่งกราว กำหนดเวลาชกมวยระยะหนึ่ง เรียกว่า

ยกหนึ่ง เช่น ๓ นาทีเป็น ๑ ยก

ทอด

พระ

มือ

หน้าอก

พศ

ให้

ชมเชย

ผู้เป็นใหญ่ ในทหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน

ให้

กิจกรรม

๑. การอ่าน

- (๑) อ่านฟังเสียง ครูให้นักเรียนสัก ๒ คน อ่านคัดต่อกัน
 (๒) อ่านในใจ ให้นักเรียนทุกคนอ่านในใจ

๒. ตอบคำถาม

- (๑) นายชนมคมอยู่ในรัชกาลไหน
 (๒) เขาไปทำงานอะไรที่เมืองย่างกุ้ง
 (๓) พระเจ้าแผ่นดินพม่าเวลานั้นเรียกกันว่าอย่างไร
 (๔) ใครเอาตัวนายชนมคมมาถวายพระเจ้าอังวะ
 (๕) นายชนมคมชกมวยที่ไหน
 (๖) นายชนมคมชกพม่าคนแรกแพ่เมื่อชกใดกี่ยก
 (๗) นายชนมคมชกพม่าแพ่กี่คน
 (๘) พระเจ้าอังวะตรัสสรรเสริญนายชนมคมว่าอย่างไร
 (๙) พระเจ้าอังวะตรัสว่าไทยเสียข่านเมืองแกงซาคักเพราะอะไร
 (๑๐) พระเจ้าอังวะพระราชทานอะไรแก่นายชนมคม

๓. กิจกรรมทางภาษา

- (๑) ให้นักเรียนบอกราชาศัพท์ต่อไปนี้ให้ถูก

ก
 ฎ
 มอ
 หนาก

พด
 ฎ
 ใ

(๒) คำต่อไปนี้เรียกอย่างไรได้บ้าง

คนมวญ

ทรงเกา

ย่างกง

(๓) เขียนไทยด้วยคำต่อไปนี้

พม่า อังวะ ฉัทร มหาเจดีย์ เกศฉาตุ ผลิตง ครัส
พระหัตถ์ พระอุระ สรรเสริญ พิมพ์ อาวุธ ขาศัก กรงศรีอยุธยา
รางวัล สมควร

(๔) ให้นักเรียนคนใดคนหนึ่ง เล่าเรื่องไปตการชกมวญ ตาม
ประสพการณ์ที่เขาเห็นมา

(๕) ให้นักเรียนเรียงความเรื่อง การชกมวญเป็นกีฬาสำคัญอย่าง
หนึ่งของไทยเรา

๔. กิจกรรมอย่างอื่น

(๑) พานักเรียนไปตการชกมวญในที่ใกล้เคียง

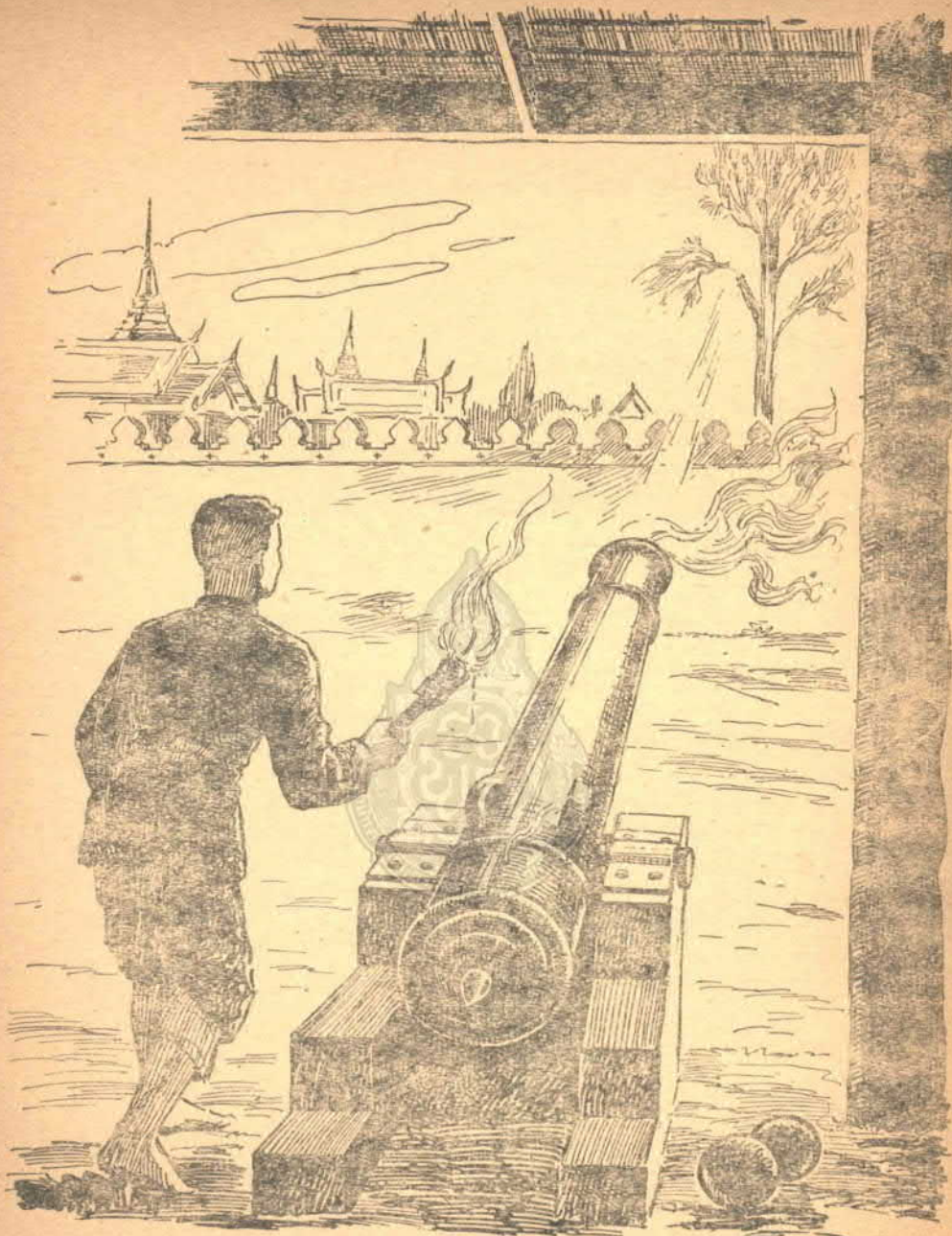
(๒) ให้นักเรียนวาดรูปต่อไปนี้

๑. พระเจดีย์

๒. ร่ม

๓. ฉัทร

(๓) จัดการแสดงละครตอนนายขนมต้มชกมวญหน้าพระที่นั่ง

หมื่นราชสิทธิ์กันเอาปืนใหญ่ยิงเข้าไปในพระราชวังหน้า
ถูกกงสนหัก

นายปะชาวจันเพชร

คัดจากพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา

บทนำเรื่อง

ตามธรรมเนียมโบราณ พระเจ้าแผ่นดินทรงตั้งตำแหน่งพระมหา
อุปราชให้เป็นท ๒ รองจากพระองค์ พระเจ้าแผ่นดินนมค้ายกแทน
พระองค์ว่าวังหลวง ส่วนพระมหาอุปราชมีคำเรียกแทนพระองค์ว่า วังหน้า
พระมหาอุปราชหรือวังหน้านั้น ย่อมจะชนปกครองบ้านเมือง เมื่อพระเจ้า
แผ่นดินสวรรคตโดยไม่มีโอรส

ตอนปลายกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าท้ายสระเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรง
ตั้งเจ้าฟ้าพร พระธิดาเป็นพระมหาอุปราช (ภายหลังได้ครองราชย์
พระนามว่าพระเจ้าบรมโกศ)

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๒๗๕ พระเจ้าท้ายสระประสูติพระโอรสโดยเสด็จ
จึงทรงมอบเวนราชสมบัติให้แก่เจ้าฟ้าอภัยพระราชโอรส แต่พระมหาอุปราช
ซึ่งเป็นพระเจ้าอาของเจ้าฟ้าอภัยไม่ทรงพอพระทัย จึงเกิดรบกันขึ้น
กลางเมือง

เรื่องของปะชาวจันเพชรและหมื่นราชสีห์ทักกัน ทว่าจะอ่านกันต่อไป
เกิดขึ้นในระหว่างเวลาทำศึกกลางเมือง หมื่นราชสีห์ทักกันเป็นพวกของ
เจ้าฟ้าอภัย

หมั้นราชสีห์กันกรมช้างเป็นบุตรปะชาวจันเพชร เอาบน
 ใหญ่ชนบนโรงช้าง ยิ่งเข้าไปในพระราชวังหน้าเมอรบกันอยู่นั้น
 ถูกถึงสนหัก พระมหาอุปราชรู้จักตัวทรงพระพิโรธ ให้จับหมั้น
 ราชสีห์กัน ได้ตัวมาให้เขียนหาสืบท แล้วให้ถามไถ่ความว่า
 เป็นบุตรปะชาวจันเพชร ให้หาปะชาวจันเพชรมา พระโองการ
 รู้จักอยู่แต่ก่อน จึงถามปะชาวจันเพชรว่า อ้ายหมั้นราชสีห์กัน
 บุตรของท่าน กระทำการดังนี้โทษตัวมันจะเป็นประการใด ปะชาว
 จันเพชรจึงกราบทูลพระกรุณาว่า บุตรข้าพระพุทธเจ้ากระทำการ
 เป็นกบฏดังนี้ โทษถึงตายเจ็ดชั่วโคตรตามบทพระอัยการ ควร
 มีกรรมแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด ตรัสได้ทรงฟังดังนั้น จึงตรัส
 ชมว่าปะชาวจันเพชรเป็นผู้ใหญ่สัจซื่อตรง ว่ากล่าวคำนั้นจริง
 ปะชาวจันเพชรจะขอโทษอ้ายหมั้นราชสีห์กันฤๅ ปะชาวจันเพชร
 จึงกราบทูลพระกรุณาว่า ผู้กระทำความผิดมีขอบแล้ว ข้าพระพุทธเจ้า
 ไม่รับพระราชทานขอโทษเลย ควรจะมีกรรมแล้วแต่จะทรงพระกรุณา
 โปรด จึงทรงพระกรุณาโปรดตรัสว่า เออ ปะชาวจันเพชรไม่เสีย
 ใจเป็นผู้ใหญ่ ว่ากล่าวมันขอบแล้วเราเห็นด้วย เราให้ชีวิตอ้ายหมั้น
 ราชสีห์กันแก่ปะชาวจันเพชรเถิด แต่ทว่าโทษตัวมันมาก ให้
 อ้ายหมั้นราชสีห์กันไปกระทำบาปต่อสำเภากว่าจะสิ้นโทษ ปะชาว
 จันเพชรได้ฟังตรัสดังนั้นก็โสมนัสยินดียิ่งนัก จึงถวายบังคมลาไป

คำอธิบายศัพท์

หม่นราชสัท

ชื่อตำแหน่งบรรดาศักดิ์ขุนนางสมัยโบราณ เป็น
ต้นว่า

พณ	เช่น พณศรี
หม่น	หม่นราชสัท
ขุน	ขุนศรีศักดิ์
หลวง	หลวงพรหม
พระ	พระราชมน
พระยา	พระยาอมราช
เจ้าพระยา	เจ้าพระยาจักร
สมเด็จพระเจ้าพระยา	สมเด็จพระเจ้าพระยา
	มหากษัตริย์

กัน

ชื่อตัวของหม่นราชสัท

ปะขาว

เป็นคำเรียกคนอยู่วักทองผาขาว ชื่อตัวว่าจันเพชร

คนพวกนี้ถือศีลแต่ไม่เคยบวช จึงเรียกกันว่า

ตาผาขาว หรือปะขาว

พระราชวังหน้า

พระราชวังของพระมหาอุปราช

สน

ต้นไม้สูงใหญ่ชนิดหนึ่งมีใบเป็นฝอย

ทรงพระพิโรธ

โกรธ

พระโองการ

ตามปรกติแปลว่า คำสั่ง ในที่นี้หมายถึง
พระมหาอุปราช

กราบทูลพระกรุณา

พุดกยพระเจ้าแผ่นดิน

กบฏ

คนทรยศ

เจ็ดชั่วโคตร

หมายดังเครือญาติเจ็ดชนนัยแก่ตัวเองขึ้นไป มีพ่อ

ยี่ ทวด และน้องมา มีลูก หลาน เหลน

บทพระอัยการ

กฎหมาย

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด เป็นคำพุดกยพระเจ้าแผ่นดิน

ตรัส (ได้ทรงฟัง) ตามปรกติแปลว่า พุด ในทนต์หมายถึง

พระมหาอุปราช

ให้ชวต

งคประหารชีวิต

โสมนัส

ก็ใจ

ถวายบังคม

ไหว้

กิจกรรม

๑. คำถามทบทวนความจำ

- (๑) ใครยังเข้าไปในพระราชวังหน้า
- (๒) เหตุใดทนต์สนวังหน้าจึงหัก
- (๓) หมันราชสีทถกนถูกใครเขียน
- (๔) ใครเป็นบิดาของหมันราชสีทถกน
- (๕) ประชาวจันเพชรว่าบุตรของตนมีโทษอย่างไร
- (๖) ประชาวจันเพชรขอพระราชทานอภัยโทษให้บุตรหรือไม่
- (๗) พระมหาอุปราชทรงชมประชาวจันเพชรว่าอย่างไร
- (๘) เหตุใดพระมหาอุปราชจึงไม่ทรงฆ่าหมันราชสีทถกน
- (๙) หมันราชสีทถกนต้องไปทำอะไร
- (๑๐) เราควรชมประชาวจันเพชรว่าเป็นคนดีอย่างไร

๒. คำถามทบทวนความเข้าใจ

- (๑) ชอบบรรดาศักดิ์ใดอย่างไร
- (๒) ชอบตัวใดอย่างไร
- (๓) วังหน้าเป็นที่อยู่ของใคร
- (๔) ประชาวคอะไร
- (๕) ทนต์สนเป็นอย่างไร
- (๖) ที่อยู่ของช่างเรียกว่าอะไร

- (๗) ในเรื่องนี้ใครเป็นพระมหาอุปราช
 (๘) ในเรื่องนี้ใครเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 (๙) เจ็ดชั่วโคตรหมายความว่าอย่างไร

๓. ราชาศัพท

- (๑) เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน โกรธ เราใช้ราชาศัพทว่า.....
 (๒) เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน พุด เราใช้ราชาศัพทว่า.....
 (๓) เมื่อเรา พุด กับพระเจ้าแผ่นดินเราใช้ราชาศัพทว่า.....
 (๔) เมื่อเรา ลา พระเจ้าแผ่นดินเราใช้ราชาศัพทว่า.....

๔. การศึกษานอกสถานที่

- (๑) ถ้าทำไ้ควรพานักเรียนไปทัศนารวจจังหวัดอยุธยาเพื่อท
 วังหลวง (วังโบราณ) กับวังหน้า (วังจันทร์เกษม)
 (๒) ถ้าทำไ้ควรพานักเรียนไปชมพระราชวังหลวงและพระราชวัง
 หน้าในกรุงเทพ ฯ

๕. ผลการพุด

ให้นักเรียนเล่าเรื่องประชาวจนเพชรทนาชน คอยตอบคําของนักเรียน

องค์การด้านพุทธศาสนา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรา

นายกำจร สัตถกุล พิมพ์และโฆษณา

๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๓